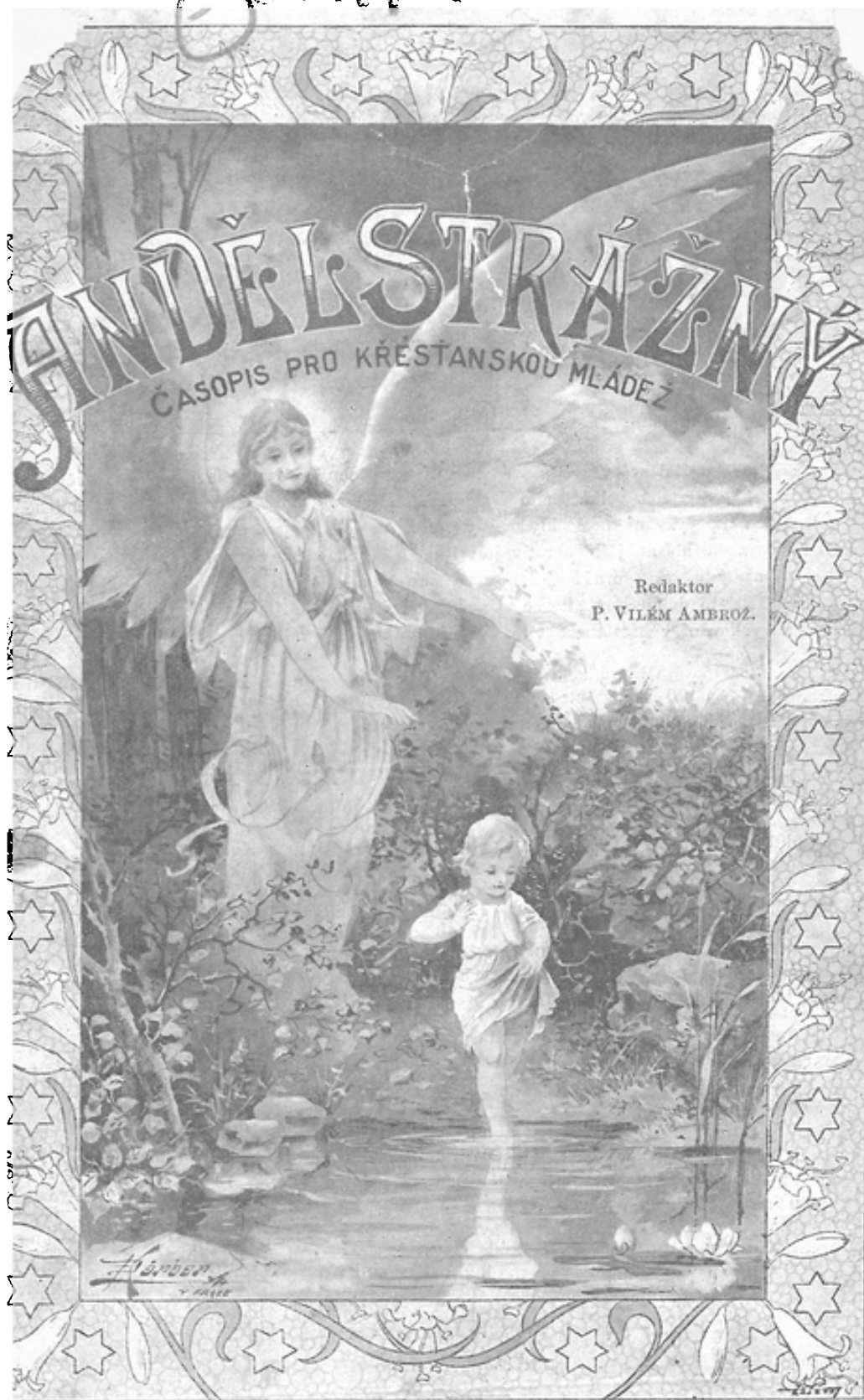
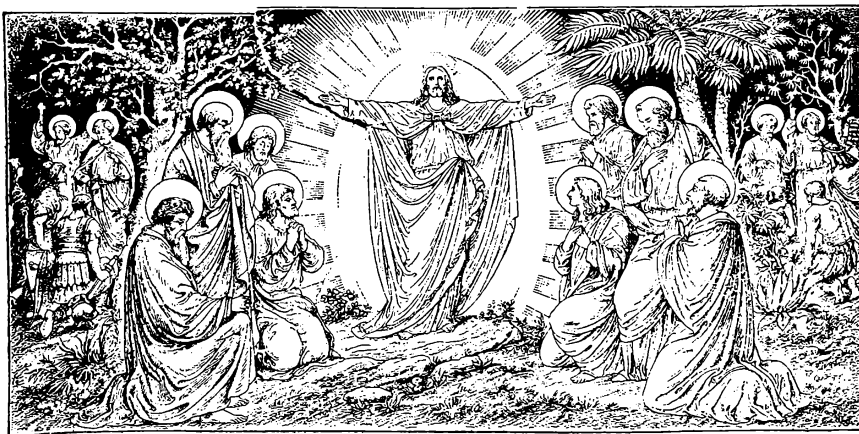

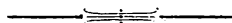

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 80 kr.

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstatí a se učiti musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetříte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Dp. J. Hejtmánek v Něm. Bělé od školáků Vítějovských při slavnosti sebraných 90 kr., Marie Petráskova v Čestíně 1 zl., Anastasie Petráskova z Kasanic 1 zl., dp. K. Bezstarosti, farář v Bohuticích, od dítek 1 zl. 44 kr., dp. Pável Rozánek, zám. kaplan na Skalce 10 zl., dp. Prokop Holý, kaplan v Příbramí 30 zl., p. Klíčník v Brně 52 kr., dp. Ed Zlámal, admin. ve Staříči, od hodných dítek 4 zl. 60 kr., dp. Frant. Myslivec, katecheta ve Frenštátě, příspěvek dítek 2 zl., dp. Theodor Wagner, kaplan v Mor. Ostravě, od p. Drtiny 1 zl. a od školních dítek 5 zl. 32 kr., dp. Frant. Gěduš, farář v Lipovci, příspěvek od dítek z Kulířova a Marianova 1 zl. 80 kr., Uršulinky v Kutné Hoře 2 zl., farní úřad ve Viskách od úřů spolku dětství Ježíšova 9 zl. 28 kr., dp. Fr. Husička, kaplan v Místku 24 zl. 78 kr., Frant. Motýs, výměnkář č. 15 ve Lhotě Štědrákové, od úřů sv. dětství 7 zl. 96 kr., Lud. Kokta, koop. v Ivančicích, od těchto dítek: Gohlava Marie 56 kr., Lobpreisova 40 kr., Adamkova K 15 kr., Schildbergrova M. 15 kr., Koproňova J. 10 kr., Rapouchova 10 kr., Zambolova 10 kr. — Dp. Jan Hejtmánek v Něm. Bělé od Jindřicha a Františka Bednářů ze Zbožku 1 zl., děti u sv. přijímání ve Vedrovicích 1 zl., František Foit, učitel ve Vel. Újezdě, od čtenářův „Anděla Strážného“ školy velko-újezdské a okolí 1 zl. 30 kr., dp. V. Špaček, farář Vejšovický 8 zl., dp. Jan Vaněk, katecheta ve Vamberku 7 zl. 42 kr., klášter Uršulinek v Kutné Hoře 1 zl., od členů Panenské jednoty v klášteře Uršulinek v Brně 4 zl. 17 kr., děti v Kmetňovsi 12 zl. 47 kr., nejmenovaní 2 zl., od členů Sv. dětství v Kutné Hoře 3 zl., T. Čecháčková, učitelka v Hostýně, od dítek školy hostýnské a kasovské 1 zl. 50 kr., farní úřad v Prostoměřicích 18 zl. 53 kr., A. K. v Brně 5 zl., Frant. Tobola, kovář ve Frýdlantě 50 kr., dp. Th. Vágner, kpl. v Mor. Ostravě, od p. Vincence Bureta, ředitele kůru 1 zl., od slečny učitelky Bimkové 1 zl., od slečny Elišky Pausové, ind. učitelky v Přívoze 94 kr., od školních dítek českých i německých v Mor. Ostravě, Frant. Údolí a ve Lhotce 9 zl. 43 kr., Blaháčková v Brně 1 zl., Bodová v Brně 1 zl., dp. Albin Halfar, koop. v Šenově, od dítek farnosti Šenovské 4 zl. 72 kr., M. M. Terezie v Kutné Hoře od úřů sv. dětství 2 zl. 50 kr., dp. Ant. Stokláška, kpl. v Ivanovicích, od žáků I. třídy školy měšťanské 18 kr., od žáků V. třídy dívčí 81 kr., od žáků IV. třídy dívčí 27 kr., od hodných dítek II. třídy 89 kr.; od dítek školy v Medlovicích 47 kr., Klementina Štolfova v Medlovicích 1 zl.

Roč. XVIII.

Září.

Číslo 1.

ANDĚL STRÁŽNÝ.

d Boha vyslán při tobě stojí
ve chvíli strastné, ve chvíli blahé,
aby tě skrýval v náruči svojí,
chránil vždy hříchu srděčko drahé.

Po cestách srázných, po cestách bludných
dobrý ten strážce šťastně tě vodí,
chrání tě zloby, úkladů svůdných,
ze kterých hřích jen a zlo se rodí.

Ochranný plášť svůj nad tebou vznáší,
pravici mocnou v před tobě kyne,
tou chmury temné a zhoubné plaší,
v nebezpečí úž' k sobě tě vine.

Modli se, dítě, modli se stále
za jitra vezdy, v podvečer vlažný,
aby tě chránil, provázel dále
na cestě trudné — andílek strážný.

Emanuel Jireček.

Potrestaná neposlušnost.

Vypravuje Marie Bouchalová.

Po široším okolí rozlilo červenové slunko svůj jas. Všecka krajina jen jen zářila. Vzduch se teplem chvěl. Kam oko dohlédlo, bylo viděti život. Lučiny lahodily oku svou pestrostí květů, obilí se vlnilo laškovným vánkem a vysoko pod nebeskou klenbou křídělky svými třepetal skřivánek a zpěvem velebil Stvořitele.

Krásné pohody odumírajícího jara chtělo použití několik dítek. Volným krokem ubíraly se ze školy ke svým domovům a umlouvaly se k vycházce do blízkého háje na jahody.

V lesích kolem Vižic rostlo jahod každého roku hojně.

Včera se přesvědčil Vítekův Josef, že jsou již zralé.

„Červeno jich je!“ hlásal. „Kdo chcete, přijďte k nám a půjdeme na ně!“

„Já chci! — Já chci!“ ozvalo se najednou jakoby jedněmi ústy.

„Dobře, tak přijďte a půjdeme!“ sliboval Vítek.

„Vezmeš mne také?“ objevil se před Vítkem šestiletý Hovorkův Toník a chtivě staršího druhá žádal.

„Tebe?“ otázal se Vítek a pohrdlivě na malého žadatele se podíval.

„Vezmeš mě?“ podruhé zaprosil Toník, když nedostal odpovědi.

„A proč říkáš mně? — Řekni si bratrovi! — Proč já bych tě bral s sebou a měl o tebe starost!“ odpověděl mu Vítek.

„Ty o jahodách víš a já je tolik rád!“ prosil Toník.

„Co mi po tom? — Tamto jest tvůj bratr, jdi si s ním!“ ukázal Vítek na staršího bratra Toníkova.

Ten šel o několik kroků pozadu. Chodíval tak každého dne. Nemiloval Vítka, společnosti jeho se vyhýbal. Ovšem nebývalo tak vždy. Byla doba, kdy Václav Hovorka byl dobrým přítelem Vítkovým. Ve škole sedávali vedle sebe a ze školy chodívali spolu. Přátelská shoda přerušena teprve letošního jara. Jednoho krásného dne vyšli spolu ještě s několika spolužáky do lesa. Tehdy jahod ještě nebylo, ale kdo není rád v lese, když všechno odívá se novým rouchem a hrdélka ptačí naladěna jsou nejkrásnějšími písněmi? — Každý, a zvláště děti. Je zde tak milo! Ve stínu šumících korun staletých stromů odpočívá se tak příjemně. Tehdy vyšla si mládež, aby si ulovila nějaký hmyz do sbírky, již si pořádala. Náhodou našel Vítek ptačí hnízdo a to odhalilo Hovorkovi srdce Vítkovo.

Hnízdo bylo na mladém smrčku asi jeden a půl metru od země. Bylo to hnízdo drozda. Zvědavost pojala Vítka. Chtěl vylézt na strom.

„Tam nepolezeš!“ vzpomněl si Hovorka na výklad páně učitelův a chtěl zlému činu zabrániti.

„A proč?“ utrl se Vítek.

„Shodíš je a zkazíš a víš, jaký užitek poskytují nám ptáci sbíráním škodlivého hmyzu!“

„A co ti do toho!“

„Mnoho!“

„Pro tři, čtyři ptáčky není tak zle!“

„Jednoho je škoda!“

„A já nemám žádných stromů, tak co bych se staral o stromy jiného!“

„Dobře, ale ovoce z těch jiných stromův umíš jísti?“

„Ale nech si své výklady a poučuj sebe! Já se do hnízda podívati chci a také se podívám!“ utrl se Vítek.

Hovorka ztrnul. Že by měl takové srdce nikdy nemyslel. Neposlušnost, vzdor, neláska k ptáčkům hnízdila v něm. Té chvíle pocítil osten lítosti, že až dosud toho nepozoroval.

„Dokud já zde budu, nepodíváš se tam!“

„Ty?“ usmál se Vítek a od Hovorky s pohrdáním se odvrátil.

„Ano! Nedám kazit ptáků!“

„Uvidíme! — Nepodívám-li se tam dnes, podívám se tam zítra!“ řekl Vítek a od Hovorky odešel.

Ovšem druhého dne a i později dal Vítek hnízdu pokoj, ale přátelství jeho s Hovorkem bylo konec. Václav vyhýbal se jeho

společnosti jsa dobře pamětliv otcových slov, že zlá společnost kazí dobré mravy. I Toníka varoval před jeho společností, ale Toník byl jako rtuť pohyblivý. Hned šel s bratrem. Hned zase byl ve společnosti spolužáků starších, mezi nimiž byl Vítkův Josef jako vůdcem.

Tak bylo i dnes.

„I vezmi ho, vždyť nám překážeti nebude!“ přimlouvali se za něho soudruzi.

„Vezmete-li si ho na starost, proč bych jej nevzal? Ať jde!“ svolil Vítek a jal se opět vypravovati o jahodách, jichž prý je v lese veliké množství.

Toník měl radost, že půjde také do lesa. Vesele oddělil se od soudruhův a spěchal k bratrovi.

„Václave, já půjdu na jahody!“ hlásil.

„S kým?“

„S Vítkem! Ví o nich, jest prý jich červeno!“

„S tím nepůjdeš! — Jsou v lese místa, na něž se nesmí, a na těch obyčejně roste nejvíce jahod. Kdož ví, nechce-li vás Vítek na takové místo zavést!“

„Ty máš hned něco proti němu!“

„Ano, poněvadž jsem jej poznal!“

„A můžeš se také mýlit!“

„Mohu, ale tentokráte jistě se nemýlím, znám les, i vím, že na paseky se nesmí!“

„A což víš, že nás tam povede?“

„Nevím, ale ty s ním nepůjdeš!“

„A půjdu!“

„Já ti zakazovati nebudu, ale rodiče ti zakáží.“

„Žalobničku, pražský zvonečku!“ pln nevrlosti prohodil mladší na Václavova slova a odkvapil. Mrzelo jej, že mu chce bratr překaziti radost. Přemýšlel, jak to navléci, aby ušel zákazu rodičů. Věděl, že by mu něco podobného jistě také zakázali.

Dlouho Toník nepřemýšlel. Byl bystrá hlava, i vymyslel si brzy, jak to provede.

„Já pěkně vezmu si džbánček a vytratím se, aby nikdo nevěděl a až se s plným vrátím, maminku překvapím,“ hlásil právě Smělých Bohuš, když k nim opět Toník přiběhl. „Ta bude mít radost, až je uvidí!“

„A já si popílím, abych jich hodně mnoho nasbíral,“ umiňoval si Janouškův Oldřich. „Maminka udělá z nich zavařeninu, a to si pochutnám. Jahodová zavařenina jest velmi dobrá. Jedli jste ji již?“

„Já o něco podobného nestojím! Já je pěkně prodám a budu mít na papír!“ určoval Růžička.

„A co ty, maličký, s nimi uděláš?“ obrátil se na Toníka Jeník Konířův.

„Já je dám sestře!“ odpověděl Toník, vzpomenuv si teprv nyní na sestru.

Již za chvíli se rozcházeli, aby se brzy opět sešli.

A byli skutečně v krátké době pohromadě a náležitě připraveni na cestu. Nejdříve ze všech přišel Hovorkův Toník.

Když se všickni sešli, vydali se k lesu.

„V lese se rozejdeme, abychom nebyli v jednom chumáči!“ navrhoval Vítek.

Všickni s ním souhlasili a jsouce plni nedočkavosti, aby raději byli už v lese, spěchali.

Spěšným krokem dostihli záhy lesa a sotva se ocitli v jeho stínu, již tékaly jejich oči po jahodách.

Tu a tam se objevovaly, a nedočkavci chtivě je trhali.

„Nezdržujte se a pojdte dále! Těch několik zde nestojí za shýbnutí!“ upozorňoval a vybízel je Vítek a zabočil na paseku.

„A kam půjdeme až?“ pln netrpělivosti otázel se Vlach.

„Jen mlč a pojd! Však tě nezavedu!“

„To chceš, Vítku, až na paseku pod skálu?“ ozval se opět Sláma.

„Ano!“

„To věřím, tam jich může být, ale víš-li, že je tam sbírání jahod zakázáno? připomínal Hladík.

„I mlč a nemluv! Kdo to jakživ slyšel, aby někdo zakazoval sbírat jahody!“ smál se Vítek.

„To není k vůli jahodám, ale k vůli mladým stromkům, aby se nepozorným šlapáním nepoškodily,“ připomínal Koníř.

„Bojíš-li se, tak s námi nechod! Však na nás hajný nepřijde.“

„Nemusí ovšem náhodou přijít, ale také může a rodičům udělali bychom jednak hanbu, jednak starosti!“

„Tak si zde zůstaň a nekaž!“

Koníř poslechl. Zůstal zpět, kdežto ostatní majíce Vítku v čele šli pod skálu.

Brzy byli na místě. Jahod zde bylo skutečně červeno. Hned se dali do práce a sbírali. Na své okolí ani nepomyslili. Trhali jednu jahůdku za druhou a džbánečky se jimi zvolna plnily.

Než naplniti je nebylo jim popřáno. Opodál nich ozval se náhle výkřik a když se děti ustrašeně rozhlédly, poznaly hajného.

Na paseku pod skálou bylo skutečně zapovězeno chodit. Z jara nasázeny zde byly stromky a při sbírání jahod nebo malin snadno se mohou poškoditi.

Děti vidouce hajného se lekly a rozutekly. Jeden na druhého zapomněl, každý utíkal směrem, jak jej napadlo.

Také Hovorkův Toník hleděl se zachrániti. Utíkal, seč mu nohy stačily.

Náhle však klopýtl, upadl a džbáneček rozbil.

Nad troskami jeho se nepozastavil. Nebylo kdy. Strach mu nedal. —

Teprve když již nemohl utíkat, zmírnil svůj krok. Leč ku své úzkosti zpozoroval, že se kolem stmívá. Strach větší než prve pojal jej a naplnil mu srdečko. Oči se mu zarosily. Šel ku předu a vzpomněl si na bratra. Bylo mu líto, že neposlechl bratra. Teď nevěděl ani, kde se nalézá.

V duši své dotěrněji a dotěrněji pocítoval hořko. Co si počne, nevyjde-li do noci z lesa, musí zde přenocovati? Volal, ale odpovědi neobdržel. Hlas jeho zanikal v lesní tišině. Z očí vytryskly mu slze. Rozpomněl se na rodiče, bratra, sestru a na rozbitý džbáneček.

Šera přibývalo rychle.

Náhle les kolem něho řádnul a na malé mýtině, přes níž vedla úzká pěšina, objevila se prostá kaplička s obrazem sv. Josefa, an na ruce drží Pána Ježíše. Obraz ozdoben byl věncem z lesních květin.

Toník se nerozmýšlel. Vzpomněl si na matičku, kteráž doma často říkávala, že jest dobře v těžkých dobách utéci se pod ochranu Boží. I vzchopil se, přistoupil blíže a odhodiv klobouk a sepjav ruce počal se modliti:

„Ty, milý Ježíšku, hleď na mne zbloudilého a přimluv se za mne u svého Otce, aby mi odpustil moji neposlušnost a na pravou cestu mé kroky uvedl. Prohřešil jsem se, vím to nyní. Neposlechl jsem bratra, utekl jsem z domu, aniž bych co rodičům svým řekl. Dal jsem se svést a šel jsem na místa zapovězená. Teď se blíží noc a já nevím ani, kde jsem. Tatíček a matička jistě mají o mne již

strach. Zarmoutil jsem je velice. Teď vidím, jak jsem pochybil. Mé zbloudění je za to trestem.“

Mezi modlitbou, aniž byl chlapec čeho znamenal, seskupila se kolem četná společnost. Byli to hosté

z blízkého lázeňského místa Vápenného Podola. Vraceli se z procházky, již podnikli odpoledne k Selči na romantickou sříceninu Chebi.

Páni slyšíce chlapce tak zbožně se modliti, obnažili své hlavy a s patrným účastenstvím ho poslouchali.

Po chvíli pan Pravoslav Trojan, věhlasný český vlastenec, jenž se mezi společností nacházel, přistoupil blíže a chlapce oslovil, čím je a odkud.

Toník se ulekl, ale odpověděl.

„Upokoj se! Bůh tvoji modlitbu vyslyšel. Že vidí tvoji opravdovou lítost, vedl naše kroky kolem. Půjdeš s námi a my tě do Vižic dovedeme,“ utišil chlapce a vzav Toníka za ruku, postavil se s ním v čele společnosti laskavě s ním cestou hovoře.

Na statku u Hovorků skutečně již Toníka hledali. Vypptávali se hochů, kteří se byli již vrátili, ale žádný nemohl dáti utěšující odpověď. Jižjiž chtěli se vydati do lesa s lucernami a Toníka hledati a volati, an tu na pokraji Vižic objeví se průvod cizích lidí s Toníkem v čele.

Toník sešed se se svými rodiči, poděkoval svým chráněncům a hned také prosil rodiče své za odpuštění. Také rodiče poděkovali společnosti za prokázanou chlapci ochotu a vraceli se se spokojenějším srdcem k domovu.

Cestou vyznával se Toník ze všeho. Pan Hovorka tuše jeho přestálý strach, odpustil mu.

„To buď ti poučením,“ připomenul mu pouze přísným hlasem, „že se máme všech svědců varovati a také jen na dovolená místa choditi!“

Prehla od té doby již řada rokův, ale Toník od té doby nepoklesl. Řídí se napomenutím otcovým a často vzpomene si na slavného bojovníka za práva českého lidu.

Zdravas Maria.

Královno! Nám budiž zdráva.
Každý tvor Ti úklon vzdává;
hrůzám uniknuvše poroby
sterými Tě ctíme způsoby.
Velebná ó Páně děvice,
zdráva budiž jasná světice!
Drahokame nehynoucí,
lilie bělost stříbroskvoucí,
vyvolená, čistá bez viny,

růže ladná z ráje končiny!
Velebná ó Paně děvice,
zdráva budiž jasná světice!
Věži pevná v duše boji,
kotvo v bouří nepokoji,
vůdkyně i lodi v hlubinách,
duho míru v trapných hodinách!
Velebná ó Páně děvice,
zdráva budiž jasná světice!

Ubohým Tys štítem, silou,
máti všechněm vroucnou, milou,
zrcadlem jsi božské moudroty,

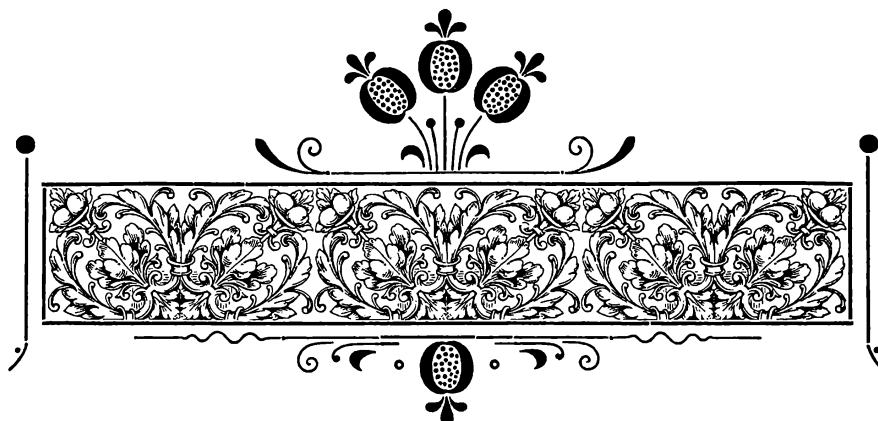
hvězdou víry čisté jasnoty.
Velebná ó Páně děvice,
zdráva budiž jasná světice!

Královno Tys naše sláva,
věčně věkův budiž zdráva.
Tebou z božského nám pramene

milost proudí v duše zraněné.
Velebná ó Páně děvice,
zdráva budiž jasná světice!

Prokop Diviš.

(Ke 200leté ročníci narozenin katolického kněze-badatele.)

Dle různých pramenů napsal Josef J. Váňa.

Důležitost a účel hromosvodu (či bleskosvodu) jsou každému jen poněkud vzdělanému člověku dostatečně známy. Obsáhlý duch lidský svým nevyčerpatelným důmyslem proniká znenáhla veškeren vesmír a bádá ve hvězdách i v hlubokostech mořských. A velikou takovou vymožeností přemýšlivého ducha lidského je v posledních dvou stoletích hromosvod, který v době naší došel nejvyššího zdokonalení, všeobecného užívání a vděčného ocenění. —

Za vynálezce hromosvodu byl pokládán až do nejnovější doby Američan Franklin. Ale nejnovějším zkoumáním na jisto postaveno, že vynález učinil dříve o celých šest let Čech Pokop Diviš, farář v Příměticích u Znojma. Prokázáno náležitě, že přednost vynálezu toho nejen přísluší katolickému knězi-premonstrátu Prokopu Divišovi, který celých šest let před Franklinem se svým hromosvodem činil pokusy, ale i to dlužno přiznati, že hromosvod Divišův byl také o mnoho dokonalejším.

Kdežto Franklinův hromosvod sváděl síly elektrické s mračen, rozváděl je Diviš svým hromosvodem a tím ničivý jejich účinek rušil. A v tom záleží přednosti Divišova hromosvodu nad Franklinovým. Bylť Prokop Diviš znamenitým badatelem v oboru přírodních sil (fysiky) a zkoumal jmenovitě bedlivě účinky a povahu elektřiny.

Narodil se dne 26. března 1698 v Žamberku ve východních Čechách z rodičů sice nepříliš zámožných, ale velice pečlivých, kteří záhy s láskou přilnuli k svému dítěti, poznávše jeho nevšední vlohy, vychovávali a ochraňovali je bedlivě jako oko v hlavě.

Připomínáme si tedy letos s radostí a s vlasteneckým nadšením 200leté narozeniny krajana a muže o vědu tak zasloužilého a slaveného, muže to a badatele, jemuž v oboru přírodopytu málo rovných najdeme ve všech pokoleních a národech!

Školy normální vychodil Diviš ve svém rodišti. Vyššího vzdělání nabyl pak ve Znojmě, kam se se svými rodiči přestěhoval. Na gymnasiálních studiích přilnul záhy zejména ku vědám přírodním a ku hvězdářství. Po ukončených studiích vstoupil do premonstrátského řádu v Louce u Znojma a roku 1726. byl vysvěcen na kněžství a stal se brzy potom professorem na ústavě v Louce.

Roku 1733. byl povýšen na doktora bohosloví v Solnohradě. Po nějakém čase se mu dostalo fary v Příměticích u Znojma, kde se zanášel v prázdných hodinách pilně fysikou. Asi roku 1741. se stal převorem kláštera v Louce. Ale úřad ten byl za tehdejších válek s Pruskem velice namáhavým a obtížným. Diviš tedy, nemoha se oblíbenými studiemi dle přání svého zanášeti, vzdal se převorství a odebral se opět na faru Přímětickou. Osada farní byla malá; i zbývalo pilnému nadanému badateli drahně času k vědeckým zkoumáním a praktickým zkouškám. Zde začal vzdělávati farní zahradu, pěstovati stromy a vzácné druhy květin. A ježto se mu k tomu nedostávalo dostatečného množství vody, založil si hluhokou studni, odkud zvláštním důmyslným přístrojem vytlačoval vodu do výše 30 sáhů. —

Na klidné své faře v Příměticích obrátil nyní všechn svůj důvtip ke zkoumání elektřiny, jež mu byla zamilovaným koníčkem. Ježto se mu však k různým pokusům a výzkumům nedostávalo elektrického stroje, jal se jej sestavovati, což se mu výtečně podařilo. Ulil si totiž skleněnou kouli, již promýkal dubový hřídel, opatřil ji koženým polštářem, o nějž se tato při otáčení třela a tak s dostatek potřebné elektřiny k různým pokusům vyvíjela.

Pověst o Divišovu umění rozšířila se záhy tak, že ho považoval okolní lid za kouzelníka.

Důvtipný badatel poznal brzy na základě svých pokusů, že jiskra a praskot elektřiny jsou v malém totéž, co blesk a hrom v míře velké v oblacích. Odtud pilně přemýšlel a zkoušel, jak učiniti

blesk neškodným. Za tím účelem si sestrojil rozličné pokusné přístroje.

Zpráva o těchto jeho zkouškách donesla se až do Vídně k císařskému dvoru. I byl tam Diviš povolán, aby před císařem Františkem I. a chotí jeho císařovnou Marií Terezií konal své zkoušky. Farář Přímětický dokonale osvědčil před císařskými manželi své umění a nevšední nadání. Dostalo se mu v odměnu dvou zlatých medailí s podobiznou císařovou a císařovninou. Navrátil se potom do Přímětic, jal se zvláště zdokonalovati svůj hromosvod, již v r. 1748. jím vynalezený, což se mu podařilo znamenitě. R. 1750. dokázal, že jest mu známo, jak působí kovové hroty na elektřinu. A nedlouho po roce 1753. vydal spis, v němž ukázal, jakým způsobem by se elektřina v čas bouřky s mračen mohla bez nebezpečení vyvoditi a výbuch blesku překaziti.

Konečně roku 1754. dal si dle vlastního návrhu zhotoviti nový hromosvod a postavil jej nedaleko svého příbytku dne 15. června téhož roku. Byl to první hromosvod v celé Evropě, ba na celé zeměkouli. Bylo to právě před bouřkou. A hle! Sotva byl stroj postaven, již se hnala od severu bouřka. Mračna se hromadila nad Příměticemi a také ihned se spouštěly s mračen bělosinavé proudy elektrické (mlunné) do špiček přístroje. V málo vteřinách byl hromosvod uprostřed bílého mráčku, s něhož stáhl elektřinu do země a bouřka se vůči němu ztrácela. — — —

Diviš konal hromosvodné zkoušky přes dvě leta. Seznal takto užitečnost svého stroje, vznesl na vládu žádost, aby několik takových hromosvodů dala zhotoviti a v rozličných krajinách postaviti. I bylo několika učencům uloženo, aby Divišův hromosvod prozkoumali a podali o něm své zdání. Ale ti nepochopivše důležitost a účel vynálezu Divišova, prohlásili se proti jeho zavedení. Z té příčiny byla žádost jeho oslyšena.

Chvalná pověst o umění a vynalézavosti jeho pronikla až do ciziny, ba sám slavný arcibévoda Karel Lotrinský prodlel u Divíše víc než čtyry týdny, bavě se umělostí výtečného kněze, ale pravým pochopením Divišových vloh a vynálezů z oboru přírodních věd to nazvati nelze. A tak zůstal tento věhlasný myslitel a badatel neceněn a nepochopen, jako celá řada mužů z našeho národa v pravdě proslulých a vynikajících. —

Ba zneuznaný vynálezce byl konečně i sám přinucen hromosvod svůj odstraniti. Stalo se to takto:

Roku 1756. uhodilo v létě veliké sucho. Neuvědomělí rolníci z okolí Přímětic to přičítali hromosvodu Divišovu. Marně jim vysvětloval učený kněz lichost jejich obav a doměnek, marně je poučoval přesvědčivými slovy. Pověřiví sedláci se shlukli a strhli stroj k zemi. Diviš jej tedy uklidil a dal odvézti k vyššímu rozkazu do Louky, kde se podnes důležitý ten vynález jako drahocenná památka na důmyslného a učeného badatele a znatele přírodních sil a výjevů, jemuž v této době nebylo rovného.

Prokop Diviš učinil potom ještě mnohé jiné důležité výzkumy ve fysice, ale zásluhy jeho došly náležitého ocenění a uznání teprve za naší doby. Proslul také tím, že užíval elektriny proti jistým nemocem svalů a čiv, což mu tehdejší slavný lékař dvorní rada Van Swieten sám schválil.

O schopnostech jeho i v hudbě, již vroucně miloval a neméně pěstoval, svědčí zajisté nejvýmluvněji ta okolnost, že si sestavil stroj podobný našemu pianu. Hudební ten nástroj jmenuje se „dennie d'or“ (vyslov: dny dor) a soustřeďoval v sobě zvuky varhan, harfy, zvonků, lesnice, klarinetu i fagotu. Vele důmyslný ten nástroj hudební zbudil obdiv v Německu, ale Diviš jako dobrý vlastenec ho nechtěl do Němce zaprodati, ač byly mu nabízeny zaň u berlínského dvora veliké sumy peněz.

Nástroj zůstal v klášteře v Louce. Později se dostal do Vídně ke dvoru, a císař Josef II. si volal schválně z kláštera Louky varhaníka Wiesra, aby mu na nástroj ten hrával.

Přese všechny tyto studie oddával se také pilně a horlivě povolání svému pastýřskému. Slynul vždy jako vzorný kněz, znamenitý kazatel, vynikající přítel školní mládeže i skoly. Byl znám také jako horlivý zastance a obětavý dobrodinec chudiny. Zneuznání hnětlo ho sice v posledních letech jeho života velice, leč nestěžoval si a trpěl vše to s myslí Bohu oddanou, jemuž i duši svou po krátké chorobě odevzdal dne 21. prosince leta Páně 1765., kdy šlechetný a plodný svůj život dokončil.

Pohřeb jeho dal se s velikou slávou právě na Štědrý den u přítomnosti mnoha Divišových přátel a duchovních z celého okolí na prostídkový hřbitov v Příměticích, kde si věhlasný učenec vyhledal místo v koutku hřbitova ještě za svého života. — — —

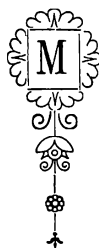
Divíšem ztratila věda jednoho z největších vynálezcův a badatelů jeho i pozdější doby, který svými výzkumy z říše elektriny

a dosud neprozkoumané přírody již za svého mužného věku naplňoval celý tehdejší svět. Ba můžeme o něm právem říci, že byl o celé století napřed před současnými badateli, kteří marně se namáhali, aby ho dostihli.

Budiž tomuto znamenitému učenci a našemu v Pánu zesnulému slavnému krajanu čestná i vděčná naše paměť! — — — — —

Důvěra v Boha.

Mocně světem Pán Bůh vládne,
vzdejme se mu docela,
nebojme se strasti žádné,
byť moc pekla skřípěla;
kdo se v Bohu spokojí,
jako skála ob stojí.

Mocně řídí Pán vše věci
a vši zlobu poráží,
v ohnivě on plamen peci
rosou s nebe ovláží.
Vše má v rukou nebes král,
kdož by se již zlého bál?

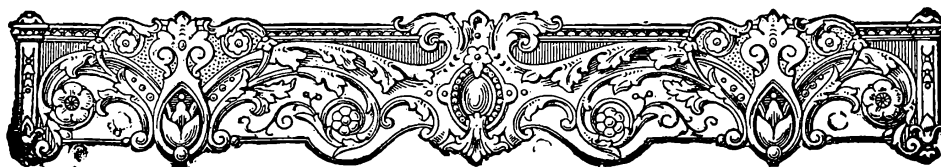
Tvrdou-li nás stezkou vodí,
posílá-li pohromy;
ó nechť pořád s vámi chodí
ono blahé vědomí:
Co Bůh koná, dobro jest,
vzdávejme mu ve všem čest.

Bůh zná dobře, co nám schází,
on vše slzy počítá,
on nás všady doprovází,
a vždy pomoc poskytl;
láska jeho veliká
všem svůj poklad odmyká.

Mocně světem Pán Bůh vládne,
vzdejme se mu docela,
nebojme se strasti žádné,
byť moc pekla skřípěla;
kdo se v Bohu spokojí,
jako skála ob stojí.

Frant. Sušil.

Pohádka o zlaté slepičce.

Vypravuje Tereza Polabská.

V chatrném baráčku malé vesničky usmívala se chudobná matička na své novorozené sličné děvčátko. Dva malí chlapeci stavěli se na špičky bosých nožek svých, zvědavě pohlízejíce na malou holčičku. Stmívalo se již a malá ta skupina stála blíže malého okénka, kamž růžový červánek poslední svou zář vysílal. Pojednou se zatemnilo v malém okénku a když hoši hlavičky své od kolébky pozvědli, dali se do křiku: „Maminko, klekánice dívá se nám do okna!“

„Bláhoví,“ pokárala je matka, „uvidíte, že jest to stařenka vetchá a chudičká! Bude zajisté též hladová. Zavolejte ji, tatínek přijde až zítra z práce, dáme babičce jeho večeři.“

Hoši vyběhli, vzali babičku za ruce a vedli ji do teplé světničky. Babička přistoupila ku kolébce.

„Pán Bůh ti požehnej, to jest hezounké děvčátko, kterak se jmenuje?“

„Ještě jsme ji nekřtili,“ pravila matka, „otec pracuje ve vzdálené vesnici, přijde teprv ráno domů a pak budou křtiny.“

„Budu mu kmotrou, nemáte-li žádné,“ nabízela se babička.

„I zaplať vám to Pán Bůh,“ radovala se matka „byli jsme v starostech, kdo by nám posloužil.“

Babička zakývala vlídně hlavou; chutě snědla mísku úkropu a vylezla na pec, kdež brzy tiše usnula.

Druhý den byly křtiny.

Babička nesla malou svou kmotřenku pod květovaným šátkem. Otec vykračoval si hrdě v lesknoucích se botách, na něž mu matka poslední kousek sádla dáti musila. Děvčátko pokřtili, dali jí jméno Kristinka.

Vesele vrátili se domů, vesele uvítala je matka. Kmotříčka stařenka velice se jí líbila, i doufala, že malé Kristince štěstí přinese. Vyčastovala babičku, jak to chudá kuchyňka její dovolovala. Pak se babička měla k odchodu. Požehnala Kristinku, zastrčila jí něco do peřinky a šla s Pánem Bohem.

Děvčátko bylo nepokojné, a když je matka rozvinula, našla v peřince krásné zlaté vajíčko.

„I to byla bohatá kmotříčka!“ zvolala matka a honem poslala muže, by se ještě jednou poděkoval. Ale babičky nebylo již lze spatřiti, jako by zem se pod ní propadla.

Velikou radost měli rodiče z malé Kristinky. Rostla a sílila jako z vody. Ani mráček žalu neb nemoce nezastínil blaho chaloupky od jejího narození. Byli to lidé chudí, ale šťastní a spokojení.

Avšak Pán Bůh zkouší i šťastného a spravedlivého, by se utvrdil ve víře a trpělivosti. Tak dopustil i na otce malé Kristinky zlou nemoc, a dřív, než se toho šťastná druhdy rodina nadála, přišlo ještě větší utrpení na ně, když dobrého otce na hřbitov vynesli a opuštěná vdova se svými sirotky bez živitele a ochránce zůstala.

Těžce živila nyní sebe a tři své děti. A když i jí bylo později nemožno pro churavost pracovati, umlouvaly se s Kristinkou, co mají začít.

Kristinka byla již děvče dvanáctileté, byla zdravá a silná a proto pravila odhodlaně své matce, že půjde do světa hledat si službu. Matička se zarmoutila. Vzpomněla, kterak ji bude teskno po čiperné Kristince. Starší hoch byl také již z domu a sloužil ve vzdáleném dvoře za pasáka. Mladší synek byl neduživý a slaboučký a oči měl stále choré, že nemohl ani do školy. Měla s ním chudá žena dosti starostí. Proto Kristinka neupustila od své prosby, až ji matka do světa pustila. Loučila se těžko s milou svou dceruškou. Když si Kristinka chudé své šatečky v uzlíček svázala, přistoupila k matce, aby ji požehnala.

Matka jí žehnajíc, podávala jí zlaté vajíčko a pravila: „Uchovej si dobře dárek dobré své kmotříčky. Byla jsem častokrát ve velké nouzi, ale vždy jsem se střežila vajíčko zlaté prodati. Střež je jako drahý poklad, ono jest snad zárukou tvého budoucího štěstí.“

Plačíc políbila Kristinka matce ruku a odhodlaně přestoupila práh rodné chaloupky své. Šla dlouho po zaprášené silnici, až došla vršku táhlého kopce. Ohlédla se nazpět, rodné vesničky však již neviděla.

Za to se s vrchu dolů rozbíhaly cesty na všechny strany a Kristinka nevěděla, kterou se má dát. Náhle luplo něco na zem a když se holčička ohlédla, tu hle, viděla své zlaté vajíčko, ano jí z kapsy vyskočilo a cestou prostřední pomalu se kutálelo. Hned pochopila Kristinka, že chce vajíčko cestu jí ukázati a pustila se cestou prostřední.

Po dlouhé chůzi došla veliké hospody, a že byla dívka unavená a stmívati se již hodně počalo, prosila o nocleh.

Mladá statná hospodská nejprv se trochu na Kristinku mračila, pak však jako by se rozmyslila, zavolala ji do velkého čeledníka. Brzy stál před ní talíř chutné polévky, a když se nasýtila, zavedla ji hostinská do menší světničky, kdež přespati měla.

Druhého dne, sotva že z chudičkého lůžka svého povstala, chtěla se dále ubírat.

Hospodská ji však zadržela:

„Chceš-li, můžeš u mne ve službě zůstatí,“ pravila k děvčátku. Kristinka chvilku přemýšlela; ještě však, než se rozhodnouti mohla, ucítla tiché lupnutí ve své kapse. Již věděla, že jí vajíčko dává znamení, aby zůstala. Odložila tedy ochotně svůj raneček a chutě pustila se do práce, kterouž jí paní její uložila.

Dařilo se jí dobře, neboť ráda vždy povinnost svou plnila. Ani nevlídná hostinská nemohla jí praničeho vytýkati. I ostatní v domě rádi měli čipernou Kristinku, která nikoho nezarmoutila.

Uplynulo půl roku. V osamotnělém hostinci bylo více služek. Jedna mezi nimi nelíbila se Kristince. Měla falešné oči a kde co mohla, odcizila nepozorovaně.

Jednoho večera slyšela Kristinka, jak nevěrná ta služka přemlouvá svého bratra, kterýž zde za pasáka sloužil, aby odcizil několik ovcí, že by je mohl v blízkém městě rezníkům dobře prodati. Ona že se vloupá do komory, tam že sebere uložené šatstvo i peníze, a pak, že spolu uprchnou.

Kristinka nemohouc se déle přemoci, vykřikla leknutím a tak se prozradila.

Rozlíčená služka uchopila děvčátko za ruku a vyhrožovala jí bitím, pakli je prozradí.

Ubohá Kristinka zastrašena slovy zlé ženy, nevěděla, co má dělati a odebrala se plačíc na lůžko. Nemohla však usnouti dílem pro strach a dílem, že jí vajíčko v uchu lupalo.

Již věděla, co má činiti. Zatukala tiše na dvéře, kde spala hospodská a pověděla jí, co se dítí bude v komoře a v ovčinci.

Ta se dlouho nerozmýšlela. Vzbudila hospodáře a čeledína, a než se zlodějský párek nadál, byl lapen a časným jitem vezen do města k soudu.

Od té doby hostinská velice Kristince důvěřovala a dobře s ní zacházela. Přes to však dívka necítila k ní mnoho náklonnosti. Bála se jí více než ostatních lidí.

Jednoho dne k večeru přijela před hostinec neznámá paní v pěkném kočáře. Bála se v noci dále cestovati a žádala o nocleh. Časně z rána chtěla jeti zase dále. K posluze byla jí dána Kristinka a také ráno měla ji obsloužiti.

Nežli se však na lůžko odebrala, zavolala si ji hostinská, zavřela dvéře a pravila tajemně:

„Až budeš ráno paní k povozu doprovázeti, dej si pozor na onen černý vak, kterýž stále opatruje. Ten jí dřív, než do vozu vstoupí, vezmeš a hned mně přineseš. Dostaneš pak velkou odměnu. Nikomu však nic neříkej, — sice — —!“ A hostinská upřela na Kristinku tak zlý pohled, že se až ubohá dívka zachvěla. Co počíti? Nemohla starostí spát a když prvním zábřeskem jitra kočár před vraty zahrčel, vstoupila celá se chvějíc k paní do pokoje. Obsloužila ji mlčky a pak ji k vozu doprovodila. Uložila k ní všecka zavazadla a rovnajíc je, zahlédla pojednou zlaté vajíčko, jak z kapsy se do vozu kutálelo.

Šťastná myšlenka probleskla jí hlavou. Prosila paní, by ji na na kousek cesty vzala s sebou, pak že jí poví proč. Paní kynula přívětivě hlavou, kočí práskl do koní a brzy zmizel kočár v ranní mlze.

Kristinka klekla k paní a vypravovala jí věrně, co měla činiti, jak ji měla okrásti a bojíc se návratu ku zlé hospodské, jen proto ji o kousek svezení prosila. Dobrá paní pochválila Kristinku, že se nedala k nepoctivosti svěsti. A když několik hodin ujeli a Kristinka vystoupiti si přála, otevřela paní černý vak, kterýž samými dukáty naplněn byl, vyňala krásný prsten a podala jej Kristince.

„Zde vezmi malou tu památku. Když si budeš přát někam se dostat, otoč prstenem v pravo a hned se přání tvé vyplní. Nezapomeň na dnešní den a zůstaň vždy poctivou a pravdomluvnou. My se brzy zase uhlídáme.“

Kristinka políbila dobré paní ruku a než se nadála, stála samotna na silnici, která se na čtyry strany rozbíhala. Na ubohou dívku padl

strach, co nyní má činiti? Neměla ničeho, jen drahý prsten na prstě a zlaté vajíčko v kapse. Ty chudé šatečky své zanechala v hostinci. Ale vždyť měla zlaté vajíčko! Zaplesala v duchu. Hned je vzala z kapsy a hodila do prostřed křižovatky. Vajíčko se vesele zatočilo a pustilo se pak hrbolatou silnicí v pravo, kteráž se do dálky v tmavém ztrácela lese.

Kristinka se odhodlaně dala za vajíčkem a kráčela statečně již kolik hodin, aniž by k nějaké výsce byla došla. Les se jí zdál býti stále stejně vzdáleným. I pocítila najednou velký hlad a unavení a zároveň ji napadl strach, kam as na nocleh přijde. Vzpomínala na milou svou matičku, na chudobu a nouzi, kteráž v rodné její chaloupce zavládla.

Pojednou vzpomněla si na stařenku kmotřenku, o kteréž jí matka často vypravovávala a v touze své a úzkosti zašeptala: „Kéž bych byla u své kmotřičky!“ Tu se jí zableskl zlatý prsten před očima. Rychle jím otočila a hned cítila, jako by ji síla neviditelná unášela. Octnula se na veliké mýtině prostřed krásného lesa. Před ní rozkládal se bílý pěkný dvůr, jehož vrata dokořán byla otevřena. Kristinka dívala se na množství krásné drůbeže, kteráž se po dvoře procházela. Hrdí pávové, jichž peří, jak drahokamy se lesklo, sněhobílí a stříbrošedí holubi a všechno nejkrásnější, celé hejno zlatoperných slepiček, které vyhlížely, jak by samými zlatými penízky byly posázeny. Veliký huňatý pes přiběhl jí s radostným štěkotem vstříc a přívětivě tulil velikou svou hlavu k ulekané Kristince.

V tom objevila se na prahu pěkného stavení stará, vrásčitá žena a kynula děvčátku, aby jen dále vstoupila.

Překvapeně pohlédla Kristinka v stařenčinu tvář. Poznala v ní onu paní, s kterouž dnešního jitra ve skvostném kočáře z hostince vyjela. Ještě větší však bylo její podivení, když ji babička vzala za ruku a laskavě jí řekla:

„Neboj se mne, Kristinko, jsem tvoje kmotřička a zároveň víla zdejších lesův a často mne ještě v jiné podobě uhlídáš. Těší mne, že jsi na mne sobě vzpomněla. Zůstaneš v mé službě celý rok a pak-li vždy hodnou a poslušnou zůstaneš, vrátíš se pak šťastna ku své matce. Já často bývám z toho dvora vzdálena, bych jinde navštěvovala chudé a nešťastné, které mě jsou od Boha k ochraně svěření. Ty zatím musíš pečovati o celý tento dvůr a četnou jeho drůbež. Buď verná a poctivá a odměna hojná tě nemine!“

Na to uvedla babička svou kmotřenku do pěkného pokojíka, kde se čistotou vše stkvělo. Veliké, květinami ozdobené okno obráceno bylo do dvora tak, že možno bylo všecku tu krásnou drůbež přehlédnouti. Na stole bylo prostřeno chutných jídel v hojnosti.

Kristinka posadila se na vyzvání babičky k večeři a ta se zalíbením pozorovala, jak vyhladovělému děvčeti chutná.

Když se děvčátko posilnilo, vzala ji stařenka za ruku a prováděla ji po celém dvoře.

Tu byly špižírny a v nich potrava pro všechny ty pernaté obyvatele, tam zase pěkné jejich obydlí, kde chráněny byly před deštěm a větrem. Dále byla celá řada pokojův a v nich krásného šatu a klenotů v hojnosti.

„To jest pro mé svěřence, pro bídné a nuzné, jichž svěřeno mi bez počtu,“ promluvila stařenka. „Když některého zvlášť vezmu pod svou ochranu, brávám si jej po nějaký čas na zkoušku, zdali ctnost jeho dosti pevná a poctivost neporušená, a on hoden, abych ho po celý život šťastným učinila. Mnozí mne oklamali, mnozí podlehli, vidouce nahromaděné zde bohatství. Okradli mne a přehli, domnívajíce se, že založí štěstí své statkem neprávě nabytým. Ale těmto nevďěčným nepožehná Bůh, a za krátko promarní vše, a teprve nová bída a nouze naučí je nastoupiti kajicně život ctnostný a šlechetný.“

Kristinka poslouchala zbožně šlechětnou stařenku. Ta se s ní u východu ze dvora rozloučila a odevzdala jí ještě jednu miláčky své pod ochranu. Dívka dívala se za ní s podivením, když přes mýtinu k temnému kráčela lesu. Nebylať to již malá sešlá stařenka, ale jako krásná víla ve skvoucím šatě, bohatý zlatý vlas spuštěný, vznášela se přes zelený pažit, až v stříbrné zmizela mlze.

Kristinka obrátila se s povzdechem do dvoru. Veliký hafan doprovázel ji při každém kroku, jakoby se za strážce jejího představoval. Všecka drůbež sletla se kolem nové své dozorkyně. Ta každé z nich pohladila, hojně všecky nakrmila, a pak pečlivě do jich kurníkův a holubníkův uzavřela. Pak teprve odebrala se sama k odpočinku. Poklekla u svého lůžka a vroucně poděkovala Pánu Bohu za mocnou jeho ochranu. Ve své modlitbě vzpomínala na vzdálenou svou matičku a bratry, pak ulehla a brzy tiše usnula. Druhý den započala opět modlitbou a prací, kterou si vždy uměla nalézti. Pečovala svědomitě o svěřence své, uklízela a čistila po celém dvoře, a nikdy jí nebyla dlouhá chvíle a smutno. Brzy byla

všecka drůbež k ní tak krotká, že jí potravu z ruky brala. Nejraději ze všech těch pěkných zvířátek měla však Kristinka krásnou zlatou slepičku, která za ní jako malý psík pobíhala.

Byla štíhlé postavy, a každé jednotlivé pírkó její lesklým černým proužkem vroubené skvělo se jako čisté zlato. Hřebínek měla modrý, očka jako dva ohnivé korály, zkrátka, byla to slípka, jakéz Kristinka nikdy neviděla. Když měla pokdy s ní si zahrátí, vylétla jí Zlatičká, jak jí Kristinka pojmenovala, na rameno, a dala se nésti procházkou kolem dvora. Tak ubíhaly Kristince za stálé práce a klidné veselé myslí dny, týdny i měsíce, a nikdy se jí příliš nestýskalo v osamělém dvoře. Dobrá víla přicházela často, někdy i na celý den mezi své miláčky. Tu však byla opět jen starou vrásčitou, ale přívětivou babičkou. Šukala po dvoře, předla s Kristinkou krásný zlatý len v tenounkou nit, učila ji rozmanitým krásným pracím a odcházela pak opět, by podala ochranné ruky své klesajícím, potěšila zarmoucené, ujala se opuštěných.

Kristinka hospodařila pak dále sama. Někdy s povzdechem vzpomínala na bídu, kteráž až dosud byla hostem v rodné její chaloupce, zvláště když rovnala a čistila v jizbách, kde se víliny poklady nalézaly. Pak se však zahanbeně odvrátila a prosila Boha, by jí odpustil hříšné její myšlenky. Na to zavolala Zlatičkou, by se s ní potěšila.

Konečně přiblížil se konec roku, konec to zkoušky Kristinčiny.

Dobrá víla vrátila se dříve než jindy do dvora a pozorovala s pohnutím a láskou milou svoji kmotřenku. V den poslední vzala Kristinku za ruku a provádějíc ji naposled jizbami bohatstvím naplněnými, pravila jí laskavě: „Rozhlédni se dobře po mých pokladech a pak vyvol si, co se ti nejvíce líbí pro památku. Věz však, že jen jednu věc si vzítí smíš, a že všechno stejnou cenu má, co se nalézá v mém dvoře.“

Kristinka pohnutím ani neviděla všecky ty krásné skvosty, stříbro i zlato. Vroucími slovy jala se děkovati za vše dobré, čeho v krásném dvoře zažila, a za vše užitečné, čemu se byla naučila. Než víla ještě jednou opakovala, že si jednu věc odnésti musí. Tu pojednou přilétla zlatá slepička otevřeným oknem a sednouc Kristince na rameno, lichotila se k ní.

„Nuže, dobrá kmotřičko, dej mi krásnou tu slepičku na památku; jest mi milejší nad všechny skvosty a šperky. Budu ji vždy pečlivě opatrovati.“

Víla se laskavě usmála. „Dobře jsi přestála zkoušku tuto a štěstí své, nepřejíc si stříbra ani zlata. Odnášíš však v Zlatičce největší poklad. Věz, že každé pírkó její promění se v ruce tvé v drahokam, skořápka z jejich vajíček v ryzé zlato. Žloutek pak a bílek vajíčka toho jsou lékem nejvzácnějším. K dárku tomuto dávám ti své požehnání pro život — buď šťastna!“

Při tom vdechla milá víla-kmotřička Kristince políbení na čelo, dívka pozdvihla sklopený zrak, neviděla však již ani stařenku, ani dvůr s krásnou drůbeží.

Za ní rozkládal se tmavý les a před ní bělala se silnice do nekonečna.

Ale Zlatičká na rameni jejím zaklobala ji jemně do hlavy, dívka se vzpamatovala a rychle zatočila prstenem, přejíc si býti u drahé matičky.

A hle, již stála před spustlým rodným svým baráčkem a se srdcem tlukoucím vstoupila přes práh.

V chladné tmavé jizbě bylo smutno a neútulno. Na chudém lůžku ležela vyhublá žena, a vedle na nízké stoličce krčil se bledý hoch s opuchlými, skoro vyhaslými očima.

Dívka se sklonila nad nemocnou matičkou.

„Ó že přicházíš, Kristinko má,“ zvolala matka, „jak děkuji Bohu, že tě mohu před smrtí svou ještě obejmouti.“

„Však ty neumřeš, drahá maminko,“ zaplakala dívka, „hned ti lék připravím.“

S těmi slovy obrátila se dívka k slepičce, kterouž byla při vstoupení do jizby na starou ošatku do koudelky posadila.

Sotva se přiblížila, seskočila zlatičká s ošatky, v koudeli však lesklo se zlaté vajíčko, podobné onomu, kteréž od víly jako dítě darem dostala. Kristinka se zaradovala. Rychle rozloupila zlatou skořápku, vyňala z ní opatrně žloutek a vložila jej matce do vyprahlých úst.

Sotva jej nemocná polkla, vzchopila se jako zázrakem uzdravena a pohlížela s podivením na Kristinku, kteráž bílkem zlatého vajíčka osleplé oči bratra svého natírala.

„Matičko má,“ vzchopil se chlapec, „již vás opět vidím, a to jistě jest Kristinka, o kteréž jste vždy vypravovala, jak jest krásná a veliká!“

Matka i bratr objímali rozmilou dívku. Když se utišili, a matka na bídu a nouzi svou opět si vzpomněla, vzchopila se Kristinka.

Opatrně zabalila zlaté skořápky a spěchala do vesnice k obchodníkovi, kterýž je hned za zlaté uznal a za rozličné věci a potraviny vyměnil.

Brzy se Kristinka s velikým košem potravin domů vrátila a tu teprve vypravovala své příhody, a jaký poklad jí dobrá víla v zlaté slepičce darovala.

Druhý den již našla Kristinka pod milou svou slípkou několik těch drahocenných peříček. Odešly s matkou do města, kdež je u klenotníka za peníze vyměnily.

Nyní bylo arci po nouzi.

Brzy rozkládal se na místě starého baráčku pěkný statek, na dvoře prohánělo se plno krásné drůbeže a ve stáji byla řada tučných krav. I starší bratr domů byl zavolán, by bral podílu na štěstí, kteréž Kristinka všem přinesla. Žili všichni šťastně v blahobytu.

Kristinka optrovala vzácnou slípku svou jako oko v hlavě a Zlatičká, kteréž jméno jí zůstalo, byla stálou její společnicí.

Avšak bohatství, které slíпка Kristince snášela, nezůstalo ležeti bez užitku. Šlechetná dívka nezapomněla na slova a skutky dobré a nezapomenutelné své kmotřičky. Vyhledávala nešťastné, ošetřovala nemocné, podporovala chudé a nuzné, a stala se tak dobročinnou vílou dalekého okolí.

A všude žehnali dobré šlechetné Kristince, kteráž tak rozumně dovedla využítkovati pokladů, kterýchž jí Zlatičká až do smrti hojně vždy poskytovala.

Sv. František — přítel zvířat.

lašský kterýsi spisovatel z 13. století vypravuje takto: Svatý František chválil při každé příležitosti pilnost a umění včel a podával jim postrádaje sám ledačeho, v zimě medu a vína, by ubohé včeličky nepošly mrazem a hladem. — Svým školákům sv. František představoval skřivánka jako vzor pilnosti a poukazoval na nevinnost holubů. — Ovečky miloval s nevýslovnou něžností a říkával, že zvířátka tato upomínají na pokoru a trpělivost Spasitelovu. Legenda vypravuje, že onoho času, kdy sv. František se zdržoval v Ankoně, potkal jistého člověka, který nesl na zádech dvě ovečky spoutané provazem. Když byl jich sténání uslyšel, tu

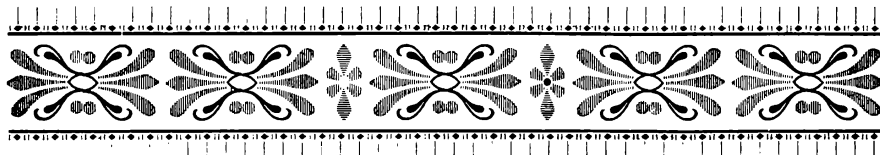
Mlsný pacient.

velice dojat jsa, přiblížil se k onomu člověku, tázaje se ho, proč tryzní ubohé ovečky, nesa je takto svázané a přes rameno pověšené? Tento mu odpověděl, že nese ovečky na trh, by je prodal masaři, který je zabije. Tu zvolal svatý František: „Bůh chraň, dej mi ovečky a já za ně daruji tobě svůj plášť, který jest veliký a drahocenný, a který jsem byl dnes obdržel od věřícího křesťana, bych zachránil se před zimou.“ Cizinec na to odevzdal sv. Františkovi ovečky. Nyní je držel světec v náručí, nevěda si s nimi rady. Po krátkém přemýšlení vrátil je pak opět majiteli, když tento byl přislíbil, že je nikdy neprodá, jim neublíží, nýbrž je podrží a bedlivě o ně pečovati bude. — Tato skoro bratrská láska ku zvířatům získala sv. Františkovi navzájem i jejich lásku. Současníci světcovi potvrzují, že zvířata obklopovali Svatého a sloužila jemu, dávajice takto na jevo, že v kajícím Svatém z Assisi nevidí pouze zemskou postavu, nýbrž obraz Boží.

Zajíci a bažanti utíkali a skrývali se do zahybů jeho roucha, a když se setkal kdysi na svých cestách se stádem oveček a promluvil k nim, tu pozvedly hlavy a následovaly ho, opouštějice udiveného pastýře svého. — Svatý František, který dobrovolně zřekl se již dávno požitků a rozkoší světských, nalézal sladkého potěšení a náhrady v radostech, které rozličná zvířátka jemu připravovala. — Jednoho dne, když kráčel údolím poblíž města Spoleta, pozoroval na jednom místě mnoho ptáků. Opustiv své společníky, přiblížil se opatrně k bezrozumným oněm tvorům. Jak velice se potěšil, když spatřil, že ptáčekové jej vyčkávají bez bázně, a v podivení, že při jeho pohledu neulítli, takto k nim promluvil: „Milí ptáčekové, moji bratříčci, chvalte nebeského Tvůrce a milujte ho; neb on vás obdařil peřím, by vás pokryl, dal vám křídla, byste mohli lítati, on vás živí a potěšuje vás nejvíce tím, že uchystal vám příbytek v čistém vzduchu, poblíž nebe samého.“ — Pročež, milé dítky, následujte příklad sv. Františka aspoň tím způsobem, že vystříháte se všeho, co by ubohým zvířátkům uškoditi mohlo; považujte je za tvory Boží, neublížujte jim a zajisté vám Bůh všemohoucí za vaši jemnocitnost požehná právě tak, jak by přísně vás potrestal, kdybyste ubohým zvířátkům svévolně něco zlého učinily.

Františka Š.. vá.

Mlsný pacient.

(K obrázku na str. 24.)

Jest to dobrá dušinka, ten mladistvý náš doktůrek Jeníček! Kterak starostlivě pečuje o své nemocné! Helenčina panenka upadla na hlavičku, až se jí z toho rozbolela, a družku panenčinu s konopnými, lesklými vlásky poškodil šelma mopslíček, když ve čtveračivé dovádivosti dovolil si smýkati ji z kouta do kouta.

Doktor Jeníček věděl hned rady a pomoci. Bolavou hlavičku obvázal útrpně čistým, bílým šátečkem, a družčiny rány jehličkou a nití dovedně zacelil. Teď sedí obě tiše očekávající brzkého uzdravení, kterého jim z toho srdce přejeme. Však i mopslíček svou dovádivost musí odstonati. I jej bolí hlava, a snad i kousavé zoubky, a jen dobrotě Jeníčkově má co děkovati, že jej přijal mezi své pacienty. Což chovati dá se mopslíček milerád, a z obvazku na hlavě také se nermoutí; ale jedna věc mopslíčka mrzí, že mu totiž pan doktor předepsal přísnou diétu. A na stolku voní Jeníčкова svačina. Jindy míval na ní také podílu, ale tentokráte mopslíčkovi skladlo. Ať se vzpouzí jak chce, Jeníček předepsal půst, a na tom stojí. Což dřevěné panenky s voskovým obličejem diéta nesužuje, ale náš mopslíček jest přece pacient živý! Proč byl nezbedou?

Vil. Ambrož.

Milé dítky!

Po krátké přestávce zalétá k vám opět věrný přítel váš „Anděl Strážný“. Změnil sice poněkud svůj šat, ale to nikterak nevádí, abyste ho bystrým očkem svým ihned poznaly a jako vždy srdečně uvítaly do kruhu svého. Nový obrázek na obálce vašeho časopisku ukazuje vám lásku a ostražitost Anděla Strážce, kterého každému z vás jako průvodce po dráze života

vašeho Pán Bůh přídělil, aby vás vedl cestou pravou, aby vás varoval všelikých nástrah ku zlému a z nebezpečí duši a tělu hroziících aby vás vysvobodil. Blaze dítěti, které se svěřuje jistě ochraně tohoto Strážce, naslouchajíc rádo jeho radám a výstrahám; zajisté dojde šťastně cíle časného i věčného.

Jako Bohem vám daný Anděl Strážce pečuje o blaho vaše, podobně „Anděl Strážný“, jenž péčí vašeho strýčka k vám na novo zavítal, o to vždy se postará, aby dobrou četbou mysl vaše se šlechtila, od zlého se odvracovala a ku ctnosti nakloňovala, aby tím pevný základ k pravému a trvalému blahu vašemu byl položen. Dbejte tedy vždycky slov strýčkových; prospějete tím sobě samým a radost učiníte svým milým rodičům, kteří o vás tak pečlivě se starají a všem ostatním, jimž vaše vzdělání a vychování jest svěřeno.

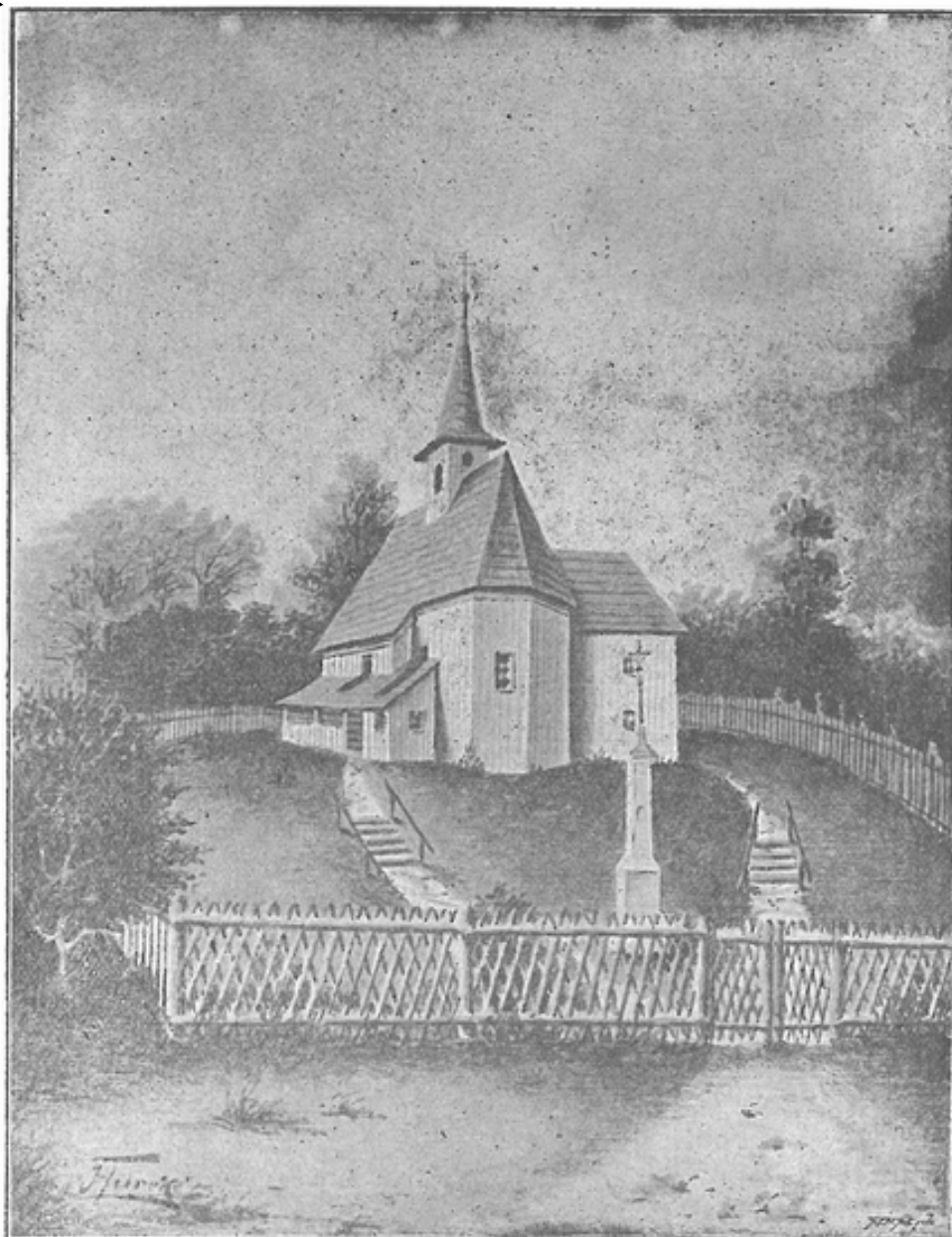
V pevné důvěře, že se dle rady strýčkovy vždy zachováte, posílám vám již předem zároveň s tímto svým listem pěknou odměnu, kterou se všem svým milým synovcům a neterím zavděčiti doufám; jest to snímek mosaikového obrazu neposkvrněné Panny Marie, jenž se nalézá na průčelí klášterního chrámu Páně v Rajhradě na Moravě.

Nádherný tento obraz Matky Boží opatřil nynější zbožný a umění milovný opat Benedikt Korčian r. 1895. na památku 850letého trvání staroslavného, chrabrým knížetem Břetislavem I. založeného kláštera Rajhradského. Obraz nalézá se na průčelním štítu mezi věžemi ve výši 30 metrův a zabírá $3\frac{1}{2}$ metrů šířky a $5\frac{1}{2}$ metrů výšky. Jest to obraz mosaikový, totiž z kamenných kostek různobarevných uměle složený. Takových kaménků upotřebeno k tomuto obrazu přes 200.000. Toto umění, skládati ozdoby a obrazy z kaménků různých, počali prý Řekové za dob Alexandra Velikého. Od Řeků dostalo se do Říma, kdež kamenné malby se zvláštní zálibou byly pěstovány. Podobně i v nejstarších křesťanských chrámech římských zachovaly se některé mosaiky. Největší obliby dosáhly malby mosaikové v 15. a 16. století; od té doby však nastal úpadek, až teprve v nejnovější době větší pozornost jim se věnuje.

Ve hlavách Rajhradského obrazu vidíme anděly nesoucí korunu Královny nebeské, na spodní části spatříme moravský zemský znak (moravskou orlici) se sv. apoštoly Petrem a Pavlem, a znak kláštera Rajhradského.

Letošního památného roku všude po vlastech československých konaly se slavnosti na upomínku stých narozenin „Otce vlasti“

Františka Palackého. Nebylo snad dědinky, kde by slavného dějepisce a jednoho z největších synů českého národa nebylo vděčně

Dřevěný kostelík v Hodslavicích.

pamatováno. Nejdojímavější pak byla slavnost v samém rodišti Palackého, ve vesnici Hodslavicích na moravském Valašsku. Nesčetní

zástupové sešli se zvláště dne 14. a 15. srpna, aby u rodného domku našeho velikána s pocitem vděčnosti vzpomínali nehynoucích jeho zásluh a zároveň život svůj znova zaslíbili a zasvětili službám milovaného českého národa, jemuž náš oslavenec odhalil obraz minulosti, aby neklesal na mysl, nýbrž při neunavné práci a v Boha důvěřuje nadějně hleděl do budoucna. — Vyobrazení rodného domku Frant. Palackého podal jsem vám již v předešlém ročníku. Tentokráte vás snad potěší pohled na dřevěný katolický kostelík svatého Ondřeje v Hodslavicích, vystavěný roku 1551., ježž vám zároveň s tímto listem přináším.

A teď ještě několik slov. Začíná nový školní rok a s ním mnohá práce a mnohé namáhání. V prázdninách jste si náležitě odpočinuly, a proto chutě ve jménu Páně k novému dílu. Pracujte svědomitě po celý rok; ani jedinký okamžik neprozahálejte, a Pán Bůh požehná pilnosti vaší, abyste sladkého ovoce jejího kdysi zakusily. Budete-li míti volné chvíle, pobavte a poučte se čtením „Anděla Strážného“ nebo jiné dobré knihy; špatných však knih varujte se více než smrtícího jedu, neboť jed otravuje toliko tělo, špatná kniha však duši vrhá do záhuby. Poněvadž však nedovedete ještě posouditi, která kniha vám svědčí, proto čítejte jen v knihách takových, jež vám buď od vašich milých rodičů, neb od velebných pánův a pánův učitelů ku čtení byly doporučeny. Pokoutně, aniž o tom rodiče věděli, nečtěte!

Milý Pán Bůh posilnil mne po mé těžké nemoci tak dalece, že se opět mohu uchopiti svého povolání. Též chci věnovati svým milým synovcům a neterím všemožnou péči a hned při počátku školního roku zahrnu při oltáři do modliteb svých všechny dítky, aby pomocí Boží v dobrém prospívaly a každé dobré dílo aby se jim dařilo. Za to pak i vy pamatujte v modlitbách svých na svého upřímného

Strýčka Ambrože.

1. Královská procházka.

na	še			do	se
le	mě			hledě	stat
ze	tí,	du	ku	vý	le,
bez	vždy	pře	še;	do	Kdo
A. J.	hy			je	jsi
bu	slal			kdo	na
Za	by			ho	ti,
za	še.			že	ře,
	šla			hledě	dr
svě	ta			u	se

Začíná slovem „Kdo“, a pokračuje se vždy k jednomu z nejbližších polí či čtverečků.

(Zaslal A. J.)

2.

a	a.	a	a
a	a	d	d
é	r	r	r
r	v	v	y

Z těchto písmen utvořte čtyři slova, která by od levé strany k pravé a shora dolů stejně zněla. — Význam slov: 1. Město v Uhrách. 2. Rostlina. 3. Člen divokého národa. 4. Rády přijímáme.

3. Doplnovací hádanka.

M	r	+	v	1. Země v Rakousku.
B		+	n	2. Město na Moravě.
	a	+	a	3. Vychovatel sv. Vojtěcha.
	v	+		4. Z jara užíme.
		+	o	5. Kov.
	v	+	a	6. Hmyz.
V	j	+	ch	7. Křestní jméno.
	p	+	k	8. Zbraň našich předků.
	H	+	k	9. Český básník.
	o	+	ch	10. Zimní oděv.
		+	o . m .	11. Město na Moravě.
m	t	+		12. Hmyz.

Doplňte-li křížky a tečky příslušnými písmeny, dají vám písmena křížky označená a shora dolů čtená jméno posvátného druhu.

(*Libuše v H.*)

4. Početní hádanka. Na čtyřech hromádkách jest dohromady 100 ořechů. Na druhé hromádce jest o 4 ořechy více než na první; na třetí o 3 ořechy více než na druhé, a na čtvrté o 2 ořechy více než na třetí. Kolik ořechů jest na každé hromádce?

(*V. A.*)

5. 1234 jest to, co jest opuštěno,
3214 bývá často nasoleno,
2341 proroka jest známé jméno,
1234 kníže, od nás dosud ctěno.

(*Th. K.*)

6. Vašíček obdržel dnes z domova 12345, v němž mu otec oznamuje, aby 54 321 tou podmínkou, že bude vždy pilný, „Anděla Strážného“ odebíral.

(*Návrát Kl.*)

7. Početní hádanka. Jak bys spočítal čísla od jedné do devíti, abys dostal 100? — Při sčítání nesmíš žádného čísla vynechat, ani jedno dvakrát počítati.

(*N. Kl.*)

8. Srpen, červen, červenec, září, prosinec, leden, listopad, květen. — Vyberte z každého těchto měsíců po řadě jednu písmenku, aby všech osm písmen tvořilo jméno Svatého, jehož svátek se v září světí.

Obsah. Anděl Strážný, str. 1. — Potrestaná neposlušnost, str. 2. — Zdrávas Maria, str. 8. — Prokop Diviš, str. 10. — Důvěra v Boha, str. 14. — Pohádka o zlaté slepičce, str. 15. — Sv. František, přítel zvířat, str. 23. Mlsný pacient, str. 27. — Milé dívky, str. 27. — Strýčkovy ořechy, str. 31.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 80 kr., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 liry, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Správně rozluštili ořechy z čísla 9.:

V Brně: Josef Hromada, Anděla Holánková. V Bučovicích: Vojtěch Semerád. V Brušperku: Frant. Bacík, Josef Špaček,* Jan Vantuch,* Anežka Špačková, Cyrill Dvorský. V Břevnově: Josef Vác. Palivec, Jan Drvota, Josef Pacovský. V Chlumci: Růžena Kaizlova. V Černovíře: Engelbert Havlíček. V Čelčicích: Josef Mádr. V Dušníkách: Anna* a Magdalena* Vokáčovy. V Domaníně: Antonín Zelina, Anděla Kuchařova, Jan Richt, Jan Dvořan.* V Horních Kounicích: Anna Nechvátílová,* Marie Kuderová.* V Hodějicích: Josef Spáčil, Augustin Valášek. V Hulíně: František Navrátil. V Ivančicích: Mathilda Žáková, Marie Ondráčková, Marie Kružíkova, Ad. Vodrážková, Emilie Růžickova,* Norbert Vodrážka, Pavlína Šildbergrova, Frant. Eiblova,* Anna Fichtova. V Jehnicích: Novotný. V Kojetíně: Melanie Vrtělova, Hugo Tejkal, Ant. Pavel, Josef Šrom, Jaroslav Vrba,* Rudolfa Leinertova,* Emilie Gabrhelova, Josefa Marciszova, Ludmila Navrátilová, Marie Oralova, Hedvika Štáblova.* V Kladně: Bohumila Blažková. V Letovicích: Frant. Zahradníková (2 hádanky), Vilém Šrýbl (částečně). V Líšni: Anna Štefanová,* Alois Vágner,* Ludmila Čučková, Božena Čučková, Marie Čučková, Ludmila Trávníčková. V Náklu: Anna Hrabalová.* Na Ostrově: Josef Drapela.* V Olomouci: Marie Kopkova. V Paskově: Berta Klegova. V Pěčkově: Josef Pospíšil, Antonín Vykydal,* Monika Horňanská, Frant. Erlec, Frant. Zezula, Františka Kroupova, Marie Horňanská,* Marie Čampova.* V Poštorně: Frant. Macháček. V Přestavlkách: Anna Fillakova, Bohuslava Buchtova, Paula Charvátova, Ludmila Trefilova, Ilka Mikšíkova,* Zdenka Šerková,* Anna Blažková, Marie Konečná, Rudolfa Doležalova, Anna Kaškova, Marie Švecova,* Eliška Kolářikova, Marié Buchalova, Marie Žáková, Milada Lorkova, Bož. Petrusova, Julie Kroulíkova, Leop. a Eliška Kumpoštovy, Irena Waisarova, Ida Fassmannova. Ve Staré Vsi: Adolfka Odstrčilova. Ve Slatině: Richard Komárek,* Jaroslav Farlík, Method Pokorný, Hedvika Kébrdlova.* V Telči: Božena Bystřických. V Turnově: Zdeněk Müller,* Frant. Němec. V Třebíči: Josef Man, Josef Stiksa,* Frant. Čermáková,* Marie Malá. Na Velehradě: Cyrill Melichárek.* Ve Velk. Meziříčí: Ludvík Vomela,* Fr. Malec. Ve Váechovicích: Augustin Filip. V Zábřehu: Josef Sedliský. V Žarošicích: Fr. Rivola.

Poznámka. Hvězdičkou označeným připadla losem odměna, a byla v měsíci červenci rozeslána.

*K tomuto číslu přidána krásná barvotisková premie, kterou posíláme zatím na ukázkou a zašleme do-
datečně všem novým pp. odběratelům.*

Našim čtenářům a p. č. příznivcům!

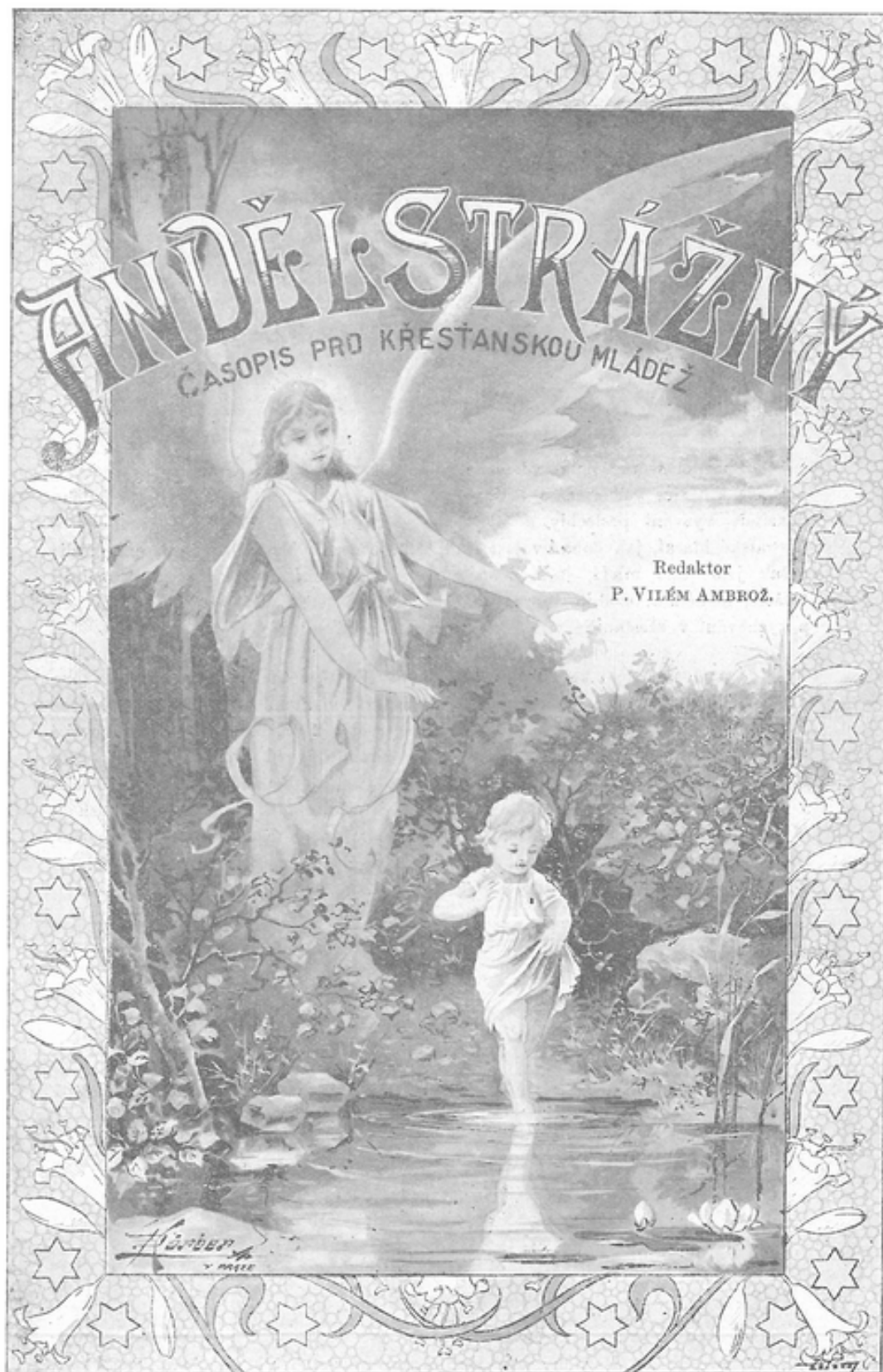
Rozesílající první číslo osmnáctého ročníku časopisu „Anděl Strážný“ obracíme se ke všem přátelům křesťanské mládeže s vřelou prosbou, aby v zájmu nábožensky-mravného výchovu rozšíření jeho se laskavě ujímali. Za našich rozháraných dob, kdy jed nevěry a nevázanosti tak četnými proudy vniká se všad i do srdcí mladistvých a hubí zárodky ctností do nich vložených, zajisté naléhavá toho jest potřeba, aby dobrou četbou se dobré sítě obezřele pěstovalo, by nepřízní časovou záhy nevzalo za své a se nezvrhlo.

Tomu účelu věrně sloužil náš časopis již po sedmnácte let. Došedše po celou tuto dobu příznivého posudku z kruhů povolanych, chceme i nadále všechny síly své věnovati výchovu i zdaru mládeže, spoléhajice při tom na podporu všech přátel srdcí dětských zvláště ze stavu kněžského a učitelského. Srdečné díky vzdávajice všem dosavadním příznivcům svým, prosíme zároveň, aby nám pomoci své zvláště rozšiřováním „Anděla Strážného“ nadále poskytovati ráčili. — Vydávání časopisu vyžaduje velikých obětí, které jen velikým počtem odběratelů hraditi lze, jinak by nejlepší úmysly naše přišly na zmar.

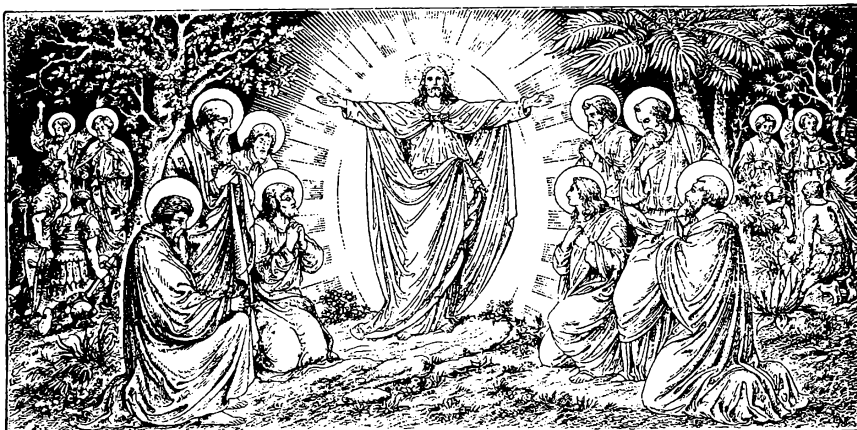
Časopis „**Anděl Strážný**“ vychází vyjma prázdniny **jednou za měsíc**, počínaje měsícem zářím, o **dvou arších** (32 stranách) s textem rozmanitým a s četnými ilustracemi, a stojí ročně pouze **80 kr.** i se zásilkou a vhodnou premií. Na objednaných pět výtisků přidáme šestý zdarma. Na požádání rádi zašleme číslo na ukázkou.

Redakce a vydavatelstvo

časopisu „**Anděl Strážný**.“

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 80 kr.

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstatí a se učití musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetríte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Dp. Jos. Šimek, kaplan v Konicích, od školních dětí z Budečka, Slavíkova a Zavadilky 2 zl. 50 kr., Terezie Růžickova ve Ptení na vykoupení chlapce Václava 15 zl., Ant. Ontl od nejmenované osoby 2 zl., z farnosti Halenkovské 6 zl. 42 kr., dp. Fr. Jiráček, koop. v Mor. Krumlově, od dětí II. třídy školy Rybnické u Mor. Krumlova na pokřtění dítě jménem Františka 5 zl., Stránecká v Brně 20 kr., Prokop Stadlman v Kouřimě 1 zl., Fr. Florian v Zárubicích u Myslibořic na vykoupení pohanského dítěte 2 zl., dp. J. Kotlín, koop. v Třeboni, od žákůh obecné a měšťanské školy 20 zl., dp. Ed. Zlámal, kaplan ve Staříči, od hodných dětí 4 zl., chudé školské sestry d. N. D. ve Slavkově 18 zl.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 80 kr., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 lire, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Roč. XVIII.

Říjen.

Číslo 2.

POZDRAVENÍ.

Byltě člověk, co zvyk míval,
že si v slasti, v bolu zpíval:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Sotva počal málo žvátí,
učila ho dobrá máti:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Získal ptáče barvy zlaté,
již ho učil písni svaté:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Přelahodně jemu znělo,
když to zlaté ptáče pělo:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Vylítlo mu jednou z klece,
vesele však pělo přece:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Prolétalo háje, sady,
zpívalo tam s plesem všady:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Chytil luňák ptáče milé,
však i v spárech pělo čile:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Strachem luňák ptáče pouští,
to již volně zpívá v houští:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Radostně teď domů letí,
a tam počne sladko pěti:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Zbožník*) hbitě odevírá,
an mu zavzní píseň čírá:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

A tak nyní radostněji
svatou píseň spolu pějí:
Pochválen buď Ježíš Kristus.

Frant. Sušil.

*) Zbežný člověk.

Kříž sv. Vladimíra.

Černohorská pověst. Dle Jos. Holečka vypravuje Marie Bouchalova.

Kdo ubírá se z Ulcina do Baru, z měst to neveliké, ale statečným a vlast svou nade vše milujícím národem obývané země, Černé Hory, projíti musí nízkým pohorím, jež se zove Možura planina. Podhoří této planiny jest plodné a úrodné. Dvorce, jež porůznu lze spatřiti, o starosvětské zámožnosti a spokojenosti svědčí. Obyvatelé, již krajinu obývají, jsou potomci poturčeného srbského kmene Mrkojevičů. Kdy a proč odpadli Mrkojeviči od víry svých otců, není určité známo. Vypráví se, že se to stalo před sto a více lety, kdy Černá Hora žila v neustálých bojích s Turky. Sousedili Mrkojeviči s mocnými paši skaderskými; i chtíce uhájiti životy a statky, přijali víru Mohamedovu. Ovšem učinili to jen na oko, doufajíce, že bude půlměsíc brzy potřen a jim že bude opět svobodno vyznávatí kříž. Podobně dělo se na celém Balkáně. Leč moc a nadvláda turecká nebyla zlomena a Mrkojeviči zůstali mohamedány, a zcela osvědčilo se na nich pořekadlo, že Poturčenec horší Turka. Poslední boje, jichž stopy na Možuře dosud lze pozorovati, nejlépe o tom svědčí.

Při své mohamedánské víře dlouho nemohli Mrkojeviči odložití některé své náboženské zvyky, a dosud mnohé křesťanské obyčeje zachovávají. Každý rok totiž na den sv. Trojice s křesťany účastní se processí nesouce kříž na temeno vysoké hory Rumije, jež se na této planině zvedá do výše asi 1600 m., a na jejíž vrcholi stojí kaple sv. Vladimíru zasvěcená. Tu mohamedáni i křesťané společně vykonávají pobožnost a vroucí jejich zpěv: „Krst se díže, bogu s’

molju, Gospodi pomiluj!“ nese se po svazích Rumije a zaniká na Možuře planině.

O tomto kříži vypravuje se tu velmi zajímavá pověst.

Počátkem 11. století bývala Černá Hora, tehdy Zeta zvaná, dosti mocným státem přímořským. K Zetě náležela mimo severní Albanii s městy Skadrem a Dračem, Podgorie (Podgorica) Tribunie (Trebiň) a větší část nynější Hercegoviny, a nazývalo se celé toto území království prevalitanské. Tehdy vládl tu král Vladimír, jehož sídlem býval Skader. Zde vystavěl si při jezeře skaderském na úzkém, přeurodném výslunném pruhu země dvůr. Okolí dvora nazývalo se Krajina, a mnoho zbytků křesťanských chrámů se zde zachovalo až do dnešního dne. Vladimír spříbuzněn byl s carem bulharským Vladislavem.

Vladislav byl neupřímný přítel. Zatoužil po království prevalitanském, ale Vladimír mu překážel. I usiloval o jeho bezžití. Poslal k němu dva biskupy, aby mu darem odevzdali zlatý kříž a pozvali ho k němu do Grespy.

„Nezemřel Spasitel náš na zlatém kříži, nýbrž na dřevěném, i rcete caru svému, že jeho daru přijati nemohu,“ odpověděl Vladimír poselstvu Vladislavovu, a skutečně také daru nepřijal.

Biskupové uklonivše se Vladimírovi opustili Krajinu, by caru svému zvěstovali odpověď skromného Vladimíra.

Zamrzl se car Vladislav, ale hněvu svého neprozradil. V nejtajnějších záhybech svého srdce ukryl svůj hněv a králi Vladimírovi vypravil poselstvo nové s křížem dřevěným.

Spatřiv Vladimír kříž, jakýž si žádal, byl šťasten. Uschoval jej za nádra a vydal se na cestu.

Doraziv do Grespy, zaměřil nejprve do chrámu, by Hospodinu poděkoval za šťastné překonání neschůdné a daleké cesty. Oba biskupové, již k němu byli vypraveni, jej provázeli, nic zlého netušíce.

Mezi tím co modlil se v chrámě, vojsko Vladislavovo obstoupilo chrám, a do chrámu vstoupil car Vladislav v průvodu kata.

„Buď mi vítán, milý svaku, a přijmi za to dík, že jsi mi cesty ušetřil,“ oslovil car Vladislav hosta svého.

„Nerozumím řeči tvé!“ podáváje pravici přítelovi promluvil Vladimír jsa dosud naplněn zbožností, na níž právě dlel.

„Vše ti vysvětlím. Nestojím o tebe, jako o tvé království. Dny tvého života jsou sečteny. Jsi v moci mé, ale ruka má

neposkvrní se tvou krví; zde jest muž, jenž duši tvou uvede v jiné světy!“ mluvil Vladislav ku svému příbuznému beze studu i bázně.

„Čím jsem se provinil, že toužíš po mé krvi?“

„Netřeba, bych se ti vyznával!“

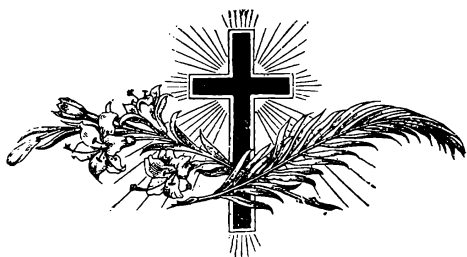
„Myslíš-li, že jsem něčím vinen, poroučím duši svou Bohu a tobě odpouštím. Snad zaslepen jsi ctížádostí a nevíš, co činíš. Vy pak, moji průvodcové, vezměte ode mne kříž, jejž jste mi přinesli, a kříž ten budiž vám znamením i svědectvím, že umírám bez viny,“ klidně promlouval Vladimír.

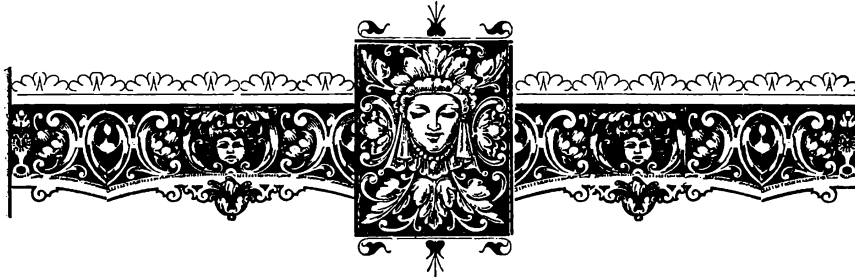
Na to políbil kříž, dal jej svým průvodcům a rozžehnav se s nimi, odcházel z chrámu.

Ve dveřích chrámových chopil se ho kat a stál ho. Biskupové vzavše tělo jeho, slavně je pochovali.

Tento kříž, zvaný kříž sv. Vladimíra, dlouho byl chován v Krajíně i poturčeném rodu Mikuličů. Aby jej však mohli nazývat svým, toužili mnozí rodové. Mezi nimi i Mrkojevičové. A touha jejich po tomto kříži byla tak mocná, že kdysi vypověděli Mikuličům válku pro tento kříž, a porazivše je, kříže se zmocnili.

Od té doby jsou Mrkojevičové ochránci kříže sv. Vladimíra, ale jsouce mohamedány, nechovají ho ve svém odpadlictvím poskvrněném domě, nýbrž v domě křesťanském, a v den sv. Trojice účastňují se slavného průvodu na temeno Rumijera jako křesťané; i oni zpívají: „Gospodi pomiluj!“

Sestra.

aminko má milá, kam se sestra děla,
co jsme spolu hrály, co jsem ráda měla?

»Ach ta sestra tvoje nyní bývá v ráji,
tamto všechno kvete v ustavičném máji.

Andělé ji vodí, kde ta kvítka kvetou,
z fialek a růží věnce jí tam pletou.«

Brzo-li se vrátí sestra moje zpátky,
snad-li odtud nové donese mně hrátky?

»Setra tvoje milá nevrátí se k tobě,
již to tělo její hnije v temném hrobě.«

Já se budu modlit večer, v ranním čase,
by mně anděl Páně vrátil sestru zase.

»Darmo budeš, dítě, darmo budeš prosit,
již ty po své sestře smutek musíš nosit.

Ale bývej pořád dobré, zbožné dítě,
tvoje sestra milá často navštíví tě.

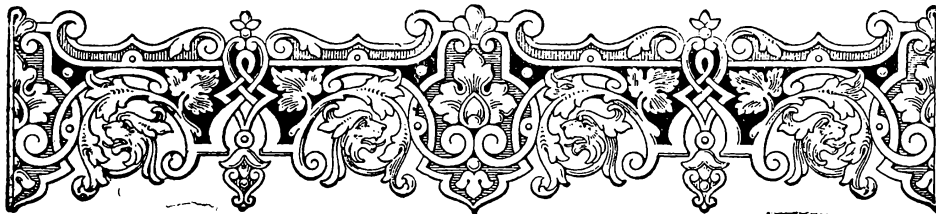
Bude jako anděl tebe obletovat,
a tvé modlitbičky Bohu obětovat.

Pak tě Pán Bůh dobrý pojme na nebesa,
tam kde sestra tvoje s nebešťany plesá.

Tam vás Pán Bůh spolu na vše věky spojí,
tam již tě s tvou sestrou nikdo nerozdvojí.«

Frant. Sušil.

Ropucha.

Pohádka z Ille-et-Vilaine podává p. Ad. Orain. Autorisovaný překlad
z řeči francouzské.

Byl jednou stařeček, tak velice, velice star, který měl tři dcery. Ty chodily každého dne do práce, aby vydělaly, čeho třeba k životu. Ráno, bylo-li pěkně, zavedla stařečka nejmladší z nich, která se jmenovala Běta, na lavici pod jabloní v zahradce.

Jednoho dne, když seděl zase na onom místě, slyšel bručení ve bráně, a spatřil velikou ropuchu, která neohrabaně přiblížila se až k němu a pravila mu:

„Chtěl bys, dědečku, zase omladnouti?“

„Nač se mne tážeš, vždyť to není možné, ale bylo by to velikým štěstím pro mne, kdyby se tak stalo.“

„Dobře! Záleží jen na tobě, chceš-li omladnouti a začítí nový život.“

„Čeho mi třeba činiti?“

„Dej mi jednu ze svých dcer za ženu.“

„To není možné! Jak můžeš žádati, abych jednu ze svých dcer dal ropuše?“

„Dělej jak chceš. Dám ti tři dny na rozmýšlenou a dojdu si opět sem pro odpověď. Nesvolíš-li, neuvidíš mne více.“

Ropucha zmizela ve trávě.

Večer, když Běta došla pro otce, aby ho zavedla domů, viděla, že jest velmi zamyšlen a smuten.

Dcera otce velmi ctila a milovala, tázala se tedy hned:

„Tatínku, nejsi tak vesel jak obyčejně; muselo se ti něco zvláštního přihoditi. Pověz mi, co se stalo, prosím tě snažně.“

Když došli domů, vypravoval dědeček svým dcerám vše, co slyšel od ropuchy, a divnou podmínku, kterou vyslovila.

Obě starší dcery hned vykřikly, že nikdy k tomu nesvolí, aby se obětovaly nějakému podvodníkovi a zlému kouzelníkovi. Jen nejmladší mlčela.

Dva dny minuly a Běta viděla, že otec nejí a nespí a neustále myslí na svůj hovor s ropuchou, a konečně třetího dne, když otce vedla na lavičku pod jabloní, řekla: „Milý tatínku, oznamte ropuše, že svoluji k tomu sňatku.“

Dědeček byl všecken blažen a plakal radostí a objímal ji.

V tutéž hodinu, jako před třemi dny, ošklivé zvíře objevilo se a tázalo: „Nuže, jakou novinu mi neseš?“

„Běta, má nejmladší a nejhezčí dcera svoluje ku sňatku.“

Ropucha byla radostí všechna poblázněna. Tančila a skákala nesmyslně, běhala po předních nohách, dělala skoky a kotrmelce prapodivné.

Když se radost její utišila, pravila dědečkovi: „Milý teháne, doveď Bětu zítra v tutéž hodinu sem, a já tě učiním mladým a svěžím, a dovedu Bětu do svého království.“

Druhého dne ubohé děvče polomrtvé strachy šlo s otcem k osudnému místu. Ropucha již na ně čekala, a když Bětu uviděla, začala zase své divoké tance a skoky prováděti. Ubohá Běta chvěla se strachy a ošklivostí.

Ropucha dotkla se dědečka kouzelným proutkem, a změna byla provedena. Stařeček byl zde tak jako býval v patnácti letech, mladý, hezký jonák, pln života, zdraví a odvahy.

Ropucha chtěla, aby jí Běta následovala. Ubohé děvče poslechlo oddaně. Svým proutkem švihla ropucha na ohromný kus skály, který hned uhnul, a otvorem prošli oba. Jakmile vešly, skála se zavřela, a kolem se rozprostřela úplná tma. Běta strachem omdlela, když viděla, že jest zavřena. Král této temné říše volal o pomoc, a tisíce ropuch se světly obklopilo ubohou dívčinu, zvedlo ji a uložilo na mechové lože.

Král jejich, Bětin muž, dal jí vařiti všeliké zeliny a brzy ji zase vzkřísil, a podal jí všeliké mlsky a nápoje pro ni hotovené.

Za několik dní slavena svatba. Výbornou hostinou uctil své hosty. Hry a tance se jen stíhaly. Tisíce ropuch tančilo s hádaty ohnivými, které osvětcovaly skvěle prostor taneční. Konečně žabky výborně hudbu prováděly, a tak zábava svatební trvala kolik neděl.

Ale Bětu tyto zábavy netěšily a nebavily, až konečně ropucha se slitovala a řekla: „Milá Běto, ty se mi zde usouzíš a onemocníš, nepustím-li tě domů na několik dní. Nuže, jdi domů na osm dní, uzdrav se a přijdi zase, abys zde kralovala se mnou.“

Ubohá Běta si nedala dvakráte říci a odešla. Ropucha ji provázela a při rozloučení jí řekla: „Nepovídej nikomu o našem životě, a živé duši nepovídej, co jsi viděla, a nezarmucuj svou rodinu povídačkami a zprávami o svém životě.“

Slíbila vše a odešla.

Poněvadž již tři neděle minuly od té doby, co Běta odešla z domu, uviděla tam mnoho změn. Otec byl mladý, zatoužil po statku a odešel do světa. Obě sestry se o vše v domě rozdělily, a neviděly Bětu velmi rády. Když jim řekla, že jde jen na návštěvu a ráda jim nechá věci, které si přisvojily, upokojily se a vyptávaly ihned.

„Lituji,“ řekla Běta, „že nemohu vaší zvědavosti zadost učiniti, ale slíbila jsem, že ničeho nepovím a dodržím slova daného.“

Sestry se několikráte znova pokoušely, ale marně.

Když její dovolená došla a měla se do podsvětí vrátiti, dostala ubohá Běta zase veliký strach.

Ale ropucha jí sledovala všude po celou tu dobu, a když nyní v koutku ve světnici sama seděla a plakala, zjevila se jí a řekla: „Vidím, že jsem sobě nezískala tvého srdce. Lituji toho upřímně. Potěš se, dostála jsi slovu, a vracím ti tedy svobodu. Nechci, aby má Běta byla vám obtížnou,“ řekla ropucha sestrám, které právě došly, „a dám jí tedy svůj kouzelný proutek, kterým všeho dosáhne, po čem zatouží.“ Jakmile ropucha domluvila, zmizela.

Běta litovala, že ubohou ropuchu zarmoutila, ale brzy se potěšila a ráda by byla zkusila kouzlo proutku.

Všechny tři sestry chodívaly denně na procházku v okolí. Jednou šly dále než obyčejně a dostoupily k vrcholu, z něhož byla krásná vyhlídka. Okolí se jim tak velice líbilo, že řekly: „Zde by bylo místo pro krásný zámek! Zde by se pěkně žilo!“ Běta švihla proutkem, a hned stály u brány krásného hradu, kolem něhož bohatá zahrada ležela, vysokou zdí obehnaná. Prohlížely nový majetek a plesaly nade všemi divy, které našly. Všechny krásné sny byly uskutečněny. Najednou uslyšely křik u vchodu do zahrady. Šly tam a viděly tři muže zlého vzezření, kteří chtěli bránu obořiti. Běta se tázala, čeho by sobě žádali.

„Chceme se uhostiti v tom zámku, dobře pojisti a pochutnati sobě na vašem víně.“

„Můj dům není hospoda, odejděte. Nedovolím-li bráně, aby se otevřela, tedy se neotevře.“

„Opravdu? My ji roztřískáme.“

Jeden z nich vzal sekeru a tloukl a sekal do mříže. Běta uleknuta zvolala a proutek držela v ruce. „Kéž by ten, kdo násilně sem vstoupiti chce, zlámal sobě hnáty!“

Sotva to domluvila, již sobě zlý ten člověk venku usekl ruku. Vzkřikl bolestně a klesl zoufale k zemi.

„Toť zlořečené!“ zvolal druhý, vzal sekeru a dobýval se opět, ale sekera mu rozsekla koleno. Klesl k svému druhovi.

Třetí z nich vzal krvavou sekeru, rozehnal se, sekera mu vyletěla a rozpoltila mu hlavu.

V té chvíli bylo slyšeti vůz, a již dojel kočár se čtyřmi vraníky a v kočáře mladý, hezký pán, který u brány vystoupil a podával Bětě ruku se slovy: „Má drahá Běto, tys mne osvobodila mých nepřátel, aniž bys o tom věděla. Byli to kouzelníci, a jeden z nich proměnil mne v ropuchu po mnoho věků již.“

Běta poznala svého muže, otevřela bránu, vítala hezkého kouzelníka, který brzy uvedl v zapomenutí ony doby, kdy byl ropuchou. Od toho dne byli velice šťastni a žili velmi dlouho.

Marie Kaminská.

Rehek domácí čili čermáček.

Nad míru svižný, čiperný a přítulný tento ptáček nejraději obývá lesnaté kraje vrchovité. V rovinách bezlesých, holých je vzácným hostem. Za to nevyhýbá se ani nejvyšším horám. Usadí se rád na blízku obydlí lidských a hnízdí se zálibou třeba ve výklenku nade dveřmi, na trámě a v síni. I v krytém koutečku na římsy domů se bez okolkův uhnízdí, jak viděti na obrázku. Na stromech nerad dlouho pobude a na zemi zahopkuje si jenom tenkrát, když ho přivábí nějaký tučný brouček. Nejmilejším rejdištěm je mu hřeben střechy, komín, vysoká věž anebo strmá stěna skalní.

Rehek domácí čili čermáček.

Z jihu přilétají samečkové i v druhé polovici března, a jen několik dní po nich doletí samičky v dubnu, zbudují si z kořínkův a stébel travin neumělé hnízdo, srstí a peřím vystlané, do něhož v dubnu snáší 5 bílých vajíček. Není vybíravým. Hnízdí ve skulinách skal, v puklinách starých zdí, v koutku budov někde pod krovem, na půdě na hambálku, za komínem, v okénku štítů, v budkách na stromech vyvěšených, v dutinách starých vrb i mezi kořeny někde v břehu se usadí. V červnu mívá mladé po druhé. Pokud hnízdí, je velmi nesnášenlivý a bojovný. V říjnu v nevelikých hejnech stěhují se do jižní Evropy a severní Afriky.

Čermáček živí se hmyzem všelikým. Nejraději loví kořist v letu. Zvláště moly, komáry a mouchy pronásleduje do pozdních večerů. Velmi rád zabloudí na půdu a do podkrovních komor a sýpek, sbírá larvy pilousů a jiných brouků, lesní motýlce a podobnou havět. Také housenky pilně sbírá, a proto hospodáři rádi vídají hbitého ptáčka pod svou střechou.

Pozdě do noci zaznívá jeho neumělý, zádumčivý zpěv, a časné z rána již zase na střeše štěbetá. Nezřídka vítá hospodáře nedbalce, když v pozdní noci vrácí se z hospody: či již, či již jdeš — jdeš? Pro pohyblivost živou a obratné přemety ve vzduchu je miláčkem hodných dítek. Zajímavé je, že nejraději zpívá za deštivého počasí, když jiní pěvci zalézají do úkrytů.

Čermáčkové, pěnice, budníčkové, rákosníci, bramborníci, konipasi, střízlíci, sýkory a ostatní pěvci jsou v polním a lesním hospodářství tak užiteční a nezbytní, že jenom hrozná nevědomost anebo nelidskost a bezcitnost je s to, by znepokojovala a hubila nejlepší tyto přátele rolníka. Jest pozorováním dokázáno, že za jedno léto rodina sýkorek vykoná práci, jež má cenu 50 zl. Podle toho odhadni, milý čtenáři, jaký trest zasluhuje nezbeda ničemný, jenž z pouhé surové svévole zničí ptačí hnízdo a odpudí nám přítulné ptáčky, již na blízku zlých lidí dlouho nevytrvají. Není bezdůvodné slovanské podání, že vlaštovky přinášejí štěstí onomu domu, pod jehož krovem se usadí, jakož vůbec Slované vždy byli proslaveni něžnou láskou k ptactvu. Zdaž si nezachováme této ctnosti po dávných předcích zděděné?

J. M. Kadlčák.

Anděl Páně.

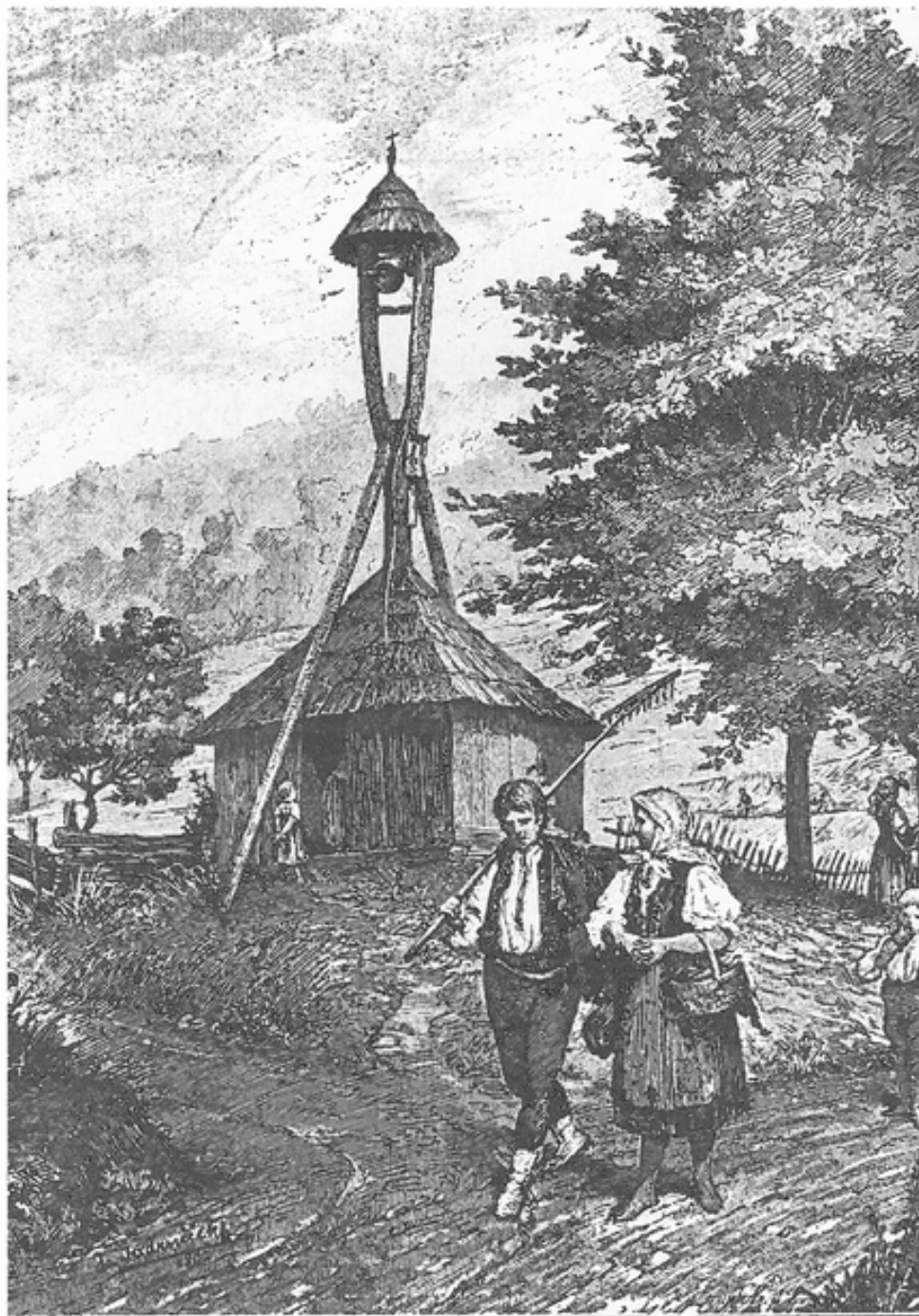
alněm na východě červená se zora,
v lesku jejím skví se širá pláň i hora;
všeliký tvor Boží ze sna probouzí se,
prchá temná noc — již záhy rozední se.
Ze všad hlasy zvonů u velebném kůru
tvorstva chvalozpěvy vysílají vzhůru.
A lid zbožný kleká, v pokoře se kláně,
s anděly se modlí pozdrav: »Anděl Páně!«

Došlo slunce zlaté vrcholu své dráhy,
rozesílá světem světla svého záhy;
ve veškeré tvorstvo leje žití proudy,
chleba sílu tvoří z mrtvé zemské hroudy.
Přijímá vše tvorstvo Tvůrce dary hojné,
k nebi nesou zvony díky bohabojné.
A lid zbožný kleká, v pokoře se kláně,
s anděly se modlí pozdrav: »Anděl Páně!«

Již se slunce loučí, za hory se chýlí,
dokonána práce, k níž Bůh dodal síly;
kdy však síla všechna klesá na dne sklonu,
odpočinek hlásá velebný hlas zvonů.
»Chraň nás každé noci, mocný, velký Bože,
andělů Tvých perut zastři naše lože!«
A lid zbožný kleká, v pokoře se kláně,
s anděly se modlí pozdrav: »Anděl Páně!«

Vil. Ambrož.

Letní poledne ve valašské vesnici.

Příkladná poctivost.

Poctivosti slovanských našich bratří, statečných Černohorců, vypravuje jistý německý spisovatel velmi zajímavou historku, píše:

Vzpomínám si dob, kdy paní Kucsiňská, choť ministerského úředníka z Vídně, ztratila skvostný prsten brilantový, jehož cena mohla znamenati pro Černohorce slušné jmění rodinné. Manžel postižené dámy pospíšil co nejrychleji ke knížeti a oznámil mu ztrátu.

„Prsten vaší choti leží na silnici odtud do Něgoše vedoucí, asi sto kroků za městem,“ spokojeně se usmívaje odvětil kníže.

Úředník nemálo překvapen ptal se dychtivě knížete, odkud to ví.

„Asi deset nebo dvanáct našich lidí mi již oznamovalo,“ odpovéděl kníže Mikuláš, „že onen prsten viděli ležeti na označeném místě.“

„Nuže, a proč jej nezvedli a sem nepřinesli,“ pln úžasu zvolal pan Kucsiňský.

Kníže se jeho podivení usmál.

„Hej,“ zvolal při tom oknem na Černohorce jakéhos, jenž se právě kolem zámku ubíral, „vejdi sem k nám!“

Černohorec poslechl.

„Pověz nám, proč jsi nezvedl onen prsten, který jsi viděl ležeti na cestě do Něgoše?“ oslovil ho kníže.

„Pane,“ odpovéděl zkroušeně dobrácky Černohorec, „kam bych to dospěl, abych něco podobného mohl učiniti? Bylo by vůbec možno si mysliti, že bych se býval jen vteřinu podobnou myšlenkou obíratí mohl?“

Pan Kucsiňský, jenž to vše poslouchal, byl tím vším tak překvapen, že nemohl si ani představit, že vidí před sebou skutečnost a pravdu.

Poctivost černoohorského lidu v pravdě někdy až neuvěřitelná, má vážný svůj důvod a příčinu. Nepoctivého nálezce stihá krutý trest.

Trest ten spočívá v tom, že člověkem takovým ostatní společnost pohrdá, že se ho štítí a jemu se vyhýbá. Na člověka takového dívá se vše tak, jakoby stížen byl morem nebo prudkou nakažlivou nemocí. Nikdo nedá mu kůrky chleba, tak že nezbyvá pokleslému nic jiného, než aby opustil vlast. Pro Černoohorce jest však otázka opuštění vlasti bez naděje opětného návratu otázkou hroznou, neboť vyhnanec podobný zmírá ze zármutku po drahé domovině. Ze zármutku a bolesti, jež pocituje ze ztráty divokých vrchův a hor, které neposkytují mu nic jiného než svobodu a hrdé sebevědomí, že mohl býti do posledního dechu pro vlast nadšeným občanem černoohorským.

Upravil Karel J. Zákoucký.

Letní poledne ve valašské vesnici.

(K obr. na str. 45.)

slunce dostoupilo vrcholu své dráhy, a žhavé paprsky jeho sálají vzduchem nad horskou krajinou se tetelícím. Na staré, z břeven urobené a šindelem pokryté zvonici valašské vísky ozývá se zvonec upomínkou na vtělení Páně. Ustane krušná práce na poli, a zbožnou modlitbu vysílají ústa i srdce k nebesům. Kdo na blízku vesnice, vrací se ku krbu domácímu, aby se posilnil třeba jen chudičkou stravou. Vždyť na horách bydlí chudoba, a při těžké práci sotva se vydělá na ten Boží chlebiček; za to však chutná lépe než mnohým nejvybranější lahůdky. Však viděti to na hochu, s jakou chutí notný krajíc okusuje; těžce sice nepracoval, ale skotačil v čerstvém vzduchu pohorském, a ten, jak se říká, dobře tráví. Požehnejž Pán Bůh všem těm dobrým lidem a siliž je v klopotné námaze! Kde zbožnost se připojí k pracovitosti, tam zavítá též blažená spokojenost.

V. A.

Sesterská láska.

Napsal Jaromír Kadlčák.

Do stránek bezkydských roztroušeno množství dřevěných, šindelem krytých, malinkých chaloupek jako chrpy v obilí. V zeleném sadě uprostřed travnatých lučin a kamenitých políček tulí se chudičké chatky k nebetyčným velikánům horským jako děti drobné v klíně mateřském si hoví.

Jednu z takových dřevěných chaloupek obývá chudobná rodina uhlířova. Otec rok po roku od jara do zimy tráví život neveselý v horách. Kácí dříví, mohutné kmeny řeže a štípá na drva, z nichž pálí v milířích uhlí. Žije na samotě odloučen od světa ostatního práci své a rodině.

Celý týden bývá v lese, jenom na neděli přichází domů, ustrojí se do zelenavých nohavic a višnové kazajky, hodí přes ramena bohatým cifrováním a lesklými brumbíky (knoflíky) zdobenou župici (kabát), na hlavu posadí zříznutému kuželu podobný vysoký klobouk valašský a odchází do kostelíčka dobře dvě hodiny cesty vzdáleného, aby nebeskému Oci díky vzdal za všechno dobré.

Daleko široko kde kdo znal hodného a pracovitého uhlíře. Horalé vážili si ho velice přes to, že byl z nich nejchudobnější. Byl to muž velmi zkušený a bohabojný. Znal každou rostlinu, věděl od které nemoci pomáhá, a uměl poraditi v neštěstí i nemoci. Proto měli uhlíře všichni v lásce a úctě.

Jednou v létě porážel velikánské jedle na příkré stráni. Mohutný strom s ohlušujícím rachotem klesal k zemi. Uhlíř jak obyčejně uskočil rychle stranou. Jedle však náhle svezla se po ostrém svahu a velikánská haluziska zasáhla ubohého drvoštěpa tak nešťastně, že ho srazila k zemi a po balvanech smykaly dolů.

Byl všecek na těle potlučen a rozedřen. Za několik hodin vypustil ducha. Když později žena a děti přichvátaly za otcem do lesa, našli již jenom studenou mrtvolu.

Tak pozbyla hodná rodina svého živitele, a matce připadl ne-
snadný úkol živiti prací nádennickou sebe i děti nedospělé. Chodila
po robotě k sousedům. Pracovala pilně, aby jenom malá Maruška
a poněkud větší Josífek netrpěli hladu.

Padělkovala na poli, mlátila ve stodole cepem, a tak vydělávala
si kus černého chleba, něco stravy a několik krejcarů. Za to však
od časného rána do pozdního večera neměla chvilky oddechu.

Toho přesilování a přepínání slabých sil dlouho nevydržela
slabá žena. Jednoho dne, když za svítání chtěla jak obyčejně po-
vstati, cítila, že od slaboty nemůže sebou ani hnouti. Nemohla z po-
stele. Domnívala se, že slabota zase přejde, ale mýlila se. Choroba
přitížila, a ubohá matka s hrůzou poznala, že zlá nemoc poslední
síly vyčerpává.

Teskné myšlenky trápily ubohou trpitelku. Kdo bude nyní živiti
Marušku a Josífka? V komoře ani zrnka, a chleba sotva na dva dni.
A což, jestli tentokráte podlehne zlé chorobě? Byla již mnohokráte
vázně nemocna. Vždy však vyvázla. Ale tentokráte ztrácí jaksi
naději. Na prsou tíha dusivá jako těžký kámen ji moří a dech se
krátí. Rozplakala se žalem a starostí o ty děti ubohé. Kdož se ujme
nešťastných sirotečků. Zdaž nezahynou hladem?

Když je nouze největší, pomoc Boží nejbližší, praví staré pří-
sloví, a to se osvědčilo i tentokráte. Z rána dne následujícího z ne-
nadání přišla sestra uhliřčina, jež bývala v sousední ráztoce (údolí).
Potěšila nemocnou a slíbila, že neopustí děti a ujme se jich jako
vlastní matka, kdyby Pán Bůh matku k sobě povolal. Zároveň dětem
navarila trochu pokrmu a poslala potom z domu celý pecen chleba,
aby neměly hladu.

Tušení uhliřky se za nedlouho splnilo. Do týdne byli Maruška
a Josífek sirotky. Ještě vzpomínali na tatíčka, a již zase opla-
kávali maměnku. Malá Mařenka arcit' pláče jenom proto, že všichni
kolem ní se dali do naříkání. Jest ještě příliš mladá než aby mohla
pochopiti, jakou nenahraditelnou ztrátu utrpěli. Vždyť ani o něco
starší Josífek ještě nechápal, že již nikdy maminka se nenavráť.
Když černou rakev do hrobu spouštěli, rozplakal se sice až srdce
usedalo, ale když teta mu koupila na cestě k domovu pěkný rohlík
a uzenku, zapomněl na žalost, ztichl a s chutí pustil se do vzácné
lahůdky. Sotva však kousl do uzenky, vzpomněl na Marušku a
zastyděl se, že na ni tak mohl zapomenouti. Honem rozlomil rohlík,

roztrhl uzenku na dvě stejné polovice a rozdělil se bratrsky s kudrnatou sestřičkou.

U tety Maruše, jak po starém zvyku děti nazývaly sestru své matky, děti byly jako doma. Nebyla to malá starost, jež chudobné pasekářce přibyla tím, že se postarala o sirotky po sestře, ale nemournilo ji to. Však Pán Bůh zase nějak pomůže, těšila sama sebe. Měla sestru velice ráda, a proto také ráda vzala si na starost opuštěné děti. Chaloupku uhlířovu prodala dobře, peníze uložila pro děti do záložny a sirotky vzala k sobě. Byla také vdovou. Manžel jí zahynul v krutém boji, když nepřítel vtrhl do vlasti a jal se ji pustošiti.

Při chaloupce měla kousek hodně kamenitého políčka a několik rozložitých jablek. To a dvě kozičky živily ji dosti nuzně. Nemohla tedy dětem strojit hody, ale hladu netrpěly. Raděj sama uložila si dobrovolný půst, jenom aby ty její sirotky nemořil hlad.

Děti růstly jako vrbky u potůčku. Ani se teta Maruša nenadála, když pan rektor jí vzkázal, že Josífek již patří do školy. Teta zavedla hochu sama do kostela na mši svatou, aby Duch sv. osvětlil jeho rozum, a pak šla s ním k zápisu.

Panu učiteli zalíbil se tichý, chudě, ale čistě oděný hošík, v jehož jasném oku zářila nevinnost dětská. Slíbil tetě, že bude Josífkovi druhým otcem, a také slovu plně dostál. Staral se o něho jak o svého, opatřil mu knihy a jiné potřeby školní, a když v zimních nepohodách slabý hoch nemohl domů pro neschůdné cesty, býval hostem v rodině učitelově.

Josífek učil se pilně a prospíval dobře. Pan učitel i velebný pán ho chválili. „Zůstane-li tak hodným a pilným, ve světě se neztratí,“ říkával pan učitel, kdykoliv teta Maruša přicházela se pozeptati, jak se Josífek učí, a zároveň poděkovati za mnohá dobrodiní.

Rok uplynul jako voda. Po prázdninách šlo se Josífkovi do školy veseleji. Vedl si za ruku Marušku, jež také již nastoupila do školy. Teď teprve rád chodil do školy a učil se tím horlivěji. Nechtěl, aby ho Maruška předstihla. Na každé školní zprávě samé „velmi dobře“. Však ani Maruška nedala se zahanbiti bratříčkem. Učili se o závod, a když úkoly školní řádně doma vykonali, odvázel Josífek kozičky, jednu vzal sám na provázek, druhou menší svěřil Marušce, každý vzal čítanku nebo jinou knížku do ruky a hajdy na pastvu. To vám ty bradaté kozičky mžouraly očkem po dětech, když se tak zahloubaly do knih, že ani neviděly, jak mlsná zvířata pustila se do šťavnaté jetelinky.

II.

Mladá léta dětem ubíhala jako sen. Než se nadály, přiblížila se doba, kdy Josífek měl vystoupiti ze školy, mu nade vše milé. V tu dobu pořádána v městě slavnost na památku svěcení školy. Ku slavnosti sjelo se mnoho vzácných hostí. Napřed šly děti v průvodu svých učitelů do chrámu Páně poděkovat Pánu Bohu za všechna dobrodiní, jež škola jim poskytuje, a potom ve škole sešli se všichni účastníci slavnosti. Žáci zpívali, přednášeli básně, a ti nejstarší ukazovali posluchačům, jak obohatili rozum užitečnými vědomostmi.

Mezi žáky, jež nejvíce budili pozornost vědomostmi, byly děti uhlířovy. Oba vyznamenali se. Zvláště však Maruška přednesla báseň o minulé slávě Českého národa s takovým nadšením, že ve mnohém oku zatřpýtila se slza a všichni byli znamenitým přednesem tklivé básně hluboce dojati. Její jadrné, hbité a případné odpovědi zvukným hlasem pronesené budily zasloužený obdiv.

Mezi hostmi byl také starý pan hrabě, jemuž patřil velký statek sousední. Byl to pán velmi dobrosrdečný. Rád ujímal se chudiny na svém statku a prokazoval jí mnohá dobrodiní. Přednáška Maruščina jej nad míru dojala a překvapila. Dotazoval se, či je to dívka. Zvědév, že je to chudobný siroteček, nabídl se, že by se o další vzdělání nadané dívčiny postaral. Když to doslechla stará teta, zašla k hraběti poděkovati, ale pro slzy radosti nemohla ani slova promluvit. Jenom ruku štědrou srdečně zlíbala.

„Mám rád takové hodné a pilné děti, zvláště však zdárných dcí hodných matek milerád dle možnosti se ujímám a starám se, aby nadaným dívkám dostalo se přiměřeného vzdělání. Vím, že vám není možno dále na děvče nakládati, a přece škoda bylo by takové bystré hlavy. Pospěšte domů, uchystejte pro ni čeho třeba, vezmu ji k večeru až pojedu domů,“ řekl šlechetný dobrodinec chudiny.

Teta Maruša rychle rozběhla se domů, aby uchystala Mařence prádlo a šaty. Když se k večeru vrátila s nůsí, pan hrabě již na ni čekal.

Mařenka tetě poděkovala vroucně za vychování a všechna dobrodiní. Vděčně políbila ruku mozolovitou. Neočekávané loučení obě roztesknilo. Zaplakaly si od srdce. Ještě jedno s Bohem, Mařenka vsedla do kočáru vedle pana hraběte, kočí pobídl netrpělivé vraníky, a již kočár uháněl po zaprášené silnici.

Mařence připadalo všechno jako pěkný sen. Chvilími zavřela oči a pak zase otevřela. Chtěla se přesvědčiti, skutečně-li sedí v panském kočáře jako nějaká princezna. Nemohla nijak pochopiti,

že takové štěstí by ji mohlo potkati. Vždyť vše bylo jako v pohádce. Pan hrabě vlídně se usmíval. Dotazoval se na otce a máti, na Josífka, na tetu, a pak kladl všelijaké otázky jako při zkoušce. Maruška odpovídala uctivě, ale jadrně. Pan hrabě spokojeně pokyvoval hlavou.

Najednou kočár zastavil před velikánským domem uprostřed rozlehlé zahrady. Byl to ústav, v němž dívky se vzdělávaly. Přivětivě pokynul hrabě dívce. Vešli do ústavu. Hrabě promluvil s představenou, již se Maruška na první pohled zalíbila.

„Zde bude zatím tvůj druhý domov, Mařenko. Buď tak zbožnou, pilnou a hodnou jako dosud jsi bývala,“ řekl hrabě na rozloučenou podáváje dívce ruku.

Mařka byla dojata, že jenom tiché „Pán Bůh zaplať“ mohla zašeptati. Rozplakala se, jakoby pravý otec ji opouštěl. Zlíbala uctivě ruku, jež tolik pro ni vykonala dobrodiní.

Přívětivá sestřička odvedla Mařenku mezi ostatní chovanky, kdežto hrabě ještě chvíli rokoval vážně s matkou představenou o budoucí výchově sirotka, načež odjel.

V klášteře bylo velmi mnoho dívek v témže stáří jako Maruška. Zvykla tedy brzy. Nestýskalo se jí. Oddala se s neobyčejnou horlivostí učení. Měla hojnost knih, a učitelek také několik se střídalo. To byla radost pro ni, když každá něco jiného vypravovala, a samé věci nad míru zajímavé. Kromě věcí již známých poněkud učila se zde znamenitým ručním pracím, šila, kreslila, vzdělávala se v hudebním umění, ale kromě toho i v umění kuchařském a pracích domácích musila se cvičiti.

„Uč se všemu, nevíš co kdysi budeš potřebovati,“ říkávala jí sestra učitelka, a Maruška poslechla radu zkušené sestry a učila se všemu stejně horlivě. Vpravila se rychle do nového řádu, a za nedlouho vyrovnala se vědomostmi ostatním chovankám.

Kdykoliv hrabě přijel se přesvědčiti, jak chovanka jeho pokračuje, vždy zaslechl od všech samou chválu.

Ve volných chvílích nejraději četla knihy z bohaté knihovny ústavu. Učitelky vybíraly pro ni knihy vhodné. Kdykoliv měla pokdy, odběhla do zákoutí v zahradě a tam pilně četla. Čtení bylo jí nejmilejší zábavou.

Čas přechá rychleji než horská bystrina. Rok za rokem ubíhal jako sen. Mařenka dospěla a chystala se k odchodu z ústavu, jenž stal se jí tak milým domovem.

Mezi tím časem, co Mařenka dlela v ústavě, dospěl i Josífek v statného jinocha. Když ze školy vystoupil, vstoupil do učení k mistru zámečníku v nedalekém městečku. Měl již v útlém věku zvláštní zálibu v zámečnictví. Učil se tak znamenitě, že se v řemesle za tři roky lépe vyznal, než mnohý starší tovaryš.

Po vyučení poohlédł se trochu ve světě, načež usadil se v rodné obci a počal řemeslo provozovati samostatně.

V tu dobu zase děti potkalo neštěstí. Zemřela hodná teta. Vystrojily pěstounce své pěkný pohřeb. Vždyť byla jim druhou matkou. Teta odkázala chaloupku svým dětem — tak jmenovala vždy hodné svěřence své. Josef prodal domek i s políčkem a chtěl peníze rozdělití stejným dílem. Mařenka však odmítla.

„Mám všeho hojnost. O mne postaral se bohatě můj dobrodinec. Ale ty nemáš teď nikoho. Nech sobě peníze po tetě, a podíl po rodičích také ti ráda odstupuji.“

Josef z počátku odmítal dar, ale konečně peníze si nechal. Koupil si úhledný domek a v něm otevřel dílnu zámečnickou. Práci rozuměl důkladně a nelenil. Zákazek přibývalo, tak že bylo třeba dílnu rozšířiti. Tovaryšů přibývalo. Josef nespokojil se pěkným začátkem, zdokonaloval sebe i dílnu rozšiřoval, až dosáhl cíle ušlechtilé své ctižádosti. Penenáhlu měnila se dílna v závod tovární, a z pana mistra po letech stal se pan továrník.

III.

Mařenka pobyla v ústavě pět let. Když končila se doba výchovy, přijel zase pan hrabě a dlouho rozmlouval důvěrně s představenou kláštera. Pak zavolali Mařenku. Jak užasla chudá dívčinka, když urozený hrabě k ní promluvil takto: „Nyní, když dokonala jsi vzdělání, prozradím ti, proč jsem se tě ujal a nad stav vzdělati dal. Víš, že sám stojím ve světě. Nemám dědiců. Chceš býti mou dcerou?“

Mařenka upřela blankytné oči v němém údivu na hraběte jakoby nerozuměla jeho slovům. Nemohla promluvíti ani slovíčka.

„Nechceš býti mou dcerou?“ otázal se hrabě udiven.

Marie mlčky políbila ruku jeho. Když poněkud vzpamatovala se z překvapení, poděkovala vroucně za veliké dobrodiní slibujíc zároveň, že bude vždy vděčnou dcerou.

Smutně loučila se Mařenka s ústavem a družkami i sestrami učitelkami. Tak se jí zdálo, jakoby z útulného domova odjížděla do daleké ciziny. Zaběhla do zahrady a tam si srdečně poplakala.

Den na to vítalo služebnictvo zámecké slečnu Marii, již hrabě všem představil jako dceru svou a přikázal, aby splnili každý její rozkaz. „Jest to vaše budoucí paní,“ dodal vážně.

Posledními událostmi všechna rozrušena nemohla Mařenka usnouti v nádherných komnatách panských. Usedla u otevřeného okna a snivě pohlížela k hvězdnaté obloze, kdež hvězdiček se třpytilo bez počtu a měsíc jasný zářil jí přímo do přibledlé tváře. Keře a stromy i záhony nádherných květin v zámecké zahradě jakoby stříbrem byly lemované. Tichý šepot tajuplný zalétal k výšinám nebeským z korun jejich a vůně libá šířila se až do pokojíku, kdež bděla Marie. V domě hyl nerušený klid. Marie stála jako socha mramorová u okna otevřeného a zírala k hvězdnatému nebi. Ruce tiskla na tlukoucí srdce. Jako sen letěl myslí dosavadní život. Teskně vzpomínala dětství a rodičů, kteří nyní zajisté s radostí patří na ni s nebe. Vzpomněla vděčně velkodušné šlechtnosti hraběte. Sepjala ruce a vroucně se modlila za rodiče i za dobrodince. Modlitba uklidnila rozbouřené myšlenky. Po chvíli ulehla a tiše usnula. Zdálo se jí, že spí zase v jejich dřevěné chaloupce jako malé dítě. Martinka sedí u postýlky a zpívá veselou ukolébavku.

Na zámku brzy Mařenka zdomácněla. Nikdy se nechovala k služebnictvu jako paní, nýbrž jednala s nimi spíše jako sestra. Proto měli slečnu všichni velmi rádi. Hraběti byla vděčnou dcerou. Kdykoliv onemocněl, sama ho ošetřovala a nehnula se od lože, dokud lékař jí to přísně nenařídil. Hrabě často churavěl a nápadně chřádl. Jednou zase ulehl, ale nedal Marii znáti, že cítí blížiti se konec. Když ráno jak obyčejně přišla Marie k hraběti, spatřila lékaře velmi zasmušilého.

„Co se to děje s panem hrabětem?“ tázala se vyděšena pozorující jeho neklidný spánek.

„Tentokráte již neručím za jeho život,“ zašeptal lékař.

Marie bolestně zalomila ruce a zaplakala srdečně. Pak na kolena padnouc u hlavy svého dobrodince vroucně jala se modliti za jeho uzdravení. V tom se hrabě probudil. Zrak zkalený dlouho spočinul na modlící se dívce. Namáhavě chopil ji za ruku a zašeptal: „Ve stolku psacím jest má poslední vůle!“ Více mluvíti nemohl. Skonal tiše v náručí své schovanky. Úmrtí hraběte tak dojalo Marii, že jenom s velikým namáháním mohla se účastniti pohřbu. Když se navrátila ze hřbitova, musila ulehnouti. Zlá horečka lomcovala tělem, a lékař měl co činiti, aby nemoc zapudil.

Mezi tím úřady daly otevřít poslední pořízení hraběte, a tu vyšlo na jevo, že veškeré své jmění odkázal své „milované dceři Marii“, jak ji v závěti nazval. Zároveň objevena byla listina, kteráž Marii dávala všechna práva a přednosti dcery hraběcí.

IV.

Na venkovském zámku žila Marie zcela osamělá se služebnictvem. Statek spravoval správce jako za života pana hraběte. Nestarala se o takové věci. Nejraději navštěvovala chudinu, a kde mohla, pomáhala. Nezapomněla na svůj rod. Lid ctil ji nesmírně nazývaje Marii svým andělem.

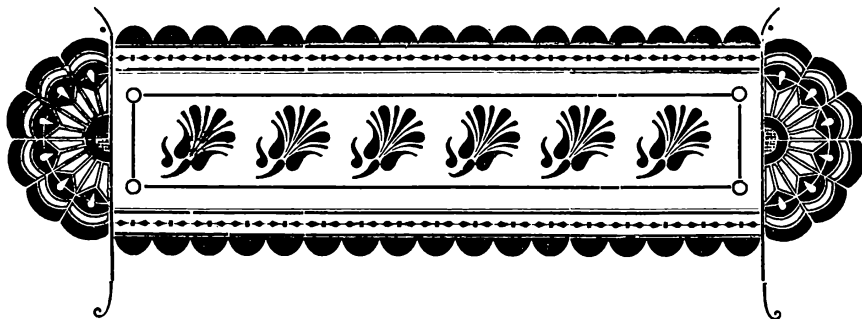
Jednoho dne donesl zvláštní posel dopis od bratra Josefa. Psal jí, že jest zcela na mizině. Neopatrností jednoho dělníka vypukl v továrně oheň. Pozdě spozorovali požár. Zhoubné plameny zničily budovu a veškeré stroje. Jenom zčernalé zdi trčí k nebi. Úspory shořely mu také, tak že je zase tak chud, jako když začal řemeslo pro sebe provozovati.

Nerozmýšleje se dlouho, nabídla hodná sestra majetek svůj bratrovi. Po úradě se správcem postarala se rychle o značné peníze, jež bez meškání poslala bratrovi těšíc ho, že mu pomůže.

Ten arcit' z počátku zdráhal se přijmouti takovou oběť, ale konečně pohnut láskou sesterskou přijal neočekávaný dar srdečně děkuje velkodušné sestře, jež po druhé již založila mu pěknou budoucnost.

Za několik měsíců stála nová továrna na místě očazených trosek staré dílny. Vedle továrny stojí jednoduchý, ale vkusný dům, v němž usadili se chudobní kdysi sirotkové. Laskavá sestřička přestěhovala se k bratříčkovi, neboť zámek, dědictví po šlechtném hraběti, proměněn v chudobinec. Sestry milosrdné, jež kdysi vychovaly Mařenku, hospodaří tam nyní ve službách křesťanské lásky.

OTČE NÁŠ.

Otče náš, jenž bydlíš v nebi
v nepřístupném bleskotu,
kterak zpěv náš uvelebí
věčnou Tvoji dobrotu,
že nám dáváš v zemské pouti
k lásce Tvé se pozdvihnouti!

Nevýslovné Tvoje jméno
posvěcuj se v každý čas,
každým tvorem bývej ctěno,
oslavuj Tě každý hlas;
každý duch znej Tebe právě,
každý pěj a žij Ti k slávě.

Království Tvé přijď knám
dolů,

ulož se nám v útrokách,
dej ať jsme Ti všichni spolu
věrní v blahu, v úzkobách.
Podmaň sobě duši zcela,
by jen v Tobě rozkoš měla.

Buď Tvá vůle konávána
od všech lidí na zemi,
ocitni se nebes brána
u nás s ctnostmi se všemi;
k andělům nás připodobni,
ať jsme všemi ctnostmi zdobni.

Vezdejšího uděl chleba,
ať nás nouze netříbí,
uděl též co duši třeba,
ať se Tobě zalíbí.
Znáš oč žádá naše touha
a jsi vezdy láska pouhá.

Vyznáváme, Pane, plaše,
zhřešili jsme rouhavě;
odpuť, odpuť viny naše,
učiň to k své oslavě!
I my co Tvé věrné sluhy
odpouštíme vinným dluhy.

V pokušení nedej padnout,
posilň duši ubohou.
v stráži svaté nedej chřadnout,
dej svou milost přemnohou.
Slabi jsme, jen milost Tvoje
dá nám zmáhat ty zlé boje.

Zbav nás, Pane, zlého vraha.
oděj nám své odění,
dej ať duše dojde blaha,
jenž se z Tebe pramení,
bychom druhdy ve Tvém stanu
došli bláhy nebešťanů.

Frant. Sušil

Jezero genezaretské.

ezatoužil by každý z nás po oněch posvátných místech, kde Pán Ježíš, božský náš Spasitel, putoval, kde nesčetné zástupy kolem sebe shromáždňoval, slovem svým mocným jako nebeskou mannou je nasycoval a četnými zázraky božství svoje dokazoval? K těmto posvátným a velepamátným místům zajisté náleží též jezero genezaretské, jinak též jezerem tiberiadským aneb mořem galilejským nazvané.

Jezero toto rozkládá se asi čtyři hodiny jižně od jezera Meromského, oběma pak protéká řeka Jordan. Délka jeho obnáší asi 35, šířka pak asi 14 kilometrů. Největší hloubka dosahuje 50 metrů, hladina pak jezera leží ještě 200 metrů pod hladinou moře střeozemského. Průhledná, čistá a pitná voda jeho chová v sobě mnoho ryb. Rozkošné horstvo jako čarovný věnec obkličuje břehy jeho, a krajina vůkolní byla za dob Kristových nad míru plodná, bohatými městy a útulnými dědinami posetá.

Mezi těmito městy vynikalo Kafarnaum, na severozápadní straně jezera v čarokrásném údolí rozprostřené u paty hory, s níž přehlédnouti lze celé jezero a k severu též obrovské horstvo Antilibanonu i sněhem pokryté pohoří Hermon. Město toto nazývá Pán Ježíš „městem svým“. Zde bydlel Petr se svým bratrem Ondřejem, zde se zdržoval Jan a Jakob; odtud povolal Pán Ježíš k sobě Matouše, a z blízké Bethsaidy pocházel Filip.

Zde vykonal Spasitel mnoho zázraků. Zde uzdravil služebníka setníkova, tchyni Petrovu, syna úředníka královského, ženu krvo-
tokem stíženou, několik ďáblem posedlých, a vzkřísil dceru Jairovu. Zde slíbil též zástupům ustanovení nejsvětější Svátosti.

Rovněž znamenitým městem bylo Tiberias, od něhož jezero též jméno vzalo. Ze všech měst, jež za dob Krista Pána oživovala a zdobila břehy jezera genezaretského, zbylo jedině toto město; z ostatních zbyly toliko rozvaliny a zříceniny. Město Tiberias založil Herodes Antipas roku 22. po Kristu, a obdrželo jméno od císaře Tiberia. Do něho stěhovali se Židé po ztroskotání Jerusaléma, a přebývali v něm od té doby přemnozí učení rabínové. — Za císaře Konstantina zbudován tu chrám sv. Petra; v pátém století zřízen v Tiberiadu též stolec biskupský. Roku 1099. za dob

křížáckých vydobyl Tankred město, kteréž však po nešťastné bitvě v údolí Hittinském roku 1187. Turky opět zbořeno bylo. Nyní čítá město přes 2000 obyvatelů, z větší části Židů, několik set sjednocených Řekův a jen málo katolíkův. Od roku 1847. nachází se v městě katolická misie, kostel františkánský a poutnický dům. Starobylý chrám sv. Petra opět obnovený stojí na břehu jezera, dle podání na onom místě, kde Pán Ježíš po svém z mrtvých vstání sv. Petru svěřil úřad nejvyššího pastýře církve sv. — Obrázek připojený představuje rybáře na moři galilejském.

Jako za dob Krista Pána, přihází se i za našich dob častěji, že jezero nedávno klidné náhle se vzbouří a loď i s rybáři do nebezpečí uvádí. Tu ovšem volají rybáři turečtí svého Allaha, křesťanští však vzpomínají slov apoštolů: „Pane, pomoz nám, neboť hyneme,“ a doufají ve všemohoucnost Boží, která kynouti může vzbouřeným vlnám, aby se stalo „utišení veliké“.

Vil. Ambrož.

Za vlaštovičkami!

Vlaštovičky naše milé
odlétáte od nás zas,
odnášíte blahé chvíle,
jež jste vnesly mezi nás!

Vlaštovičky naše milé
odlétáte od nás zas;
vraťte však se zas tak čilé,
přineste zas tolik krás!

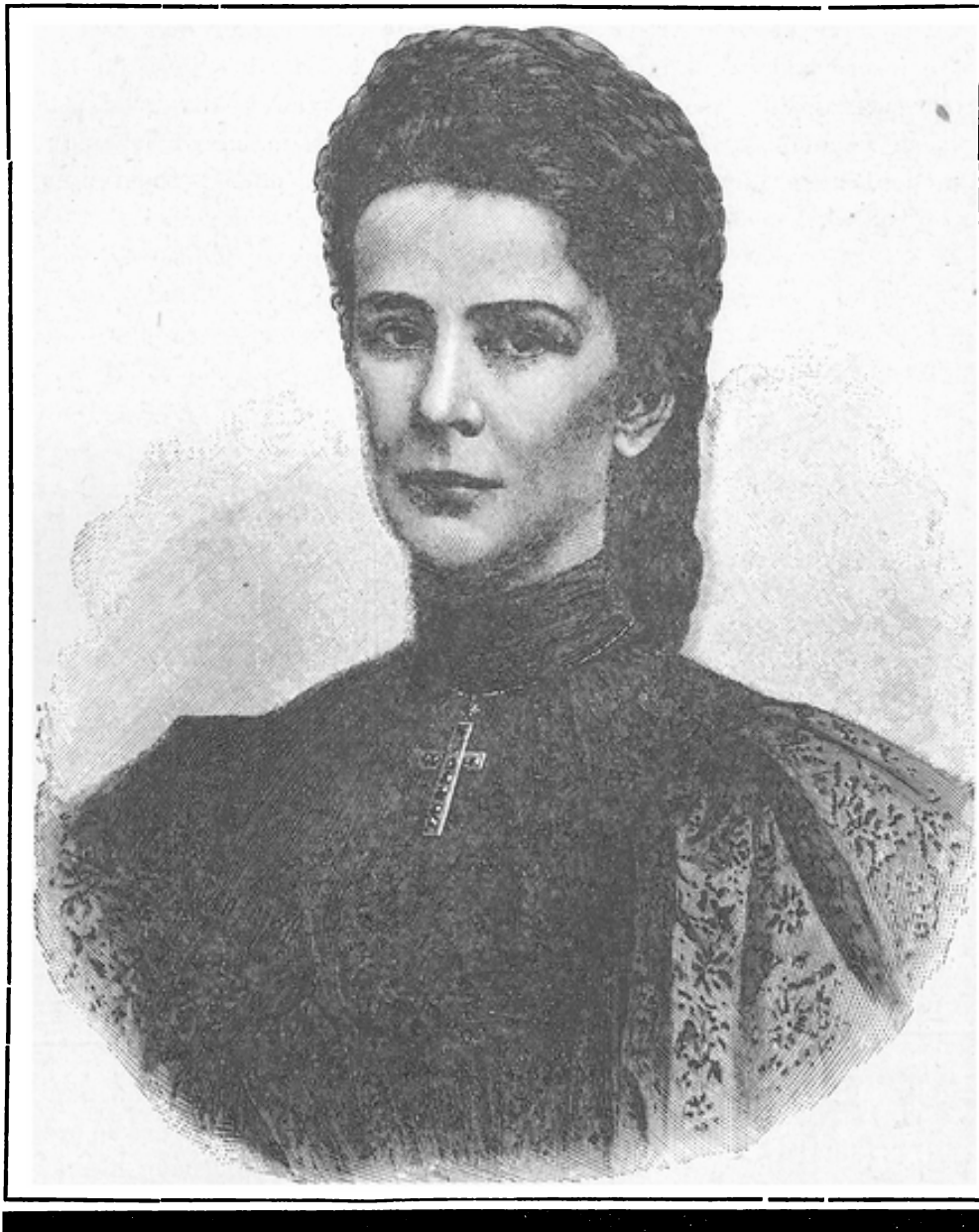
Vlaštovičky naše milé
přileťte k nám z jara zas,
po zimě až sněhem bílé
stříšky zhřeje slunce jas!

Emanuel Jireček.

Milé dítky!

Dentokrát stěžkým srdcem chystám se ku psaní, péro pro vás tak ochotné vázne, a přece nemohu jinak než bolest svou sděliti s vámi a v bolu společném hledati potěchy a pokoje. Dne 4. října, na svátek sv. Františka z Assisi, připadají jmenoviny našeho dobrého císaře a krále Františka Josefa I. Za jiných let býval to vždy den radosti pro všechny věrné národy říše Rakouské; však letos, a to právě v jubilejním roce, neskonaly bol prochvívá nitrem každého Rakušana při vzpomínce na nedávnou ohromující zprávu, že císařovna a královna Alžběta byla zavražděna rukou mrzkého zločince, a tím že zároveň nejkrutější ránou bylo zasaženo srdce našeho vznešeného panovníka.

Císařovna a královna Alžběta.

Četli jsme o tom s hrůzou v novinách. „Vznešená panovnice, která nikdy císařského lesku na odív nestavěla, která zvláště v posledních letech stále v ústraní žila, v tichém bolu nad ztrátou nenahraditelnou jediného syna a dědice trůnu, a v chorobě své pomoci a úlevy hledala v zemích vzdálených, jež nikdy nikomu stébila v cestu nepoložila, nikomu neublížila, ba naopak povždy byla záštitou chudých, nemocných a opuštěných, ana sama poznavši bol a žal, jiným slzy zármutku stírala, chudým pomáhala, vše dobré a krásné podporovala: tato vznešená, skromná panovnice, dobroditelka chudých, podporovatelka vědy a umění, matka těžce zkoušená stala se nevinnou obětí zvířete v lidském těle, klesla mrtva pod rukou vrahovou.“

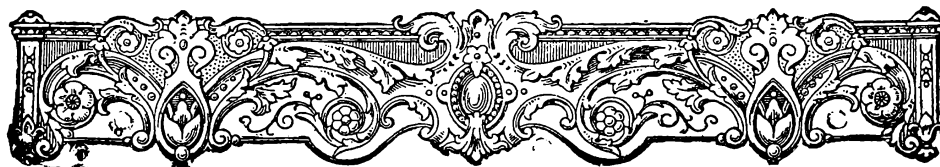
Zdá se nám nemožno pomysli, jak daleko zabřednouti může zloba lidská, opustí-li člověk řádu Božího a odhodí-li víru v Boha všemohoucího a nejvyššího spravedlivého. Ale to jest pravda svatá, kdo nedbá přikázání: „V jednoho Boha věřiti budeš,“ ten nedbá ani přikázání: „Nezabiješ“.

Vím, že i vy, milé dívky, s hrůzou jste slyšely o hrozném zločinu, že i vaše srdcečka bolem byla naplněna, a že slzami žalnými zakalily se oči vaše. Od vznešené pak nebožky císařovny obraťte usazené oči své se všemi věrnými poddanými k císaři pánu, jenž v životě svém již tolik trpkých zkoušek přestál, a jemuž pokaždé jedinou útěchou byla soustrast a modlitba věrných jeho národův. Obratť se tedy i vy s vroucnou modlitbou ku Králi všech králův, aby Pán Bůh odpočinutí lehké a světlo věčné dáti ráčil nešťastné naší císařovně a královně Alžbětě, a by zachovati a chrániti ráčil vznešeného, těžce zkoušeného císaře a krále našeho Františka Josefa I. — Spojte modlitby své s modlitbou císaře pána, jenž sám praví v svolání ku svým národům: „Modlím se ku Všemohoucímu, který Mne tak těžce navštívil, aby Mi ještě síly dodal, bych provedl, k čemu jsem povolán. Modlím se, aby Mým národům požehnal a je osvětil, by našli cestu lásky a svornosti, na níž by došli zdatu a štěstí.“ —

Takto činíce potěšíte svého zarmouceného

Strýčka Ambrože.

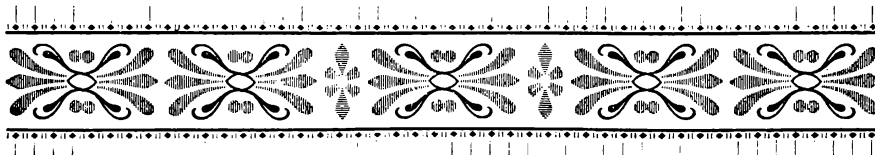
Několik příhod ze života + císařovny Alžběty.

1. Císařovna a školačka.

Bylo to v předposlední den pobytu Jejího Veličenstva císařovny v Miramare, kdež vznešená dáma tato dle zvyku svého bez průvodu procházela se v tamních sadech, ač počasí nebylo právě příznivé. Za nedlouho skutečně počalo pršet a brzy strhl se pravý liják. Císařovna hledala útulek v parku, a tu se přihodilo, že na místě tom setkala se se žačkou, vracející se domů ze školy. Dívka ulekla se vznešené dámy a chtěla uprchnouti, právě když císařovna ji oslovila; milé děvčátko, jato jsouc důvěrou, odpovědělo vznešené dámě, a Její Veličenstvo brzy dovědělo se o poměrech dítěte. Když však nepřestalo pršet, pravila žačka, že raději půjde domů, poněvadž by rodiče měli o ni strach, aby se jí něco nestalo. Na to pravila císařovna: „Máš pravdu, milé dítě; dítě nikdy nemá působiti rodičům starost, a poněvadž jsi tak hodná, tedy tě doprovodím domů s deštníkem, abys nezmokla.“ — A skutečně šla císařovna s dívkou až k nádraží, kdež na blízku rodiče dívky bydleli. Zde rozloučila se císařovna se žačkou a pravila s největší laskavostí podavši jí deštník: „Tak, podrž si jej, abys měla deštník, až ho budeš potřebovat,“ načež dodala vznešená dáma s úsměvem: „Vždycky se ti nenahodí někdo, aby tě doprovázel domů.“ — Překypujíc štěstím vběhlo dítě do světnice ku svým rodičům, kdež vyprávělo případ právě se sběhší; i spěchali hned na nádraží, aby vzdali dík šlechetné dámě, ta však již zmizela. Teprve na železnici k velikému úžasu svému dověděli se, že dobročinná paní byla císařovna rakouská.

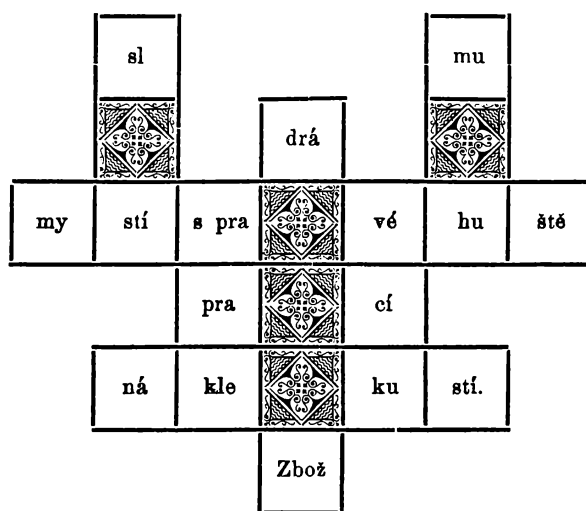
(Hlas.)

Strýčkovy ořechy.

1. Koníček. (Em. Jireček.)

2. Doplnovací hádanka. (Em. Jireček.)

- e × e světová strana.
 . m × j jedovatý had.
 i × k . chytré lesní zvíře.
 l × s mnoho škody dělá.
 o × á brouk žijící v dubových lesích.
 . a × e . mužské jméno křestní.
 l × v část těla.
 e × e . jméno měsíce.

Doplníte-li křížky a tečky příslušnými písmeny, dají vám písmena křížky označená shora dolů čtená jméno hradu, z dějin českých dobře vám známého.

3. Utvořte z písmen ve čtvercích obsažených po čtyřech slovech, která od levé strany ku pravé a shora dolů stejně znějí.

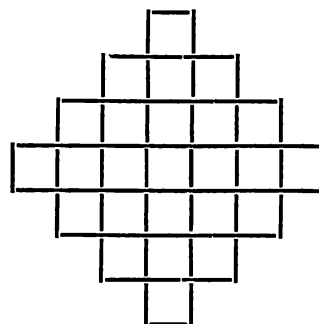
a	a	e	é
o	o	o	h
m	m	r	r
s	s	v	v

a	a	a	ě
o	o	y	k
b	b	d	d
r	r	v	v

4. Na pěti hromádkách jest 155 ořechů tak rozděleno, že každá následující má dvakrát tolik ořechů co předcházející. Kolik ořechů jest na každé hromádce? (Kl. Návrat.)

5 Hlázky: a, a, a, c, c, ě, Č, d, d, e, e, h, H, ch, ch, j, j, i, i, l, l, o, o, v, v sestavte tak, aby slova z nich utvořená a ve čtvercích umístěná vodorovně i kolmo stejně se četla.

Význam slov: 1. Souhláska. 2. Plaz. 3. Země rakouská. 4. Rostlina. 5. Divoký člověk. 6. Příslušník našeho národa. 7. Souhláska.

Rebusy.

1. ří S 2. M $\frac{10 \times 10}{5 \times 20}$ eží B^ohu 3. ČÍ zim ná
(Ed. Zvěřina.)

4. $\frac{P +}{M +}$ (R. Sigmund.)

Rozluštění ořechů z čísla 1.:

1. Královská procházka.

Kdo je nahoře, hled se udržeti,
kdo jsi dole, hled se dostat výše;
ku předu vždy země naše letí,
bez hybu by zašla světa říše.

(Zaslal A. J.)

2.

A	r	a	d
r	é	v	a
a	v	a	r
d	a	r	y

3. Doplnovací hádanka.

M o r a v a
B r n o
R a d l a
x v é t
o l o v o
v o s a
V o j t é ch
p r a k
H á l e k
k o ž i ch
Z n o j m o
m o t ý l

Anděl Strážný.

4. V první hromádce jest 20, v druhé 24, v třetí 27 a ve čtvrté 29 ořechů, dohromady tedy 100 ořechů.

5. Samo

maso
Amos
Sámo.

6. Vašíček obdržel z domova dopis, v němž se mu oznamuje, aby si pod tou výminkou atd.

7 $(1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7) + (8 \times 9) = 100$, $28 + 72 = 100$.

8. Sv. Václav.

Obsah. Pozdravení, str. 33. — Kříž sv. Vladimíra, str. 34. — Sestra, str. 37. — Ropucha, str. 38. — Rehek domácí čili čermáček, str. 41. — Anděl Páně, str. 44. — Příkladná poctivost, str. 46. — Letní poledne ve valašské vesnici, str. 47. — Sesterská láska, str. 48. — Otče náš, str. 56. — Jezero genezaretské, str. 57. — Za vlaštovičkami, str. 59. — Milé dívky, str. 59. — Několik příhod ze života císařovny Alžběty, str. 62. — Strýčkovy ořechy, str. 63.

Správně rozluštili ořechy z čísla 1.:

V Bučovicích: Vojtěch Semerád.* V Chlumu n. C. Josef Velich,*
Růžena Kaizlova* (děkuji za zbožnou vzpomínku!). V Ivančicích: A. Fousek.*
V Olomouci: Jan Kubis. V Příbrami: Bernardin Štrunc.* V Telči:
Božena Bystřických* (díky za modlitby!). V Určicích: Marie Kalábova ml.,
Marie Kovářikova, Marie Kalábova st., Lidmila Skládalova, Amalie Černá,* Božena
Macharáčková, Arnoštka Macháňova, Marie Vrchova, Hedvika Vránova,* Františka
Skládalova, Cecilie Rolná, Marie Volfova, František Žák, Ignac Novák,* Alois
Sedláček, Václav Mlčoch ml., Albrecht Václav, František Lošťák, Florian Pardík,*
Ferdinand Pospíšil, František Dofek, Leopold Sedláček, Vít Sadecký, Josef Čásek,*
Josef Kouřil, Anna Kaprálova ml., Anna Kaprálova st., Marta Sosíkova. V Hradci
Králové: Vladislav Netuka.* V Turnově: Arnošt Staněk.* V Telči: Marie
Jelínková. V Soběslavi: Antonín Šitra. V Jehnicích: Vilém Kmuniček*
(udej číslo domu, aby se zaslati mohla odměna). Ve Slavkově: Stanislav
Řičánek* (udej bližší adresu). V Kojetíně: Melanie Vrtělova,* Marie a Bedřich
Kačírkovi, Františka a Zdeněk Kuráčkovi, Antonín Pavel, Jaroslav Vrba,* Ludmila
Navrátilova. V Biskupicích: Emil Kubiček.* V Lipové: Emilie Janujova*
(pozdrav valašskému kraji!). Ve Vršovicích: Josef Šimek.* Ve Slatině:
Method Pokorný,* Richard Komárek, František Veselý. V Čestíně: Marie
Kárníková.* V Chlumu n. C.: František Drahokoupil.* V Žadovicích:
Renata Měsíčkova* (s radostí a účastí četl jsem milé psaníčko).

Poznámka. Rozluštělům, * znamenáným, připadla losem odměna.

Redakci zaslány tyto spisy:

„Rozhledy po lidumilství“. Roč. VI. čís. 6. a 7. Nákladem spolku
„Družina blah. Anežky České“. Tiskem K. Bellmanna v Praze — „Obzor“.
Roč. XXI. čís. 17. a 18. Red. Vlad. Šťastný. Tiskem bened. knihtiskárny v Brně.

Knihovna našeho lidu

(dříve „Zábavná bibliotéka“).

Předplácí se ročně (nejméně 60 archů) jen 2 zl.

Na lehčím chlebě.

Od Václava Kosmáka.

Stran 163. — Cena 40 kr.

FOUNA,

svobodný pán z Nadutína.

Od Václava Kosmáka.

Stran 101. — Cena 25 kr.

František Palacký.

Na památku 100letých narozenin
obraz života, povahy a činnosti jeho
podává Josef Svozil.

Stran 81. — Cena 20 kr.

Fénelon,

Labuť Cambraiská.

Podává M. Terezie.

Stran 99. — Cena 25 kr.

V tisku:

Sborník hospodářský.

Z cest po sv. Zemi.

Podává Dr. Fr. Kyzlink.

Stran 150. — Cena 40 kr.

Našim čtenářům a p. z. příznivcům!

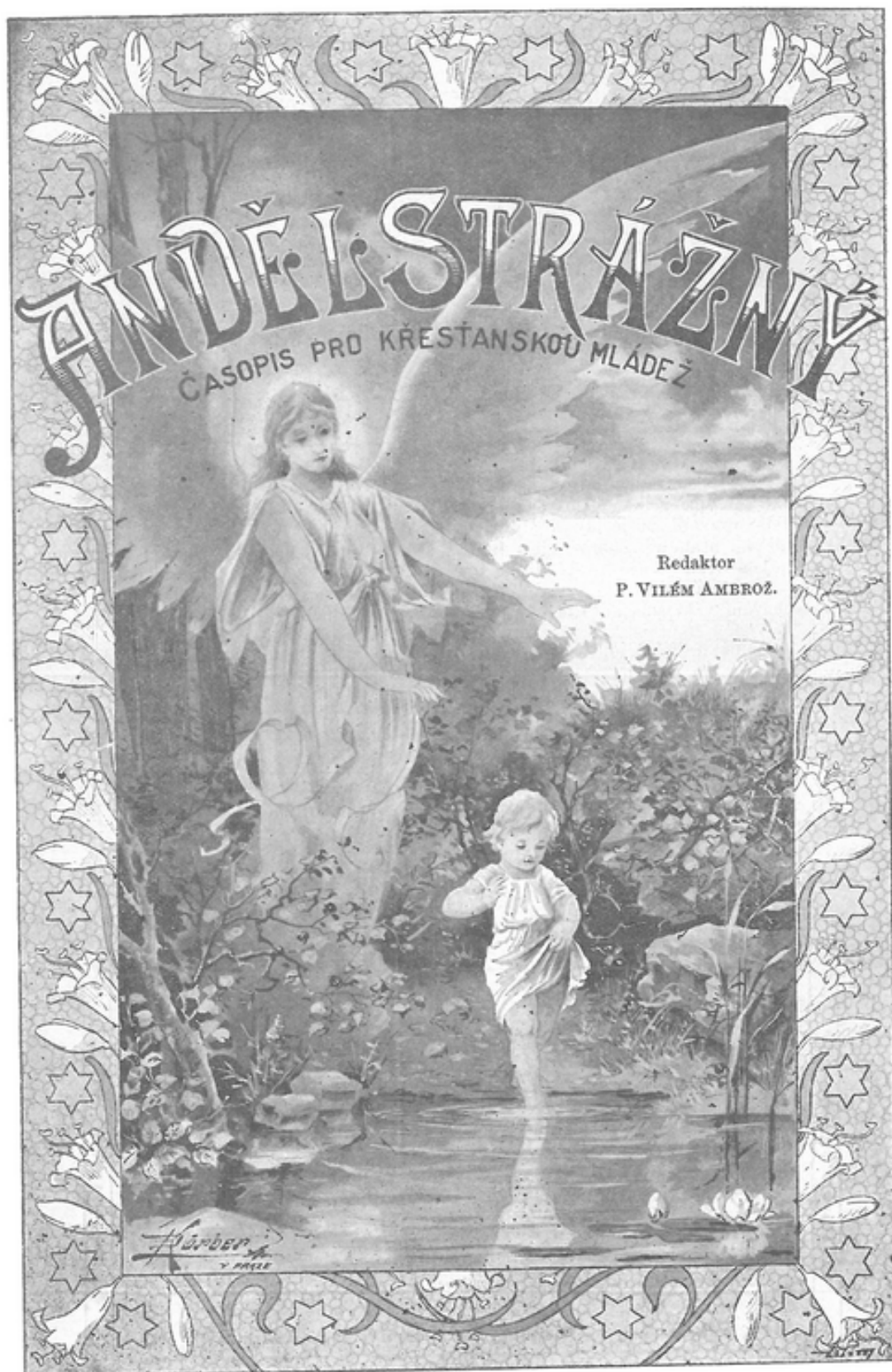
Rozesílajíc druhé číslo osmnáctého ročníku časopisu „Anděl Strážný“ obracíme se ke všem přátelům křesťanské mládeže s vřelou prosbou, aby v zájmu nábožensky-mravného výchovu rozšíření jeho se laskavě ujímali. Za našich rozháraných dob, kdy jed nevěry a nevázanosti tak četnými proudy vniká sevšad i do srdcí mladistvých a hubí zárodky ctností do nich vložených, zajisté naléhavá toho jest potřeba, aby dobrou četbou se dobré símě obezřele pěstovalo, by nepřízní časovou záhy nevzalo za své a se nezvrhlo.

Tomu účelu věrně sloužil náš časopis již po sedmnácte let. Došedše po celou tuto dobu příznivého posudku z kruhů povolaných, chceme i nadále všechny síly své věnovati výchovu i zdaru mládeže, spoléhajíc při tom na podporu všech přátel srdcí dětských zvláště ze stavu kněžského a učitelského. Srdečné díky vzdávajíc všem dosavadním příznivcům svým, prosíme zároveň, aby nám pomoci své zvláště rozšiřováním „Anděla Strážného“ nadále poskytovat ráčili. — Vydávání časopisu vyžaduje velikých obětí, které jen velikým počtem odběratelů hraditi lze, jinak by nejlepší úmysly naše přišly na zmar.

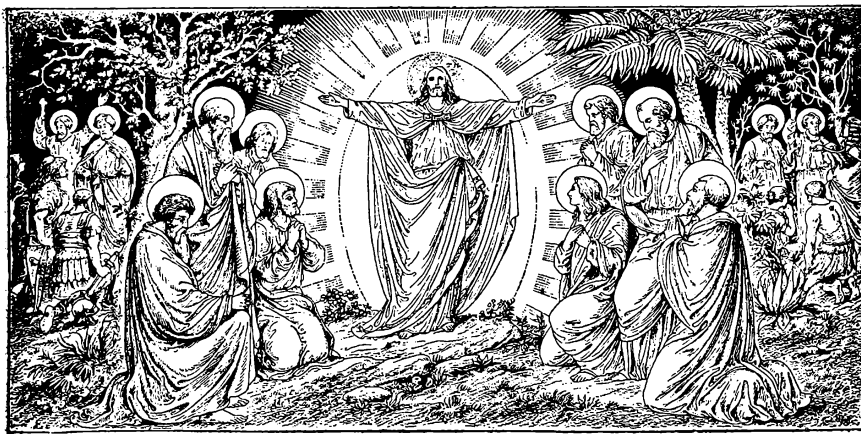
Časopis „**Anděl Strážný**“ vychází vyjma prázdniny **jednou za měsíc**, počínaje měsícem zářím, o **dvou arších** (32 stranách) s textem rozmanitým a s četnými ilustracemi, a stojí ročně pouze **80 kr.** i se zásilkou a vhodnou premií. Na objednaných pět výtisků přidáme šestý zdarma. Na požádání rádi zašleme číslo na ukázkou.

Redakce a vydavatelstvo

časopisu „**Anděl Strážný**“.

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 1 K 60h.

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstatí a se učití musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetríte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Anežka a Václav Svatošovy v Opočně 30 kr., nejmenovaná v Rajhradě 1 zl., E. Glabažna, farář v Klimkovicích, od jisté osoby M. Ch. 12 zl., žáci z Winterhollerova náměstí a žákyně z Hutterové ulice 11 zl., P. Holý, kaplan v Příbrami 10 zl., A. Srncová v Holasicích 1 zl. 50 kr., Th. Wagner, kooperator v Mor. Ostravě 7 zl. 27 kr., J. Janíček z farnosti sulkovské 55 kr., F. Šimek, zámečník ve Vršovicích 20 kr., F. Ševčík v Cholíně od dítek III. třídy v Cholíně 30 kr., A. K. v Brně 5 zl., M. Křenová v Myslibořicích 1 zl., P. Hlobil od jisté osoby v Rudíkově 2 zl., dp. Vinc. Roháček, kaplan v Kyjově, se sbírky od hodných dítek a dobrodinců 5 zl. 29 kr.

✱ **Illustrované vydání.** ✱

Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských v Brně
tiskne a svým nákladem počne vydávati

illustrovanou sbírku povídek pro mládež pod názvem:

Knihovna naší mládeže.

Číslo 1. vyjde již v polovici prosince s obsahem:
Výbor ze spisů V. Kosmáka,
 kdež úvodem život našeho nezapomenutelného Kukátkáře líčí Frant. Šilhavý.
 ✱ Sešit 1. ✱
Sbírka bude ozdobena četnými a krásnými ilustracemi.
 Objednávky přijímá
Benediktinská knihtiskárna v Brně, Dominikánská ul. č. 4.
 Sbírka bude vycházeti ve volných lhůtách.

● **Dárek vánoční.** ●

● **Dárek novoroční.** ●

Roč. XVIII.

Prosinec.

Číslo 4.

1848.

Ku dni 2. prosince.

1898.

Bože, jenž dlíš na nebesích,
národů všech vladaři,
popřej svého požehnání
rakouskému Císaři!
Milostí Tvou po půl věku
třímal žezlo laskavě,
dej, ať ještě dlouhá léta
žije ve své državě!

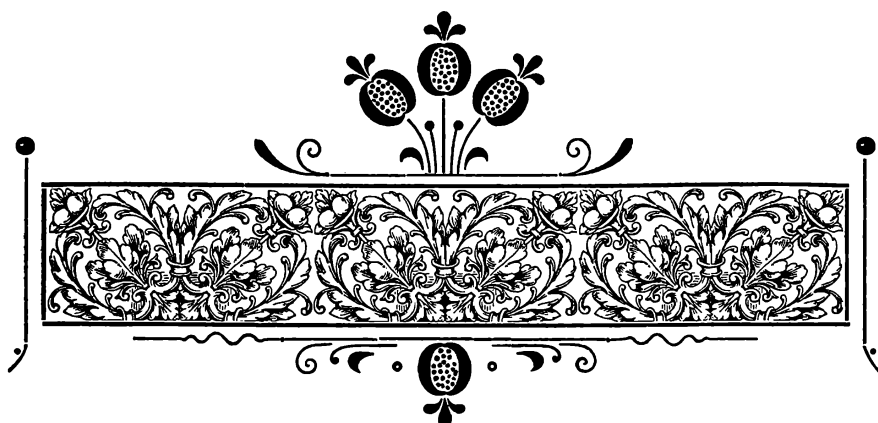
Rukou pevnou vždycky vodil
ku blahu své národy,
chtěl, by všude zazářila
hvězda zlaté svobody.
K otcovskému srdci svému
všechny bez rozdílu zve,
stejnou láskou k sobě vine
všechny jako dítky své.

S důvěrou se k trůnu Jeho
blíží dnes též český rod;
každý císařský den slavný
jest též pro nás slavný hod.
Proto chvalme srdcem vděčným
Jeho lásku, dobrotu,
moudrost Jeho, mysl zbožnou,
k národům všem štědrotu.

Lásku svou mu přinášejme,
věrnost vždycky nezlomnou,
k nebi mysl obracejme
s neustálou modlitbou:
Bože dobrý, Bože mocný,
Císaři buď ochranou,
proti zlobě v každé době
buď Mu mocnou obranou!

Vil. Ambrož.

Přítel mládeže.

Malý obrázek. Napsal Alois Dostál.

(Část další.)

Děti hned nechaly hry a rozsadily se na stupních kříže. Dva chlapci se pustili za kravami, a děvčata se schoulila k velkému balvanu. Všichni čekaly, až kněz zajde. Také v duchu hádaly, zastaví-li se u nich a co bude říkat. Jistě slyšel hluk a křik. Pohorský namířil ke kříži, a děti políbily knězi ruku.

„Tož, jak se máte o prázdninách?“ začal, usmívaje se vlídně na děti.

Nikdo neodpovídal. Všichni se usmívaly, a ti nejmladší daly prsty do úst a valily oči.

„Tedy zde pasete?“ pokračoval kněz. „A zdali pak dáváte na dobytek pozor? Nedělá vám škody na sousedních polích?“

„Vitasův Karel byl včera hubován od hajného, že krávy do paseky pustil,“ ozvala se Zápotockých Kateřina, by spolužákovi splatila, že na ni před časem žaloval, jak po škole zůstala.

„To není hezké,“ ujal se hned slova Pohorský. „Hleďte si více dobytka než her, a zvláště těchto hlučných zanechte. Unavíte se, potom usednete na studené kameny a můžete se rozstonati. Já bych věděl pro vás o jiné zábavě.“

Kněz se na chvíli odmlčel a děti pilně naslouchaly. Vyhlídka na novou zábavu je zajímala.

„Jeden by mohl čísti a ostatní by naslouchaly,“ pokračoval kněz. „Poučily byste se, dávaly byste při tom pozor na svěřený dobytek, a každý by vás chválil.“

„Vždyť jsem si to myslil,“ řekl pro sebe Vitas, „ten by nás jenom do učení honil. Jako náš tatínek. Ten mne vybízí, abych si bral knihy na pastvu.“

„Zahrátí si také můžete,“ dokládal Pohorský, „a to nějakou slušnou hru, při níž byste ovšem měly na paměti pasení dobytka. Ale takto promarníte celý den, domů se navrátíte uhoněny a roztrhány, a ještě na vás jdou lidé se žalobami. Těchto ohňů byste také nepotřebovaly. Slunce nám posud krásně svítí a hřeje, že ohně jsou zbytečné na polích. Ty menší to dělají po vás často z nerozumu u stavení, a mohou zapáliti.“

Při těch slovech již jeden chlapec ohníčky uléval.

„Na pastvu si vezměte ovoce, a ne brambory k pečení. Ty máte beztoho k večeři,“ řekl Pohorský. „Zde právě jsem vám přinesl několik jablíček. Pojďte do řady, ať vás podělím.“

Děti již takové dělení znaly z minulých známostí, a rychle do řady se stavěly. Pohorský sahal do šosů dlouhého kabátu a nikdo by neřekl, kolik tam odtud jablek vytáhl. Všechny dostaly. Zámecký kněz měl při parku i svou zahradu. Děti si mohly trhati doma jablka, ale darovaná jim mnohem více chutnala.

„Tak, a teď si zde sedněte,“ řekl Pohorský a sundav klobouk, první usedl na stupeň. Zadíavav se na kříž, na hodnou chvíli se zamyslel. Chlapci také smekli a Zápotockých se poznamenala křížem.

„No, pěkný zde stojí kříž,“ prohodil posléze Pohorský, „ale musíte si ho také vážit. Na příští rok, chlapci, poproste rodiče, by sem postavili asi čtyři lípy. To se pěkně vyjímá a kříž jest chráněn před větry mezi stromy. A vy, děvčata, byste mohla uvíti ob čas na kříž věnec. Tady vůkol to krásně kvete, nemáte nouze o květiny. A když zvoní poledne, můžete se všichni u kříže pomodliti.“

Děti naslouchaly a nyní teprve kříž tím více pozorovaly. Jindy si ho ani tolik nevšímaly a sotva před ním čepici nazvedly. Ten kříž jakoby zde stál k vůli nim. Málo kdo jde kolem, a jenom jednou do roka sem veden průvod kostelní.

Pohorský ještě chvíli poseděl a pak se bral dále k lesíku. Zde rozevřel knihu a četl. Z obcizny nebylo slyšeti takový hluk jako dříve. Blízká přítomnost farářova děti udržovala v mezích

slušného chování. Příštího dne se vypravil Pohorský opět v tuto stranu, třeba byla zde krajina jednotvárnější a k procházkám méně způsobilá. Na trávníku se popásal různý dobytek, a děti byly zase shromážděny kolem kříže. Kněz pozoroval, že tam něco kutí. Jeden chlapec si vylezl na ramena druhého, ostatní jej drželi, a Vitasův Karel cosi dával na kříž. Dívky stály podál, ukazovaly rukama a radily.

„Co pak to dělají?“ tázal se sám sebe Pohorský, a pomalu kráčel mezi kamením a křovinami. Tenkrát nesl dětem hrušky, jež ráno natrásal a nasbíral.

Když se blížil kříži, pasáci seděli ve dvou skupinách, cosi mezi sebou šuškali a se usmívali. Děvčata měla kolem sebe rozházené květiny a větvičky smrkové.

Pohorský se podíval na kříž a užasnul. Zde kolem ramen visel a celé tělo Kristovo obejmál věnec, na němž bledě modrý vřes zvláště vynikal. Hned kamenný kříž jinak vypadal, a tvář Spasitelova jakoby se usmívala.

„To vy jste upletli?“ divil se farář. „To jste hodní!“

„Chlapci nám nalámali větviček a natrhali vřesu,“ oznamovala Kateřina.

„A děvčata pletla věnec,“ rychle řekli chlapci. „Vitas jej pověsil.“

Všichni jste se vyznamenali,“ pochvaloval kněz. „Teď máte větší radost, než kdybyste se hodinu honili.“

„Tatínek povídal,“ vyzrazoval starostův hoch, „že sem zasadí lípy a dá kolem udělati zahrádku. My tady nasázíme pěkné keře a květiny.“

„To na jaro, dobře, dobře. A teď do řady!“ velel Pohorský.

Děti poslechly a nastalo podělování. Karel za odvážný kousek dostal nejvíce.

Když byly hrušky snědeny, Pohorský usednuv na stupních, vyňal z kapsy knížku. Ta se snad náhodou otevřela a bylo viděti malované obrázky. Děti zvědavě nakukovaly.

„Pojďte se podívat,“ zval farář, knihu zcela otevřev. Nebylo třeba podruhé zváti. Nastalo divení a uvažování, co ten obraz znamená. „O tom se můžete přesvědčiti, když si přečtete několik stránek,“ řekl kněz. „Kdo umí nejlépe čísti?“

Asi dvě děti se hlásily a jeden chlapec hned předčítal. Ostatní dávaly pozor. Tu však jedna kráva šla do škody na sousední

pozemek, kde byly brambory. Ale příslušník neposlušného dobytčete se nechtěl hnouti, maje strach, že neuslyší celé povídky.

„Jenom jdi,“ vybízel jej farář, „my zatím počkáme. Když se vám kniha líbí, s radostí vám ji zde nechám celý den, že ji můžete několikrát pročísti a některé básničky i na paměť se naučiti.“

Nyní teprve se chlapec rozběhl za krávou.

„Ale ať ji mnoho nesekáš!“ připomínal ještě kněz.

Než se hoch vrátil, poučoval Pohorský děti, jak mají s dobyttem zacházeti, by ho příliš netrýznily. Mnohý špatně pase, a pak si zlost vylévá na nerozumném zvířeti. To jest hřích. I zvíře má cit, a takový dareba může mu i ublížiti.“

Děti ohlédly se na chlapce, o němž bylo známo, že nejvíce dobytek bičem fláká, ano po něm i kamením hází. Vinník sklopil zrak, ale farář dělal jakoby si toho nevšímal a mluvil více všeobecně.

Dětem opravdu knihu ponechal a druhou stranou lesem se vracel k domovu. Byl spokojen. Děti si dobře všimly jeho pokynu.

Dospělí a zvláště úředníci panští nemohli pochopiti, co pensistu na obciznu co den táhne. Proč nesedí doma ve stínu a neužívá s pokojem odpočinku? Ale rodiče dítek dobře znamenali, za jakým účelem Pohorský na obciznu chodí, co dětem nosí, jak je poučuje a vede. Bylo méně žalob, méně škod; pasáci počali nositi ke kříži i školní knihy.

Farář navedl děti, aby nejenom četly věci zábavné, ale i poučné, aby se připravovaly k dalšímu učení ve škole. Tak se na obcizně prováděla hra na školu s patrným prospěchem a výsledkem. Nejdříve Pohorský dělal učitele, potom děti samy střídavě si práce ukládaly, čísti dávaly a otázky kladly. Farář jenom naslouchal. A přišel mnohdy od lesa, aby děti překvapil. Jednou měly mezi sebou spor o článek dějepisný, a farář jim všechno vyložil a objasnil. Takové spory viděl rád. Na kříži často byl obnoven věnec, a také na stupních se objevovaly ozdoby. Květin bylo k podzimu málo, a děti sbíraly červené šípky a trhaly jeřabiny. Z těchto kuliček nalezl jednoho dne na stupních vyznačený kalich a kolem nápis:

„Stanislav Pohorský,

přítel mládeže.“*)

(Ostatek příště.)

*) Líčeno dle skutečnosti.

Pozn. spis.

Pohádka o Sesáně.

Z okolí Mor. Olešnice podává A. Š k o r p i l.

Býl jeden krejčí, a ten šel do lesa na houby. Přišel na jedno místo, kde bylo mnoho hub. V té radosti usnul. Neprobudil se až o půl noci. Neměl tedy ani pomyslit na návrat domů. Uslyšel blížiti se kroky. Úzkostlivě hledí v houštiny lesní. Tu mihly se mu před zraky čtyři vysoké, temné postavy, a rovnou zaměřily ku pověstné skrýši loupežnické Sesáně. Když k ní přišly, zavolaly: „Sesáno, otevři se!“ Skrýše se otevřela, loupežníci do ní vstoupili, a zase zvolali: „Sesáno, zavři se!“ Krejčí stále v houšti poslouchal. Po chvíli, když loupežníci všecko složili, vyšli ze Sesány a v lese zmizeli. Když kroky jejich v dálce ztichly, krejčí z úžasu svého se vzpamatoval. Rád by byl věděl, co v Sesáně jest. Po delší rozvaze přemohl strach, který mu mocně srdce svíral, šel k doupěti loupežnickému a jak slyšel, zavolal: „Sesáno, otevři se!“ Sesána se otevřela, a krejčí vstoupil do ní. Pak zase zvolal: „Sesáno, zavři se!“ Rozhlédl se kolem, a všude bylo mnoho zlata a stříbra. I nabral plnou zástěru a plné kapsy a zase vzkřikl: „Sesáno, otevři se!“ Pak zase: „Sesáno, zavři se!“ Vesele chvátal k domovu. Když přišel domů, manželka ho již čekala; a děti plakaly hlady.

Hned ráno šli ke kupci, nakoupili všeho potřebného, a všechny trampoty zahnali.

„Ráda bych přece věděla, jak mnoho těch zlatáků máme,“ promluvila rozveselená žena, když poklad svůj přehlíželi.

„Toť snadná pomoc,“ pravil krejčí, „dojdu k bratru ševci promírku, a změříme je.“

Švakrová jim mírku půjčila. Když peníze změřili, šla krejčová mírku oplatit. Švakrová se podívala do mírky, a on tam byl dukát.

Hned ho přinesla muži a radili se, co dělati. I rozhodli se, že se krejčího zeptají, odkud by bohatství měl. Šel tedy švec za bratrem krejčím a sotva pozdraviv, na bratra volal: „Hoj, bratře, kdes přišel k takovému štěstí? Nepovíš-li, prozradím tě!“

„O nic se nestarej, půjdeme zítra spolu,“ ukonejšil krejčí svého závistného a lakomého bratra.

Druhého dne, sotva se rozbřeskovalo, vzali každý pytel a pospíchali k Sesáně. Když tam přišli, krejčí zavolal: „Sesáno, otevři se!“ Oba vešli, a na povel skrýše opět se zavřela. Švec mohl na hromadách zlata oči nechat. Netrvalo, co by deset napočítal, a již měl měch plný dukátů. Co bratr pytel svůj doplňoval, strkal švec do kapes. Když již měli zlata dosti, zvolali: „Sesáno, otevři se!“ A pak: „Sesáno, zavři se!“ Jak jen těžké břemeno dovolovalo, spěchali domů. Krejčí koupil si za nabyté bohatství hospodu, a švec peníze schoval. Neměl však na nich dosti; lakomství dnem i nocí ponoukalo jej, aby jen příležitosti užil a Sesánu bez bratra krejčího navštívil.

Jedenkráte za měsíčního večera, když v domě všichni ulehli, přišlo naň zase pokušení. Dlouho se bránil — až mu konečně podlehl. Tiše vstal a s pytlem vyplížil se z domu jako stín. Lesk zlata vábil jej neodolatelnou silou a popoháněl ku chvatu až šílenému. Netrvalo dlouho a již stanul u Sesány.

„Sesáno, otevři se!“ kvapně volal leskem drahého kovu omámený muž. Sesána se otevřela, a švec do ní vstoupil. Pak zase zvolal: „Sesáno, zavři se!“ Když se Sesána zavřela, bylo první jeho starostí nabrati co nejvíce pokladů. S pytlem, zlatem a stříbrem naplněným, stále se ohlížeje po bohatství, jež tu ještě zanechat musel, ubíral se volným krokem k východu.

Veliké štěstí zaslepuje rozum. A tak stalo se i lakomému a závistivému ševci. Když již k východu se přiblížil a jižjiž zvolati chtěl na Sesánu, aby se otevřela, zapomněl její jméno. Vzpomínal, vzpomínal, ale vzpomenouti si nemohl. Tloukl, plakal, volal — než vše marně. Sesána se neotevřela.

A tak se stalo, že závistivý lakomec s pytlem zlata a stříbra v loupežnickém brlohu bídně hladem zahynul.

Císař František Josef I. a nejmladší Habsburkové.

Padesátileté jubileum

panování Jeho Veličenstva nejmilostivějšího Císaře a Krále našeho

Františka Josefa I.

Když před desíti roky čtenářové a čtenářky „Anděla Strážného“ za příčinou oslavy čtyřicetiletého šťastného panování Císaře Pána Jemu podali nejpokorněji blahopřejnou adresu mnoha tisíce podpisů dítek podepsanou, a Jeho Veličenstvo Císař Pán ráčil tento vlastenecký projev nejen nejmilostivěji přijati, nýbrž též uschování adressy v císařské soukromé knihovně naříditi, tu z úst tisíců šťastných dítek vysílány byly modlitby ku Králi všech králů, aby

Jeho Veličenstvu ještě dlouhého věku a hojného požehnání dopřál a říši Habsburskou vzal do své všemocné ochrany. A dobrotivý Bůh vyslyšel prosby vroucí. Císař Pán dočkal se vzácné památky padesátiletého panování svého, a Pán Bůh dal Mu síly, že přetrpké zkoušky hrdinsky přestál a v důvěře v Boha hledal a našel pravou útěchu ve všech dobách přetěžkých. Padesát let jest sama o sobě dlouhá doba; panovati však padesát let jen málo kterému z panovníků bylo dopřáno. Za padesát těchto let jak mnoho se změnilo, jedna věc však se nezměnila, totiž ona pravá, srdečná láska národů rakouských ku svému milovanému panovníku.

A mají také všichni podstatné příčiny, aby Císaře svého z celého srdce milovali. Vždyť jako žádný jiný jest pro všechny vzorem ve všem dobrém. Věrný a svědomitý ve všech svých těžkých

povinnostech, dobrotivý a spravedlivý, dobročinný a lidumilný, a pravou zbožností ozdobený — takový jest náš Císař Pán, a proto také požívá lásky svých národův, a úcty všech ostatních panovníků.

Od té doby, kdy (2. prosince 1848) poprvé koruna císařská se zastkvěla na hlavě mladistvého Císaře, a kdy převzal na sebe přetěžké povinnosti vladařské, pracoval a pracuje s nezlomnou vytrvalostí. V létě vstává již o čtvrté, v zimě o páté hodině, a časné z rána již přicházejí rozliční dvorní hodnostáři se svými zprávami, které všechny Císař Pán bedlivě zkoumá, žádosti pozorně čítá, a takto často do pozdních hodin odpoledních pracuje. Mnohokráté však i k půlnoční době odpočinku si ještě nepopřeje. Jak mnohý by si stěžoval, kdyby jen malý díl těch prací a starostí měl, co náš panovník? Jemu však i to nejtěžší nebývá obtížno; nejprísnejším jsa k sobě, žádá však také přísné a přesné vykonávání povinností u druhých.

Dobročinnost Císaře Pána jest všeobecně známa. Kde třeba jeho pomoci, ať při stavbách chrámů, škol, sirotčincův a nemocnic, ať při požárech, povodních a jiných neštěstích, všude štedrá ruka Jeho pomáhá, nikdo ještě Císaře Pána darmo neprosil, byla-li prosba rozumná a spravedlivá; nesčíslné slzy a vzdechy stišil, a všem dobročinností, rychle pomáhaje, předchází.

Jak veliká jest Jeho lidumilnost, to pozorovati zvláště při audiencích či slyšeních, jež dvakráté v týdni udílí. Každý, kdo se ohlásí, má přístupu k Císaři Pánu, ať jest to vysoký hodnostář, jenž přichází poděkovati se za udělené vyznamenání, nebo chudý invalida, prosící o přilepšení své skrovné pense, neb ubohá žena, která prosí o milost za muže nebo za syna pro nějaký přestupek odsouzeného.

Udatnost a chrabrou mysl jevil Císař Pán záhy. Sotva osmnáct let byl stár, když dlel pod maršálkem Radeckým v Itálii a účastnil se bitvy u Santa Lucia; jako Císař byl roku 1849. mezi prvními, kteří přes hořící most do města Raabu vtrhli, a v bitvě u Kavriany (r. 1859.) sám plukům předcházeje k udatnosti napomínal, volaje: „Vpřed, vy chrabří, i já mohu ženu i dítky ztratiti!“

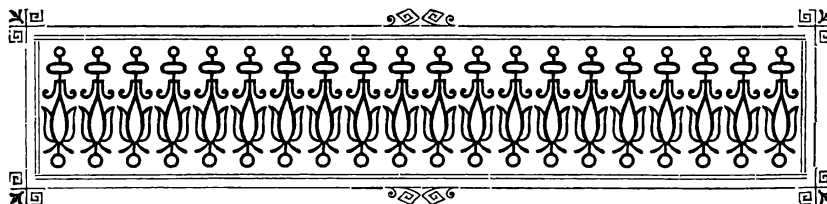
Pevným podkladem všech těch krásných vlastností Císaře Pána jest Jeho neličená zbožnost. Ve své vysoké hodnosti nezapomíná, že i on má Pána nad sebou, a proto vykonává všechny povinnosti křesťanské s příkladnou svědomitostí. Pravidelně obcuje oběti mše svaté, a pak-li navštíví některé město ve své říši, první

návštěva Jeho platí vždy chrámu Páně. — Když cestoval svého času do svaté země, tu při pohledu posvátného Jerusaléma sestoupil s koně, poklekl a políbil vroucně půdu, po níž kráčel Spasitel světa. Známo jest, kterak Císař Pán, setkav se s knězem s nejsvětější Svátostí k nemocnému se ubírajícím, vystoupil z kočáru a pokleknuv vroucně se klaněl Bohu svému na zahanbení tak mnohých, kteří kolem jdouce kněze pominuli, až je příklad Císařův na povinnost křesťanskou upozornil.

Jak něžným přítelem dítek jest panovník náš, dosvědčíž tento milý příběh: Při návštěvě na Moravě dojel též do Vyškova, kdež nesčíslným davem byl uvítán. Tu ze zástupu se tlačícího uslyšel dětský hlas: „Já chci viděti Císaře!“ Císař Pán se obrátil, pokročil mezi stěsnané lidi a zastaviv se před kloučetem, řekl přítivě: „Nuže, tedy se podívej na Císaře!“

Milé dítky, napsal jsem vám tyto řádky, abyste po celý čas života svého upřímně milovaly dobrotivého svého zeměpána. Letos bohužel pro známou hroznou událost ve vznešené rodině císařské sešlo z každé okázalé slavnosti dle nejvyšší vůle Císaře Pána samého. Nepřistoupíte tedy ani vy opět s adressou blahopřejnou před trůn Jeho Veličenstva; za to však s tím vroucnějšími modlitbami pokleknete před trůnem Boha všemocného, aby v blahu stálém zachovati ráčil dobrotivého Otce vlasti, našeho nejmilostivějšího Císaře Pána Františka Josefa I.

Vlastenecké lístky.

1. Lidumilnost arciknížete Františka Karla.

Bylo to dne 18. srpna léta Páně 1830, kdy hromové rány z děl otrásaly povětřím. Oznamovaly obyvatelům sídelního města Vídně, že se narodil v Schönbruně arciknížeti Františku Karlovi syn. Byl to náš milovaný Císař, Jeho Veličenstvo František Josef I.

Brzy nastal ve Vídni radostný, sváteční ruch. Všemi ulicemi sídelního města proudili se nesčetní zástupové lidí, aby dali výraz své radosti. Zvláště na blízku císařského hradu se tísnilo mnoho tisíců lidu všeho druhu a všech stavů. Ani školní mládež tu nescházela; neboť krátce před tím opustila právě své učebny a na ulicích také zvěděla, co znamenají rány z děl.

Tu pojednou vyjel z císařského zámku dvorní kočár. Seděl v něm šťastný otec, arcikníže František Karel. Meškal právě v císařském hradě za tím účelem, aby svému vznešenému otci, Jeho Veličenstvu Císaři Františkovi I., oznámil osobně radostnou zprávu. Sotva bylo kočár viděti, již ho Vídeňané se všech stran obklopili. Nadšeným provoláváním dávali na jevo svou srdečnou radost. Pan arcikníže se laskavě usmíval, děkoval blahosklonně za pozdravy na všechny strany, a jel zástupy lidu dále.

Dospělejší lidé ustoupili ovšem uctivě stranou a uvolňovali povozu cestu. Ale školní mládež probíhala od jedné strany povozu ke druhé, pozdravovala uctivě pana arciknížete a radostně provolávala.

To pohnulo dobrotivého arciknížete nejvíce. Když pak viděl, že školní dítky doprovází jeho povoz s nadšeným provoláváním i daleko od císařského hradu, zvolal na kočího:

„Nejezděte přece tak rychle, sice si uženou ty hodné děti ještě souchotiny!“

I jel tedy jeho povoz hodný kus cesty docela zvolna, všemi ulicemi pak jen krokem, a zástupové jásajících dětí ho neustále obklopovaly. Byl to pohnutlivý okamžik, který zůstal dětem na vždy v paměti.

Dospělí lidé, kteří patřili na výjev ten a z dále jej pozorovali, vlebili s nadšením lidumilnost přelaskavého arciknížete Františka Karla, vznešeného otce našeho nejjasnějšího Císaře Pána, dávajice na jevo svou nejhlubší vděčnost nekonečným jásotem.

2. Panovník a česká píseň.

Náš vroucně milovaný zeměpán, Císař a Král František Josef I., přijížděl častěji do mysu Sv. Martina. Tam dlívala po delší dobu rok od roku naše nebohá zesnulá nejjasnější paní a nej-laskavější máti svých národů Císařovna Alžběta pro osvěžení tělesných i duševních sil. Do tohoto rozkošného místa, jež dýše stále svěžím jarním vzduchem, přijel také náš panovník.

Na počest vznešeného hostě pořádal se ve Sv. Martině obyčejně velikolepý koncert. K tomu bývali pozváni osvědčení pěvci a znamenití hudebníci.

Při lonské návštěvě panovníkově byl pořádán opět v řečeném městě podobný koncert dne 17. března 1897. V bohatém programu (hudebním pořádku) byla zařaděna mezi jiným i jedna česká píseň.

S patrným zalíbením sledoval Císař Pán pěvecké i hudební výkony účinkujících sil. Mezi jednotlivými čísly hudebního pořádku vstoupil pobočník Císaře Pána, hrabě Paar, mezi umělce a vyptával se po jejich národnosti. Po ukončení hudební produkci přistoupil i mocnár ku kapelníkovi a tázal se ho, jak se jmenuje a které je národnosti.

„Vaše Veličenstvo, jmenuji se Kamil Šollar. Zastávám místo kapelníka při ruském kostele v Nizze a jsem Čech,“ odvětil ředitel hudebního sboru uctivě.

„Ah, vy jste tedy Čech? To mne těší! Zpěvy české jsou velmi pěkné,“ pravil vznešený mocnár blahosklonně, načež oslovil francouzským jazykem také ostatní členy sboru.

Kapelník Kamil Šollar jest rodákem Rokycanským a pochází z Čížkova. Tímto blahosklonným projevem panovníkovým se dostalo plného uznání české písni i českému umělci v dálné cizině.

To jest okolnost, která může každého dobrého a upřímného vlastence—Čecha naplniti blahým uspokojením, ba přímo hrdostí

a chloubou! Bohatý hudební program vykazoval jako číslo 1. Haydnovu „Rakouskou národní hymnu.“

3. Nevšední pamět.

Jak si Císař Pán trvale zapamatuje, co před lety viděl, o tom jasně svědčí tato okolnost, která se sběhla při manévrech v táboře nad Litavou u města Mostu roku 1892.:

Jeho Veličenstvo se vracel právě od vojenského cvičení. Na cestě byl pozdravován od starce, který měl mohutné kníry a stářím již hodně nachýlenou postavu. Císař Pán vlídně starci poděkoval, pohleděl naň, a hned k němu popojel a otázel se ho:

„Nejste vy starý Wramer? — Jak se vám nyní daří?“

A při těchto slovech podával stařečkovi milostivě ruku. Císař Pán se nemýlil. Stařeček ten s ohromnými kníry a nachýlené postavy byl skutečně Wramer, bývalý životní kočí Jejího Veličenstva Císařovny Alžběty, jenž jest již mnohá léta ve výslužbě.

Ku podivu však jest, jak mohl Císař Pán kočího poznati! Neboť byl vždy Wramer vysoké, vojenské postavy, a byl také vždy co nejpečlivěji oholen. Vous si nechal růsti teprve tehdy, když vstoupil do výslužby. Mimo to přeměnil úplně svou tvářnost obrovskými kníry.

J. J. V.

VÁNOCE.

Oděla se země máti
sněžným rouchem nevinnosti,
důstojné by uvítání
připravila svému hosti.

A to roucho září všude
jako démant, stříbro stkvoucí,
jak by se v něm zrcadlila
vánoční ta radost vroucí.

Slunce zespod zimních mraků
paprsky vypouští stkvělé,
jakoby se radovalo
ze příchodu Spasitele.

I les radostněji šumí,
každý strom tu blaho dýše,
a ozvěnou píseň jeho
ku nebi se vznáší výše:

„Zrodilo se Jezulátko
ve chlévě tam ve Betlémě,
sestoupilo s nebes výšin,
by spasilo lidské plémě!“

Emanuel Jireček.

Vánoční pohádka.

Vypravuje A. Rozsivalová.

Dícho posvátné mistřínského kostelíčka porušeno bylo hluchým lomozem. Ozvaly se v síni chrámové kroky a řinčení; hned potom zaskřípal klíč v zámku a dveřmi vešel strýček kostelník s lucernou v ruce. Kráčel mrzutě středem velkého zástupu jasných andělů, kteří jako bělostný oblak oltář obklopovali, nemaje ni tušení o jejich přítomnosti. Jak pravím, byl mrzut — velmi mrzut. Něco jej již cestou stále dráždilo k hněvu. A teď, když chtěl v sakristii svíci rozžehnouti, asi po třikráte darmo se namáhal. Jakoby mu někdo na světlo foukal; vždy mu zhaslo. Strýček nevěděl toho příčiny a byl pln mrzutosti. Ovšem, on nemohl viděti malého raráška, který hned cestou jej napaloval, házeje mu smetí do tváře; vlitnuv zároveň s ním do kostela s ďábelskou zlomyslností mu světlo zhasínal. Byl to malý ďábelský pokušitel, který již od sta roků mládež a hlavně děti v kostele pokoušival a myšlenky jejich od modlitby odvracel.

Bylo před jitřní mši svatou a lidé se počínali trousiti do chrámu Páně.

Pekelný rarášek nechal teď již strýčka v sakristii na pokoji a vletěl do chrámu „na číhanou“. Nejraději se ukřýval za příkrývkou bočního oltáře na pravé straně v koutku v husté pavučině. V okolí tomto míval od věku nejbohatší lov. Zášerí pod kazatelnou bývalo vždy nejmilejším útlukem takových chlapců, kteří se nerádi modlili, ale za to velmi rádi poslouchali rozličné hlouposti, které jim rarášek do ucha našeptával, a ochotně prováděli zlomyslné kousky, jež jim vnukal. Počal-li se hodný některý hoch modliti, vnuknul rarach jeho sousedovi, aby zkoušel špendlíkem jak má tlustý

šabát na zádech. Jinému zase poradil, aby zatáhal souseda za vlasy, nebo posvazoval sousedním děvčatům vlňáky atd.

Mýlil by se, kdo by se domníval, že jen onen hlouček kluků pod kazatelnou tak často poslouchal ponoukání pokušitelova, ba ne, díblík proměniv se v malou mušku nebo drobný prášek, rejdlával po celém kostele, ano i na kůr zalétal, aby přítomné tam děti pokoušel. A bohužel, často se mu to všude dařilo. Stávalo se pak dosti zhusta, že božské Jezulátko smutnými usazenými očičkami pohlíželo na mnohé děti Mistrínské nebo Svatoborské, ale za to rarach vesele si poskakoval škodolibě se řehtaje.

Zvonili ponejprv a sotva dozněly lahodné zvuky zvonů, počaly se scházeti s dospělými i dítky do chrámu Páně, aby uvítaly novorozeného Ježíška.

Všechny děti bez výminky doprovázeli andělé strážní, a každému dítku postavil se v kostele andělíček po boku.

Strážní andělé našeptávali dítkám do dušiček pěkné modlitbičky, a hodné dítky sepjaly ručky a modlily se, ale některé dítky nedbaly mnoho na vnuknutí andělská a raději nastrokovaly ouška rarachovi, aby jim jen nějakou hloupost do nich našeptal.

Množství světél ozářilo chrám, i započaly slavné služby Boží. Lid pokorně klečel a modlil se, na kůře zpívali radostné písně vánoční, vítajíce novorozeného Spasitele.

Poblíž křtitelnice klečelo malé děvčátko a celou dušičkou modlilo se k Ježíškovi. Nebylo také ušetřeno nástrah zlomyslného raracha, ba právě tuto dobrou dušičku jen na chvílku od Ježíška odloučiti, byla jeho největší tužba. Proto, že byla velká tlačénice, doufal, že se mu to snad podaří, i řídil každé štouchnutí tak, že bylo pro děvčátko hodně bolestné, ale ta chudáček po každém novém udeření jen se více skrčila, aby jiným místo udělala. Že při tom něco trpěla, nedbala, vždyť to trpěla tak ráda. Bylo to pro Ježíška, aby mohla býti u něho. Rarach vida, že ničeho nepořídí, mrzutě odtáhnul, a hodné děvčátko upírajíc důvěrně očka na oltář ku svato-
stánku, modlilo se své modlitbičky.

Bylo po svatém pozdvihování a na oltáři v malounkých jesličkách, ovinut v bělounkém šatu, ležel milostný Ježíšek. Přemilá jeho Matička klečela u něho, a očima plnými milosti a dobroty pohlížela na modlíci se lid.

Děvčátko nevidělo sice ani Ježíška ani Pannu Marii, ale vidělo svatou hostii a vědělo i věřilo, že živý Ježíšek se v ní skrývá,

i sepjalo pevněji své malé ručky a vroucně zašeptalo: „Ach, Ty můj drahý Ježíšku, kdybych mohla k Tobě do Betléma, což bych já Tě ráda chovala a Tobě sloužila! Věřím, že jsi skutečně na oltáři a že mě vidíš i slyšíš moji modlitbičku. Za dáreček přináším Ti vlastní srdéčko a prosím Tebe, abys mě i tatínka a maminku i všechny naše příbuzné, přátele a nepřátele chránil a opatroval. Těším se na Tebe, můj sladký Ježíšku, že Tě někdy v nebi uvidím, i Tvoji milou Matičku, Pannu Marii, a všechny Svaté.“

Děvčátko se modlilo a Jezulátko s oltáře se na ně líbezně usmívalo, až konečně toužebně po něm ručinky vztáhlo. I vzala milostná Matička Boží Ježíška do náručí a snesla se lehce s oltáře až k děvčátku. Sklonila se, a božské Děťátko objalo hlavičku hodného dítěte a políbilo je na čelíčko. I bylo děvčátku blaze — velmi blaze, a ač nevědělo, že rozkošné Jezulátko tulí k němu hlavičku, tušila dušička jeho přece blízkost Pána Boha, a slzy radosti polily dobrému dítěti líčka.

Anděl Páně, který hluboce skloněn klečel po boku děvčete, plesal, raduje se s ním; vždyť hodné děti jsou radostí Ježíškovou, radostí rodičův i andělů strážných.

Divotvorné kladívko.

Žertovná pohádka. Napsala L. Grossmannová-Brodská.

Na silnici seděl starý cestář a tloukl kamení, kteréž nasypával a rovnal v úhledné hromádky. Šel tudy pocestný a pozdravil: „Pomáhej Pán Bůh!“ — Cestář ustav v práci, prohlédnul si pocestného a odpověděl: „Kam pak, mládenečku, kam pak?“

„Zrovna do nejbližšího města královského; slyšel jsem, že prý královská princezna náhle ztratila řeč, oněměvši nadobro; i jdu se pokusiti, zdali bych ji neuzdravil.“

„To je bláhovost, jak se mi zdá, jsi nějaký pocestný tovaryš-řemeslnický, a jak pak bys provedl to, co se nepodařilo nejvyhlášenějším a nejučenějším lékařům na celém světě?!“ podivil se cestář staroušek.

„Hm, to jest mé tajemství, a uvidíš, dědoušku, že nelhu; ale jsem již chůzí unaven a hladov; nemohl bych si zde někde odpočinouti?“

„Tamto stojí moje chaloupka, jen sečkej chvíli, až urovnám hromádku kamení, půjdu také domů a rozdělím se s tebou o skrovnou večeři a také noclehu ti dopřeji. Nyní na noc by tě u dvora beztoho ku králi nepřipustili.“

„Pravdu díš, dobrý starče,“ řekl pocestný, „a že jsi tak útrpný, prokážu ti dobrou službu. Jak vidím, jsi již vetchý a slabý, a zajisté bys sobě na stará kolena rád pohověl, tedy mě pozorně vyslechni. Jsem učeníkem mocného, ale dobrého čaroděje, a bylo by mi lehkou královské princezně řeč navrátiti; jest za to ustanovena stkvělá odměna, ku které já tobě dopomohu; neboť ti poradím, jak bys královskou pannu uzdravil.“

Ale starý cestář nedůvěřivě zavrtěl hlavou.

Tu pravil mládenec: „Sečkej, však uvidíš, přesvědčím tě. Vezmi si do ruky toto kladívko, klepni kdekoli a klepnutého předmětu se na cokoli otaž,“ a podal starci malé kladívko.

Cestář klepl na nejbližší kámen tázaje se: „Co pak asi nyní dělá krásná princezna ve královském zámku?“ A div divoucí! kámen odpověděl: „Trápí se a roní horké slze, že si jako druhdy nemůže zazpívati ani promluvit.“

„Vidíš, že nelhu,“ řekl mládenec, „nuže, ponech si kladívko a uzdrav jím princeznu, a ta odměna, jakou dostaneš, zabezpečí ti bezstarostné stáří.“

„Ale jak to učiním?“ pochyboval dědoušek.

„Docela lehce; vezmeš kladívko, necháš se ohlásiti v královském zámku, a až tě uvedou k princezně, tedy ji z lehounka klepneš do čela a řekneš: ‚Princezno, promluv‘, ona opět nabude řeči, a tebe budou považovati za nejmoudřejšího lékaře pod sluncem. Jenom se o to směle pokus, obávati se nemusíš ničeho.“

„Zkusím to tedy,“ řekl cestář a zavedl mladíka do své chatrče, kdež se s ním rozdělil o chudou večeři a poskytl mu noclehu.

Ale rozmluvu cestářovu s čarodějnickým učeníkem vyslechl myslivec, ukrytý ve křoví, a když ti dva zašli, povídal si: „To by tak bylo něco pro mě! Kdybych měl to divotvorné kladívko, mohl bych princeznu sám uzdravit, jen že bych to jinak neučinil, leda by mi ji chtěli dáti za manželku a učiniti mě králem. Jenom kdybych měl to kladívko! Ale což bych jim ho nemohl uzdmouti?!

Ba, pokusím se o to; kladívko vezmu, vysvobodím královskou děvku od němoty, a až se stanu tím králem, starému cestáři pošlu pytlík dukátův, aby neměl nouzi.“ Takto přemítal šibal myslivec a číhal ukryt za plotem, kam uloží cestář své nástroje, mezi nimiž bylo také kladívko, a proto si div nezavýskl a neposkočil vida okénkem, kterak to stařeček odložil na okenní římsu.

„V noci si pro to přijdu,“ zaradoval se myslivec a odcházel do lesa.

Ale nežli se opět vrátil, aby provedl svůj nepěkný úmysl, čarodějnický učeník vzal divotvorné kladívko, vložil si ho pod podušku, a na jeho místo položil jiné, docela podobné.

Jak si šibal myslivec umínil, tak učinil; v noci ukradl oknem kladívko, dal se ihned na cestu, a již záhy za jitra dorazil do královského zámku. Byl jist, že krásnou princeznu uzdraví, což hodlal učiniti jen, dostane-li ji za manželku a s ní polovici království.

Ubohý starý král byl všecek utrápený nad neštěstím jediného dítěte, a myslivci, který byl jinak švarný mladý chlapík, všecko přislíbil; uvedli ho tedy v čestném průvodu k princezně; myslivec vyňal malé kladívko a klepnuv královskou děvku na bělostné čílko zlehka i opatrně, slavnostně pronesl: „Princezno, promluv!“

Ale princezna nepronela ani hlásku.

Nyní klepl myslivec silněji, volaje: „Princezno, promluv!“

Než děvka zůstala němá, jen se hrozivě postavila proti umělci, který u ní stál s napřaženým kladívkem v ruce.

Zahanben a zmaten, nevěda ani co činí, myslivec klepl princeznu po třetí a to tak silně, že jí na čele ihned naskočila ohromná boule.

Po královské síni ozvala se na to slova nevole, nepromluvila to princezna, ale slavný král se rozhorlil, volaje: „Zbláznil jsi se, člověče, že se opovažuješ moje dítě takto týrati? Jsi bezpochyby nějaký šejdír a podvodník, a chtěl jsi na mně vymámiti zlata; chopte se ho, sluhové, a vyvedte ho do vězení, dokud nad ním neproneseme přísný, ale spravedlivý rozsudek!“

Mžikem byl královský rozkaz vykonán, myslivec ve tmavé komůrce zuřil, že se mu jeho plán nepovedl, a spanilé princezně její dvorní dámy přikládaly na rozbité čílko chladnou mastičku.

Mezi tím starý cestář spokojeně se v noci vyspal, a ještě nežli se probudil, položil mládenec divotvorné kladívko opět na předešlé místo.

„Jenom jdi s Pánem Bohem, staroušku,“ řekl potom, „zůstanu zde v chaloupce, pokud se nenavrátiš; neboj se ničeho, odcházíš jako chudás, ale navrátiš se jako bohatec.“

Král na zámku byl ještě všecek rozhněvaný nad opovážlivostí myslivcovou, a princezna právě trpce plakala, když se nechal staroušek cestář ohlásiti.

„Ne, ne, zajisté jest to opět nějaký podvodník,“ řekl král, „a já nenechám své ubohé dítě opět týrati.“

Ale princezna, spatřivši oknem domnělého zázračného lékaře, pojala důvěru k stříbrovlasému ctihodnému starci, i pokynula pro sebně rukou, a starý král ho tedy nechal předvésti.

„Avšak pamatuj si, starče,“ pravil k němu přísně, „nepodaří-li se ti uzdraviti princeznu a navrátiti jí řeč, neunikneš těžkému trestu.“

Staroušek se uctivě uklonil před králem a přistoupiv ku princezně, jen tak z lehoučka z polehoučka dotkl se jejího čilka divotvorným kladívkem, řka: „Princezno, promluv!“ A div divoucí! Královská panna ihned zavolala stříbrojasným hlasem: „Můj otče, já mohu opět mluvit!“

Královský otec se arci převelice zaradoval, ale nevěře ani vlastnímu sluchu, otázal se princezny: „A nebolelo tě to klepnutí do čela, mé dítě?“

„Ani dosti málo, drahý můj otče, bylo mi spíše jakoby táhl kolem mé hlavy lehounký chladivý vánek,“ radostně povídala princezna, načež obrátivši se ku starouškovi, pokračovala: „Jak ti mám děkovati, můj dobrodinče?! Byla jsem velmi nešťastna, ale tobě se podařilo, zažehnati to neblahé kouzlo. Žádej cokoli za odměnu, a můj královský otec každé tvoje přání vyplní.“

„Pro sebe mnoho nežádám, milostivý králi, ale zaslechl jsem od tvých dvořanů, že jsi kázal uvězniti jakéhosi myslivce, poněvadž se mu nezdařilo princeznu uzdraviti; i prosím za milost pro toho ubožáka,“ pravil staroušek.

„Že si toho přeješ, starče, stane se! Než i tobě se bohatě odměním,“ řekl král, „opuť svoji chudou chaloupku a přesídlí se ku dvoru, kdež si tě budou všichni jakožto mého prvního rádce vážiti.“

„Děkuji ti, králi, za tu milost, ale jsem chudobný, prostý člověk, a nedovedl bych se vpraviti do hlučného způsobu zdejšího života, a v mojí tiché chaloupce jest mi vždy nejlépe,“ pravil starzec.

„Inu jak si přeješ,“ řekl král, „vím, že jest každý spokojen pouze tam, kde se mu nejvíce líbí. Nařídím svému pokladníkovi,

aby ti dal veliký pytel dukátův, a ten prožluklý myslivec, který princeznu tak vztekle tloukl do hlavy, za trest ti je domů ponese.“

Tak se též stalo a bylo smíchu dost a dost, když myslivec jako zmoklá slepice nesl za stařečkem jeho odměnu. Však také cestou přemítal, že se mu jeho myšlenky sice splnily, ale docela jiným způsobem; nesl skutečně stařečkovi pytlík dukátů, jak mu sliboval náhradou za ukradené kladívko, ale nyní šibalovi myslivci ani nenapadlo, aby snad stařečka opět okradl neb ošidil, vědělť, že pouze jeho přímluvou ušel přísnému trestu. Chtěl neblahé kladívko zahoditi, ale to zmizelo, jako když ho do vody hodí. Po té starý cestář marně se sháněl po svém divotvorném kladívku, to rovněž zmizelo. V chaloupce ho očekával čarodějnický učeník, chystaje se k odchodu. Stařeček mu vroucně poděkoval, tázaje se ho, kam nyní půjde? A mládenec odpověděl: „Dále do světa, pomáhati hodným lidem, kteří toho zasluhují, a trestati ty šibaly, které těm hodným ubližují!“ —

V zimě.

S oblak se nám sype
bílý sníh,
mráz do prstů štípe
červených.

Okna zdobí květem
noční čas,
klouzačky již dětem
chystá mráz.

Den je smutný, krátký,
děti jen
těší teď pohádky
u kamen.

Jos. Soukal.

Koleda.

(Při vánoční slavnosti dětí české školy Manětínské r. 1897.)

Živě.

Pro harmonium.

V půl-no-ci po-svát-né s ne-be-ské brá-ny slét-lo k nám

Pa-cho-le v po-zem-ské lá-ny, Bo-ží to Syn,

dle vů-le Ot-co-vy sejmout z nás o-ko-vy hří-chův a vín.

Svět o něm nevěděl — přišel tak tiše,
jenom jej provázal s nadhvězdne výše
andělů zpěv —
a on zde za nebe zaměnil pro sebe
chudičský chlív.

Matka jen přesvatá k němu se kloní,
blaha i žalosti slz nad ním roní,
když jej tak zří,
zavinut v plenčičkách, uložen v jesličkách
nuzný jak spí.

„Sláva buď na nebi, na zemi spása!“
pastýřům užaslým duchů sbor hlásá
radostnou zvěst,
aby šli k Betlému, k dítěti malému —
Kristus to jest.

S pastýři zbožnými, i my, Tvé děti,
k Betlému, k jesličkám radostně spěti
i my též chcem' —
k Tobě, ó Ježíši, Pane náš nejvyšší,
ruce své pnem'.

Tobě se klaníme, božský náš Králi,
písně Ti zpíváme díky a chvály —
slyš vroucí hlas —
odplat' všem v hojnosti, kteří dnes štědrostí
daří tu nás.

A v srdce každíčké — prosíme Pane —
s nebeských zřidel Tvých proudem ať skane
štěstí Tvé dnes —
české však otčině a Čechů rodině
nejvíc ho snes!

Jindřich Sk.

Veverka.

Veverka čiperná,
veselá,
šištičky vypátrat
hleděla.

Semínka z šištiček,
oříšky,
snášela na buku
do skryšky.

Že byla za leta
pečlivá,
v zimě ze zásoby
požívá.

Jos. Soukal.

František Ladislav Rieger.

Snadšením a s okázalou slávou konala se letos památka stých narozenin Františka Palackého, Otce národa, po celé vlasti československé. Den 10. prosince 1898 přivádí nám na pamět jiného muže, jenž zároveň s Palackým celý život svůj s bezzištností příkladnou, s vytrvalostí podivuhodnou a s rozvahou důstojnou zasvětil službě milovaného svého českého národa. Jest to František Ladislav Rieger, jenž 10. prosince dosáhne právě osmdesátý rok věku svého.

Narozen jsa roku 1818. v Semilech u Jičína, obrátil se po studiích právnických již roku 1842. k činnosti novinářské a politické. Neohroženě zastával práva a svobodu našeho národa, čelil směle proti četným jeho nepřítelům, seřaďoval šiky bojovníkův a nadšenců pro věc spravedlivou, a rázností svou všude vzbuzoval nadšení.

Nedovedete sice, milé dívky, tuto politickou činnost jeho dosud náležitě oceniti, však postačí, když s vámi sdělím, že Frant. Rieger stal se uznaným vůdcem národa, že radil a jednal všude, kde se jednalo o vznešené zájmy lidu českého. S úctou neobmezenou hleděli k němu všichni přátelé národa, jichž před 60 lety, kdy Rieger počal svou činnost veřejnou, byl jen skrovný hlouček, jenž však zvláště jeho přičiněním vzrostl v mohutný dav, jemuž nebylo lze odolati. Vzpomínám dosud, s jakou úctou a s jakým jásotem jsme uvítali Riegra a Palackého v Brně, když zavítali na Cyrillo-Methodějskou slavnost roku 1863.

Zvláště vynikal a dosud vyniká Rieger v řečnictví. Kdykoli v důležitých okamžicích zvláště v rakouské sněmovně k řeči povstal, tu uchvacoval nejen své přátele, nýbrž i u protivníkův obdiv vzbuzoval. Věda, že ustavičné boje obou národností v Českém království jsou zemi na škodu, zanášel se vždy myšlenkou smíření jejich. Bohužel se snaha ta až dosud nezdařila. — Povahu Riegrovu nejlépe lze poznati ze slov písně „Kovářská“, kterou byl složil v mladistvém nadšení. Všechny ty vlastnosti kovářovy zrcadlí se v celém jeho životě. Nic lichého, nic prázdného, nýbrž ráznost a opravdovost. S tím se shoduje též heslo jeho „Nedejme se!“ — Činnost Riegrova a bezúhonná jeho povaha byla samým Císařem Pánem uznána. R. 1881. obdržel řád železné koruny a povýšen byv do stavu šlechtického, stal se též členem panské sněmovny. — Ku dni 10. prosince chystají se všichni věrní Čechové ku blahopřejnému projevu. Kéž mu dá Bůh ještě dočkati se vítězství jeho zásad a základ trvalého blaha českého národa!

Vil. Ambrož.

K O V Á Ř S K Á.

Od Frant. Lad. Riegra.

Ne-ní mu-že nad ko-vá-ře, muž on ce lý, pří-mé tvá-ře,
on zná stá-ti na svých no-hou, on též tu-hé rá-mě má.
Dí-la věč-ná, krá-su mnohou ru-kou, hla-vou vy-ko-ná. U

Kovář rád má všechno rázné,
 řeči, rány nezná prázdné,
 slovo mužné, rány hrotné,
 statný čin pro dobrou věc;
 a tak ohne, mlátí, protne
 každý odpor našinec.
 U nás atd.

Kovář je vždy muž od rány,
 jako doma, tak před pány,
 křivé srovná, vzdorné zlomí,
 přítel práv, ne lichých slov,
 buší v kov, neb zrádce hromí,
 jak co přijde na nákov.
 U nás atd.

Kovář nezná hluky marné,
 vyčká času k ráně zdárné,
 prv než železo je žhavé,
 nechá hučet prázdný měch;
 zná se s pány v době pravé
 pravý kovář, pravý Čech.
 U nás atd.

Česká vlast nám Bohem daná,
 uhlím, rudou požehnaná;
 uhlí dává světlo, plamen,
 železo zas sílu dá;
 ohni srdce, síle ramen,
 světlu hlav se svět podá.
 U nás atd.

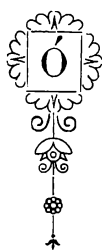
Čech vždy bývá kovář řádný,
 bystrý duchem, ránou pádný,
 zná kout ruchadla i stroje,
 ostrý meč i dobrý mlat;
 nechcem hanbit předky svoje,
 svorně na svém chceme stát.
 U nás atd.

Nápěv od *Lud. Procházky*.

Ku Panně Marii.

Maria, růže vonu ,
jenžto rajsky zkvítá,
aj lid, Panno bezúhonná,
s plesem Tebe vítá.

Po šířím se světě z Tebe
proudy slasti řinou,
a tam manna padá s nebe,
kde Tvé oči kynou.

Šarlatovým Tvá milostnost
rozlívá se květem,
a Tvé vůně přelibostnost
vane celým světem.

Krása Tvoje zastkvívá se
nad sličnotu palmy,
o Tvé vůni, o Tvé kráse
kdož by nepěl žalmy?

Lilije's a růže spolu,
kdy to bylo slýchat?
Ó kdož nemá v zemském dolu
láskou k Tobě dýchat?

Aj svět celý po oboru
k Tobě láskou plane,
a čest Tvá z úst všechných tvorů
zníti neustane.

Frant. Sušil.

Milé děti!

o nevidět bude zde s touhou očekávaný Boží hod vánoční. Moji miláčky, malí synovci a neteře, zajisté již často vzpomínali darů, kterými je dobrotivý Ježíšek podělí a oblaží. Červená jablíčka a chutné oříšky, hračky, knihy, šaty — to všechno již seřadili v duchu pod vánočním stromkem, ozářeným množstvím zlatostkvoucích světílek. Vzpomněly jste však, milé děti, též na to, kterak byste i vy učinily

radost božskému Jezulátku, a čím byste to milostné dítě obdařily k jeho jmeninám? Však netřeba vám dlouho vzpomínati, vždyť andělé to sami zvěštovali, když ve svaté noci pěli: „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Ježíšek tedy od vás nežádá drahocenných darů, spokojí se s tím, chcete-li jen také býti lidmi „dobré vůle“, a dá vám za to ještě oblažující „pokoj“ nebeský.

Víte-li, co znamená tento „pokoj“? Poslyšte! Když jste se po celý den přičinily, abyste Pána Boha v ničem neurazily, když jste byly hodně pilny, když jste žádnému neublížily, jiným rády odpustily, pokušení ku zlému odpíraly, a když pak nastala večerní doba — jak vám tu bylo v srděčku? Ó jak jste byly blaženy při modlitbě večerní, když vám svědomí nečinilo žádných výtek; to byl onen svatý mír, onen blahý pokoj, jež nám svět dáti nemůže, a jenž jest nepoměrně větším štěstím, než všechny jiné dary, ovoce i hračky, knihy a šatstvo nejdražší. A tento sladký pokoj chce vám dáti Ježíšek, chcete-li mu darovati svou „dobrou vůli“. Či byste mu jí chtěly odepřít? Tu byste nebyly hodny radostí vánočních. Však vím, že nebude mezi vámi nikoho zlé vůle, naopak po celou dobu adventní, dobu přípravy na příchod Páně, každodenně se pomodlíte: „Ó milé Jezulátko, přináším Ti darem vůli svou; chci se přičinit, abych se Tobě zalíbilo, chci býti dítkem poslušným, pokorným, čistotným, zbožným a snášenlivým. Dej mi za to Tvůj svatý pokoj, který zvěstovali andělé v posvátné noci Tvého příchodu!“

K jubileu Jeho Veličenstva přináší vám strýček krásný a tklivý obraz Císaře Pána a nejmladší dítky rodu Habsburského. Jsou to dítky arcivévody Františka Salvatora a jeho choti arcivévodkyně Marie Valerie, dcery Císaře Pána. Kéž ten blahý úsměv Císaře Pána se nezkalí více žádným neštěstím, ať milost Boží jej doprovází do věku nejdelšího. Obětujte, milé dítky, na úmysl ten modlitby a dobré skutky své. Pán Bůh vaše prosby zajisté vyslyší! Vždyť dle pastýřského listu všech biskupů rakouských Císař Pán v minulých padesáti letech zraky své pořád k nebi obracel, Bohu vždy a především čest vzdával, s Bohem v tolika těžkých, rozhodných záležitostech, kde šlo o blaho jeho národů, radu bral. „Pokládám si za čest,“ tak dí veřejně, „skutkem vyznávati svou víru a naději v toho, skrze něhož králové panují.“ Proto spěchejte v den jubilejní k oltářům a prostě, aby Bůh srdce Císaře Pána potěšil, aby mu dal za jeho padesátiletou práci cti Boží a blahu národů posvěcené, odměnu časnou i věčnou.

Do vašich modliteb se poroučí a pokoje andělského v dobu vánoční i po všechny časy vám přeje váš

Strýček Ambrož.

Strýčkovy ořechy.

1. Koníček. (Od Jos. Houdka.)

	kdo	po	po	ti	mu	mu	v pra
ne		ti		sy	chu		řit
však	ku	to		jest	ko	li	se
ti	lý	co		mi	nu	Bůh	zum
	Půh	nu	mi		Co	lý	pi
mi	li	vat	jest	sám	lo	ku	však
jej	ne	vše	sy		ti	cho	ne
nad	lo	mu	kdo	po		kdo	

2. Hádanky prostonárodní.

- a) Vím jeden rybníček,
plný je rybiček,
prostřed toho rybníčka
je červená růžička.
Kdo chce ty rybičky lovit,
musí tu růži zlomit.
- b) Běží, běží až se třese,
bílý šátek v ruce nese.
- c) Šel sedlák do lesa, našel tam polínko,
udělal z něho dvoje necky, motovidlo,
a ještě mu kousek zbylo.
- d) Když to leze do chléva, má to rohy z chléva,
když to leze z chléva, má to rohy do chléva. (A. Š.)

3. Kouzelný čtverec.

a	c	c	e	e
e	e	k	k	l
l	n	n	n	o
o	o	o	o	o
o	s	v	v	v

Z písmen ve čtvercích umístěných utvořte 5 slov pětipísmenných, aby z levé strany na pravou a shora dolů stejně se četla.

- Význam slov: 1. K dravým ptákům patří,
2. stromy nám to plodí,
3. s ní se pro vodu chodí,
4. mnoho vody, bratři,
5. když tak jest, tu nešetři.

(Zd. Müller.)

4. Číselná hádanka. 123 černý ptáček nazývá se,
 321 nepřítel tvůj jmenuje se,
 1234 rolník nutně potřebuje,
 1434 nádoba na peníze sluje,
 212 jím se člověk na svět dívá,
 1464 hlína na ní se vozívá,
 341 mnohá ryba se naň chytí,
 153 jest-li chléb, hladného sytí,
 641 pozpátku chodívá,
 234 mnoho se o ní točívá,
 6514 kdo jí nemá, málo pracuje,
 65321 velká říše sluje,
 351 na stromech neschází,
 64125312 říše, v níž mnoho zemí se nachází.

(Pavel Holan.)

Zajímavý počítářský kousek. (R. F. Sigmund.)

„Běžné číslo měsíce, v kterémž narozena jsi, násob 2, pět přičti, součet násob 50, k tomu přičti své stáří, a od výsledku 250 odečti; zbytek mi pověz; seznám dle něho, jak stará jsi a kterého měsíce jsi se narodila,“ řekla Jenička své přítelkyni Františce.

Když Františka odvětila, že jí zbývá 814, pravila Jenička: „Čítáš tedy 14 let, narozena jsi v srpnu. — Dvě v pravo stojící číslice zbytku udávají totiž tvé stáří, zbývající pak číslo 8 značí běžné číslo měsíce, ve kterémž narozena jsi. (Osmý měsíc jest srpen.) — Podle příkladu toho dovedete i vy, milé dívky, uhodnouti kohokoliv stáří a měsíc narození.

Rozluštění ořechů z čísla 3.:

1. Koníček. Kdo byl pilen za mladosti,
 blažen bude ve starosti;
 na trní si stele místo kvítí,
 kdo se v mládí práce štítí.
2. Kotel, vosa, obr, bos, kos, koleda, zemák, stolek, stoh, Herodot (řecký dějepisec), park.
3. P r í b r a m
 p r o s o
 j e ž e k
 K r e t a
 S t a n l e y
 z l a t o
 D u n a j
 O d ě s a
 d i a m a n t
 Č e c h y
 R h o n a
 j a v o r
 K o m á r n o
 Božena Němcová.
4. Míra, díra, víra, síra.
5. L
 k u s
 n e d u h
 L u d m i l a
 k l i k a
 a l e
 a
 Ludmila.
6. Rek, vak, kra, rak, krev,
 kára, káva, réva, kráva, rákos.
7. Otec má 45 roků, syn
 18 roků. Před devíti roky měl otec
 36, syn 9 roků. Za 9 let bude otec
 54, synovi 27 let.

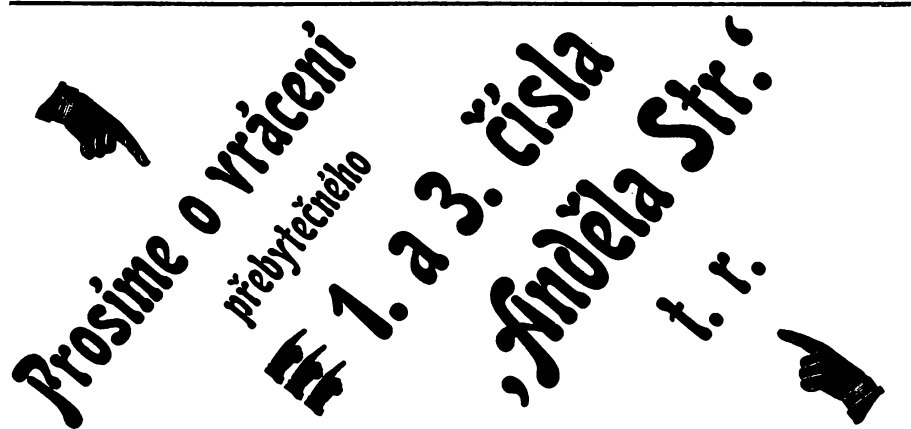
Obsah. 1848. Ku dni 2. prosince, 1898 (báseň), str. 97. — Přítel mládeže, str. 98. — Pohádka o Sesáně, str. 102. Padesátileté jubileum panování Jeho Veličenstva nejmilostivějšího Císaře a Krále našeho Františka Josefa I., str. 106. — Vlastenecké listky, str. 109. — Vánoce (báseň), str. 111. — Vánoční pohádka, str. 112. — Divotvorné kladívko, str. 114. — V zimě (báseň), str. 118. — Koleda (báseň), str. 119. — Veverka (báseň), str. 120. — František Ladislav Rieger, str. 121. — Ku P. Marii (báseň), str. 124. — Milé dívky, str. 125. — Strýčkovy ořechy, str. 127.

Správně rozluštili ořechy z čísla 3.:

V Brně: Ludmila Šebkova.* V Bílovsku: František Pilmayer.
V Blučině: Emilie Nečasova.* V Břevnově: Josef Palivec, Josef Pacovský, Jan Drvota, Jind. Andriál. V Bernaticích: Kristina Turkova,* Aloisie Polášková, Karolina Pasekova, Božena Klosova, Božena Kittrichova, Karolina Horutova, Ignac Handrych,* Eduard Hájek, Ludvík Grusman, Ludvík Glogar, Josef Glogar, Antonie Glogarova, Anna Davidova, Viléma Bajerova, Božena Bajerova. V Brušperku: Vojtěch Cigánek,* Václav Cigánek, Josef Špaček, Frant. Dvorský, Vojtěch Trefný, Ludvík Jurečka, Alois Vantuch, Jan Novák. V Bučovicích: Vojtěch Semerád, V Březolupěch: Frant. Hradečný, Růžena Hradečných. V Čechách: Adolf Šťastný, Jan Šťastný, Jan Kristek, Jan Janeček. V Čelčicích: Josef Mádr. V Čelechovicích: Marie Pluskalova. V Čestíně: Jindřiška Birnbaumova. V Citolibech: Mathilda Mühlbergrova.* V Chlumci: Josef Janota, Jan Bierampel. V Chlívsku: Karel Matoušek. V Chotěboři: Vilém Mračno.* V Chrlicích: Cecilie Štíkarovská, Leopold a Filom. Šromovi, Františka a Anežka Richtrovy, Marie a Terezie Černých,* Marie a František Němcovi, Anežka a Josef Hunkesovi. V Chropíně: Ludm. Oherova, Marie Šestáková.. V Cholině: Nepodepsaný (z č. 2.). V Čejči: František Vindiš, Josef Strejc, Marie Smejkalova.* V Drnovicích: Josef Jašek, František Jašek,* Josef Kopeček. V Drysicích: Bedřich Krejčíř. Ve Frýdlantě: Eduard Břesky, L. Pešat, Josef Malý, Dom. Frnka, Ed. Břeský, R. Milata, Jos. Bialek, H. Konstantýn, K. Dresler, R. Pešat, H. Kubásek,* V. Uhlář, K. Kunc, F. Bačák, K. Bumbala, K. Keler, K. Bačák, K. Pitucha, F. Mecák, E. Juřica, F. Liška, V. Adamec, A. Michalec,* J. Kunc. Ve Fryštáku: Marie Bakalova (též srdečně zdravím!). V Kojetíně: Josefa Lambotova, Hedvika Štáblova, Jaroslav Vrba, Zdenka Vláčilíková,* Marie Bezděková, Františka a Zdeněk Kuráckovy, Melanie Vrtělova, Valerie Bakalíková, Anežka Zahradníčková, Vladimír Křeček. V Holáskách: Kateřina Kunderova. V Hrometicích: Anna Procházkova. V Hranicích: Bohumila Lamešova,* Antonie Hruškova. V Hoštětíně: Otílie Kundratová (zůstaň vždy horliva). V Hostašovicích: Jindřiška Duškova (díky za Český pozdrav!). V Hořicích: Vlasta Rubličova. V Hradci Králové: Vladislav Netuka. V Ivanovicích: Radislav Krejčíř, Bedřich Matoušek, Marie Tesárkova. V Ivančicích: Zdeněk Dvořák,* Miloš Březina, Karla Jílkova, Fil. Kolesova, A. Rambouskova, M. Kudláčková, Josefka Fialova,* Julie Schildbergrova, Miloš Čech, Gustav Reška, Karel Maršál, Theod. Fiegr, Albert Peterka, Adolfina Vodrážková. V Jindřichově: Mařenka a Aninka Hercíkovy (dejž Bůh, aby se přání Vaše vyplnila; jsem velmi potěšen). V Jaktari: Leop. Burda. V Kardašově Řečici: Kateř. Veršanova. V Kostelci: A. Jankovec, Vladimír Pudil, Mařenka Pudilova (jen zůstaňte horliví, nějaká odměna zajisté i Vás nemine). V Kelči: Božena Urbancova. V Kolíně: Ludmila Vebrova. V Kroměříži: Ignac Stratil,* Stanislav Keslar, Stanislav Škoda, Frant. Svačina, Ant. Dokoupil, Bedřich Doležel, Frant. Gája. V Kounicích: Gabriela Matoušková. V Krásné: Vilém Christ, Karel Šimáně. V Křečovicích: Josef Muška. V Lavičkách: Bohumil Vlček. V Líšni: Štěpánka Miklíková, Anežka a Ludm. Širokých.* V Lomnici:

Paula Hejlova, Anastasie Hortova. V Malých Novosadech: Bohuslava Dvořáková, Anna Sketova. V Němčicích: Frant. Vrána. V Měříně: Marie Holzrova,* Marie Jašova, Marie Čejkova, Antonie Salašova, Marie Feierova, Klára Večeřova, Karolina Vaverova. V Mělčanech: Vladimír Příbyl, Arnošt Cechmajstr.* V Novém Bydžově: Františka Janečková. V Olomouci: Jan Kubis, Štěpánka Chmelova* (při rozluštění má se udati adresa, aby se mohla zaslati odměna). V Poštorné: František Mácháček. V Paceřicích: Jaroslav Nejedlo. V Přerově: Růžena Homolova,* Zdenka Neoralova, Josef Pluhař, Božena Tropprova, Bohuslava Starých. V Přelouči: Antonín Hirsch. V Rokytě: Františka Křížova. Ve Slavkově: Frant. Stojar, Stanislav Řičánek. Ve Slatině: Mařenka Tillhonova, Richard Komárek, Method Pokorný, Fr. Veselý.* V Soběslavi: František Kopšík, Antonín Šitra, Václav Bušta, Jan Vošta, Jan Pešek. V Šitbořicích: František Konečný. V Třebíči: Blažena Stránská, Marie Dlouhá, Jan Kratochvil,* Marie Mackova. V Tuřanech: Aloisie Šauerova. V Třešti: Marie Mífkova. V Telči: Marie Tirayova,* Karluše a Aloisie Matějčkovy, Kamilla Štěpánková, Ludmila Boudova, Ludmila Sobotkova, Božena Bystřických. V Třeboni: Marie a Růžena Štětkovy, Marie Hojdarova, Johanna Knorrova, Terezie Novotná, M. Hendrychova, Otilie Klenkova,* A. Hoffmannova. V Turnově: Arnošt Staněk, Karel Bidlo, Antonín Korselt,* Jan Bartoň, Vil. Sobotka, Jaroslav Bulva. V Tuřanech: Františka Šikutova. V Určicích: Alois Rolný, Frant. Žák, Vít Sadecký, Josef Kouřil, Jan Vykopal, Amalie Kubičková, Anna Vodičková.* Ve Val. Meziříčí: Rudolf Habrda,* Oldřich Koláček. Ve Velk. Kostomlatech: Anna Korcova, Terezie Holubova.* Ve Vršovicích: Josef Šimek. Ve Zlíně: Marie Valerianova, Arnoštka Markova (z č. 2.). V Želči: Method Kocourek.

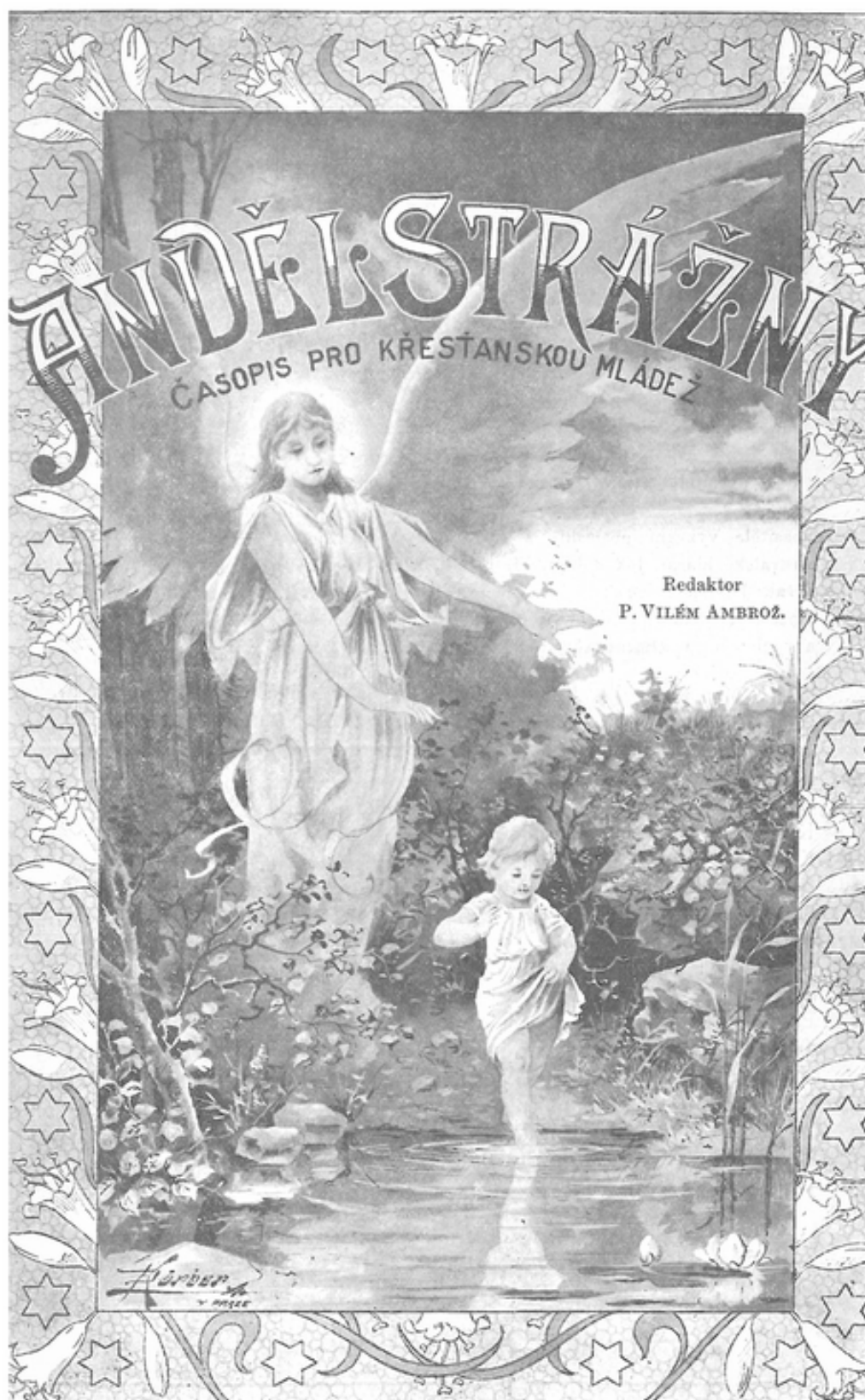
Poznámka. Hvězdičkou poznamenaným připadla losem odměna.

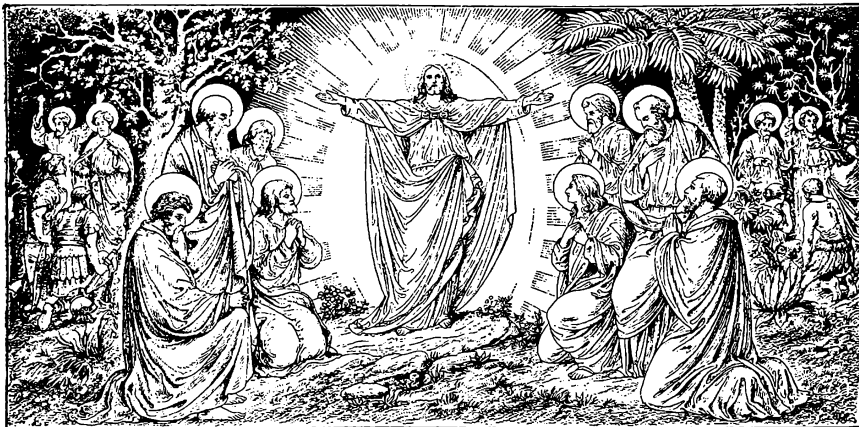

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 1 K 60 h., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 liry, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Vydává svým tiskem a nákladem papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů v Brně.

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstatí a se učití musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetríte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky :

Dp. A. Rychlý, koop. v Přerově 1 zl., dp. J. Novotný, kaplan v Novém Městě 3 zl., dp. A. Dolák, farář v Bochoři, od nejmenované 10 zl., dp. Jan Forman, katecheta v Chotěboři 1 zl. 55 kr., F. Myslivec, katecheta ve Frenštátě pod Radhoštěm, od dítek 2 zl. 20 kr., František Orel, kiostelník v Mor. Ostravě, od členů spolku sv. dětství 2 zl. 50 kr., Kateřna Plechová v Jaroměřicích 2 zl., Bernard Koukal v Újezdci 60 kr., Kvíčala František v Újezdci 50 kr., Kvíčala Pavel a Petr v Újezdci 50 kr., Hiesel Rudolf v Brněnci 50 kr., dp. Ed. Zlámal, kaplan v Staříči 3 zl. 71 kr., Loisinka Příbylova ve Staříči na jméno Alois 50 kr., dp. Th. Wagner, kaplan v Mor. Ostravě, od Jana Choboty, nemocného III. řádu 5 zl., od školních dítek českých ve Lhotce na Hlubíně a II. a III. třídy dívčí německé v Rybnické ulici 3 zl. 93 kr., dp. P. Vincenc Pecháček, kaplan v Kyjově, sbírka od hodných dítek v Kyjově 1 zl. 83 kr., Terezie Čecháčkova, učitelka v Hoštýně, od dítek školy Hoštýnské a Nosovské 3 zl. 50 kr., Leopoldina Uhlova v Kyjově 50 kr., Josefa Ještálova 50 kr., Uršulinky v Kutné Hoře 3 zl. 50 kr., N. N. v Brně 24 kr., dp. J. Štemberka, koop. v Čestíně 5 zl., Josefa Chojdová v Přerově 1 zl., z Kozlovic 70 kr.

Roč. XVIII.

Leden.

Číslo 5.

Žaloba slunka.

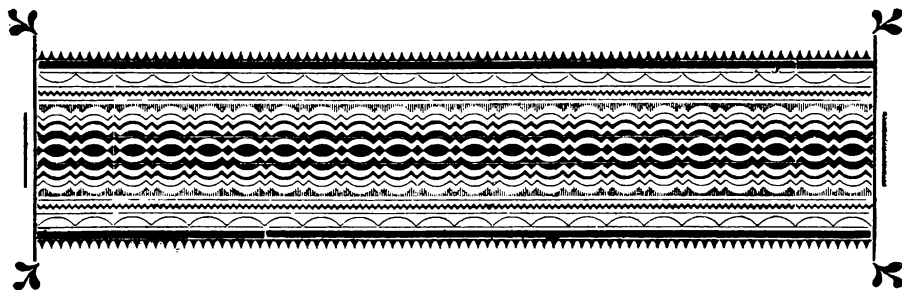

stává z hluboka
hora vysoká.
Na ní kostel jest,
kde zní Bohu čest.
Zlatý je v něm kůl,
na něm zlatý stůl.
Za ním požehnán
sedí světa Pán.
Nese na zlobu
slunko žalobu.
K Hospodinovi
tak ji vysloví
Pro zlou ostudu
svítit nebudu.

Nač mi vycházet,
hříchy provázet?
Jestli lid ten zlý,
v hříchách pořád dlí.
Ráno v neděli
dříví káceli,
na mne přívaly
třísek litaly.
„Slunečko, jen sviť,
běh jak dříve řiď,
a já dobře znám,
jak je kárat mám,
když svět zhyne ten
v hrozný soudný den.“

(Píseň ruská z Haliče.)

Přítel mládeže.

Malý obrázek. Napsal Alois Dostál.

(Ostatek.)

Nad tím se zarazil a dlouho pohlížel na písmena, jež vítr dříve nebo později smete, ale která se mu zaryla až do hlubin duše. „Kdo vám řekl, abyste toto zde udělali?“ tázal se, přetřev si oči dlaní. — Nikdo se nehlásil. Děti se až lekly, domnívajíce se, že vyvedly něco zlého. „Odkud znáte moje jméno? A kdo mne nazval přítelem mládeže?“ vyzvídal dále farář.

„Náš tatínek vás tak jmenoval,“ ozval se jeden z chlapců, a Vitas začal tak šípky sestavovati.

„Nebojte se,“ chlácholil Pohorský děti, „vždyť jste neudělaly ničeho zlého.“

Na to rychle odešel do lesa a toho dne se dal k dědině opačným směrem. Byl dojat tím, co viděl a slyšel.

Nadešel nový školní rok a pastva přestávala. Letos si nemohli učitelé děti ze Slatína vynachváliti. Vrátily se do školy nevyjevené a rozpustilé, přišly hodné, mravné, a dobře se učily. Vešlo i sem u všeobecnou známost, kdo se o proměnu onu přičinil.

Pohorský zase chodil na procházku směrem k Nedražicům a obcizna byla zapomenuta. Napadlo sněhu, mrzlo, a nikdo nepásl. V zámecké kapli konány také roráty, a mnohé dítě, dříve než šlo do školy, zpívalo krásné, dojemné písně adventní.

Když všechno zapadlo sněhem, Pohorský často stoje ve vyhráté světnici u okna, díval se do dědiny, kde se míhala světla v malých oknech. V duchu viděl za nimi dítky, jak se učí, čtou, a radují se

s domácími. Půjčoval jim knihy v neděli po požehnání. Říkal, aby si je pak vyměňovaly, ale děti znovu odváděly a vypůjčovaly, by se potěšily s přítelem mládeže. Tento název již Pohorskému zůstal.

O vánocích rozděloval, co vrchnost poslala dětem svých dělníkův. Ale Pohorský to dovedl tak zaonačiti, že teď všechny děti dostávaly po nějakém dárku.

Z jara však mnohdy dětem nepřišel naproti, a také na zámku nezazníval každého dne zvonek. Povídalo se, že zámecký kněz postonává, a všichni ho litovali. Měl léta, a poslední dobu valně sešel.

Časem nebyla mše sv. ani v neděli, a lidé jako dříve chodili do kostela farního. Cestou pak zhusta rozmlouvali o Pohorském před dětmi.

„Chudák, málo své výslužby užíval,“ říkali. „Snad se v mladších letech mnoho namáhal.“

„Učíval prý ve školách a tam si uhnal zárodek nemoci. Nemohl se ani nyní odloučiti od dětí, a buď cestou, buď u kříže na obcizně je učil.“

Děti litovaly spolu svého učitele a rádce.

Tu a tam se ukazovaly na stráních vonné fialky. Dívky jich natrhaly kytici, a Kateřina navrhovala, že by ji měly dodati Pohorskému. Miloval velice květiny. Již dříve v letě mu uvázaly kytku, a nevědouce, jak by mu ji daly, položily ji na cestu, kudy kněz šel. Pohorský tomu vyrozuměl, a třeba divným způsobem poskytnutý dárek přijal. Kytici zvedl, oprášil a podržel.

Než nyní nebylo možno ani takto fialky odevzdati. A byly by nemocnému milé.

Pohorský měl opatrovnici, která docházela do dědiny pro rozličné potřeby. Když se jednou zase s košem na ruce k zámku brala, přistoupily k ní dvě školačky a řekly:

„Buďte tak hodná a dejte panu faráři tyto fialky.“

„A od koho že jsou, mám mu vyříditi?“ tázala se žena, přijímajíc kytici.

„Od nás, dětí slatínských,“ řekla děvčata, a již prchala k domovu.

„To bude velebný pán velice potěšen,“ řekla opatrovnice, a měla pravdu. Farářovo podivení a překvapení bylo veliké. Neustále fialky držel, k nim voněl a říkal: „Hleďme, ty děti na mne nezapomněly. A jak ta kvítka voní! První fialky mně poslaly. Kdybych zemřel, dáte mně je do hrobu.“

Než kytice ona nebyla poslední. Ještě neuvadla, a opatrovnice přinášela druhou. V té byly již červené petrklíče, pak následovaly sasanky a jiné polní a luční květiny.

Pohorskému jimi poslední lože nevystlali, poněvadž ozdravěl, povstal, a mohl opět chodit do kaple. Ale na procházce v polích posud nebyl. Chodil parkem a vyhledával výsluní. Zdraví se mu pomalu vracelo, jak pokračovalo jaro. V přírodě všechno kvetlo a vonělo, zelenalo se a dýchalo čistým vzduchem.

Byl ustanoven v prosebný den průvod ke kříži na obciznu. Lidu se dostavilo mnoho. Pohorský poprvé konal pobožnost s věřícími. Všichni mu přáli, že zase okřál. Děti přišly z dědiny všechny, a dva chlapci nesli korouhve. Zpěvák předzpěvoval, a průvod za znění zvonů se bral na obciznu. I zde se počala zelenati tráva.

Všech pozornost byla věnována kříži. Ještě nikdy nebyl tak vyzdoben a okrášen. Po stranách stály již lípy, kolkolem se vinula zahrádka, na záhoncích kvetly květiny, v zadu se zelenaly keře, a tělo Spasitelovo bylo otočeno věncem z čerstvých květin. Pusté místo proměněno v utěšený sad, a také cesta ke kříži spravena. Podál navaleny kameny, by tvořily jako lavice u podlouhlého stolu. To měla býti škola pro mládež. Nad lavicemi se skláněly dvě břízy, aby dávaly potřebný stín.

Sousedé za nemoci Pohorského upravili tak místo, v němž přítel jejich mládeže rád prodléval, a děti jim ochotně pomáhaly. Nyní se jim kříž a obcizna mnohem více líbila. Pustina nabývala pěkného vzhledu.

Všech bylo přání, aby Pohorský upravené to místo spatřil a rovněž se potěšil. Děti pilně zalévaly záhonky v zahradě a upravovaly křoviny. Teď s největší ochotou pletly věnce, slyšíce, že zámecký kněz sem průvod povede. Všichni se přímo pásli na jeho překvapení a byli s ním spolu dojati.

Pohorský se počal modlit, aby Bůh úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil, ale nějak se mu třásl hlas a pro slzy neviděl do knihy. Přítomní cítili s ním a modlili se vroucně.

Kněz pokropil kříž svěcenou vodou a vracel se ke kapli, kde pobožnost skončila.

Ve dnech následujících opět vycházel co den buď k Nedražicům školní mládeži naproti, buď na obciznu, kde děti pásly dobytek. Stejně s nimi mluvil, po domácích se poptával, k učení nabádal a před zlým varoval. Nyní nesedal s dětmi na stupních kříže, ale

podál na kamenných lavkách. Když kámen studil, děti nanesly pro faráře i sebe na lavice suchého listí. Zde čítali, psali a si vypravovali. Slovo hlavní vedl Pohorský a měl stále pilné posluchače. Ve Slatině se mu líbilo, nechtěl odtud, a jenom Boha prosil, aby byl dlouho těm miláčkům svým zachován. A nebeský Pán vyslyšel modlitbu jeho i dítek nevinných. Již vystoupila Zápotockých Kateřina ze školy a Karel Vitas se učil řemeslu, také jiní ustoupili mladším, když zámecký kněz zemřel. Nejraději by jej byly děti pochovaly před křížem na obcizně, ale nemohlo se tak státi. Slavně byl uložen na farním hřbitově, a Slatinští postavili na hrobě jeho pomník z kamene, z něhož i kříž za dědinou byl zbudován. Nápis na něm byl krátký, ale dojemný:

„STANISLAV POHORSKÝ,

PŘÍTEL MLÁDEŽE.“

Vlastenecké lístky.

4. Zvláštní zkouška.

Nlednou si zajel císař Leopold I. (panoval od roku 1657.—1705.) do vesnice nedaleko Vídně ležící. Bylo právě poledne. Vesnický zvonek vyzváněl velebnými zvuky „Anděl Páně“.

Školní mládež se hrnula ze školní budovy. Ale s podivením patřila na skupinu několika neznámých mužů, již se tu na jejich zamilovaném místěčku — na kamenném to sedátku pod rozložitou lipou nedaleko školní budovy — pohodlně uvelebili. Byl to sám císař Leopold s několika svými pobočníky. Také pan farář z osady byl mezi těmi pány.

Když se dívky z překvapení svého poněkud probraly a skupinu cizích mužův uctivě pozdravily, zastavil je laskavý mocnář těmito slovy:

„Pojďte sem ke mně, milé dívky! Chci se vás na něco pozeptati.“

A ukazuje dětem překrásné jablko, z polovice žluté a z polovice červené, praví s laskavým úsměvem.

„Hle, toto krásné jablko jsem dostal od paní učitelové. Dám je tomu, kdo bude na moje otázky nejlépe odpovídati. Tedy dejte pozor; čemu se učíte ve škole, moje drahé děti?“

„Učíme se čísti, psáti, počítati a také sv. náboženství,“ odpovídaly děti nesměle a tísnily se kolem kamenného sedátka, pohlízejíce s úctou na neznámého pána, který je tak laskavě oslovil a ve kterém tušily hned vznešeného pána.

„Dobře,“ odvece mocnář spokojeně; „to jsou vesměs dobré a užitečné vědomosti. Ale snad znáte již také něco z přírodopisu?“

„Ano, pane! Tomu se také učíme,“ odpovídaly děti radostně.

„Tedy dobře,“ povzbuzoval laskavý mocnář; „povíme si o něčem z přírodopisu! Hleďte na příklad na toto pěkné jablko! Do které přírodní říše patří? Kdo to ví, tomu je daruji.“

„Tak sem s ním!“ zvolala hbitě jedna malá dívka směle myslí; „nebo vím dobře, že patří do říše rostlinstva.“

„A chléb, všecko ovoce, mouka a víno, odkud to pochází?“ vyzvídal mocnář s blahým úsměvem.

„To všecko je rovněž z říše rostlinstva,“ odpovídala táž čiperná školačka zvonivým hláskem.

„Výborně!“ chválil vesele císař Leopold. „Vidím, že jsi vtipná a ve škole velmi pozorná žákyně. Než pohleď sem! I tento z brusu nový peníz ti daruji, povíš-li, do které přírodní říše patří stříbro, ze kterého se u nás razí peníze?“

„Stříbro, zlato, měď, železo a všechny jiné kovy patří do říše nerostů,“ vpadlo děvčátko rychle do řeči.

„I to jest velmi správně,“ vece císař radostně. Čipernost a bystrost malé školačky ho velmi bavila. Laskal se s ní jako něžný otec, hladě ji po růžové tvářince a hledě jí do jiskrných, modrých očí. „Srovnáme-li však ve světě všechno do tří říší, pověz mně nyní, malá čtveračko, do které říše bys zařadila mne. Ale dříve se řádně rozmysli!“

Tato neočekávaná otázka císařova zarazila všechny děti. Umlkly a oddaly se vážnému přemítání. I čiperné děvčátko se na chvíli zamyslo. Ale po malé chvílce vzhlédlo radostně v milou císařovu tvář a pravilo odhodlaně:

„Vy, pane, náležíte do říše nebeské!“

Císař strnul nad tak duchaplnou odpověď nevinného dítěte. Smál se radostně a pohnutím slzel. Po chvíli se obrátil k ostatním, kteří s ním seděli na sedátku, řka přívětivě:

„Říká se, že dětská ústa mluvívají pravdu. Dejž Bůh, aby tomu bylo tak skutečně i v tomto případě! Neboť nižádná lidská chvála mne tak ještě opravdově nepohnula a neuctila, jako řeč tohoto nevinného dítěte, jež mne uznává za hodna nebeského království.“

I přivinul s potěšením děvčátko ku svému srdci a líbal je s laskavostí pravého otce, dokládaje potom moudře k ostatním dětem:

„Otec nebeský nás chce ovšem všechny přijmouti do svého království; ale vy se na ně můžete obzvláště těšiti. Nebo sám Syn Boží řekl: „Nechte maličkých přijíti ke mně, neboť jejich jest království nebeské.““

Po tomto povzbuzení pochválil šlechetný mocnář také všechny ostatní školačky, obdaroval je rovněž štědře a milostivě se s nimi rozloučil.

J. J. V.

Svatá Rodina.

Sjevem nejvznešenějším a nejlíbeznějším, jež nám církev sv. představuje v posvátné době vánoční, jest zajisté „svatá Rodina“, naznačená přemilými jmény „Ježíš, Maria, Josef“. V evangeliích této doby často se činí zmínka o této sv. Rodině, jakož i o mládí Ježíšově, o kterém se praví, že byl „poddán jim“, totiž sv. pěstounu svému a matce své Panně Marii, a že „prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.“ (Luk. 2, 52.) — Vmysleme se do chaty nazaretské, kam se sv. Rodina po návratu z Egypta byla odebrala. Představme si tu svatou úslušnost, jakou tři obyvatelé její, Ježíš, Josef a Maria, vespolek se předcházejí, druh druhu každé i nejmenší přání, jehož ani ještě nevyslovil, plníce a téměř s očí a tváře nejnepatrnější žádosti uhádajíce. Tu nehledal žádný vlastního pohodlí, ale snažil se ho poskytnouti druhému, žádný v této sv. Rodině nechtěl býti obsluhován, ale každý chtěl sám ostatním sloužiti. — Svatý mír a pokoj, který lidem přinesl Spasitel, který jest ovocem lásky vzájemné, ten jest hlavním znakem a základem oné domácnosti složené ze tří osob. Obětivost a úslušnost vespolečná vede každého ku práci, podnikané k obecnému dobru, mírnost a skromnost jest bedlivou strážkyní potřeb tělesných. —

Kdy otec se Synem mimo dům byli po práci, matka spravovala má domácnost, jednak čistotu v ní udržuje, jednak pokrmy si

Svatá Rodina.

miláčkům svým strojíc, konečně k ruční práci ženské sedajíc. Každý den byl dnem na vinici Páně ztráveným, a večere, při níž z

trojice svatých osob se sešla, byla obrazem oné nebeské hostiny, kterou strojí Hospodin vyvoleným svým na věky.

Josef, hospodář, jemuž nade vše starati se jest o hmotné i duševné blaho rodiny, právě proto jen odchází ráno z domu svého k pilné práci tesařské, jejíž počátek zasvětil modlitbou, která pak dobrým úmyslem, že ji koná pro Boha, stává se sama němou modlitbou, modlitbou beze slov, ale tím účinnější.

Maria, hospodyně nazaretské rodiny, jest vzorem lásky, pracovitosti, dobročinnosti a koruny toho všeho — zbožnosti. V Marii Panně doplňovala zbožnost krásně čarovný věnec křesťanských ctností.

Středem života celého byl Ježíš sám. Ačkoliv byl Synem Božím, přece byl „poddán rodičům svým“, a sice až do třicátého roku. Tak velikou úlohu převzal, celé lidstvo obnoviti a k Otci zpět přivést, a on se připravuje na ni poslušností, on Bůh-člověk poslušností k pouhým lidem. Pomáhal Marii, matičce své, v do-

mácnosti, a pěstounu svému při těžké práci tesařské, a dal příklad dítkám všem, jak se mají chovati k rodičům svým.

Ó kéž by každá křesťanská rodina zařídila se dle vzoru posvátné rodiny nazaretské! Jaké blaho by se uhostilo v domácnostech, jaké blaho by kynulo celému člověčenstvu, které není nic jiného

než velikou rodinou. Učte se, milé dítky, též u této sv. Rodiny, a prostě jí, aby nás všechny přijala za své členy a učeníky zde na zemi, až nás poslední hodinka po časném životě, dle příkladu jejího vedeném, uvede do blaženosti věčné, kde skutečně s ní budeme jen jedna rodina, jedna domácnost vyvolenců Božích na věky.

Z vánočního ovzduší.

Napsal J. M. Kadlčák.

Není doby v životě lidském, není svátku v roce, není příhody v rodině, již by zpěvný a jemný národ slovanský nebyl oživil písní, hrou a zvyky. Národními slavnostmi a hrami Slované již za pradávných dob prosluli, a podnes nenalezáme nikde tolik pěkných zpěvův a her, jako u nás.

Ve městech ovšem již krásných a tklivých těch písní a zvyků pořádku. Ale v krajích odlehlejších, zvláště v zapomenutých dolinách valašských dosud hojně se dochovalo zvyků a zpěvů.

Zejména vánoce, nejradostnější zajisté doba v roce, jsou středem tolika krásných her a písní, zvykův a obyčejů, v nichž význačně se jeví dobré srdce slovanské, že bych mnoho sešitů popsal, než bych je všechny zaznamenal.

Nejznámější a nejoblíbenější, také nejzachovalejší jest hra tříkrálová, jenž takměř po celé Moravě s nepatrnými odchylkami se provozuje.

Na Valašsku není dědinky, kdež by okolo vánoc hoši odrostlejší se necvičili ve zpěvech a skocích, aby šumně zahráli sv. Tří krále, anebo si jak náleží „zavalašili“ (jest to hra podobná velmi tříkrálovce).

Z některých dědin pořádají se celé výpravy hochů do okolí dalekého. Dvě i tři neděle potulují se „Valáškové“ po vesnicích, čímž krásný jinak obyčej a hra sličná arcit' nabývá rázu praobyčejného výdělkářství a ztrácí onoho jemného nádechu vánoční hry prostodušné a ušlechtilé.

Jakmile blíží se vánoce, nebývalý nastává shon mezi odrostlejšími hochy. Vyhledávají se „rovesníci“ — hoši k sobě se

hodící — shánějí obuchy (dřevěné sekýrky valašské) a chystá kroj. Krpce, teplé nohavice a řasnatá košile „pergálová“ jsou nezbytny. K tomu široký pás lepenkový, bohatě ozdobený ozdůbkami zlatými, a koruna, také papírová, pohádkového tvaru: toť celý úbor k hře potřebný.

Pak se naučí všelijaké to „říkání“ (deklamovánky), písně, kroky a skoky, a když všechno jde jak otčenáš, v některé chaloupce se učiní „hlavni“ zkouška, hoši vše si uchystají, aby časně z rána mohli na sv. Štěpána vyraziti z domu. Platí i zde staré přísloví: Kdo první nasype, první mele; proto hoši pospíchají, aby na místě byli dříve než „ti druzí“.

Mnohdy pěkná hra dětská jest vítaným zdrojem výdělku nepředvídaného, proto tím vítanějšího, ano jednou stala se dokonce základem štěstí rodiny založené. Stalo se to takto:

V odlehlé horské vesnici náhle zemřel pan učitel. Ráno byl ještě na rorátech, pak ulehl a za několik dní byl v Pánu. Paní učitelová tak se dolekala nenadálé smrti chotě svého, že také ulehla a skoro tři týdně chorovala.

Můžete si myslet, jak bylo ubohým třem hošíkům, když tatínka pochovali a maminka tak dlouho nemohla se pohnout. Ve škole nikdy neměli velkého nadbytku. Když však otec skončil a matka churavěla, nastaly tam kruté časy. Některý den kromě šupáků chlapi nedostali ničeho.

Však Pán Bůh dopustí, ale neopustí. Nemoc povolila, a na sv. Štěpána paní učitelová ponejprv zase mohla se posadit ke stolu. Byla sice po nemoci ještě slabá, ale přece chtěla se dát do háčkování, aby alespoň několik halířů vydělala pro hladové hochy. Byla tak zabraná do práce, že nepozorovala ani, jak se všechny tři děti vplížily do jizby dřevěné a tajemně si něco šeptali.

„Maminko! Kdybychom tě nezarmoutili, prosili bychom o něco,“ začal konečně nejstarší polohlasitě.

Matka odložila práci — beztoho jí to ještě unavovalo, založila ruce v klín a bolně se usmívajíc na hodné synáčky, slabým hlasem řekla: „Jen mluv, mohu-li, ráda splním každé vaše přání.“

„Rádi bychom si zahráli na svaté Tři krále, dovolíš-li,“ trochu nejistým hlasem žebroňil mluvčí.

„Budeme hodni a dáme si na šaty pozor,“ slibovali ostatní padnouce nejstaršímu do řeči.

Matka se zamyslíla. Byly to asi velmi neveselé myšlenky, když vynutily hořkou slzu v oku jejím.

„Dopřála bych vám nevinné radosti, kdybyste uměli tu hru,“ po chvíli namítala matka.

„To my umíme,“ vesele jedním hlasem zvolali hoši, a na důkaz, že mluví pravdu, ihned postavili se v kruh a nejstarší jal se odříkávat „říkání“:

„Bůh daj štěstí, milí páni;
věd sem nebyl dávno s vámi:
dovolí mi něšo málo,
do tanca sa mi zazdalo.“

Načež všichni tři spustili hlasem zvonivým:

„Dyž sme přišli do Betléma pastýři, pastýři,
nalezi tam Nemluvnátka s Marií, s Marií.
Kerému sa vůl a osel kláňali, kláňali,
a malému Ježíškovi zpívali, zpívali.
Divili sa na povětrí muzice, muzice,
pytali sa, co to bude za dítě.“

Matka v němém údivu hleděla na hochy a poslouchala zpěv jejich překrásný. Zpívaliť hlasem vyškoleným trojzvučně pradávné ty zpěvy valašské, a když hoši ještě jednou slíbili, že budou hodní a do večera zcela jisto budou opět doma, dovolila dětem radovánku nevinnou.

Jako šipky vyrazili hoši z jizby přímo na půdu, kdež měli již uchystané královské kroje. Rychle se oblékli, a pak v papírové nádheře královské předstoupili před matku, aby přesvědčili ji, že mají všechno šumné a že se nemusí za ně stydět.

Na to pustili se do vsi.

Dařilo se jim velmi dobře. Sousedé litovali rodinu hodného učitele, a poněvadž jinak nemohli dáti na jevo soustrast a lásku, bohatě obdarovali všude sirotky. Než obešli celou ves, měli košík plný dárkův a v kapse brinkaly vesele stříbrňáky.

Již zatáčeli k domovu, když nejmladší prohodil šelmovsky: „Pojďme na zámek zahrát komtesce!“

„Pojďme!“ souhlasil druhý, jenom nejstarší váhal, uvažuje, nepochybi-li.

„Pojďme,“ rozhodl po krátkém přemýšlení, a již vesele stoupali k návrší, kdež vypínal se úhledný zámek.

Zdvořile a slušně ohlásili svůj úmysl vrátnému.

„Zeptám se vrchnosti. Zatím zde počkejte,“ řekl jim starý vysloužilce, když mu úmysl svůj sdělili.

Za chvíli se vrátil a radostně se usmívaje — měl ty malé klučiny velmi rád — sdělil, že mají vejíti.

Div se nezalkli údivem, když vešli do nádherné komnaty, kdež u otevřeného ohniště seděla hraběcí rodina.

V první chvíli žádný slova nemohl vyraziti, a jen se němě uklonili.

Malé děvčátko, když tak nenadále se objevili ve dveřích, úžasem vykřiklo a bázlivě se tulíc k sličné paní, také bojácně si prohlíželo nevídané hostě.

„Ukažte, hoši, co umíte,“ přívětivě je uvítal mladý hrabě, usmívaje se zvláštní té jejich výzdobě.

To dodalo hochům odvahy. Z počátku sice nejistě poněkud, ale čím dále tím s větší jasností zpívali své písně, tak že všichni s obdivem naslouchali krásnému zpěvu malých tří králů. Zpěv se velmi líbil paní hraběnce, a odvaha hochů zamlouvala se hraběti.

„Až maminka uzdraví, ať nás navštíví, a vy přijďte s ní,“ přívětivě pravil hrabě na rozehodnou, když se byl dověděl, či hoši jsou.

Rodina učitelova má pěknou památku po této tříkrálové hře.

Velkodušná paní ujala se vdovy, a když zcela se pozdravila, vzala si ji do zámku za společnici k malé komtesce.

Hochův ujal se dobrosrdečný hrabě. Dal všechny tři náležitě vycvičiti a zajistil jim pěknou budoucnost.

Nejstarší, jenž měl zvláštní nadání k hudbě, dán do školy hudební, a stal se později proslaveným skladatelem.

Prostřední vyučil se zahradnictví a převzal po smrti starého zahradníka řízení panské zahrady, a nejmladší je myslivcem u svého dobrodince.

Všichni bývají časem vítanými hostmi na zámku a vzpomínají s hrabětem oné doby, když jako tři králové ponejprv překročili práh panských síní.

Výkup.

I.

Uprostřed jara prvních vnaď
pust byl a mrtev Březník hrad.
V nádvoří nezněl zbraní třesk,
v komnatách smutek, v chodbách
stesť.

U okna paní seděla
v modravou dálku hleděla
slzami líce smáčela.

»Ach Bože, dobrý Bože můj!
Při choti mém svou mocí stůj;
a pakli není více živ,
buď jeho duši milostiv.
Fial jsem prvních kytici
připjala k jeho přilbici,
když ho zval k boji králův hlas,
fialky vonné kvetou zas,
dávno již skončen s Turky boj,
vrátil se z Uher králův voj,
choť můj jen zůstal v cizině
kamenem v mořské hlubině.
Matičko Boží láskou svou
potěš mne matku ubohou!« —

Slyš! zavzněl roh — a zdvihnut most,
jaký to pozdní na hrad host?

Vrazily dítky v komnatu:
»Matinko« — křičí ve chvatu,
»Bláha náš dobrý, Bláha tu!«

A paní s duší strnulou
panoše vidí před sebou,

jenž před rokem a přede dnem
do války vyjel s manželem,
celá se chvěje, zaleká,
an před ní panoš pokleká:
»Vítej mi, sluho věrný můj,
pro Bůh kde pán, kde pán je tvůj?
Mluv jen a zvěstuj hroznou zvěst,
choť můj ach mrtev, mrtev jest!«

»Kdyby byl mrtev, paní má,
v jednom bych hrobě dlel s ním já,
choť váš, má paní, v zajetí
v Afriky žhavé pouštách dlí,
v zemi té Bohem prokleté
pod bičem Turka pašete.
Otrokem věčným má mu být,
a nesmí víc své vlasti zřít!
Pašův tak ortel krutý zněl,
ke mně však v divém smíchu děl:
Ty se mi vrátíš v jeho hrad,
ženu tam má a dítky snad,
otcovu přilbu dones jim;
naplňte drahým kamením,
démanty ji a perlami,
ustrnu snad se nad vámi.
Budiž pak lhůty rok vám dán,
má-li se vrátit hradu pán.«

Slyšíc to paní unylá,
rukama v pláči lomila:
„Po tobě veta, choti můj,
Bůh jen můž' býti spásce tvůj!“

II.

Nedaleko hradu v lese kapla stojí,
Matka Boží tuto každou bolest hojí.

Kolkolem pak kvetepřerokšné kvítí,
pečlivou v tom ruku zbožné duše zřítí.

Ku kaple se běře bledá hradu paní,
a dvě dítek sličných ruku v ruce
za ní.

Na oltáře stupních zbožně s matkou
prodí,
„Otče náš“ a „Zdravas“ za otce se
modlí.

Dí k nim dobrá máti: „Jděte, moje
dítky,
pro Matičku Boží sbírejte mi kvítky.“

Rozběhly se dítky plesající kolem,
nevidí, jak matka klesá v kaple bolem.

Na kolena klesá, žalem spíná ruce:
„Přispěj, Matko Páně, v přehrozné
mi muce!

Choť co bídný otrok u porobě strádá,
pomoci se zemské hlas můj nedo-
žádá.

Ráda půjdu z hradu do chudičké
chýže,
ráda projdu prosbou všechněch králů
říše.

Daremná však bude všechna moje
snaha,
výkup můž' jen stihnout pomoc
tvoje blahá.“

Takto lká a hlavu na mříž chladnou
klade,
a hle, v oči těžké lehký sen se krade.

Rozbřeskla se v kapli přetajemná
záře,
jako zory lesk jde z Matky Boží
tváře.

A ta svatá Panna s oltáře se shýbá,
a klečící paní v bílé čelo líbá.

V bílé čelo líbá — kvítečko jí skytá,
ježto v její ruce přepodivně zkvítá.

Nevídané kvítko co sníh padlý bílé,
jasné co kmit hvězdy, co svít očka
milé.

A slyš, jako rosa na list sprahlý
kane,
tak z úst Matky Boží slovo těchy
vane:

„Nasázej těch kvítek kolem stánku
mého,
a než zvadnou, užijíš chotě mileného.“

Procítá tu paní, podivením žasne,
zbudily ji ze sna dítek hlasy jasné.

Přikvapily k matce v přeradostném
plese:
„Hle, jaká to kvítka nalezli jsme
v lese!

Pod dubem jich tamo kvete záhon
celý,
zdali krasších květův oči tvoje zřely.“

Nevídané kvítko ukazují matce,
ach jak jest jí divno, jak jí v duši
sladce!

Mariino kvítí jest to co sníh bílé,
jasné co kmit hvězdy, co svít očka
milé.

III.

Jak to kvítí bělostné
v mechu zkvétá tiše,
jak kdy dítko milostné
v loktech matky dýše.

A tak všemi kořínky
k lůnu země line,
jak kdy dítko ručinky
kolem matky vine.

A je těžko rozestát
zemi té se s kvítkem,
jako když má dobrá máť
rozloučit se s dítkem.

Hloub a hloub vždy káže rýt
sluhům paní z hradu;
dnes chce ještě kvítí zřít
v kaply květném sadu.

Pozorně květ za květem
zdvižen z lůna země;
rýč však vážne náhle všem,
oč tak zazněl temně? —

A z tě země co to tam
leskne se tak krásně?
Je to smyslů mam a klam?
Je to přelud básně?

Rozbitou hle přilbici
v černé zemi zřítí,
a z ní lesky tisící
divná záře svítí.

Zdvihli ji a s úžasem
všechno vůkol trne,
ze štěrbin an v temnou zem
lesklý déšť se hrne.

Démantů zde jasný svit,
smaragd plane tudy,
rubín v perel jemný kmit
vrhá lesk svůj rudý.

Poklad tuto z dávných dob
kryl se přede světem;
otevřen jest jeho hrob
Mariiným květem.

Paní v blahém rozechvění
nad klenoty stane;
vždyť jí z toho kamení
naděj sladká plane!

Pokleká a díky hlas
vystupuje v nebe.
„Blah, kdo doufá každý čas,
Hospodine, v Tebe.

Výkup Turku odeslán,
u kaply květ zkvítal,
a než zvadnul, hradu pán
ve svou vlast zavítal.

VI. Št.

O původu mateří doušky.

láč veliký ozýval se po ulicích Betlemských. Žoldnéři na rozkaz krále Heroda do všech domů chodili a útlá, nevinná dítěta pobíjeli. Z náručí nařikajícím matkám malá robátka uchvacovali, rdousili je nebo bodali, někde je i na ulici ven pohazovali.

Tak ničili ukrutníci malá poupátka, myslíce, že mezi nimi božského Synáčka zahubí. Jak byl bláhový Herodes, když se domníval, že Kristus právě zrozený v dospělém věku jej s vlády svrhne a v pozemském království si zalíbí.

Avšak Boží plány nikdo nezmate. A proto, ač mnoho dítek bylo pobito, přece Ježíšek byl v bezpečí. Anděl Boží byl přikázal

„Anděl Strážný“ 1898/9.

10

sv. Josefu, aby rychle se svatým Nemluvnětem i svatou Matkou jeho do Egypta před nebezpečím pospíšil.

A světec uposlechl ihned. Zatím, co v Betlemě se ozývaly nářky bédujících matek, byla svatá Rodina dávno na cestě.

Jak to bylo bolestné Panně Marii, když viděla, jak její božský Syn již v útlém mládí jest zlobou lidskou pronásledován. Než věřila pevně, že nebeský Otec všecky ty nesnáze v dobro obrátí.

Když již asi tři míle v parném slunci svatí poutníci urazili, věděl sv. Josef, že jistě Matka Páně velice jest unavena, ač si na nic nestěžovala.

Proto pravil: „Matko Kristova, popřeješ si oddechu. I mně, ač jsem otužilý muž, nohy slábnou. Oddejž se chvíli občerstvujícímu spánku. Já zatím budu bdíti. Krajina, jíž jdeme, jest jen vyprahlá poušť. Však nedaleko odtud vyčnívá z pahorku mohutná skála, v jejímž stínu si přece pohoviš. Pojďmež tam; vím dobře o tom místě.“

Panna Maria přivolila, a brzy po té ocitli se světci u mohutné skály. Jakmile se k ní přiblížili, vytryskl náhle divem Božím ze země jasný proud chladné vody, jež žízeň palčivou svaté Rodiny ukojila. Pramének pak hned zase zmizel.

Maria usedla do stínu skály a podepřevši svatou hlavu o tvrdý kámen, odpočívala. Avšak spánek se nesnášel na její umdlená víčka, ač Ježíšek v jejím klíně hned pod onou skálou usnul.

Kamenná poduška ovšem málo pohodlí poskytovala. V tom však stal se nový div. Kolem hlavy Matky Boží náhle počaly narůstat na kameni drobné květiny. A než se Panna svatá z podivu probrala, celé místo kolem ní a zvláště pod její hlavou bylo malými kvítky obsypáno. Věděla hned, že tato kvítka jsou jí Bohem k službě poslána. Přijala s díkem dar nebes a klesla hlavou do měkké této podušky. Líbezná vůně ukolébala zemdlený zrak Boží Matičky v blahý spánek.

Svatý Josef poodstoupil, aby něžná vůně náhle se objevivší rostlinky nesklížila také jeho zrak. Nechtěl, aby pro jeho zotavení Spasitel bez strážce lidského zde dřímал. Rozjímal, že mnohá nebezpečí číhají na božské Děcko v této nepokojné době; a kdo má tedy Krista i Matku jeho chrániti, než on, jemuž Bůh v ochranu Marii s Ježíškem odevzdal? Přemýšlel po chvíli též, že se každou chvíli mohou přihnati krutí žoldnéři Herodovi. A tu mimoděk pohlédl nazpět k Betlému. Poznal náhle, že obava jeho jest odůvodněna.

Viděl v skutku dva muže na koních jeti přímo k místu, kde stál. Byli sice ještě v značné vzdálenosti, ale přece se rychle přibližovali. Tu svatý Pěstoun zbudil rychle Pannu Marii. Když jí pověděl o hrozícím nebezpečí, řekla Matka Páně:

„Neboj se, mám jisté Boží vnuknutí, že ta drobná kvítka, jež mi zde hebkou a vonnou podušku připravila, nás zachrání.“

Po těch slovech vydali se hned na další cestu.

„Zachraň nás, poduško Matky Boží, zachraň nás,“ šeptal svatý Josef.

Za krátko urazili svatí poutníci značný lán cesty od místa odpočinku. Pronásledující jezdci však byli jim stále blíže. Když se žoldnéři ocitli již u oné památné skály, pravil jeden: „Počkej chvíli; vedro jest nesnesitelné, a proto odpočínáme zde chvíli ve stínu tohoto vyčnívajícího balvanu. Však stejně přehajících na svých koních dostihneme. Ti nám již neuniknou.“

„Máš pravdu,“ řekl druh. „Nač se tolik hnáti? Ostatně ani nemám mnoho chuti dítě, jež odnášejí, zavraždit. Kdyby nebylo přísného rozkazu Herodova, hned bych se vrátil. Pro bláhovou domněnku tolik dětí dá pobiti, a ještě na všechny strany pošle stíhati matky, jež s dítkama z Betléma přehají.“

Oba po té nechavše koně u příkrého pahorku stát, vystoupili naň a zaměřili pod onen kámen, kdež Panna byla před chvílí odpočívala. Však náhle zaražení stanuli. Ač nikde ani známka vláhy nebyla, viděli s překvapením před sebou bujně rostoucí květinčky dýchající vůni, jakéž dosud nepoznali.

„Toť jsou krásné rostlinky!“ zvolal první žoldněř. „Jak zde mohly tak náhle beze všeho deště vzrůsti? Toto místo jest mi přece dávno známé, a nikdy jsem zde ani travičky neviděl. A jaká vůně z nich dýše! Natrhám trochu toho kvítí a ukáži je doma.“

Druhý vojín však zatím již si ulehl do stínu balvanu, a silnou vůni podivných kvítků klesal v sen.

Druh jeho ještě cosi mluvil, ale když se ohlédl po svém druhu a viděl, že jest pohřížen ve spánek, umkl a dále trhal vonnou kytici. Než i jemu se víčka počala klížit, a za chvíli usnul též.

Tak spali oba až do večera. Konečně netrpělivi koně počali řehtati a spáče zbudili. Udiveně si protřeli vojínové oči, pohlédli druh na druhu a vzpomněli si, kde vlastně jsou a co promeškali.

„Co jsme to vyvedli?“ řekli si vespolek.

„Nyní jest již marné stíhání,“ přemítal první vojin. „Kdež pak již uprchlíci budou. Než bychom dospěli do nějaké osady v této pustině, koně nám žízni padnou. Vždyť od rána ničeho nepili. Vůně těchto kvítků nás na dlouho zmámila.“

„Jistě jest v tom řízení Boží, že ta kvítka zde tak náhle k našemu uspání vyrostla. Proto raději nerouhejme se svaté jeho vůli déle a pospěšme zpět,“ tak mluvil druhý vojin. „Ať nám třebaš Herodes na život sáhne, že jsme žádného dítěte až do večera nezavraždili.“

Vsedli na koně a vraceli se k Betlému. Panna Maria byla dávno s božským Synem zatím v bezpečí.

Když došli první chudé vsi na kraji pustiny, vypravoval pěstoun Páně o divu Božím, jenž se při odpočinku Matky Páně přihodil. Lidé té vsi byli velice zbožní a proto se nebál sv. Josef zjevití, že vlastně Syn Boží na rukou Matky své před Herodem uniká.

Osadníci svaté poutníky dle možnosti pohostili a přáli jim při odchodu, aby šťastně pouť do Egypta vykonali. Pak spěchali někteří z vesničanů k naznačenému pahorku. Našli tam celý koberec hustě rostoucích, vonných kvítků, jež počali ihned trhati na památku.

Jedna žena, sbírajíc je do šátku, pravila k ostatním: „Jak krásnou měla Panna nejsvětější podušku!“ A tato slova dala vznik pojmenování podivné rostlinky.

Jinak ji nenazývali než mateří poduškou nebo mateří douškou. A jméno to ta něžná květinka podržela do dnešních časů na upamatování moci a moudrosti Boží.

Mateří douška roste dosud na pahorcích, i mezi kamením svůj vonný květ proplítajíc. Posud zraky každého vábí. Na Boží Tělo z ní vijí dítky věnečky k oslavě Boží, a jest hledána nad to i jako potřebná bylina k léčení. Pomohši dříve k zachránění svatého Dítka, pomáhá zase nyní ke zdraví.

Až budete, malí čtenářové, trhati v létě na věnečky mateří doušku, snad si vzpomenete na její podivný původ?

Otec a dcera.

Historická povídka z dob Rudolfa II. Vypravuje Karel J. Zákoucký.

I.

Uitro dne 31. srpna r. 1592 nebylo právě příjemné. Slunko hned záhy z rána zprudka vysvitlo a svými paprsky prozářilo všecken kraj. Horko a dusno se vzduchem rozlilo. Lány dozrávajícího ovsa ani nejslabší vánek nezvlnil, na stromech ani list se nepohnul. — Na hradě Ličkově bylo tou dobou právě tak mrtvo jako v přírodě. Již od několika dní sice dlel tu pan Jiří z Lobkovic s celým svým dvorem, ale toho jitra jakoby tu živé duše nebylo. Jindy v prostranném nádvoří co chvíli objevil se někdo z četné čeledi, ale dnes nikdo ani z okna nevyhlédl. Ba ani zpěv nezavzněl z mazhausu, a přece byli mezi čeledí pana Jiřího zpěváci vyhlášení. Kdykoli zajeli do Prahy, vždy si Pražané rádi zašli na korbel piva na hospodu, do níž docházívala čeleď pana Popela. A dnes tu ticho, ačkoliv do jednoho shromáždění jsou v mazhause.

Sejítí se tu, poručil jim pan Popel, a teď ho s patrnou zvědavostí očekávají. Co toho svolání příčinou, nevěděli, ale mnohý tušil. Zvláště ti, kteří na Ličkově žili trvale. Mezi obyvateli zdejšího zboží leccos se šeptalo, ale veřejně někdo něco promluvit, nikdo se neodvážil. Teprve dnes má býti o tom promluveno. A jak! Sám pan Jiří o tom promluví! Jak se toho domakal, nikdo nevěděl, ale přijel, když se ho každý nejméně nadál. A přijel s chmurou na

čele, s tváří zakaboněnou a s očima blesky sršícíma. A sotva si po cestě odpočinul, již si předvolával jednoho po druhém a se vyptával. A vyptával se na věci nejpodivnější. Mnohý ani odpovědět nedovedl, a po výsledku ani druh druhu postěžovati si nemohl. Nesměl. Pan Jiří propouští je každému přísně zakázal mluvit o tom, nač byl dotazován, vězením hrozil, kdo by nebyl rozkazu poslušen.

Tlačili se tu a tísnili, a promluvit se tu báli. Jakási nejistota svírala všechny. A čas jim prechal zvolna. Zraky všech se zjevnou nedočkavostí upíraly se ke dveřím. Očekávali, brzo-li se v nich objeví pan Popel.

Konečně přišel. Pohled jeho byl mračný, tvář mrazivě vážná.

Přišel, přehlédl shromážděné, jakoby pátral, jsou-li zde všickni, a po té se posadil k dubovému stolu, jenž stál v koutě prostranného mazhauzu.

„Jsi-li zde, pane Adame Hauslere?“ promluvil, když se byl posadil, a hlas jeho zněl dutě, jakoby z hrobu vycházel.

„Jsem! — Přeješ-li si něco, pane Jiří?“ ozval se hlas poblíže pana Jiřího, a ze zástupu vystoupil muž s pokorným obličejem, ale s lišáckým pohledem.

Pan Jiří Popel z Lobkovic upřel na něj svůj zrak a neodvracel ho. Jakoby se vbodl ve tvář Hauslerovu. Při každém kroku ho provázel.

Hausler s tělem nachýleným blížil se před pana Jiřího, a přišed před něho, hluboce se uklonil a tak ukloněn zůstal.

Shromáždění hleděli na pana Jiřího, hned na Hauslera.

„Víš-li, pane Hauslere, proč jsem si tě dal zavolati?“

„Nevím, ale tuším!“ pokorně pronesl správce zboží Ličkovského.

„Dobře, že tušíš!“

„Domnívám se, Milosti, že chceš nevěrnou, nepoctivou čeleď pokárati. Měl jsem za poslední doby s ní svízel opravdový! Myslili, že zboží tvé jest zbožím jejich. Potrestáš-li je takto před tváří všech, bude to pro ně odstrašujícím!“ mluvil Hausler licoměrně, a při tom hleděl chvíli na pana Jiřího, chvíli po shromážděných, jakoby hledal toho, jenž trestu zaslouží největšího.

Při stížnosti jeho zamíhl se obličejem páně Popelovým podivný úsměv.

„Dobře jsi řekl! Veřejné potrestání odstraší snad mnohé od nevěrnosti a nepoctivosti. A že ty jsi nejvíce se prohřešil nevěrností a nepoctivostí a špatný příklad jsi dával, stihne tebe trest nejprve!“

ledovým hlasem pronášel pan Jiří, a oko jeho pořád tak utkvěno bylo na Hauslera.

Hausler sebou trhl. To bylo mnoho, to neočekával. Postava jeho se vzpřímila a tvář pobledla. Oko jeho tázavě se upřelo na pana Jiřího.

„Za nepoctivost, nevěrnost a pokrytectví propouštím tě ze svých služeb a příkazuji tobě, bys ve dvou hodinách byl mého zboží prost!“

Hausler chtěl něco promluvit, snad se chtěl hájiti, ospravedlnovati, ale pan Jiří pohybem ruky odmítl každé slovo jeho a ukázal mu ke dveřím.

„A dozvím-li se ještě něco, půjde z vás každý takto z Ličkova!“ doložil obrácen jsa k čeledi a zdvihna se, odcházel.

Hausler pokynu pana Popela byl poslušen. Odcházel, ale obličej jeho se zkrivil, oko zajiskřilo a ruce zaťaly se v pěstě. To hněvem a pomstychtivostí. Dobře, že toho pan Jiří neviděl. Jistě by se znepokojil a třeba by si ještě Hauslera zastavil.

Za panem Jiřím rozcházela se čeleď.

Teď bylo v nádvoří živěji, ale jako jindy tu přece nebylo. Byl každý zamlklý, a jakoby jeden druhému nedůvěřoval.

V té chvíli vyběhla z panského domu Eva, dceruška páně Jiřího, a nemajíc potuchy o věci, jež se byla právě sběhla, vesele hopkovala k obydlí purkrabího. Měla tam upřímnou společnici, Zuzanu, dceru purkrabího. Denně mnohou chvíli ztrávily obě dívky pospolu, a nikdy ani slovem si neublížily. Bylo-li pohodlně, vycházely do podhradí a trhajíce tu kvetoucí květiny, vily z nich věnečky. Někdy zašly až do lesa. Za dnů deštivých bývaly buď u purkrabího nebo v komnatě Eviččině.

Zuzana stála již u okna a vyhlížela ji. Spatřivši ji, laňkou vyběhla a jí vstříc spěchala.

„Kam půjdeme?“ zvědala přivítavši se s ní.

„Nevím! Je horko!“

„Pojďme do lesa, na Bořiny, tam je chládek,“ navrhovala Zuzana.

„Pojďme, ale nepřižene-li se bouře nějaká?“ strachovala se Eva.

„Kdež by se přihnala! Podívej se! Obloha je modrá jako nejkrásnější chrpa!“ slibovala Zuzana a ukazovala po obloze.

Ta byla skutečně modrá. Nikde nebylo ani obláčku.

„Tak pojďme!“ svolila Eva, a již šly.

V lese ovanul je milý chlad. Uvolnilo se jim tu. Oddechly si z plných plic. Vzduch byl tu lahodnější.

Dívky popošedše kousek od cesty lesem vedoucí usedly na kyprý mech. Eva své společnici vypravovala, čemu ji byl včera hradní kněz učil. Vše pamatovala si dobře. Ani jednou se v řeči své nepozastavila. Slovo za slovem vykládala, a Zuzana byla pozornou posluchačkou. Oči její lpěly na rtech Eviččiných, jakoby se byla bála, aby ji některé slovo neušlo.

Pojednou byly ze své zábavy vyrušeny. Opodál nich na cestě ozvaly se kroky. Eva umlkla. Obě dívky pohlédly ve stranu, z níž k nim kročeje zaléhaly.

Spatřily Hauslera.

Nevědouce, co se bylo na hradě stalo, zdvihly se a spěchaly k němu.

Hausler býval k nim jindy hovořivý. Vypravoval jim různé povídky a smával se s nimi. Měly ho rády. Dnes se ho lekly. Pohled jeho, jímž je přeměřil, byl hrozný. Zastavily se, a již se bály blíže k němu přistoupiti.

„Dobře, že tě vidím!“ utrl se na Evu, a hlas jeho přímo zasýčel. „Jdi a vyříd' svému otci, že mu zůstanu dlužníkem, ale dobrým dlužníkem! Co mi dnes půjčil, nezapomenu mu nikdy splatiti! Splatím mu s úrokem! Poznám, že Hausler umí také trestati.“

Eva nerozuměla dobře řeči Hauslerově, ale že asi něco zlého znamená, vystihla z přízvuku a z pohledu. Jakýsi strach se jí zmocnil — dala se na útěk. Kvapila do hradu. Zuzana za ní. A Hausler stál a se smál tak podivně, že Evu, jež posupný smích jeho dobře slyšela, až mrazilo. Na dvoře hradním se jí lekly.

Pan Jiří zahlédl ji oknem a spatřiv ji tak uráčenou, ven pospíšil, aby ji napomenul, proč běží a svého zdraví nešetří.

„Bojím se Hauslera!“ sotva dechu popadajíc hlásila Eva, a hned vyřizovala hlasem zajímavým, co byl Hausler panu Jiřímu vzkázal.

Pan Jiří se poněkud rozzuřil, ale hned hněv potlačiv usmál se a svou dcerušku upokojil, aby se nebála, to že vzkazuje jen ze hněvu. Vzav Evičku za ruku vedl si ji a Zuzanu do své komnaty.

„Pojď, raději ti něco povím, abys poučila se a byla moudrou,“ řekl.

Eva dala se vésti otcem svým ráda, ale slova Hauslerova z mysli jí nevycházela. I za ponaučování otcova vynořovala se jí z mysli a z pozornosti ji vyrušovala. I ten pohled jeho stále viděla.

Proč jen to říkal a co zamýšlí?

(Příště dále.)

V posvátné noci.

Posvátné noci nádhera
se rozprostírá krajinou,
a míru anděl vznáší se
nad tichou, horskou dědinou.

Bélostné sněžné hvězdičky
slétají zvolna s výše,
na stromy, stříšky zasednou
tak tichounce, tak tiše.

A sosnu tíží hvězdic stkvost,
že větve k zemi kloní,
a každou stříšku v dědině
stříbrný závoj cloní.

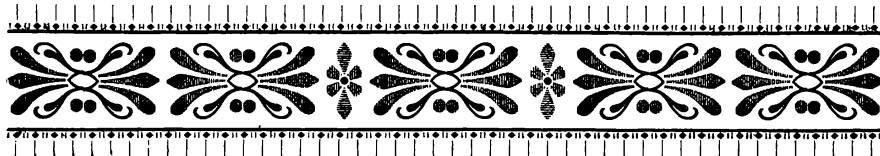
A okna kostelíčka, hle,
jak živých očí řady
pohlíží v blahém podivu
na zimní noci vnady.

Posvátné ticho půlnoční —
však tichem zavzní náhle
radostný jásot, zbožný zpěv,
a zvonů zvuky táhlé.

To zvučí zvony vánoční,
a blahem plní každou hrud':
Buď sláva Bohu na nebi,
na zemi pokoj lidem buď!

Vil. Ambrož.

O dvou dětech.

Napsal A. B. Šťastný.

Desítiletý Karel a pětiletá Julinka prosili jednoho zimního dne maminku, aby směli zajít ke známé rodině v téže ulici, kde chtěli si pohrát se dvěma děvčátky. Matka svolila.

„Povídám vám však, abyste jinam nezaběhli! Po ulici jděte slušně, neklouzejte se, u Pokorných hrejte si způsobně; až pak budete se vracet domů, neomeškejte se dlouho venku, abyste snad nedošli úrazu!“

Děti slíbily, a rozloučivše se s matkou, vyšly z domu.

Včera padal sníh. Na chodnících však jej již nebylo; lidé jej shrabali a posypali dlažbu pískem, aby nebyla okluzkou. Však mezi chodníky — na jízdní dráze — bylo ho dosud dosti. Rozpustilci nadělali tu plno klouzaček; hlučně pokřikující, klouzali se, a někdy hodili po sobě i koule sněhovou.

Karel byl by také rád zkusil hladkost některé klouzačky. Ale sestřička jej upomenula na slova matčina. Hoch tedy přemohl pokušení a kráčel s Julinkou k obydlí rodiny Pokorných. Když však stanuli přede dveřmi a zaklepali, vyšla sousedka a oznámila jim, že Pokorných před chvílí někam odešli.

Dítky byly tedy nuceny odejít. Mrzelo je to, neboť těšily se, že pobaví se zde pěknými hrami.

„Půjdeme už domů?“ ozval se Karel.

„Kam jinam!“ odvětila sestřička. „Maminka by se hněvala, že jsme ji neposlechli.“

„Však ona se nebude hněvati,“ tvrdil hoch. „Řekneme, že jsme byli u Pokorných, a zatím se trochu projdeme.“

Julinka delší dobu se zdráhala; však lehkomyšlný hoch ji posléze přemluvil.

„Však se nám nic nestane!“ jistil. „Chodí po ulicích více dětí a nie zlého jich nestihne.“

Vzal Julinku za ruku a zabočil s ní do vedlejší úzké ulice.

Na chodníku udělalo si několik hochů dlouhou klouzačku, po které bujně se rozjížděli, nedbajíce, když některý okolojdoucí na ně zahuboval.

Karel pustil sestru a hned jal se také klouzati.

Julinka posléze také zkusila. Sotva se však trochu rozjela, nezbedný jakýsi hoch podrazil jí nohy. Se slzami v očích vstala a již neodvážila se na klouzačku. Vybízela Karla, aby šel s ní domů. Chlapci však nechtělo se odtud. V tom vyběhnul z jednoho domu člověk a s velkým křikem zahnal klouzající se. Karel chytil Julinku za ruku a utíkal s ní za ostatními. Proběhli několika ulicemi a stanuli na břehu zamrzlé řeky. Na zasněžené hladině klouzalo se množství dětí.

„Půjdeme na led,“ rozhodnul se Karel. „Zde nebudeme nikomu překážeti.“

Julinka však se bála.

„Nechod' tam, Karle, mohl bys se probořiti!“ varovala jej.

Ale Karel se jí vysmál.

„Probořiti — když led je tak silný! Podívej se, co je jich tu, a žádný se nebojí, že spadne do vody. Jen pojď!“

Ač dívka se bránila, stáhnul ji se břehu. V těchto místech led nebyl kluzký, jsa pokryt silnou vrstvou sněhu. Julinka ponenáhlu nabývala odvahy a pustila se dále. Karel již proháněl se na dlouhé klouzačce. Jeho sestřičce se tu brzy zalíbilo. Obávajíc se, aby na větších klouzačkách hoši ji zase neporazili, vyhledávala menší, a měla radost, že se umí také klouzati. Posléze dostala se k místu, jež bylo tu a tam ohraženo několika ledovými krami, na hranu postavenými. Julinka neznala tohoto výstražného znamení, nevěděla, že místo ono bylo vysekáno a že jest jen slabě zamrzlé. Učinila několik kroků — náhle prasklo jí pod nohama, led se shoupnul, a ona stála již po krk v ledové vodě. Z úst vydral se jí výkřik zděšení: „Maminko!“

Klouzající se zaslechli toto zvolání a brzy také postřehli, v jakém nebezpečí vězí malá dívka. Však nikdo neodvážil se jíti jí ku pomoci. Toliko Karel se rozběhnul nerozvážně k sestřičce, aby ji vytáhnul. Než však se nadál, také on byl ve vodě. Štěstí ještě, že v těchto místech bylo mělko, jinak byly by dívky bývaly ztraceny.

Stav jejich však byl přece jen velice nebezpečný. Účinkem ledové vody tuhly jim údy, nohy začaly klesati. Maličko — a nebohé děti sklesnou pod vodu.

Již blížil se osvoboditel. Na břehu řeky bydlící převozník stál před svým domkem a pozoroval hemžící se děti. V tom uzřel, kterak malá dívčinka blíží se k nebezpečnému místu. Ale než mohl ji varovati, led se již probořil. Rozvážný muž uchopil široké prkno a pádl s ním na led. Než však dostal se k Julince, probořil se již také její bratr.

Převozník si pospíšil. Stanuv u místa, kde led byl slabý, položil prkno a postavil se na ně. Odepjav od pasu řemen, hodil jeden konec Karlovi, aby se jej držel. Levicí uchvátil Julinku a položil ji na prkno za sebe. Potom pomáhal také chlapci ven. Led okolo pukal, voda jím proskakovala, prkno se hýbalo, ale přece zdařilo se statečnému muži dostati tonoucí na místo bezpečné. Vzav na každou ruku jedno, spěchal s nimi do svého obydlí.

Žena i četné jeho děti rázem pochopily, co se stalo. Nejstarší syn jeho bez pobídky přihodil do kamen několik polének, aby ve světnici bylo tepleji. Žena pak jala se svlékati Julinku, jež byla v obličejí jako chrpa a třásla se zimou, až jí zoubky cvakaly. Nelépe bylo Karlovi, kterého svlékal převozník.

„Položíme je do postele?“ otázala se žena.

Převozník zavrtěl hlavou.

„Lépe bude, když převléknou se do suchých šatův a budou se tak dlouho procházeti, až se řádně zahřejí. Aby se i vnitř oteplily, uchystáš jim odvar heřmánku, jež vypijí hodně horký.“

„Já myslím, že by jim vyhřátá postel také prospěla,“ namítala žena.

„Nepopírám. Ale chůzí v teplé světnici udržuje se krev ve stálé činnosti a zároveň rychle vyvinuje se přirozená teplota. Četl jsem o tom ve knize od pana faráře Kneippa, který s pomocí Boží vodou a jinými prostředky již tolik lidí uzdravil a před onemocněním uchránil. On radí toto v případě nedobrovolné koupele; kromě odvaru heřmánku nebo pelyňku doporučuje též pití horkého mléka, v němž bylo svařeno trochu kmínu nebo fenyklu. My však nemáme doma mléka, proto uvař heřmánek.“

Karel i Julinka byli oděny chatrným šatem dětí převozníkových, a bylo jim přikázáno, aby chodili po světnici. Brzy nabývaly jejich údy ohebnosti a teploty; koflík horkého nápoje ještě více je rozehrál,

tak že cítili se brzy úplně volnými. Nyní zeptal se jich převozník, kde bydlí.

Karel pověděl, a syn převozníkův běžel k jeho matce.

Paní se velice polekala tou zprávou a hned pospíšila k dětem.

Uzřevše ji, daly se děti do pláče a prosily ji za odpuštění, upřímně všechno doznavše.

Matka jim přísně domluvila, aby již nikdy nechtěly nikoho podváděti, aby byly poslušny; pak jim odpustila.

Převozník zase napomenul Karla, aby nepočínal si tak nerozvážně jako dnes, když chtěl sestřičce pomoci.

„V takovém případě, možno-li, jest nejlépe přivolati dospělého člověka; ten spíše ví si rady, než dítě nerozumné.“

Paní vroucně poděkovala převozníkovi i jeho rodině, a slíbila, že se jim odmění, ač převozník nechtěl o tom slyšeti. Potom dala povolati povoz, usedla do něho s dětmi, vzavši s sebou jejich mokré šaty, a jela domů.

Karel ani Julinka nebyli postiženi zlými následky ledové koupele; zůstali úplně zdraví.

Otec jejich štědře odměnil rozvážného a šlechetného převozníka.

SNĚHOVÁ VOJNA.

Napadal již snížek,
vzplane vojna zlá,
zbraní naší bude
koule sněhová.

A kdo chrabré srdce
v mladé hrudi má,
s námi v bitvu půjde
a si nezádá.

My jsme všichni statný
slavných Čechů rod,
kdo nám v cestu přijde
náš jej stihne hod.

Však až vítězství si
slavně dobudem,
smíříme se opět
všichni navzájem.

Vojna naše dosud
nevinnou jest hrou,
nezanechá koule
ránu krvavou.

Zavolá-li kdysi
v boj nás drahá vlast,
pro ni chceme všichni
život v oběť klást.

Vil. Ambrož.

Milé dítky!

Ěl jsem já to, váš starý strýček, pernou práci o tom Božím Hodu vánočním. Jako sněhové hvězdičky padaly na můj psací stolek milé lístečky přečetných mých synovcův a neterí, obsahující upřímná blahopřání vánoční a novoroční. A jako dítky se těší, napadne-li hodně sněhu, že budou míti veselou zábavu zimní, tak jsem se potěšil též já, a nedbaje námahy, rozevíral jsem jedno psaníčko po druhém, čerpaje z každého potěchu a povzbuzení. Vždyť vím, že vaše srdečka neznají klamu, a proto z nich slova vaše vypryštují jako z nezkaleného, čistého pramene, obcerstvující toho, komu platí, i toho, kdo je čte neb slyší. A proto zaplať Pán Bůh dítkám všem, které buď v psaní, buď v mysli své na mne pamatovaly a v modlitbách svých na strýčka nezapomněly. Dejž vám novorozený Spasitel, jemuž na Nový rok dáno nejsvětější jméno Ježíš, abyste, začínající rok tento s Kristem Ježíšem, milostí jeho byly doprovázeny po celý čas života svého a kdysi dosáhly šťastného života věčného!

A nyní vám, milé dítky, sáhnu poněkud do svědomí. Před nedávnem obdržely jste školní zprávy, není-liž pravda? Byly mravy

u vás všech úplně přiměřené? A prospěch v náboženství a v jiných vědomostech alespoň dobrý? Mohli míti rodiče vaše radost z vás, či snad byli nepříznivou zprávou zarmouceni? Mravy vaše mohou a musí býti vždycky bezvadné; v učení pak buďte vždycky pilny a horlivy. Nemá každé dítě stejně dobré vlohy, a nemožno proto od každého očekávati vždycky prospěch velmi dobrý. Každé však má pracovati dle míry nadání, jež mu Pán Bůh popřál, a z toho bude jednou každému počet klásti. A na tomto posledním počtu bude záviseti celá věčnost, buď šťastná, buď nešťastná. Blaze, komu svědomí již na tomto světě nečiní výčitek, s důvěrou bude pak moci očekávati přísného soudce nebeského. Bylo-li tedy v čem pochybeno od vás, nechat se napravit, aby příští školní zprávy svědčily o dobré a pevné vůli vaší.

V naději, že se tak stane, zůstane vám vždy nakloněn váš upřímný

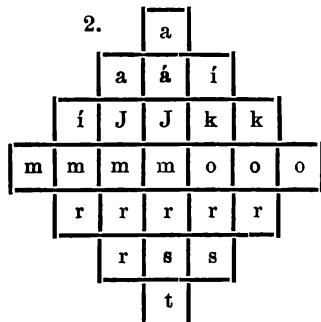
Strýček Ambrož.

Strýčkovy ořechy.

1. Číselná hádanka.

1 4 3 10 9 znamená spoustu vod,
 2 7 8 přibude-li k dvěma jeden bod,
 3 6 1 voláme na všech lidí máti,
 4 5 1 na hranicích za zboží se platí,
 5 6 1 6 hlavní město v zemi Polanů,
 3 4 4 3 takto Pilát děl po bičování Páně
 2 3 2 7 3 6 na lov jeho lovec opatrně kráčí,
 7 3 4 8 byli učitelé starých Římanů,
 8 6 10 9 svatého zní jméno poustevníka,
 9 3 záporom se obyčejně říká,
 10 9 1 pravíme, když svolujeme,
 4 10 7 panovníka jmenujeme,
 2 11 5 spisovatel český sluje,
 11 6 1 svatého ti pojmenuje. (Fr. Kahounova.)

Z písmen ve čtverečkách obsažených utvořte slova, aby ve směru svislém i vodorovném stejně zněla.

Význam slov: 1. Souhláska. 2. Rybář potřebuje. 3. Ovoce dává. 4. Jméno mužské. 5. Hmyz. 6. Blahobyt rodí. 7. Souhláska.

(Zd. Müller.)

3. Záhadný nápis.

D. OKU. DS. ILA H. LED. MED. ILA.
B. YPA. MATKA. P. ONA. SZ. BYL. A.

(Zd. Müller.)

4. Z písmen a, a, d, e, e, p, s, s, v sestavte tři slova třípísmenná, aby ve směru vodorovném i svislém stejně zněla.

(Zd. Müller.)

5. Hádanka. (Dvouslabičné slovo.)

První sedí na větvi,
druhé najdeš v makovici,
celek básníka dá jméno,
v české vlasti velebeno.

(V. A.)

6. Početní úkol.

Jak daleko jest ze stanice A do stanice B, když se hnací kola při stroji, mající 6·25 metrů objemu, cestou 2080krát otočí?

Rozluštění ořechů z čísla 4.:

1. Koníček.

Co jest Bůh, ó synu milý,
nepoví ti rozum kusý,
ti však, kdo ho pochopili,
v prachu se mu kořit musí.

Co jest Bůh, ó synu milý,
neví, s kým kdo nezakusí,
ti však, kdo ho pocítili,
nad vše milovat jej musí.

2. Hádanky prostonárodní. a) Psaní je rybníček, slova v něm jsou rybičky, a růžička je pečeť b) Voda nesoucí pěnu. c) Ořech. d) Nebozez.

3. Kouzelný čtverec.

S	o	k	o	l
o	v	o	c	e
k	o	n	e	v
o	c	e	a	n
l	e	v	n	o

4. Číselná hádanka.

Kos, sok, kosa, kasa, oko, kára,
sak, kus, rak, osa, ruka, Rusko, suk,
Rakousko.

Obsah. Žaloba slunka, (báseň), str. 129. — Přítel mládeže, str. 130. — Vlastenecké listky, str. 133. — Svatá Rodina, str. 135. — Z vánočního ovzduší, str. 139. — Výkup (báseň), str. 143. — O původu mateří doušky, str. 145. — Otec a dcera, str. 149. — V posvátné noci (báseň), str. 153. — O dvou dětech, str. 154. — Sněhová vojna (báseň), str. 158. — Milé dítky, str. 158. — Strýčkovy ořechy, str. 159.

Správně rozluštili ořechy z čísla 4.:

V Brušperku: František Dvorský.* V Čihalíně: Josef Čech,*
Cyrill Čech, Kateřina Čechova. V Čelčicích: Josef Mádr.* V Čechách:
Adolf Šťastný,* Jan Šťastný. V Chrlicích: Marie a Terezie Černých.
V Čestíně: Marie Kárníková, Jindřiška Birnbaumova.* V Ivanovicích:
Bedřich Matoušek.* V Krásné Vilém Christ,* Karel Šimáně.*
V Kroměříži: Vladimír Pospíšil,* František Vlach.* V Kyjově:
Vladimír* a Mařenka Pudilovi. V Líšni Štěpánka Miklíková.*
V Mířeticích: Čeněk Mánek.* V Němčicích: František Vrána.*
V Nosislavi: Karel Urbánek.* V Podolí: Cyrill Ševčík.* V Slatině:
Jana Dvořáčková.* V Šitbořicích: Frant. Konečný.* V Soběslavi:
Antonín Šitra, František Kopšík.* V Telči: Božena Bystřických.*
V Třebíči: Blažena Stránská,* Marie Dlouhá, Marie Mackova.*
Ve Veselé: Žofie Hřívová,* Anna Grygarova.* V Jaroměřicích:
Karel Indra.* V Ivančicích: Miloš Čech,* Karel Maršík. V Ko-
jetíně: Jaroslav Vrba (díky!).

Poznámka. Hvězdičkou poznačeným připadla losem odměna. —
Mezi rozluštěteli ořechů z čísla 5. rozdělí se losem třicet odměn. —
Žádá se, aby rozluštění se zaslalo nejdéle do 20. každého měsíce, a
zároveň aby luštitelé vždy připojili svou správnou adresu nebo jméno
p. sběratele, jinak se za přesné dodání odměny ručiti nemůže.

Redakci zaslány tyto spisy:

„**Bitva u Slavkova**“. S mapkou bojiště a obrazem tří císařů.
Druhé, rozmnožené vydání od prof. Al. Slováka. Cena 60 h. Čistý
výnos věnován na pomník na hoře Pratecké. V Brně, tiskárna bene-
diktínská. — „**Rozhledy po lidumilství**“. Roč. VI. Nákladem spolku
»Družstvo blah. Anežky České«. Tiskem K. Bellmanna v Praze. —
„**Obzor**“. Roč. XXI. č. 22 – 24. Red. Vlad. Šťastný. Tiskem bened.
knihhtiskárny v Brně.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 1 K 60 h., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 liry, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Illustrované vydání.

Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských v Brně
tiskne a svým nákladem vydává

illustrovanou sbírku povídek pro mládež pod názvem:

Knihovna naší mládeže.

Číslo 1. vyšlo již s tímto obsahem:

Výbor ze spisů V. Kosmáka,
kdež úvodem život našeho nezapomenutelného Kukátkáře líčí **Frant. Šilhavý.**

✂ Sešit 1. Cena 80 h. ✂

Sbírka bude ozdobena četnými a krásnými ilustracemi.

Objednávky přijímá
Benediktinská knihtiskárna v Brně, Dominikánská ul. č. 4.

Sbírka bude vycházeti ve volných lhůtách.

Dárek vánoční.

Dárek novoroční.

Veškeré spisy Václava Kosmáka

vyjdou v benediktinské knihtiskárně v Brně

v laciném vydání.

Vyšel sešit 1.:

Stran 163. Cena 50 h.

Sešit 2.:

Stran 101. — Cena 30 h.

Sešit 3.:

Stran 86. — Cena 24 h.

Sešit 4.:

Stran 66. — Cena 18 h.

Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských v Brně
vychází:

POUŠTÍ.

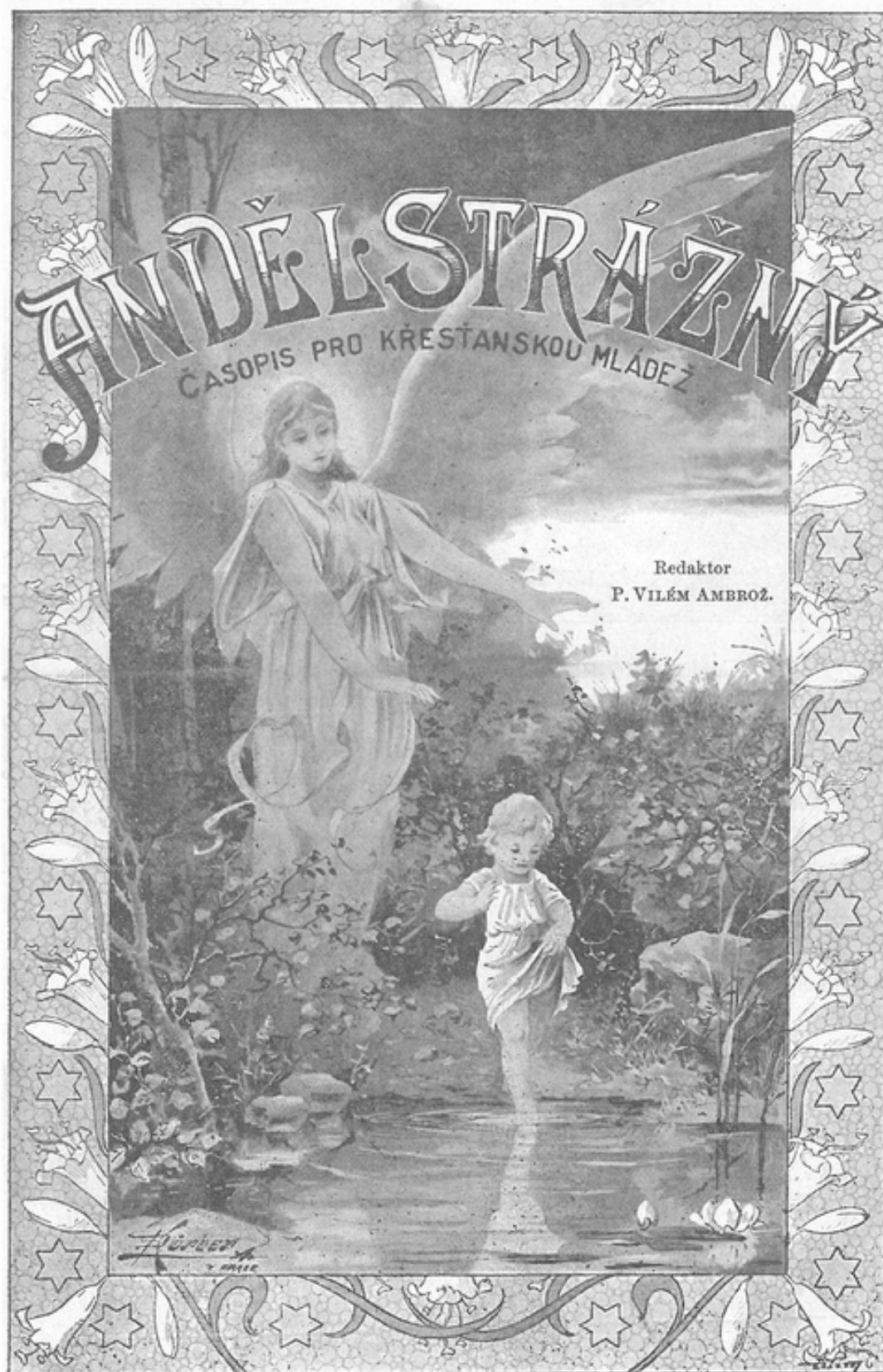
Cestopisný román od Karla Maye.

Přeložil a upravil **O. Flögl.**

Dosud vyšly sešity 3.

Sešit o 96 stranách. — Cena sešitu 50 h.

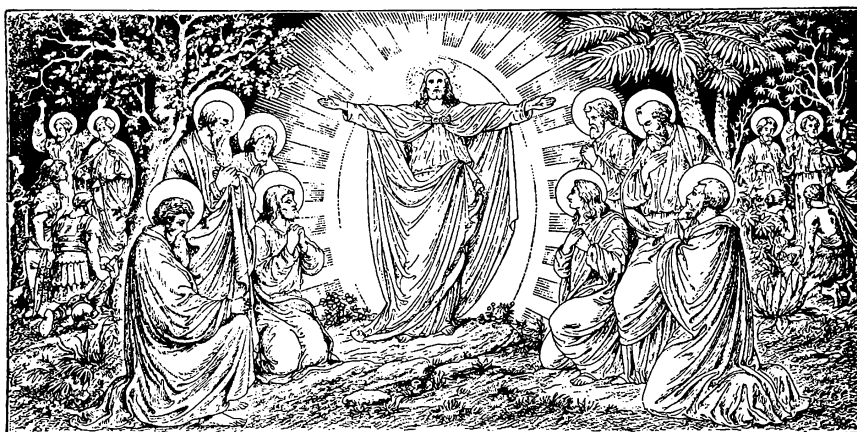
Vydává svým tiskem a nákladem papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů v Brně.

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 1 K 60 h.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 1 K 60 h., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 lire, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstati a se učití musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetříte dárky na vykoupení jich a výchování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Dp. Prokop Holý, kaplan v Příbrami 20 zl., dp. Frant. Geduš, farář v Lipovci, od dítek Kulířovských 3 zl. 50 kr., Barbora Němcová v Uh. Hradišti 50 kr., Jindřich Dokoupil 50 kr., dp. F. Dokoupil, koop. v Nákle, od účastníků sv. dětství 5 zl. 34 kr., Kateřina Krátkých v Přerově 1 zl., Marie Dočkalova v Přerově 1 zl., Barbora Kabelíková v Přerově 1 zl., dp. L. Koller, farář ve Smržicích, od dítek 4. třídy nár. školy 7 zl. 40 kr., Anna Chytilova v Bochoři 1 zl., dp. F. Holý, kaplan v Příbrami 15 zl., dp. Frant. Matys ve Lhotě Štěr. od horlitelů sv. dětství 1898 21 zl. 6 kr., dp. Cyrill Otava, farář v Oleksovicích, od dítek školních 16 zl. 42 kr., Kateřina Chodrabová na zakoupení pohanského dítěte jménem Jan, miláček Páně 2 zl., od K. Pe. v Hoře Kutné 2 zl., dp. P. Petr Hlobil, farář v Rajhradě, od A. Srncové v Holasicích 2 zl., dp. Jos. Šimek, od školních dítek hodných z obcí Rudečka, Slavikova a Zavadilky 4 zl., nejmenovaný v Mokré 5 zl., dp. F. Myslivec, katecheta ve Frenštátě 3 zl. 50 kr., dp. J. Studený, farář v Boršicích, od dětí farnosti 33 zl. 90 kr., Pluskalova Mařenka 50 kr., sbírka v Kmetnovsi 15 zl. 15 kr., dp. Stanislav Weissmann, kaplan ve Frýdku, od údu sv. dětství ve Frýdku a okolí 25 zl., dp. V. Mrstík, farář v Nové Vsi u Lomnice Č. 13 zl. 44 kr., dp. Jos. Vlk, katecheta v Třešti 24 zl., dp. Th. Zamykal, katecheta v Hranicích, z něm. školy od dítek a jisté osoby v Hranicích 15 zl., dp. Aug. Neoral ve Val. Meziříčí, od dítek farnosti Val.-Meziříčské 11 zl. 52 kr., dp. A. Rychlý, koop. v Přerově, od Rysánek v Grymově 30 kr., ctp. Josef Fexa, kostelník v Batelově 30 kr., Uršulinky v Kutné Hoře od údu sv. dětství 2 zl., dp. Prokop Holý, kaplan v Příbrami, ze slavnosti novoroční 30 zl., dp. Josef Stahala, farář v Bohušovicích 56 zl. 3 kr. a na jméno Filomena 5 zl.

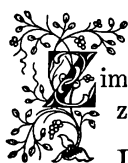
Roč. XVIII.

Únor.

Číslo 6.

Děti školné.

(Pověst národní.)

Simonosný vítr od půlnoci věje,
zástup malých dítek do té školy spěje.

Do školy jdou polem nedbajíce zimy,
nebo čeká na ně kněz tam velepřímý.

Čeká tamto na ně, bude vykládati,
jak Pán Ježíš ráčí děti milovati.

Jak je s láskou chová, na náručí nosí,
a jak Matka Boží za ně vroucně prosí.

Ale tentokráte sněh se prudčej mete,
a ta noha mladá pořád víc se hněte.

„Ach, Ty Matko Boží, rač nám pomoc dáti,
vždyť jsme Tvoje děti, a Tys naše máti.“

Ale napořáde prudčeji sněh padá,
a již dále jíti nemůž' noha mladá.

„Do kaply jen ještě u tam toho dřínu,
tam kde Matka Boží drží Krista v klínu!“

S velkým namáháním přec k ní dostihnuly,
u té Matky Boží sobě spočinuly.

Posednuly sobě tamto u zábradlí,
unaveny cestou do spánku jsou padly.

Nebyl to ten spánek, za zimou co chodí,
na nějžto smrt krutá v zápětí se rodí.

A byl to sen libý, jak ho dítě mívá,
na prsou když matky sladce odpočívá.

Ale matky doma počaly se chvěti:
„Ach kam poděly se naše drahé děti!

Bývávají dávno doma již z té školy;
snad ach! zapadnuly někde sněhem v poli.“

Na pospěch se berou děti hledající,
Matku Boží prosí o zdar víc a více.

Jdou již kvapem vzhůru, u kapličky stanou,
aj, tu zaplesají duší rozkochanou.

Děti tamto sedí jako v jarní době,
jak by s kvítím hrály na zahradě sobě.

„Kam pak jste se děly, naše děti milé?
Zavalily jste nám chvíle zasmušilé.“

„Když jsme do kaply sem došly na úbočí,
přitknula tu sladká dřímota nám oči.

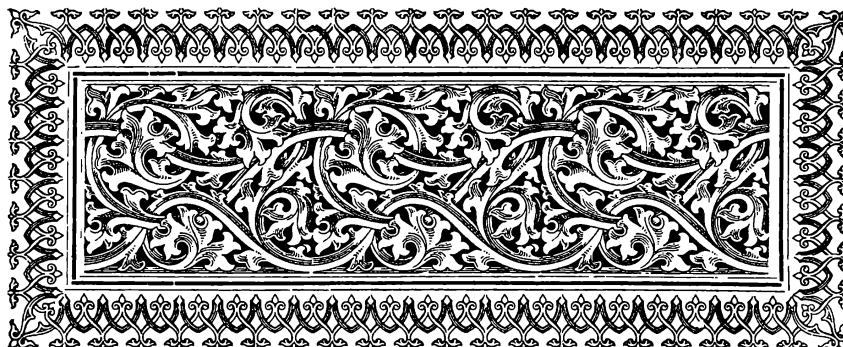
Matička nás Boží pěkně přivítala,
pěkně přivítala, pláštěm obestlala.

Uvedla nás spolu v milokvětné háje,
tam nám jabka dala ze samého ráje.“

Tu již matky plynou v tisícerém blahu,
a již s dětmi v rychlém vracují se tahu.

Frant. Sušil.

Otec a dcera.

Historická povídka z dob Rudolfa II. Vypravuje Karel J. Zákoucký.

(Část další.)

II.

Nastal měsíc září, ale nastal bouřlivě. Hned po polednách objevily se na nebeské báni bělavé mráčky a rychle se shlukovaly. Také barvu měnily. Běl jejich přecházela v šed, a šed se ponenáhlu lemila a ztemnila se tak, že po zemi rozložil se soumrak. Také vzduch se rozproudil a zhoustl zdviženým prachem. A černých mračen na obloze přibývalo. Valila se divoce a ob čas prozářila se bleskem.

Pan Jiří Popel z Lobkovic seděl ve své komnatě a cosi na pilno psal. Ani na chvíli hlavy neodvrátil, aby se podíval, jak se venku bouře rozburácela a jak každou chvíli roste. Teprve když se zableskló, že šero komnatou předčasně rozložené se prozářilo a hned na to hrom zaburácel, až se okna zatřásla, vyskočil pan Popel od podlouhlého zeleného stolu a k oknu přistoupil. Téměř se ulekl, ačkoliv jindy bouře nikdy se nebával.

V té chvíli vzpomněl si na své dítky. Chtěl k nim do vedlejší komnaty pospíšiti a potěšiti je, aby se nelekaly a nebály, an v té chvíli v nádvoří hradu na zpěněném koni objevil se kýs jezdec.

Pan Jiří zpytavě upřel svůj zrak na jezdce a lze říci, že všecek oživil. Poznal v něm pana Pavla Sixtu Frantsona, přítele svého upřímného a císaře Rudolfa tajného radu tehdáž velice mocného.

Návštěva jeho pana Jiřího rozrušila radostně. Na děti zapomněl. Rychle od okna odskočil, po schodech seběhl, a milému hosti vstříc spěchal.

„Buď mi srdečně vítán, milý pane Sixte,“ pravici podáváje hostě upřímně vítal. „Tím srdečněji, čím méně jsem tebe na Ličkově čekal. Kdež bych se byl toho nadál, že ty dnes na mé sídlo zavítáš!“

„Však je to také jen náhoda, čirá náhoda, že mne tu spatřuješ,“ odpovídal pan Sixta Frantson.

„A která?“

„Přináším ti důležité zprávy!“

„A jaké? — Od císaře-li?“

„To právě ne, ale radostné jsou.“

„Tak pojď již! O koně se nestarej, obstará ti jej tamto Hejšovec,“ pobízel pan Jiří hosta svého a pokynuv na starého čeledína, aby koně vzal v opatrování, odváděl si vzácného i milého hosta do komnaty na ten čas velice nádherně upravené.

Když mu křeslo nabídl a pan Sixta se usadil a uvelebil co možná nej pohodlněji, omluviv se vyběhl, aby poručil připravit vše k pohostění nejokázalejšímu. Vážil si pana Sixtu nemálo. Ačkoliv nebyl pan Pavel Sixta Frantson stavu urozeného, přece vyznamenával ho pan Popel vždy více než mnohého velmože českého, a pan Sixta, aby se za takováto vyznamenání odvděčil, nejednou panu Jiřímu prospěl. Jako tajný rada císařů v ledacos byl zasvěcen a leccos panu Jiřímu prozradil. Pan Jiří pak zrale vše uváživ a rozváživ, vždy dobrou měl odpověď po hotově, když v té které věci na radu byl tázán. Tak stalo se, že pan Jiří věhlasem slul a v hodnostech rychle postupoval. Byl toho času nejvyšším hofmistrem království českého, tedy prvním po nejvyšším purkrabím.

Po chvíli se vrátil pan Jiří a usednuv proti hosti svému zvědavostí drážděn navazoval s ním řeč, již byli přerušili.

„A pravíš, že ta zpráva, již mi přinášíš, radostná?“

„Pro tebe toliko!“

„A pro jiného?“

„Každého jiného zarmoutí.“

„Jak to?“

„Pan] Vilém z Rožmberka, nejvyšší purkrabí zemřel,“ volně vážným hlasem zvěstoval pánu na Ličkově pan Sixta, a na svého hostitele zkoumavě pohlédnuv umkl.

Pana Jiřího tato zpráva překvapila, z míry přivedla. Povstal a postaviv se proti hosti svému ještě jednou se tázal, jakoby se byl přeslechl. „Co že jsi, pane, Sixte, řekl?“

„Pana Viléma z Rožmberka není více mezi živými!“

„A kdy zemřel? Člověk nic neví, je tu jako zapadlý.“

„Posledního srpna.“

„Jaká to ztráta!“ posteskl pan Jiří, a skutečně jakési pohnutí jej ovládlo.

„Proč?“ nerad změklost jeho znamenal pan Sixta.

„Byl moudrý a rozšafný.“

„A není v celém království již muže pro tento úřad schopného?“ pronesl pan Sixta významně na svého hostitele pohlédnuv.

„Osoba se ovšem nalezne, ale té rozšafnosti, pane Sixte, věř, míti nebude.“

„Tak, tak! To pěkně mluvíš!“

„Víš-li snad o někom?“

„Jak jsi nedovtipným!“ s povýšeným hlasem pronesl pan Sixta, a zrak jeho na panu Jiřím utkvěl a kolem rtů pohlál mu úsměv, že pan Popel postřehnul úsměv ten u srdce jakési teplo pocítil.

„Já, a proč? Věř, neznám nikoho!“ promluvil, aby předčasně neprozradil, co ho napadlo.

„A vidíš, já přece znám muže, jenž by se pro ten úřad hodil.“

„A kdo by to byl?“

Pan Sixta se ještě významněji usmál.

„Ty, pane Popele!“ řekl a na pana Jiřího pohlédl, aby mu neušel účinek, který jeho slova naň učiní. „Nemáš-li k tomuto povýšení jen nepatrný kroček?“ dodal ještě.

Panu Jiřímu se v hlavě zatemnilo. To bylo více než očekával, ačkoliv již dobře tušil, že pan Sixta něco podobného má na mysli. Teď probuzena v něm naděje na povýšení, a s tou nadějí procitly v něm mocnější než kdy jindy vlastnosti jeho: hrdost a ctižádost. V mysli své viděl se již v tomto úřadě, i závist pánů českých viděl.

„To pokoření mnohých!“ zalichotilo mu.

Přešel komnatou. Byl zamyšlen.

„A myslíš, že se toho úřadu nikomu jinému nedostane?“ zastavil se pan Jiří před hostem svým.

„Jak bych nemyslel! Je-li někdo jiný v takové milosti u císaře jako ty? Vyniká-li někdo jiný takovou vzdělaností jako ty? Jen třeba k císaři zajeti a požádati jej,“ připomínal pan Sixta.

„A odepře-li mi císař?“ netroufal si pan Popel.

„Že něco podobného jen pomyslit můžeš! Neváží-li si tě? Nevyznamenal-li tě nedávno zjevně přede všemi pány českými, dav ti zboží Krivoklátské, jež jsi zaměnil sobě za zboží Mělnické?“

Ještě dlouho, dlouho se radili, a že venku rozpoutala se bouře nejlítější, že blesk stíhá blesk, že hrom burácí, nedbali. Pan Jiří ani na děti nevzpomněl.

Že venku přelo, jen se cedilo, zůstal pan Sixta na Ličkově.

Teprve pozdě v noci ulehli, ale pan Jiří usnouti nemohl a nemohl. Myšlenky ty nejlichotivější vířily mu hlavou a spánek od něho zaplašovaly. Ale nermoutil se pan Jiří. Při těch myšlenkách nebyla mu noc dlouhou ni trapnou.

Druhého dne opustil pan Sixta Ličkov, a pan Jiří k radě jeho se také k odjezdu připravoval. Byl pevně rozhodnut učiniti kroky, aby dostalo se mu místa uprázdněného. Pan Sixta slíbil mu u císaře půdu připravit.

* * *

Tou dobou, co pan Sixta z Ličkova se vracel do Prahy, seděl v komnatě královského prokuratora pana Jindřicha z Pisnic Adam Hausler, bývalý písař pana Popela, a mluvil o bývalém svém pánu. Očerňoval ho. Vykládal, jaké divné praktiky a handle vede a připomínal věci nejpodivnější, týkající se jeho ctižádosti, hrlosti a smělé troufalosti.

Pan Jindřich z Pisnic se sice divil nemálo, ale věřil. Znal pana Jiřího poněkud. Rozpomenul se, jakých úskokův užil, aby nabyl zboží mladoboleslavského, od úmrtí pana Adama Krajíře z Krajků. Vyslechnuv pana Adama Hauslera propustil ho a uvažoval, co činiti. Z výpovědí Hauslerových poznával pana Jiřího zcela, a že v té chvíli vzpomněl si na uprázdněné místo nejvyššího purkrabí, uznal, že na tento úřad jest potřebí muže v pravdě nadšeného nezištnou a obětavou láskou k vlasti.

III.

Pan Jiří Popel na Ličkov z Prahy se již nevrátil. Zůstal tu již ve svém domě na Hradčanech, a dcery jeho, Eva s Marií, s čeledí přijely za ním. Obě, a zvláště Eva, vřele milovaly otce svého, ale od příchodu svého do Prahy takofka ho nepoznávaly. Byl stále zamyšlen a zasmušen.

Vězelo tou dobou v hlavě pana Jiřího více starostí než kdy jindy. Vžil se již zcela v myšlenku, že úřad nejvyššího purkrabí jedině on dovede náležitě zastávat. Ale bál se, aby přece nebyl pominut a někdo jiný nebyl ustanoven. Toho by nesnesl. Ješitnost a ctižádostivost jeho rozechvívala se při pouhém pomyšlení. A bez příčiny se nestrchoval. Císař Rudolf, když jej k radě pana Sixta o dosazení v tento úřad žádal, jen rameny pokrčil a neodpověděl. Začal řeč o jiném.

Později také z řečí přítelových vysvítalo, že naděje na úřad purkrabího jsou nepatrné. A to pana Popela rozčilovalo, znepokojovalo. Přemýšlel a uvažoval, co by měl činiti, aby mu neušlo a někdo nad něho nebyl povýšen. Uzrávalo v něm rozhodnutí užiti prostředků třeba i nejmělejších. Příležitost se mu naskytla. Hlavou jeho zamihla se šťastná myšlenka.

„Přinutím císaře!“ ustálil se a přecházeje dobře vytopenou komnatou uvažoval o své myšlence a záměry osnoval, jak to vše navleče a kdo mu musí býti nápomocen.

Bylo po novém roce 1593. Venku padal od rána sníh. Vše se již běhalo nejčistší bělostí.

Komnatou táhlo se milé teplo. Již od časného jitra praskal v krbu veselý oheň a příjemně dýchal. A pan Jiří od rána měřil kroky svými komnatu a hlavou jeho střídaly se myšlenky, vzbuzující nemalé starosti. Ob čas přistoupil k oknu a zamyšleně zadíval se do metelice.

Vyhlížel bratra svého Ladislava, pána na Zbiroze a Mělnice. Již včera ho čekal s panem Frantsonem, a nepřijel. Nejspíše vánice jej zdržela. Doufal však, že se s ním dnes shledá, ačkoliv se metelice neumírnila.

Pozval ho k sobě na Hradčany, chtěje se s ním poraditi.

A pan Ladislav Lobkovic nejel. Nemohl. Pan Jiří hořel netrpělivostí. Té nepohody! Kdyby věděl, že jej zastihne ještě na Zbiroze, sám by si tam zajel a nečekal by, aniž by dbal toho nečasu.

(Příště dále.)

NA SÁŇKÁCH.

Což nám dítkám blaze
na sněhové dráze!
Sáňky v zimní pohodě
letí s větrem v závodě
s pahorku a hráze.

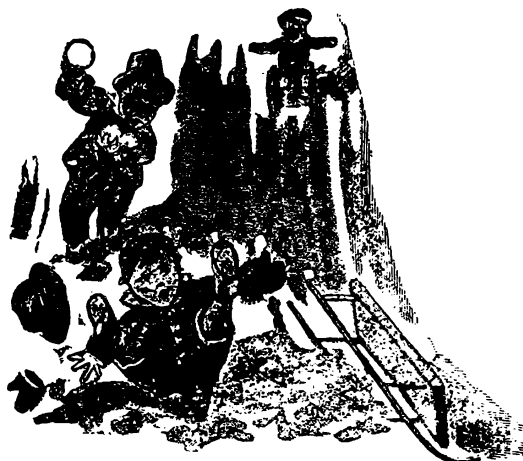
U nás není vády,
nemilujem spády;
dolů sáňky nesou nás,
my je na vrch vlečem zas,
tak se máme rády.

Tiše jedem dolů
strání do údolu;
i když někdy ve běhu
převrhнем se do sněhu
těšíme se spolu.

Nechť větry vanou
až nám tváře vzplanou;
vzroste na nich růže květ,
k matince pak půjdem zpět,
zítra na shledanou!

Vil. Ambrož.

Z malého velké.

Koulela se, koulela
sněhová kulička,
koulela ji s bratříčkem
maleunká sestřička.

A že dítky koulely
obě do únavy,
koule pořád vyrůstala,
až jim šla nad hlavy.

Loudila se, loudila
nepěkná chybička,
vloudila se potají
dítkám do srdíčka.

A že ji v něm trpěly,
bujně vyrůstala,
až se z malé chybičky
velká chyba stala.

Vil. Ambrož.

1. února.)

Ignatius, přímím Theoforus (Bohonosný), byl žák sv. apoštola Jana; od obou apoštolů Petra a Pavla byl za biskupa vysvěcen a na stoličce Antiochenskou povýšen. 40 let byl biskupem církve této; za který čas neustále se snažil, stádce své proti tuhému pronásledování hájiti a u víře svatě utvrzovati. S Boží pomocí ušel smrti mučnické za Domiciana; byl však nad tím velice zarmoucen, neboť se domníval, že ještě nedospěl oné dokonalé lásky Kristovy, aby hoden byl smrti mučnické. Když pak Trajan od nedávna u vládu nad Římany se uvažal, Ignatius se smrti té dočkal. Trajan zajisté v 9. roku panování svého vydobytým nade Skyty a Dáky a jinými národy vítězstvím zvyškomyslněv domníval se, že mu ku podmanění všech ještě také bohabojná církev křestanů zbývá. Protož i vyhrožoval jim, s jinými-li národy se démonům klaněti nebudou, pronásledováním a donucoval všechny, kteří zbožně žili, aby buď modlám obětovali, nebo umřeli. Tehdáž šlechtitný Kristův bojovník boje se o církev svou, samovolně dal se dovésti ku Trajanovi, který tehdáž v Antiochii meškal, ale proti Armenům a Parthům do boje táhl. Když před obličejem císaře stanul, otázal se ho tento: „Ty kdož jsi, démone zlý! Tak tuze pilný přestupování velení našich, a také jiné k jich záhubě naváděti?“

Na to odpověděl Ignatius: „Nikdo nejmenuje Theofora zlým démonem; démoné zajisté straní se služebníků Božích. Jestliže však proto, že oněm obtížným jsem, mne zlým nazýváš démonem, vy-

znávám tolikéž s tebou; nebo maje Krista, Krále nebeského v sobě, zmařuji úskoky jejich.“

Trajan řekl: „Kdo jest Theoforem (bohonosičem)?“

Ignatius odslovil: „Kdo Krista v útrobě nosí.“

Trajan pravil: „Cože, my se tobě nezdáme v mysli nositi bohy své, jež máme pomocníky proti nepřátelům?“

Ignatius odpověděl: „Bloudíš, démony pohanů bohy nazýváje. Jeden zajisté jest Bůh, jenžto stvořil nebe i zemi a moře se vším, co se v nich nalezá. A jeden Kristus, jednorozený Syn Boží, jehožto kéž uživu království!“

Trajan: „Mluvíš o tom, jenž pod Pontským Pilátem ukřižován byl?“

„O tom,“ odpověděl Ignatius, „jenžto hříchy moje i s jejich původcem ukřižoval, a veškeren podvod a všecku zlost démonů pod nohy v srdci Ho nosících podrobil.“

„Nosíš tedy,“ vece Trajan, „Ukřižovaného v sobě?“

„Ano,“ řekl Ignatius; „neboť psáno jest: „Přebývati budu v nich a procházeti se mezi nimi.““

Tu vynesl Trajan úsudek: „Velíme, aby Ignatius, právě v sobě nositi Ukřižovaného, svázán, vojáky do Říma velkého veden byl, a tam divokým zvířatům za pokrm posloužil k obveselení lidu.“

Uslyšev sv. mučelník ten úsudek, hlasitě a radostně zvolal: „Děkuji Ti, Pane! že jsi mne odůstojnil dokonalé k Tobě lásky svázav mne železnými okovy s apoštolem Tvým Pavlem.“

To povědév, přijal okovy s veselím. Pomodliv se prve za církev a doporučiv ji v slzách Pánu, od žoldnéřů surových chopen jest, aby do Říma veden byl zvířatům za pokrm. S ochotnou radostí, vroucně trpěti žádaje ubíral se z Antiochie do Seleucie, odkud se po lodi plavil. Po mnohých nesnázích ve Smyrně přistav a radostně z lodi vystoupiv chvátal uvidět sv. Polykarpa, biskupa Smyrnenského, spoluúčně svého. U něho se ubytoval, účastňoval ho duchovních darů svých, plesal nad okovy svými a napomínal ho, aby mu síly k mučeníctví vyprosil.

O to prosil nejsnažněji celou církev: nebo města a obce Asie chvátajíce všechny nějaký dar duchovní od něho obdržet, skrze biskupy, kněze a jáhny ho pozdravovati daly. Především však žádal sv. Polykarpa, by orodoval za něho, aby jenom brzy divokými zvířaty světu byv vyrván ku spatřování tváře Kristovy se octnul. Tak mluvil, tak osvědčoval, takovou ku Kristu láskou se rozšiřoval,

jako maje již dojítí nebes sličným vyznáním a pomocí těch, jenž na modlitbách s ním zápasili. Aby církvím skrze správce ho uvítavším se odsloužil, poslal jim na děkování listy, z nichž milostnost duchovní se želáním a napomínáním kanula. Vida tedy, ani všickni k němu přilnuli, obával se, aby nyní, ježto krásná brána mučeníctví se mu otevřela, láska bratrů nebyla závadou jeho odchodu ke Kristu Pánu, a tndy psal list k Římanům, kterým upokojiv bratry v Římě odporné, odeplul ze Smyrny.

Nebo vojáci doráželi na něho, jenž Krista v sobě nosil, aby chvátal do velikého města k veřejným hrám, kdež před obličejem lidu římského šelmám byv předhozen koruny bojování svého dosáhl. Přišel tedy do Troady, odkud přivezen byl do Neapole, potom na Filippy šel do Macedonie a části Epiru, na přímoří loď naleznuv mořem Siným plul, a odtud dostav se do moře Tyrrhenského, a mnoha měst a ostrovů pominuv zočil Puteoly. I žela tuto vystoupiti, chtěje po šlépějích apoštola Pavla kráčet, ale prudký náhle povstalý vítr na předeck lodi narážeje, nedopustil tomu. Žehnaje tedy lásku bratří v místě onom, odplul dále. An pak pohodlný vítr za dne a za noci vál, brzy se přibližovali k cíli cesty, a přátelé vzdychali, že jim nastává rozžehnati se s mileným biskupem tímto. Jemu však šlo po vůli, ježto pospíchal opustiti svět, aby přispěl ku Pánu zamilovanému. Když se doplavili portu římského, a čas nelidských her již ku konci se blížil, znetrpělivěli pro obmeškání vojáci; biskup však rád podrobil se jejich nastoupání.

Odtud tedy odstanuli od místa, jež sluje Port; již pak rozešla se pověst o sv. mučeníkovi. Tu přicházeli v ústrety bratří, jednak bázně, jednak radostí plni. Radostí sice, že jim dostalo se obcovati s Theoforem; bázně pak, že takového muže ku smrti vedeno. Ježto pak někteří v horlivosti pravili, že ukojí lid, aby nežádal smrti spravedlivého tohoto, poručil jim sv. Ignatius pomlčeti. Poznal v duchu úmysl jejich a prosil je všecky, aby pravou láskou se jemu propůjčovali, a více než v listu nyní domlouval jim, nezáviděti jemu, že k Pánu pospíchá. Když pak se všemi bratřími přítomnými na kolena se vrhna pomodlil se k Synu Božímu za církev, aby přestalo pronásledování, a bratři v lásce vzájemné aby sestrváli: úprkem do amfiteatru byl veden. Tam bez meškání vstrčen byl podle rozkazu prve od císaře vyšlého, ježto se hry zápasní skončovaly. Nebo byl právě den nejslavnější, (Saturnalia), kdežto největší zástup lidu se scházival. Tak předhozen byl krutým šelmám a naplnila

se brzy žádost jeho, jakož psáno jest: „Žádost spravedlivých dobro-
líbezná jest.“

Tak zajisté dříve sobě dokonati žádal v listu, aby žádnému sbíráním ostatků jeho obtížnosti se nepřidávalo. Zůstaly také jenom tvrdší části z ostatkův jeho, jež do Antiochie přineseny a ve schránce uloženy jsou jako převzácný poklad pro milost mučnickou církvi odkázaný. Za času sv. Jana Zlat. ještě valně ctily se ostatky sv. Ignatia, jak o tom svědčí řeč sv. Jana Zlatoústého.

To pak se přihodilo 20. prosince r. 107 za druhého konsulátu Suly a Senecia. Průvodcové sv. Ignatia vlastníma očima to všechno spatřivše bděli doma celou noc v slzách a modlili se k Bohu, aby ujistil jich o tom, co se dálo, zdali Bohu libá jest smrt jeho. Když na to podřímli, uviděli ho jedni, an u nich stál a jich objímal, jiní spatřili ho za ně se modlícího, jiní potom mokvati jako z veliké nesnáze přicházejícího a pak v Pánu přistanulého. To vidouce a potom vidění snů porovnavše vespolek naplnění byli náramnou radostí, chválili Boha a blahoslavili Svatého.

Vyobrazuje se sv. Ignatius v rouchu biskupském, vedle něho lvové; neboť řekl, že jako pšenička musí zuby jejich rozemlen býti.

J. E. Bílý.

Vlastenecké lístky.

5. Arcikníže Karel.

Bratr císaře Josefa II., Leopold II., panoval v Rakousku jen dva roky (1790—1792.). Po něm následoval v měsíci březnu r. 1792. jeho syn František, jako německý císař František II., od roku 1804., kdy bylo prohlášeno Rakousko za císařství, jako František I. (1792—1836.).

Za jeho vlády povstal ve Francii veliký vojevůdce, jménem Napoleon Bonaparte. Ten se stal francouzským císařem, a ve své nezměrné pýše a panovačnosti chtěl si podrobiti všechny evropské země. Proto válčil dlouho i s Rakouskem.

V tom čase byl nejslavnějším vojevůdcem rakouským arcikníže Karel, bratr císaře Františka.

Ale arcikníže Karel nebyl jen udatným válečníkem, než i pánem velice lidumilným. Důkazy toho podal na př. roku 1796., když bojoval proti Francouzům na Rýně v Německu.

Francouzský generál Mortó byl v jedné bitvě smrtelně raněn a dostal se mimo to do zajetí rakouského. Arcikníže Karel přichvátal ke smrtelnému loži nepřítele, projevil mu svou srdečnou útrpnost a poslal mu hned svého vlastního lékaře.

Generál druhého dne skonal. Arcikníže poslal mrtvolu generála francouzskému vojsku, propustil zajaté soudruhy nebožtíkovy na svobodu, a sám mrtvolu doprovodil.

Francouzi pohrobili svého vůdce u Koblence a stříleli k jeho poslední počtě z děl. Podobně i naše vojsko dostalo rozkaz od arciknížete; vstoupilo do zbraně a vzdalo rovněž poslední čest mrtvému generálovi nepřátelského vojska.

Roku 1800. odebral se arcikníže do Čech, aby převzal vrchní velení nad vojsky, která bojovala proti Francouzům. Na blízku bojiště potkal mnoho raněných. Někteří z nich se vlekli za vojskem jen s největšími obtížemi a s velikým namáháním. Těžce ranění byli naloženi na vozy se zavazadly. Koní byl veliký nedostatek. Dobří vojínové se zapřáhali sami do vozův, aby své raněné druhy zachránili před zajetím.

K místu, kde bylo nejvíce raněných, se právě přiblížilo oddělení rakouského dělostřelectva. Ustupovalo před nepřítelem, který se vždy více blížil. Vida to šlechtitý arcikníže, poručil, aby byli koně od děl odepnuti a zapřaženi do vozů, na nichž bylo množství raněných, řka s nadšením:

„Tito hodní muži zaslouží spíše aby byli zachráněni, než několik bezduchých děl!“ —

Arcikníže Karel se proslavil jako duchaplný vojevůdce a rekovný hrdina v mnohých krvavých bitvách. Nejslavnější bitvy, které vznešený arcikníže s Napoleonem svedl, jsou: Aspernská a Wagramská u Vídně.

U Aspru dobyl arcikníže dne 21. a 22. května r. 1809 stkvělého vítězství; u Wagramu ustoupil veliké přesile nepřátelské po hrdinském boji.

Arcikníže Karel byl také mužem velmi nábožným. Za doby pokoje a míru chodíval každodenně na mši svatou a často přijímal nejsvětější Svátost oltářní. Hlavní jeho péčí bylo, aby se připravil dobře k smrti. Častěji proto žádal svého lékaře, aby mu netajil,

kdyby stav jeho života byl nebezpečný nebo jen povážlivý. Smrti se nelekal, což bylo patrné nejlépe z veselého hlasu a z dobré nálady, s kterou říkával svému lékaři:

„A kdybyste pozoroval, že to se mnou není v pořádku, zavolejte na mne jen bez obalu: ‚Vzhůru, starý vojáku! Jest čas, abys připravil se k vojsku.‘“

Vojskem tímto mínil věhlasný arcikníže vojíny, kteří před ním v bitvách padli a na věčnost se odebrali.

6. Ondřej Hofer.

Roku 1805. připadly Tyroly k Bavorsku. Ale věrní Tyrolané zůstali přece ve svých srdcích dobrými Rakušany. A když r. 1809. byla Rakouskem vypovězena válka Napoleonovi, těšili se Tyrolané, že se hodina vysvobození přiblížila. Ještě než náležitě zvěděli, jak se věci mají, vyslali do Vídně poselstvo, žádající pomoci.

Mezi vyslanci byl také hostinský z Paserského údolí — Ondřej Hofer. Vrátil se s veselou myslí ku svým a oznamoval netrpělivě ho očekávajícím: „Chvála Bohu, bude nám pomoheno!“

I byly činěny potajmo přípravy, až se přiblížila noc na den 9. dubna r. 1809. Zavzněly ze zdáli poplašné zvuky zvonův, a s hor zářily výstražné ohně. A když se přiblížilo jitro dne 10. dubna, vyřítil se Hofer se svými Tyrolany se skalín a přepadl nepřátelské zástupy. Strašlivě dopadaly balvany skalní a klády na nepřátele v údolí, z křovin pak a z chatrčí svištěly dobře mířené kule od daných Tyrolanů. Těch málo nepřátel, kteří ušli smrti, utekli se do Innsbrucku a do pevnosti Kufšteinu. Innsbrucku bylo dobyto, Kufštein obležen, a během několika málo dní byla zase země nepřátel prosta. —

To byl hrdinský čin Tyrolanů na jaře r. 1809.

Po bitvě u Wagramu vtrhli zástupové nepřátelští přes Salcburk do Tyrol, a Bavoři obsadili Innsbruck. Tu sestoupil Hofer se svými věrnými s hor a osvobodil Innsbruck. Tu stal se vrchním velitelem celého Tyrolska, jež bylo brzy od nepřátel osvobozeno. Tyrolané obsadili své průsmyky a učinili i silnice nesjízdnými, strhli mosty a střežili zemi. V té době však byl uzavřen Vídeňský mír, jímž připadly Tyroly opět k Bavorsku.

Arcikníže Jan Rakouský oznamoval Tyrolanům:

„Císař František si přeje, abyste se i pod vládou bavorskou pokojně chovali a bezúčelně se neobětovali.“

Ondřej Hofer sám nyní vyzýval, aby jeho milí složili zbraň; tu však obdržel klamnou zprávu, již bylo znovu k odporu vyzýváno. Brzy ovšem poznal se omyl, a počet jeho přívrženců byl dnem ode dne menším.

S krvácejícím srdcem zašel Hofer zase na Alpy a tu se skrýval. Jen jeho žena a nejvěrnější přátelé ho čas od času v ukryté chatrči navštěvovali a potravu mu přinášeli. Radilo se mu, aby se zachránil útekem, neboť Napoleon vypsál na jeho hlavu 1500 zl., ale bázně neznalý muž odpovídal: „Nižádný Tyrolan mne nezradí. Jsem tedy úplně bezpečen!“

Ale po nějakém čase přece vyskytl se bídák, který skrýš jeho nepřátelům prozradil.

Časně ráno dne 20. ledna 1810 byla odlehlá jeho chatrč francouzským mužstvem obsazena. Hofer maje svou kulovnici v ruce, vyšel ze dveří a odpověděl na otázku, kdo by byl, nezastrašitelným hlasem: „Jsem Ondřej Hofer! Můj život jest ve vašich rukou. Ušetřte jen mé ženy a mých dětí!“

Hofer byl spoután a do Bolzana přiveden, odtud pak do pevnosti Mantovy odveden a před vojenský soud postaven. Ortel smrti byl mu přečten. Hofer ho vyslechl se statečností a pevností pravého muže.

Na místě popravním byl mu podán bílý šat, aby si ním oči zavázal; s opovržením vrátil jej Hofer. Když ho připomněli, aby poklekl na kolena, odvětil: „Stojím před tím, který mne stvořil; chci mu tedy také stoje duši svou odevzdati!“

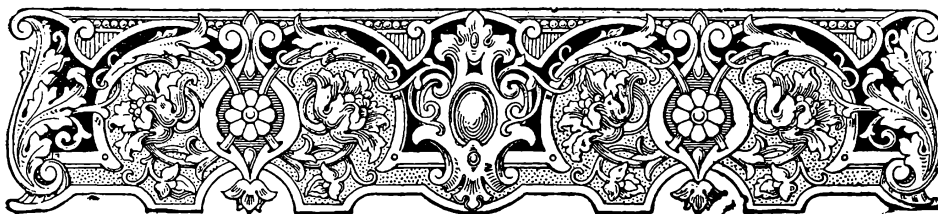
Po té velel sám pevným hlasem: „Palte!“ a padl jako slavný hrdina pod kulemi francouzských vojínů.

Tělesné pozůstatky tohoto proslaveného hrdiny tyrolského jsou uloženy ve dvorním chrámu Páně v Innsbrucku.

Rodinu jeho velikomyslně opatřil císař František I.

J. J. V.

U zimní královny.

Pohádka. Napsala L. Grossmannová-Brodská.

a devaterými horami a za desaterými řekami stál na břehu ledového moře nádherný křišťálový palác, jež obývala zimní královna se svojí veselou a četnou družinou. Nebylo zde smutno ani truchlivo, naopak, četní panoši královniny, čiperní Severáčkové, bujně se prohánějící po stkvostných, perlami a diamanty vykládaných síních, rádi sobě zalaškovali se Sněhulkami, z nichž sestávalo královnino ženské služebnictvo.

A velebná zimní královna byla nad pomyslení shovívavou a vlídnou panovnicí zde ve svém království na břehu ledového moře, kdež trávila větší část roku; kdykoli totiž na zemi u lidí panovalo jaro i léto, ubírala se sem k odpočinku, pokud by se opět znovu nevydala chrániti a těšiti odpočívající Matičku zemi.

Právem byla zimní královna milovaná od svých poddaných, a za její přítomnosti střídaly se zde veselé radovánky jedna za druhou, neboť o to dbaly čtveračivé Sněhulky, neposední Severáčkové, první služebnice královnina Jinovatka, ba i ten vážný, zamračený pan Mráz, který byl správcem celého království, a jen někdy výminkou na vyšší rozkaz vydával se mezi lidi za svojí královnou; ti všichni uměli býti tak veseli, že by nikdo neřekl ani neuvěřil.

Vždyť v tom křišťálovém zámku tak mile se odrážel zdravý, veselý smích neposedných Severáčků, kdykoli škádlili nemotorného pana Mráze, který měl na bradě na místě vousů samé tenouninké dlouhé rampoušky, tak že kdykoli hlavou potřásl, zvonilo to o sebe jako tisíce stříbrných rolniček.

Ba znali to ti Severáčkové, znali, neboť i mezi lidmi zazpívali-li svoji písničku, všecko s nimi vesele dle taktu tančilo, ba ani ty lístky na stromech se neudrželi a vpadnuvše jim do noty, kroužili vesele ve vzduchu. A to bylo ve světě mezi lidmi, jimž po většině nebývá zima příjemnou a kteří si veselosti Severáčků málokdy povšímnou, ale tam u nich v jejich vlasti, to byl rej, to byl shon, když chytíce se za ručky se Sněhulkami počali se točiti kolem bručivého Mráze, zpívající mu :

„Náš pan Mráz
strašil nás,
že nám spráží nosy,
na které rád červené

ptáky hejly nosí;
my se mu však vysmějeme,
do ledu mu zašijeme
jeho dlouhé šosy!“

„Vy nezvedená, bujná čeládko,“ bručel Mráz, nemoha se vyplést z kola rozveselené mládeže, „jen sečkejte, až se dostanu ven, já vám potom svojí metlou našlehám, až vám stuhne krev v žilách.“

„Toho nečiň, staroušku, toť víš, že ti šotkové tak vyvádí spíše z dlouhé chvíle nežli ze zlomyslnosti,“ namítala mírná Jinovatka, upravujíc si na hlavě měňavou, průhlednou roušku.

„Však by neměla naše panovnice ve svém sídle trpěti takovou svévoli,“ zabručel pohněvaný Mráz, „jest tak tichá, klidná, vznešená, i divím se, může-li poslouchati po celý den smích a klábosení svého komonstva.“

„Pravdu máš, předobrá jest naše královna, ale je-li tak šetrná a užitečná lidem, jimž ochraňuje osení, kvítka a křoviny, odívajíc je svým rouchem sněhovým aby nezhynuli, proč neměla by býti stejně laskavou k poddaným své vlastní říše?“

„Aj, co slyším, Jinovatko, ty ujímáš se své královny?! Což jest starý, věčně nespokojený Mráz opět nad něčím rozezlen?“ ozval se opodál sladký a líbezný hlas.

Jinovatka se uklonila a přistoupila ku královně, aby ji dovedla k démantovému trůnu, a také Severáčkové se rázem sběhli, aby ji pozvedli dlouhou bělostnou vložku sněhového roucha královského, kdežto Sněhulky házely na cestu před královskou paní něžné sněženky a sličně utvořené hvězdičky sněhové.

Když královna usedla, nastalo hluboké ticho, načež pravila zimní panovnice: „Mám to ráda, když je všecko veselo a raduje-li se mé okolí, pouze tamo náš věrný Mráz tváří se velmi nespokojen; nuže mluv, co se ti přihodilo nemilého, staroušku?“

Darmo Jinovatka dávala Mrázovi znamení, aby se mírnil, on byl skutečně rozezlen, i pravil: „Tvoji panoši, královno, tropili si žerty z tvého starého, věrného služebníka.“

„Ne, to by nebylo pěkné, aby si mládí nevážilo stáří; něco takového trpěti nebudu; mluv, Jinovatko, vysvětli mi to, abych mohla pronésti spravedlivý soud,“ kázala královna.

Jinovatka uklonivši se pravila: „Neračič se horšiti, jasná panovnice, náš Mráz jest mrzut a rozezlen, poněvadž byl vyrušen ze spánku. Tvoje dvořanstvo chtělo si uspořádati zábavu na ledě, ale moře nebylo dosti umrzlé, neboť Mráz nedbal, aby svým dechem utvořil silného ledu, tu jali se ho tvoji panoši budit, a tu on jim pohrozil, že jim všem na vždycky přičaruje červené hejly na nosíky. I počaly tu Sněhulky naříkati a prositi, aby toho nečinil, a ze strachu zatáhly ho sem do síně, kdež kolem něho tančili. To jest vše, i myslím, že ho chtěli spíše udobřiti a rozveseliti, nežli aby se mu posmívali.“

„Ano, Jinovatka mluví pravdu!“ volaly jasné blásky Sněhulek.

Královna se usmála. „Ráda slyším, že jste nechtěli našemu stařečkovi ublížiti posměchem, ale aby se něco podobného vícekrát neopakovalo, tedy našim bujným panošíkům uložím mírný trest, který bude zároveň ulehčením našemu prvnímu rádci, vážnému Mrázovi. Tedy slyšte: Jest známo, že kdykoliv vydala jsem se mezi lidi, často mě provázel Mráz za tím účelem, aby .“

„Aby maloval lidem červené nosy,“ zašeptal nejstarší panoš svému soudruhu.

Řekl to velmi potichu, než královna to přece zaslechla, nedávíc však na sobě ničeho znáti, pokračovala: „... aby svým dechem na řeky i potoky vykouznil led, na němž by se bavily a klouzaly veselé dítky, které semě nebojí, aby maloval na okénka ledové květiny, jaké rostou v naší kouzelné zahradě, a dále aby stromy a křoviny obaloval do sněhových kožíškův a rozséval na zemi lesknoucí diamanty a perle.“

Starý Mráz si při řeči své panovnice, když vypočítávala jeho zásluhy, spokojeně hladil dlouhou bradu, tak že tenínké rampoušky pěkně o sebe zvonili.

Královna, zpozorujíc samolibost svého prvního rádce, potutelně se usmála a pokračovala: „A mnoho prospěšných věcí koná ještě můj služebník, ale na jedno musím zvláště poukázati: on těm čiperným dětičkám, které i v zimě ze své mladosti se radují a

vesele venku skotačí, sobě pro žert maluje na nosíky tuze pěkné, červené hejly.“

„Hihihihih! Hehehehehehe!“ chechtaly se té řeči veselé Sněhulky, kdežto ze řady Severáčkův ozýval se hlasitější smích, vyznívající v silnější: „Hahahaha!“

Když se bouře veselosti poněkud utišila, pokračovala královna: „A tu, abych věrnému služebníku dala zadostučinění za nezvedenost mých panošův, i aby si staroušek mohl pohověti, ustanovuji, že od dnešního dne, na místě pana Mráze bude dítkám na zemi malovati nosíky ten panošík, který je zde mezi vámi největším pokušitelem. Nuže, který z vás to jest?“

„Já ne, já ne, já ne!!!“ hlučelo ze zástupu Severáčků, kdež se jeden za druhého schovával.

„Takto bychom se nikdy pravdy nedověděli,“ usmála se královna, „nuže, není-li jeden za všechny, budete všichni za jednoho! Nejstarší z vás nastoupí tento trest hned napříště, jakmile se opět mezi lidi odeběru, a tak dle stáří budete se za sebou vždy střídati.“

„Hu, hu, hu, hu!“ zasmál se spokojeně starý Mráz, „to jim patří, neposedům bujným, snad nyní skrotnou a dají mi pokoje.“

Ale Severáčkové, vědouce nyní, že mají všichni stejnou měrou naměřeno a nechtějíce se před Sněhulkami zdáti zahanbeni, smáli se také, smála se Jinovatka, a neodolala smíchu ani královna a Sněhulky, které starého Mráze chytaly za ruce, aby ho docela udobrily.

„A nyní slyšte můj rozkaz! Jak jsem usoudila, tak se stane. Mráz tentokráte zůstane doma, a na jeho místě půjde se mnou můj nejstarší panoš Severáček.“

„Ano, ale čím bude dětem hejly malovati? Náš Mráz má k tomu dlouhou vousatou bradu, kdežto panošík jest skoro pouhé dítě a hladký v obličejí jako panenka,“ uctivě namítala Jinovatka.

„Však tomu odpomohu,“ odpověděla královna. „Mrázi, přistup blíže!“

Mráz postavil se těsně u samého trůnu.

„Tak, a nyní si ulom nejdelší ze svých rampoušků na bradě,“ kázala panovnice.

Starý Mráz se trochu ošíval, vida, jak se panoši čtveračivě pošuchují, ale z královského rozkazu nebylo odvolání, ulomil si tedy nejdelší rampoušek až to chruplo a položil ho na stupně trůnu.

„Dobře, můžeš jíti,“ kynula mu panovnice, „nyní ať přistoupí nejstarší z panošů.“

Tento svižně a lehce předstoupil.

„Vezmi ten rampoušek,“ kázala královna, „a bedlivě ho uschovej; kdykoli mě budeš provázeti, poneseš ho v ruce jako kouzelný proutek, pod nímž všecko mrazem utuhne. A nyní se mějte dobře, milé dítky; přeji si, byste se veselily jen ve svornosti a lásce, a veškerou nemístnou bujnost abyste vymísily ze svých radovánek.“

Odešla královna provázena věrnou Jinovatkou, a v perlové síni křišťálového zámku zavládlo nyní hlučné a ničím nerušené veselí, jehož se nyní účastnil také Mráz a mísil svůj hluboký bručivý smích u veselé hlásky Sněhulek jako basový zvuk do zlatých rolniček.

„No sečkejte, hned zítra vám na moři udělám klouzačku a vyzdobím ji drahým kamením, to se pobavíte,“ sliboval Mráz Sněhulkám.

„A my vám za to, staroušku, usteleme do samých prachových peřinek ze sněhu,“ lichotily mu Sněhulky; ale nejveselejší byl Severáček, ten nejstarší, jenž mávaje svým rampouškem, dával takt k hudbě, když nejveselejší ze Sněhulek vzpouzejícího se pana Mráze vtáhla do kola k tanci.

A veselo i hlučno bylo v paláci zimní královny, všecko to o překot křepčilo, a lidé na zemi si povídali: „To se to dnes venku chumelí.“

Křesťanství v Číně.

Vypravuje Čeněk Tonder.

hromná říše Čínská, kterouž Číňané Čung-kuo (říše středu) a sebe sami Si-jang-žin (lidé od západního moře) nazývají, rozkládá se mezi 18°—53° sev. šíře a 88°—153° vých. délky, zabírajíc tak prostoru prevelikou. Na této ploše přebývá celá třetina veškerého lidstva povrchu zemského, čili více než 400 millionů. Jest Čína po našem názoru opravdu přelidněna.

Bohatství země této přírodní, jakož i výsledky dávnověké čínské vzdělanosti (knihtisk, střelka magnetická, prach, hedbáví atd.) ode dávna lákaly Evropu ku čilým stykům obchodním. Již v dobách nejstarších kvetl obchod výměnný prostředkem karavan mezi říší Římskou a Čínou. Ale země sama jako princezna z pohádky dlouho

halila se v kouzelný závoj tajemství, ač plodiny a výrobky její už dávno byly známy. Zemi tuto, o které kupci tolik krásného jako podivného vypravovati dovedli, nazývali staří Řekové Serikon, podle hedbáví, jež odtamtud přicházelo, a obyvatele její zvali Séres (hedbávníci).

Přetěžké, ba nepřekonatelné překážky stavěly se Evropanům v cesty, aby vlastním názorem pohádkovou vlast bource hedbávního poznali. Nejen nesnáze daleké, sterým nebezpečím hroící cesty, ale tvrdošíjná zarputilost a hluboká nenávisť, kterou Číňané oproti „bílým dáblům“ (jak Evropany nazývali) jevíli, bránu do Číny zavírali.

Co však odstrašilo kupce a obchodníky, to nedovedlo nikterak oslabiti horoucí touhu kněží křesťanských, již řídíce se slovy Pána a Spasitele našeho, nedbali propastí mořských, ani hlubin brozných, ani loupeživých pronárodův, ani pouští nepřehledných, ani smrtícího dechu Samnumu, ale s křížem a evangeliem v ruce vcházeli do země, kdež jedinká kynula jim odměna, smrt mučnická. Práví to rytíři Kristovy, kteříž opustivše svou vlast, své otce, své matky, šli za příkladem Mistra: Jdouce do celého světa, učte všecky národy! A šli s čelem vztýčeným, se srdcem neohroženým, obrnění láskou a evangeliem.

Již prý sv. Tomáš Číňanům víru Kristovu hlásal. Ovšem, že pověst ta není zaručena, ačkoliv světec tento na svých cestách misionářských mezi Medy, Indy a Peršany zajisté až ke hranicím „země středu“ pronikl. Posléze byl u města Meliapur (nyní město portugalské „Sv. Tomáš“) indickými brahmíny¹⁾ zavražděn.

Prvé, určité zprávy sahají do století VII., kdy z Cařihradu nejprvnější paprsky světla křesťanského stihly do Číny za panování císařů z rodu Tangův. Z roku 781. p. K. zachoval se kamenný nápis v městě Si-ngan-fu, hlásající, že tu knězi Olapenovi bylo již r. 636. dovoleno zbudovati první chrám a hlásati sv. evangelium.

Avšak již brzy Číňané, byvše poštíváni bonci,²⁾ vrhli se na křesťany a krutě je pronásledovali. A od těch dob protivenství ještě přechoasto dolehlo na vyznavače náboženství Nebes-Pána, jak Číňané křesťany nazývají. Ve století XIII. počali se papežové Innocenc IV. a Mikuláš VI. úsilovně o Čínu zajímati. Roku 1246. kněz řádu sv. Františka, Jan Karpinski, Polák rodem, pronikl Mongolskem do Číny. Té doby také jiný kněz, Francouz, Rubruquis, velice byl překvapen, když jako posel francouzského krále Ludvíka Sv. vkročiv

¹⁾ Kněží indiští. — ²⁾ Kněží budhistští.

do hlavního města Mongolska Karakorum, křesťanský chrám tu spatřil. Počet křesťanů v Číně utěšeně rostl, že již na počátku století XIV. Klement zřídil v hlavním městě Číny Pekingu arcibiskupství, jež po 42 roky horlivě spravoval francouzský misionář Jan z Montesorvina. V XVI. století hlásal víru Kristovu v blízkém Japonsku sv. František Xaverský. Horlivý tento věrověstec poslal do Evropy hojné zprávy o Číně, a již se sám do „říše středu“ chystal, když jej neočekávaně zastihla smrt na ostrůvku Saurianu, jižně od Kantonu ležícího (r. 1532.). Po jeho smrti neustáli Františkáni, Dominikáni a Jesuité vnikati do Číny, ač vstup do země pokutou smrti trestán byl. Toť ovšem výsledky jich bezpříkladné hrdinnosti mohly nésti jen skrovné ovoce.

Teprve když r. 1584. otevřen byl přístav v Kantonu lodím evropským, zdála se vzházeti větší naděje. Věrověstci: Roger, Valignanus, Panius, Matouš z Ricci, horlivě konali svatý úkol svůj. Při svém příchodu do Číny nenalezli téměř ani stopy dřívějších prací na vinici Páně. Jmenovitě kněz Ricci získal si vážnost a lásku samého císaře, zhotovením první mapy Číny. Po smrti jeho i kněz Jan Adam Schall těšil se také přízni císařově, že tento dal zásluhy jeho napsati na zlacenou tabuli železnou. Zvláště pak za císaře Kun-ši nastal křesťanství čas příznivý, a Adam Schall jmenován byl mandarinem¹⁾ mathematického sboru. Tu i mnozí ze znamenitých a předních rodin čínských ochotně evangelium přijímali a pokřtiti se dali. Již r. 1651. počítalo se v Číně více než 150.000 křesťanů, kterýžto počet během dalších dvanácti let se zdvojnásobil. V hlavním městě obec křesťanská sama na 5000 duší vyrostla. V chrámě jejím pak visel nápis, jež sám císař na pochvalu náboženství křesťanského byl sepsal.

Když však císař tento zemřel a na místě osmiletého synka jeho Chang-hi čtyři mandarinové vlády se ujali, počalo hrozné pronásledování vyznavačům Kristovým. Kněz Schall se třemi misionáři a čtyřmi vznešenými křesťany Číňany pohnáni před soud; podplacení soudcové vyřkli nade všemi ortel smrti. Číňané sice ortelování, ale na evropské misionáře bála se přece vláda čínská vložiti ruku. Spokojila se jich vypovězením do Kantonu. Teprve když Changhi dospěv let, sám otěže vlády převzal, nastaly křesťanům časy utěšenější. Misionáře, v Kantonu vězněné, kázal ihned propustiti, a přední z nich ku svému dvoru povolal. Když pak z Francie r. 1685. šest misionářů do Číny nově přibýlo, na důkaz lásky a vážnosti jim

¹⁾ Vysoký úředník čínský.

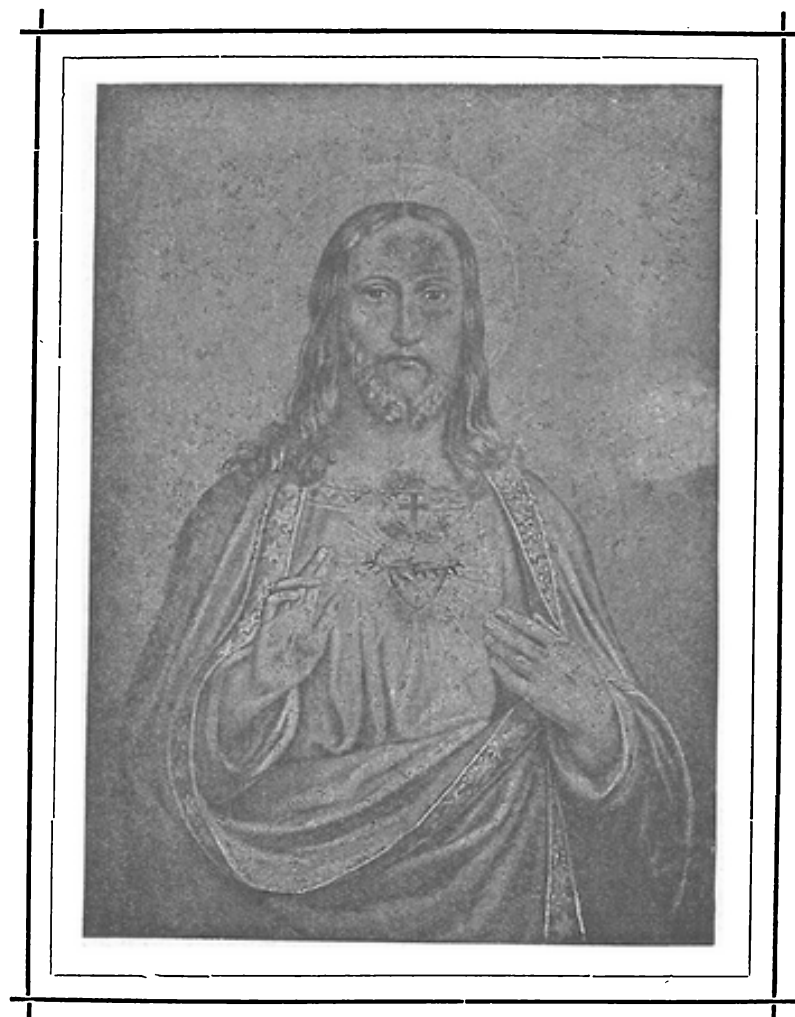
ve vlastním paláci příbytek vykázal a ve společnosti jejich stále rád meškal. Později sám vystavěl křesťanský chrám a dovolil poddaným svým veřejně víru Kristovu přijímati. Za něho počaly osady křesťanské po celé ohromné říši utěšeně kvésti. Hlavní pak zásluhy náleží toho kněží z Tovaryšstva Ježíšova.

Žel Bohu, že císař Changhi nezanechal nástupce sebe důstojného. Neboť Jung-čing, který po něm císařem byl, nejkrutším pronásledovatelem, čínským Neronem, se ukázal. Ihned po nastoupení svém rozkázal všechny chrámy křesťanské (na 300) buď v pagody neb obilnice přeměnit, anebo docela ztroskotati. Misionáře pak opět vypověděl do Kantonu, aby lidu, pastýřův svých duchovních zbavenému, tím snázeji evangelium ze srdcí vyrval. Za nedlouhého panování nástupce jeho Kien-longa, křesťanům nakloněného, nemohly býti staré rány zahojeny. Tím méně, že zuřivý císař Kia-king, po Kien-longovi následující, strašným pronásledováním a popravováním křesťanův a kněží smutně vynikl. Ale ani nejhroznější útrapy neodstrašily misionáře od svaté práce. Jak přemnozí z nich vylili svou krev v strašlivých mukách, jakéž jen čínští katané vymysleti dovedli; ale nové a nové zástupy jich přicházeli, aby v nevděčná srdce Číňanův zaseli semeno víry pravé. Jmenovitě tu prosluli v časech novějších kněží francouzští, Lazaristé, nazývání podle sídla svého, chrámu sv. Lazara v Paříži.

Dnes osud křesťanů čínských u vnitrozemí nikterak není závidění hodný. Máme dosud na mysli hrozné vraždění křesťanů v r. 1891., máme na mysli poranění careviče (nynějšího cara) ruského, jakéž mu zuřivý strážce chrámu budhistického při návštěvě způsobil. I dnes pije země Čínská krev křesťanských kazatelův, i dnes není křesťan životem v „říši středu“ jist. Tím více nás obdivem a úctou naplniti musí hrdinná ona odvaha, s jakou kněží misionáři plní úkol svůj těžký, procházejíce celou ohromnou říši, nedbajíce těch hrůz, jež každým krokem ku patám se jim vší. Ještě dnes jest vnitro říše Čínské cizincům nepřístupné. Mimo misionáře málo jest oněch, kteří by názorem vlastním Čínu a lid její byli poznali.

Evropané mají tu jen některá místa, najmě přístavy, na nichž svobodně zdržovati se mohou. Cestovatelé pak z těchto míst činí kratší či delší vycházky, jež však na důkladné poznání lidu a obyčejů jeho málo stačí. Tím vítanější a cennější jsou zprávy misionářů, kteříž po dlouhá léta ve vnitřní Číně žijíce, čínský jazyk, kroj a zvyky si přisvojivše, hluboko v život Číňanův a poměry jejich vnikli.

Srdce Pána Ježíše.

Srdce Páně — velechrám to svatý,
na něm stkví se v záři kříže znak;
k němu zírá s touhou nívý zrak,
k němu duch se vznáší láskou vzhátý.

Jak mne vítá chrámu toho brána!
Z ní se proudí rajska oblaha,
duší zpráhlých rodná ovlaha,
s nebes výšin v zemské luhy slána.

Než jak pítí nebeské ty toky?
Kterak vejdu v lásky Boží stan?
Náspem trnovým jsa obehnán
zastavuje mdlého chodce kroky.

Kříž já vezmu, svaté víry berlu,
naděje též jasné oruží;
slla matná se mi otuží,
uschovám-li v srdci lásky perlu.

Láska svatá zhoucím plamem sálá,
ničí trnité iý ohrady,
mění hloží v rajske zahrady,
jimiž Boží rozléhá se chvála.

Již mne netěší ty zemské pláně,
dále kráčím v touze plamenné,
a již u smírného stanu pramene —
ó jak milo v božském Srdci Páně! —

Vil. Ambrož.

Srdce Panny Marie.

Matky Páně Srdce nejčistější,
z něhož lilje bělost vykvétá,
k tobě duše touhou zalétá,
ku prameni lásky nejsvětější.

Z tebe ctností krása jasně září,
jakouž rodí nadpozemský svět,
z tebe pučí vonných růží květ,
rajskou zdobou duše na oltáři.

Však tvé Srdce, Matko, mečem skláno,
zraněno až duše do útrob,
když jsi Syna tělo kladla v hrob,
tisícerou ránou zbědováno.

Ó pros za nás, jenž jsi beze hříchu,
chloubou tvorů, svatá Marie,
by též v našem srdci vzrostla lilje,
hříšného by prosto bylo pychu!

Kéž i naše srdce věnec ovine
z vonných růží z rajske oblasti,
aby zalesklo se blahé ve slasti,
vzplálo žhoucím nachem lásky dětinné.

A když bolů dyka srdce zraní
v slzavém tom světa údolí,
veď nás v říši, kde nic nebolí,
slza nekane, kde věčné radování!

Vil. Ambrož.

Osudy jedle beskydské.

Hory naše milé, hory krásné, velkolepé na temenech i stráních porostlé jsou dosud rozlehlými hvozdy. V polohách jižnějších převládá buk, javor, osyka, dub a jiné stromy listnaté, ve středních a severnějších krajích drahé naší Moravě „černá hora“, t. j. lesy jehličnaté zdobí chlupy a vrchy od úpatí až po mlžinaté vrcholy. Statný horal ošetřuje a hlídá velikánské ty lesy staleté, a kde sekera dřevorubce vyseká mýtinu, hned pilná ruka jeho do skalnaté půdy zasazuje útlé stromečky, z nichž po létech opět vyrostou mohutné jedle a smrky, jediné to bohatství krajů hornatých.

A tak jako mezi lidmi děje se i na horách těm velikánům jehličnatým. Staří vymírají, a mladí na jejich místo nastupují. Některé blesk a vichřice srazí k zemi, jiné lýkožrouti, červi a houby zničí, většinou však padají pod obuškem drvoštěpů, jež mohutné stromy kácí od jeseně do vesna, a rozřeží je na kusy. Z klád pilaři nařeží prken, latí, trámů; šindeláři nadělají z polen šindelů; sirkáři nastrohají dřívěk hranatých i oblých na zápalky, jiní nasekají dřevěných klínkův obuvníkům, prutův oblých tužkařům uchystají, bednářům dužin nahobluží, a sterých jiných výrobků připraví lidstvu z jedlových kmenů.

Tenší polena sukovitá uchystají za palivo, hladká však pečlivě vybírají a ukládají do hranolů. Když z jara sněhy tají a horské bystřiny plní rokliny pěnivými vlnami, dřevaři plaví polena z hor do rovinatého kraje. Tam je nakládají do vozů železničních a odvázejí do továren, kdež stane se s nimi divná změna.

Stroje důmyslné rozsekají polena na jemné třísečky, jež v ohromných kotlech se vaří v kyselinách a různých žiravinách. Do kotlů vrhají dělníci dřevo a vybírají za jistou dobu bavlně podobnou látku — dřevovinu čili celulozu, již na strojích zpracují na papír. Tisíce polen den ze dne stráví takto ony kotly a přemění ve dřevovinu, z níž sta a sta metryckých centů papíroviny surové se vyrobí. V papírnách ještě jednou papírovinu propracují a zhotoví z ní jemný, bílý, hladký papír.

Co zde jsem všeobecně naznačil, stalo se nedávno u nás. Na vysokém chlumu Ondřejniku stála jedle štíhlá a zdravá, že se až srdce na ní smálo, když za slunného dne tichým šuměním vítala chodce ve stínu rozložené koruny. Však jednou za jasného dne okolo vánoc dva stateční pasekáři stáli jedlu, rozřezali na kusy asi metr dlouhé a poštípali na polena.

V zimě na sánkách svezli polena dolů na Frýdlantské nádraží. Tam je dělníci naložili do vozu, a brzy na to parní stroj je odvážel do Ratimovské továrny, kdež za nedlouho zmizely v útrobách černého kotliska, v němž to syčí, víří, bručí a vře jako v nějaké sopce.

To bylo údivu, když místo dřeva objevila se hebounká dřevovina, z níž pod válci mohutnými sformovali velikánské kusisko papíroviny, jako plátno v kotouč svinuté.

Papírovinu zase naložili na železniční vůz a supící stroj uháněl s ní až kamsi do Anglie, kdež z ní зробili překrásný papír hebounký a bělostný jako padlý sníh.

V Praze je velká knihtiskárna, jež potřebuje celé náklady papíru. Doma ho nemají s dostatek. Dopsali tedy do Anglie, kdež mají papíru více než potřebují, a tudíž rádi prodají nadbytek. Když z Čech přišla objednávka, ihned ohromné balíky statisíce archův obsahující naložili na lodě, kteréž mořem atlantickým plavily se daleko k jihu, propluly pak úžinou gibraltarskou, zbrázdily vlny moře středozevního, vepluly do našeho moře jaderského, a stanuly konečně v nádherném přístavě Terstském, kdež balíky složili.

Tam je opět naložili do železničních vozův a poslali dráhou přes Alpy na Vídeň a dále Moravou do Čech, a tak po dlouhém putování octl se papír v tiskárni české. Byl to onen papír, vyrobený ze dřeva jedle na Beskydském vrchu vyrostlé.

V tiskárni již stála řada mužů, z nichž každý měl před sebou skříň s litými písmenami kovovými. Jsou to sazeči, kteří podle rukopisu učencův a spisovatelů skládají písmenko ku písmeni až je

slovo hotovo, a tak slovo ku slovu se řadí v sloupce úhledné, až je strana vysázena.

Strany srovnají k sobě tak, že vyplní obdélník tak veliký, jako arch papíru. Sazbu motouzem obváží, aby písmena nevypadla, dají pak vše do železného rámu a vloží do stroje tiskařského.

Mezitím strojmistr uchystal balík papíru, a sice onoho ondřejnického dřeva vyrobeného, a dělník postavil se ke stroji, aby řídil práci. Strojník dotekl se páky nepatrné, pára zasyčela, a stroj počal tisknout.

Arch po archu mizí ve stroji, aby potištěn vycházel druhou stranou. Potištěné archy dělníci tiskařští hned skládají. Knihaři je rovnají, složené sepínají, obřezají, do desek vloží, a nedávno ještě bělostný papír opouští tiskárnu v podobě do tuhé vazby sevřené čítanky, jichž na sta ukládají do skladu.

Prázdniny se chýlí ku konci. Žáci se chystají do školy, a tu pečlivé matičky se dotazují pánů učitelů, kterých čítanek bude letos třeba.

Knihkupci již těší se na výdělek, a proto objednávají školní knihy ve skladě pražském.

Balík za balíkem odváží povozník ze skladu k nádraží, kdež je odevzdá poště k další dopravě, nebo větší nakládá do vozů železničních.

I náš knihkupec již objednal čítanky z Prahy. Právě došly. Sotva se to rozneslo po městečku, již přicházejí matky neb otcové a kupují dětem svým předepsané knihy.

Do krámu vstoupí chudý pasekář z Ondřejnických pasek s děvčátkem červenolícím, kteráž ponejprv se chystá do školy. Přišli pro čítanku, z níž se děvčanka má naučiti nejen umění literárnímu, ale i jiným užitečným věcem.

Když milému dítěti do torby vkládá úhlednou knížku netuší drvoštěp, že čítanka ta zhotovena z oněch polen, jež přede dvěma roky z jedle beskydské byl na Ondřejníku narubal.

Den ze dne má děvčátko knihu v ruce. Pilně se učí, a proto často otevírá čítanku a listy přebírá. Což divu, že za několik měsíců čítanka je roztrhána.

Co s ní? Nehodí se již než na oheň. Máti podpálila čítankou v kamnech. Vesele zaplápolal ze dřeva urobený papír. Naposledy zaleskl se v slávě, příjemné teplo zbudil v kamnech, ale brzy plamínek zhasl a popel schládl.

Pečlivá hospodyně vyčistila kamna, vymetla popel a zanesla ho na palouk, kdež ho rozhodila po pažitě. Větrík brzy na to donesl okřídlené símě jedlové, jež zapadlo do sypkého popele. Spadla vláha, símě počalo klíčit. Za nedlouho ukázaly se šťavnaté lístečky a z popelu čítanky, jež vzala původ na téže pasece, opět vzrostla jedlice mladá, z níž kdysi, Pán Bůh-li jí zachová před neštěstím a ochrání před nepřátely, zase může býti čítanka, ale až za mnoho, mnoho let.

J. M. Kadlčák.

Milé dívky!

ěším se z toho velice, že jste se všemožně přičinily, aby školní zprávy o vaší pilnosti a mravnosti podaly úsudek nejpriznivější. Z mnohých psaníček se toho dovídám. Tak na příklad píší mně žákyně klášterní školy v Př mezi jiným: „Prosíme, abyste nám ráčil odpustiti, že jsme minulý měsíc psáti opomenuly. Hlavní příčinou toho vlastně jest, že jsme se před vysvědčeními musely pilně učit, aby nám dobře dopadla a naším milým rodičům zármutek nezpůsobila. A ta milá vysvědčení nás velice rozčilují. Ten týden zvláště, když je domů posíláme, máme mnoho strachu. Bohu díky, naši milí rodičové byli však většinou spokojeni. Přislubujeme tedy, že se v nastalém roce polepšíme a do určitého času rozluštěné hádanky zašleme.“

Zmíněné žákyně odložily tedy zábavu, pilně věnovaly se školním pracím, a s tím strýček úplně souhlasí. Po pilném učení zábava dvojnásobně potěší.

V psaní svém připojuji chovanky též šlechetnou prosbu: „Sdělujeme vám, že horlivá čtenářka „Anděla Strážného“ Mařenka Žákova z Př . . . , která ve zdejší kláštere dvě léta s námi „Andílka“ tak ráda četla, před svátky na hlavničku zemřela. Ubohá se toho nenadála, když nám před rokem o svém osvětleném stromečku vykládala, že bude strom ten posledním. Prosíme, milý strýčku, o vaši modlitbu za zemřelou, a všechny čtenáře a čtenářky „Andílka“ o zbožnou vzpomínku. Před smrtí prý se též velmi nábožně k Panně Marii modlila a o mocnou její přímluvu prosila.“ Pomodlete se tedy, milé dívky, zbožně „Otče náš“ za zemřelou

Mařenku a za všechny duše v očistci. Budou jednou též za vás orodovati, až je Pán Bůh očistěné přijme do slávy nebeské.

K dnešnímu psaníčku příkládám pěkný obrázek, jenž představuje výjev ze života svatého biskupa, jehož svátek připadá

v měsíci únoru. Kdo mi poví, který jest to Svatý? Snad mi dáte všechny správnou odpověď.

Doprovázejž vás láska Boží a odvrát od vás všechno zlé; toť každodenní prosba vašeho upřímného

Strýčka Ambrože.

1. Královská procházka. (Jar. Vrba.)

ci	zin			ve	mat
cem	ma			ku	dří
do	Ne	ven	kov	se	zná
vdě	le	ský	tě	ti	Uč
a	kem			pro	uč
své	cím			se	svět
má	vla			ve	znát
sti	do	cím	ctu	dům	ti
ně	splá-	na	ne	brá	ot
zi	svou			cov	cti
me	v ci			se	ský
li	tám			pak	žeš
zem	jsem			mů	se

a	a	a	a
a	á	k	k
o	k	p	k
p	r	r	ů

2. Kouzelný čtverec. (Jar. Vrba.)

Z písmen ve čtvercích umístěných utvořte čtyři slova čtyřpísmenná, aby z levé strany na pravou a shora dolů stejně se četla.

Význam slov: 1. Ke střeše patří. 2. Na stromě bývá. 3. Mnohým za nápoj slouží. 4. Ku zdvihání slouží.

3. Skládací hádanka.

Z následujících slabik sestavte pět slov, která značí stromy; sestaví-li se jistým pořádkem, dají počáteční písmena jméno známé dítkám budovy: a. ka, kát, lí, o, pa, řech, stka, štan, šve.

(Jar. Vrba.)

Koníček s hádankou.

				byst			
		nok		s kop	ných	na	hu
sa	jem	ji	všech	spá	rém	le	ďů
mám	do	ce	ja	žím	ú	nách	v bě
jmé	ké	co	chám	stra	ně	ne	čát
lř	ne	mé	há	ni	za	se	stej
jest	no	kon	teď	po	dej	ku	mám
nov	spo	ler	Zde	le	Ku	na	lím
	nák	všich	ce	te	str	bě	
ni	Tur	lu	Mül	žím	rych	tá	če

5. Pro bystré počítáče. Otec rozdělil mezi své čtyři syny jistý obnos. Nejstaršímu dal polovici obnosu a ještě půl zlatého; druhému dal polovici zbytku a k tomu půl zlatého; třetí a čtvrtý syn obdrželi každý jeden zlatý. Vypočítejte z hlavy, jaký obnos rozdělil otec, a kolik dostali dva starší synové.

(*Vil. Amb.*)

Rozluštění ořechů z čísla 5.:

1. Oceán, tři, Eva, c'o, Lvov, ecce, tetřev, Řeci, Ivan, ne, ano, cař, Týl, Yvo.

		j				
	s	a	k			
	s	t	r	o	m	
j	a	r	o	m	i	r
	k	o	m	á	r	
		m	i	r		
		r				

3. Dokud síla, hledme díla,
by památka po nás zbyla.

4.

p	e	s
e	v	a
s	a	d

5. Kosmák. — 6. 13 kilometrů.

Obsah. Děti školné (báseň), str. 161. — Otec a dcera, str. 163. — Na sáňkách (báseň), str. 168. — Z malého velké (báseň), str. 168. — Sv. Ignatius, mučovník a biskup r. 107., str. 169. — Vlastenecké listky, str. 172. — U zimní královny, str. 176. — Křesťanství v Číně, str. 180. — Srdce Pána Ježíše (báseň), str. 184. — Srdce Panny Marie (báseň), str. 186. — Osudy jedle beskydské, str. 186. — Milé dítky, str. 189. — Strýčkovy ořechy, str. 191.

Správně rozluštili ořechy z čísla 5.:

V Bernaticích: Božena Bajerova, Viléma Bajerova,* Anna Davidova, Anděla Glogarova, Josef Glogar, Ludvík Glogar, Ludvík Grůsman, Eduard Hájek, Josef Handrych, Karolina Horutova, Božena Kittrichova, Božena Klosova, Karolina Pasekova, Kristina Turkova. V Blučíně: Emilie Nečasova. V Brněnci: Zdeněk Jičínský. V Bílé Třemešné: Anna Fikarova. V Břeclavě: Emilie Odložilova, Jindřich Vaculík, Antonín Vaculík. V Bilanech: Josef Řezníček, František Vilímek, Josef Vilímek. V Bohušicích: Alois Dvořák.* V Bystřici: Adolf Zelený, Otakar Jiroušek, Josef Hubert.* V Břevnově: Josef Palivec, Josef Pacovský, Jan Drvota, Jindřich Andriol,* Jaroslav Chlumecký.* V Bludově: Alfons Adámek. V Brně: Václav Ficenc.* V Bučovicích: Vojtěch Semerád. V Brušperku: Václav Cigánek, Frant. Dvorský, Valentin Prokop, Josef Špaček, Františka Sokolíkova,* Vojtěch Cigánek, Vojtěch Trefný,* Alois Vantuch, Jan Vantuch Alois Ranaha, Antonín Špaček. V Č. Budějovicích: Antonín Havelka. V Čestíně: Jindřiška Birnbaumova, Ladislav Heller, Marie Kárníková. V Čejčích: Marie Smejkalova, Josef Strejc. V Čelčicích: Vojtěch Kadlčík, Josef Mádr. V Chlívském: Karel Matoušek. V M. Čermě: Dítka druhé třídy (též srdečný pozdrav!). V Citolibech: Mathilda Mühlbergrova. V Čechách: Adolf Šťastný (prohlédnu), Jan Kristek. V Chrlcích: Marie a Terezie Černých, Fr. Richtrova, Bernard a Filomena Šromovi, Julie Hunkesova, Cecílie Štikarofská, Anežka Richtrova. V Divišově: Antonín Vokoun.* V Drysicích: Bedřich Krejčíř. V Drahotuších: Marie Hallova, Frant. Čechova, Ant. Číhal. V Drnovicích: Jos. Chloupek. V Čelechovicích: Bruno Skácel, Mařenka Pluskalova. V ?? Josef, Cyrill a Kateřina Čechovi. V ?? Marie Machova. V Domaníně: Anděla Kuchařova. V Chropíně: Žofie Zlámalova.* V Chotěboři: Vilém Mračno. V Chlumci: Jan Bierampl.* V Čistě: Frant. Lehký. Ve Fryštáku: Marie Bakalova.* V Drholic: Marie Klimecká. Na Frýdlantě: Eduard Břeský, Rudolf Milata,* M. Malá, K. Konstantýn. H. Kubáček, F. Žiška, E. Juřica, D. Trnka, J. Malý, J. Adamec, K. Bačák, V. Uhlíř, R. Typovský, A. Pavlica, R. Pešar, M. Bumbala, V. Gecek, K. Dresler, V. Adamec, K. Pitucha, L. Kaděra, K. Keller. V Hoře Kutné: Marie Nechvílova.* V Horní Lhotě: Cyrill Pokorný, Adolf Němec, Cyrill Klimeš,* Jaroslav Souček. V Horních Kounicích: Marie Kuderova.* V Holáskách: Kat. Kunderova. V Hranicích: Milan Tenora,* Marie Němečková. V Hradci Králové: Vladislav Netuka. V Hořicích: Emilie Arnoldova, Vlasta Rubličova, Julie Jelínková, Adleta Vondráčková, Milada Dokoupilova.* V Hostašovicích: Jindř. Duškova. V Hranicích: Ludvík Wollart. V Ivančicích: Jaromíra Dvořáková, Karel Maršák, Miloš Čech,* Adolf Fousek, Marie Stěchova,* Norbert Vodrážka, Karla Jílkova, M. Kudláčková, Gustav Reška, Josefa Fialova, Ludmila Procházková, Fil. Kolesova. V Ivanovicích: Vojtěch Dohnal, Vladimír Knapp, Marie Tesárkova, Bedřich Matouš.* V Jáchymově: František Utikal.* V Jaroměřicích: Karel Indra, Gabriela Valníčková. V Kojetíně: Antonín Pavel, Otakar Tejkal, Františka Kuráčekova, Rudolfa Leinertova, Karel Trefil, Jaroslav Vrba, Frant. Drexlerova.* V Křenovicích: Karel Čermák, Albert Hubáček, Bohumil Horáček. Z Kněže: Anežka Karbanova, Anna Karbanova. V Kostomlatech: Terezie Holubova. V Krásné: Karel Šimáně. V Kateřinkách: Frant. Hoblík, Kateřina Borucká, Alžběta Safaříková. V Kloboučkách: Pavla Šujarova, Marie Šujarova. V Lišni: Štěpánka Miklíková (částečně), Fil. Záleská, Barb. Záleská. V Lomnici: Aloisie Matoušková, Pavlína Hejlova. V Louče: Frant. Pilmajer. V Kurovicích: Josef Němeček.* V Kelci: Božena Urbanova.* V Krásné: Vilém Christ. V Kojetíně: Vladimír Křeček,* Alois Štábl, Melanie Vrtělova, Jindřich Vildung. V Krasonicích: Františka Křenova, Cyrilla Vojtova. V Korouhvi: Anna Kašparova.* V Křečovicích: Josef Muška. V Kroměříži: Florian Zapletal,* Stanislav Škoda, Frant. Vlach, Ludvík Mojžíš, Marie Oheralova, Rudolf Bezačinský, A. Schimka, Ant. Dokoupil. V Mělníci: Matěj Šalbaba.* V Milonicích: Ludmila Gregorova. V Míreticích: Čeněk Mánek, František Mánek.* V Moštích: Julie Šimková.* V Měříně: Frant. Svatoš. V Novém Městě: Anna Ošlejšková.* V Nosislavi: Václav Růžicka. V Nedvědicích: Ant. Hošek. V Němčicích: Frant. Vrána. V Nov. Rousínově: Karel Eisenvort. V Nákli: Frant. Haderka. V Nezdašově: Josef Plojhar. V Nov. Městě Břet. Čech. V Olomouci: Štěpánka Chmelova, Jos. Štěpánek, Marie Hlavicova, Jan Kubis, Alois Richter.* V Ostrově: Jos. Drapala.* V Opavě: Jan Tesař. V Olomoučanech: Karel Badal, Boh. Klimeš, Emanuel Vorel, Gustav Svoboda.

V Plzni: Josef Leš.* V Polepech: Ludmila Vebrova. V Praze: Václav,* Bedtška a Marie Pechmanovi, Marie Koudelkova,* Janda ryt. Purkyně.* V Přerově: Zdenka Neoralova, Bohuslava Štollova,* Zdenka Šerkova,* Leopolda Kumpoštova, Marie Svobodova, Leopolda Krupařova, Aurelka Opavských, Josefina Lustigova, Marie Buchalova, Ida Fassmanova, Aurelka Kittnarova, Marie Rollerova, Běla Reichertova, Mařenka Lorenzova, Marie Zubrova,* Jos. Pluhař, Bohuslava Dvořáková, Božena Tropprova, Anna Sketova, Eugenie Schenkova. V Příboře: Božena Tutovičova. Marie Míčkova. V Příbyslavicích: Ant. Běhounek. V Puklicích: J. Šuhaj, ?, V. Šuhaj, M. Kalinova, Bezřaldova. V Penčíně: Josef Zahráčka. V Rajhradě: Mar. Richtrova.* V Rakšicích: Ant. Řezníčkova. V Roketnici: Amalie Grossova, Ludmila Zachova. V Rokytné: Františka Křížova* (koníček není správný). V Rudslavicích: Marie Nováková, Marie a Filomena Gajovy. V Říčanech: Marie Wurštova (od H. W. zaslané hádanky prohlédnu a hodící se uveřejním). Ve Slavkově: Frant. Stojar, Stanislav Řičánek, Jan Čučka,* Richard Richter. Ve Staré Vsi: Antonie Šamalova. Ve Svatobořicích: Jan Kolečkář (díky za milé přání!). V Soběslavi: Václav Bušta, Jan Vošta, Václav Kopčík, Jan Pešek, Jan Širůček, Frant. Kopčík, Jan Kolář. V Šitbořicích: Frant. Konečný. Ve Smržicích: Frant. Vrtal. V Slatině u Ž.: Jana Dvořáčkova. V Slatiňanech: Marie Volfova, Ant. Tesař (dobře míněno — miluj vždy svou vlast), Josef Hůrka.* Ve Slatině: Mařenka Tillhonova,* Richard Komárek, Cyrill Pokorný. V Stražovicích: Josefa Kučerova. V Starém Městě: Frant. Hůskova.* Ve Stříteři: Aloisie Dohubilova. Ve Smrčku: Vojtěch Patloka. Ve Slavkově: Aug. Hauptvogel. V Třebíči: Jan Kratochvíl, Blažena Stránská. V Turnově: Karel Hošek, Anna Knopova, R. Faltýn. V Třeboni: Antonie Krejčí, Žany Knorrová,* Ottilie Klenkova, Terezie Novotných. V Třebšti: Ludmila Pomášova, Marie Liškova, Marie Míškova. V Telči: Marie Jelínkova, Aloisie Matějčková, Božena Bystřických, Františka Sedláčková. V Tuřanech: Františka Šikutova.* Ve Velk. Újezdě: Otakar Fiala. Ve Veselí: Žofie Hřívová, Anna Grygarova. V Nov. Městě: Ludmila a Jenička Fialovy. Ve Velk. Náměticích: Albín Pich. V Určicích: Vít Sadecký, Josef Volf, Frant. Žák, Marie Kalábova, Ludmila Skládalova. Ve Vyškově: Adolf Kupka.* Ve Velk. Meziříčí: Bohumil Vlček (z Laviček), Emilie Bartova, Marie Marzy, Marie Řehořková, Cyrill Fiala.* Ve Vítkovicích: Bohumila Hradečná. Ve Velké: Vlad. Klusák. Ve Vrbni: Karel Valášek. Ve Vinohradech: Josef Šimek. Ve Vranově: Frant. Fojt. Ve Všehovicích: Augustin Filip, Antonie Filipova. Ve Vracově: Anna Singerova. Ve Zlíně(?): L. Mašek (hádky prohlédnu). V Žarošicích: Františka Rivořova. V Zámku Žďáře: František Čermák. V Žloutovicích: Marie D. Juppova.

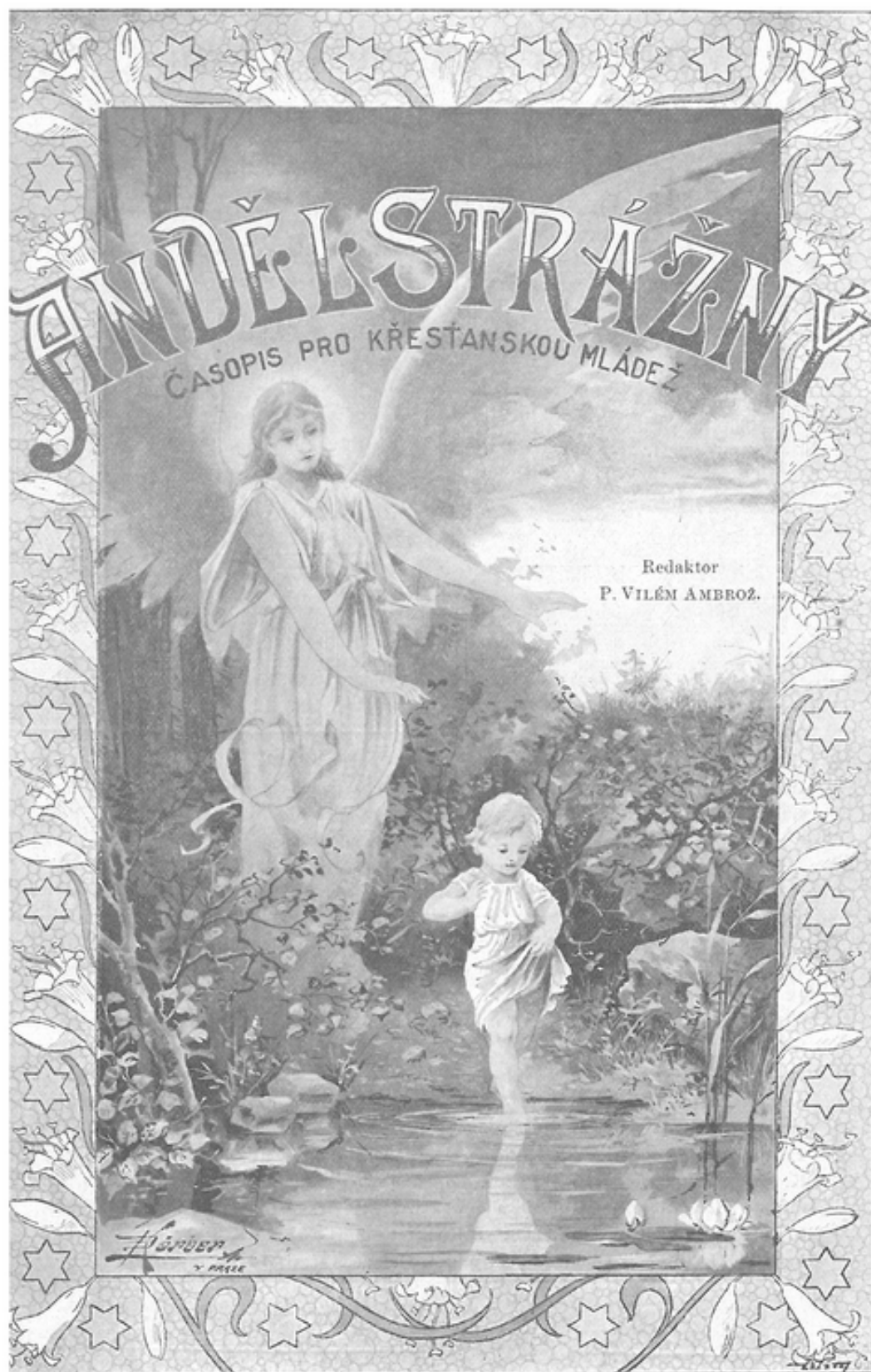
Poznámka. Hvězdičkou poznačeným připadla losem odměna. — Mezi rozluštěteli ořechů z čísla 6. rozdělí se losem **třicet** odměn. — Žádá se, aby rozluštění se zaslalo nejdéle do 20. každého měsíce, a zároveň aby luštěteli vždy připojili svou správnou adresu nebo jméno p. sběratele, jinak se za přesné dodání odměny ručiti nemůže.

Velectěným P. T. pp. odběratelům „Anděla Strážného“

dovoluje si v účtě podepsané ředitelství benediktinské knihtiskárny oznámiti, že celý náklad prvních čísel „**Anděla Strážného**“ jest rozebrán, začez horlivé snaze velectěných příznivců našich z toho srdce děkujeme. — Poněvadž však stále noví odběratelé se hlásí, vydali jsme pro ně druhý půlročník (č. 6—10) jako samostatný celek s titulem, ukončením všech článků a s obrázkovou premií za 40 kr.

Ředitelství bened. knihtiskárny.

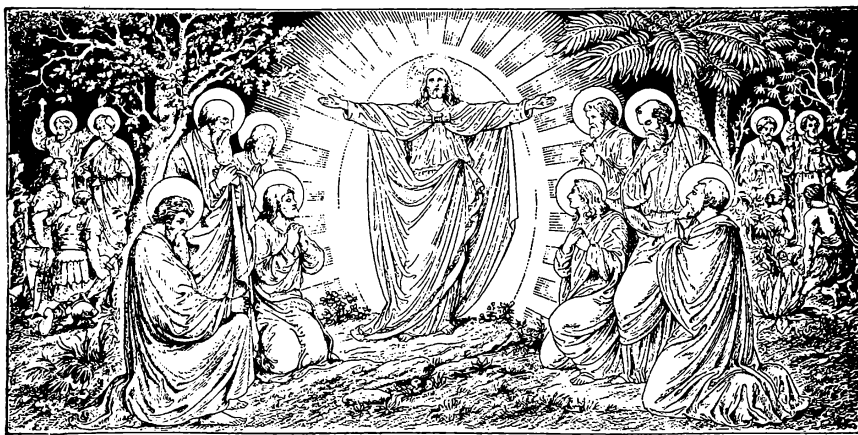
Vydává svým tiskem a nákladem papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů v Brně.

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 1 K 60 h.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 1 K 60 h., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 liry, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení ptišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstati a se učiti musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetříte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Dp. Theodor Zamykal, katecheta v Hranicích, zaslal dne 17. ledna t. r. od dítek z německé školy v Hranicích 8 zl. 12 kr. a od jisté osoby v Hranicích 15 zl., dohromady 23 zl. 12 kr., dp. Prokop Holý, kaplan v Příbrami 14 zl., dp. A. Dostál, kaplan v Miloticích 4 zl. 36 kr., dp. A. Kleveta, farář v Praci 12 zl. 80 kr., z Orlové 3 zl. 20 kr., dp. Albin Halfar, koop. v Šenově, od dítek farnosti Šenovské 10 zl., dp. Th. Wágner v Mor. Ostravě 6 zl. 40 kr., od dítek kyjovských 2 zl. 65 kr., z osady Častrovské 4 zl. 81 kr., Harna ve Chvalkovcích 12 kr., příspěvek dětí hnojických 9 zl. 16 kr., T. Růžickova ve Ptení 43 zl. 50 kr., dp. Ant. Florian sbírku údů na sv. dětství 37 zl. 14 kr., za † Fr. Svobodu 1 zl., dp. Vilém Havlák, kaplan na Smečně 4 zl. 50 kr., dp. F. Husička, kpl. v Místku 21 zl. 15 kr., z jeslíček v Rajhradě 10 zl., školní děti v Podhradní Lhotě 1 zl. 65 kr., K. Vorsava v Ostrovačicích 20 kr., dp. J. Václavík, admin. v Hor. Kounicích, od dítek z Hor. Kounic, Medlovic a Čermákovic 16 kr., P. Procházka v Halenkově 5 zl., dp. F. Myslivec, katecheta ve Frenštátě p. R., od dítek 3 zl., dp. J. Stryk, koop. v Dolanech u Olomouce, od údů v Dolanech 7 zl. 14 kr.

Roč. XVIII.

Březen.

Číslo 7.

Modlitba za vlast.

en kraj, můj Bože, odlesk Tvého nebe,
ten ráj můj zemský — za ten prosím Tebe!
Ty znáš a víš, čím jest mi zem ta blahá,
vlast má drahá!

Ty znáš ty české lesy, role, nivy,
znáš ty, jež ruka Tvoje dobrá živí,
když v klasech plných ku lidstvu se klání
v požehnání!

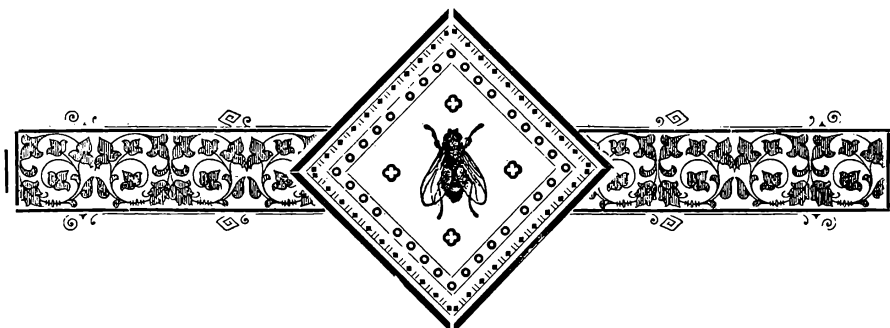
A za ten lid Ti slám prosby vřelé,
vždyť s ním je srostlo srdce moje celé;
ó miluj lid ten, národů všech zdobu,
v každou dobu!

Ó vím, že mnohý nevděkem Ti splácí,
a zákon Tvůj že hříchem zpupně zvrácí,
že na kříž vbijí zmučeného Krista,
jenž láska čistá!

Však, Pane, kdož tam silným být se cítí,
že v bouři světa nemusí se chvítí,
a v hříchů propast někdy neklesnouti?
Rač vzpomenouti!

Ó vyslyš tedy, vyslyš, Hospodine,
tu prosbu, která ze rtů se mi řine
za národ můj, a drahé české nivy,
ó Spravedlivý!

Lumíra Sl.

Otec a dcera.

Historická povídka z dob Rudolfa II. Vypravuje Karel J. Zákoucký.

(Část další.)

Tež dočkal se přece. Před samým polednem vánice pominula, odpoledne se vyjasnilo, a k večeru pan Ladislav přijel. Pan Jiří vítal se s ním, jak mohl nejbratrštěji. „Víš-li, proč jsem si tě dal povolati?“ pln radosti ho uvítav se tázal.

V té chvíli zapraskal v krbu oheň prudčeji, několik jisker vylítlo a poněkud komnatu v soumrak se halící ozářilo.

„To nevím, ale troufal bych si hádati a vsadil bych se, že bych uhodl,“ odpovídal pan Ladislav.

„Možná!“

„Jedná se ti o místo purkrabího!“

„Uhodl jsi!“

„A co císař?“

„Nedal mi dosud ani odpovědi.“

„A co zamýšlíš?“

„Chci císaře donutiti k rozhodnutí!“

Pan Jiří pronesl slova svá hlasem pevným, dobrý výsledek slibujícím.

Pan Ladislav byl určitostí jeho hlasu překvapen. Až dosud poklepával si prsty na stole a upřeně hleděl v plápolající oheň. Teď povstal a na bratra svého se zadíval, jakoby od něho očekával vysvětlení, kterým způsobem chce císaře přinutiti.

Pan Jiří hned neodpovídal, ale usmíval se.

„Chceš si zahrátí poněkud směleji! Dej pozor! Pýcha předchází pád, a ty snadno mohl bys více pokaziti než vyzískati.“

Pan Ladislav promluvil k bratru svému vážně, ale upřímně. Již v pohledu zračilo se, že to s bratrem smýšlí upřímně.

„Co bych pokazil?“ zapudiv úsměv odpověděl pan Jiří.

„Upadnouti bys mohl v nemilost!“

„V nemilost?“ pohrdlivě se usmál pan Jiří, a poslední slovo bratrovo pronesl, jakoby se nebál ničeho. „Nejsem-li v ní? Kdyby mi císař dosud přál, jako mi přával, byl bych již v hodnost purkrabího povýšen. Ale má milce jiného! Třeba jednati, třeba ukázati mu, že jsou Lobkovicové v této chvíli nejpřednější velmoži této země a že třeba s nimi počítat.“

Pan Jiří poslední slova pronesl hlasem povýšeným. Mocné sebevědomí procitlo v srdci jeho a ovládlo jej. Hleděl na svého bratra s takovou pevností, že se mu pan Ladislav až divil.

„A sklameš-li se?“ připomenul mu.

„Nikdy! Císař se rád poddá! Je v úzkých. Mám dobré zprávy.“

„A jaké?“ zvědavě tázal se pan Ladislav.

„Hrozí mu válka!“

„S kým?“

„S Turky!“

„S Turky? — S těmi přec obnoveno příměří!“ divil se zbirožský pán.

„Pravda, ale hrubým výtržnostem na hranicích konce není.“

„To vím.“

„Tak vidíš! Nájezdy činí Turci stále. Před půl letem bosenský paša Hasan bez příčiny oblehl Bihač na hranicích Chorvatských a dobyl ho; na pět tisíc lidí přišlo o život, a to je stále, a posel císařský marně se dovolává pokoje v Konstantinopoli.“

„A jak míníš své záměry uskutečniti?“

„Slib, že mi pomůžeš! Na tobě záleží!“ řekl pan Jiří a povstav postavil se proti bratru svému a pravici mu podával.

Pan Ladislav váhal ji přijati.

„Bez tvé pomoci nedosáhnu ničeho,“ dodal pan Jiří, aby ho tím spíše získal. „A plyne z toho čest a sláva rodu našemu, a ty škody z toho mítí nebudeš. Odměním se ti, to víš, jsem bratr tvůj. Bude sněm! Na něm předem se bude jednati o královskou proposici. Císař bude chtít povolení peněžitě pomoci proti Turkům, jakož i povolení vojska pro případ vytažení do boje.“

„Ano, a to povolití musím!“ uznával pan Ladislav. „Turek jest nepřítel všeho křesťanstva.“

„Ovšem, ale budeme-li se zdráhati a žádati, aby císař dříve nám vyhověl, dosáhneme všeho.“

„Ale jak?“

„O to buď bez starosti, o to se již postarám.“

„A co na mně žádáš?“

„Ty zpracuješ s někým spis, do něhož sneseš veškeré stížnosti i žádosti, aby císař všechny dříve odstranil a vyplnil, a pak teprve že se vyhoví jeho propositi.“

Pana Ladislava návrh tento poněkud z míry přivedl.

„A nepřijmou-li stavové tento spis?“ netroufal si.

„Však je získáme,“ doufal pan Jiří.

„Myslíš-li, pak ti své ruky pomocné rád podám! Však to činím jen pro větší lesk rodu našeho,“ sliboval pan Ladislav.

Pan Jiří div nezajásal.

„Tak se mi líbíš!“ chválil bratra svého, a když opět ke stolu zasedli, jal se mu dále vykládati osnovu svých záměrů.

Teprve pozdě večer opouštěl pan Ladislav bratra svého, a již druhého dne na slíbeném spise jal se pracovati. Při hejtmanství hradu pražského měl známého úředníka, pana Jakuba Menšíka z Menštejna. Na toho se obrátil a jej přemluvil, aby dle jeho návodu sdělal spis obsahující všechny stížnosti proti císaři.

Pan Jakub Menšík dlouho se zdráhal přijati na sebe úlohu tuto, ale konečně svolil, spis sestavil, a pan Jan Toman z Ředhoště spis opsál.

Pan Jiří také nelenil. Mezi rytíři získal rod Vřesovců z Vřesovce, slibuje jim netoliko v šlépěje a v „poctivost“ předkův, ale mnohem výše přivéstí a k výnosným místům dopomoci.

A Vřesovci dali si říci.

IV.

Psal se den 20. března 1593.

Evička z Lobkovic procitla toho dne mnohem časněji než jak obyčejně, a byla všechna ustrašena, rozrušena. Líčka její byla pobledlá a oči plaše rozhlížely se po komnatě.

Na druhém lůžku dosud klidně spala sestřička její Marie.

Evička chvíli se na ni zadívala a jakoby o čemsi přemítala. Posléze se na lůžku svém vztýčila a nachýlivši se poněkud zavolala ji.

Zprvu šeptem jen. Teprve když viděla, že sebou sestra ani nepohnula, zavolala hlasitěji. Ale opět marně. I zavolala již hezky hlasitě, ale Marie opět spala klidně dále.

To Evičku polekalo.

„Ježíši, jsi-li snad mrtva?“ zaúpěla, a úzkost, již až dosud tlumila, byla patrna na jejím obličejí. Strachem sesinala a v očích objevily se jí slze. Ruce sepjala a k srdci přitiskla. Výkřik její zalehl až do vedlejší komnaty.

Pan Jiří, který ji obýval a výkřik zaslechl, a byv již u stolu v jakémisi psaní, rychle se zdvihl a do ložnice svých dítek vstoupil.

„Stalo se ti snad něco, Evičko moje?“ tázal se starostlivě.

„Mně nestalo se nic, ale Marii snad! Hleď, tatíčku můj, ani sebou nehýbá,“ hlásila Evička ustrašeným hlasem, a vyskočivši ze své postylky, k otci se přitulila a na lůžko sestřino zírала s patrnou bázní a zvědavostí.

„A co by se jí mohlo státí?“ upokojoval pan Jiří milované dítě a volným krokem blížil se k lůžku Mariinu.

Evička tisknouc se k němu šla krok za krokem s ním.

„Měla jsem strašlivý sen,“ vyznávala se.

„A ten tě rozrušil!“

„Zdálo se mi, že Hausler se zástupem zbrojného lidu nás přepadl a odvedl nás na jakýsi vzdálený hrad a při tom stále se smál, až mne ten jeho smích hrůzou jímál.“

„Bláhová! Jest to jen sen. Takovými myšlenkami netrap své mysle. Kdež by se Hausler odvážil! Kdož ví, kde je?“ káral a těšil pan Jiří své dítě.

„Pravda, je to jen sen, ale bojím se. Prosím tě, tatíčku, neodcházej dnes od nás, zůstaň tu s námi! Býváš teď tak často pryč a nám je tu smutno, velmi smutno bez tebe.“

„Upokoj se! Již brzy budu opět s vámi stále, a pak tě budu učit jako tě učíval na Ličkově hradní kněz. Všecko dohoníme, co jsme promeškali.“

„A dnes doma nezůstaneš?“

„Dnes nemohu, nesmím! Dnes musím do sněmu, jehož řízení mi císař svěřil. Ty ani nevíš, jaké to významení!“

„To nevím, tatíčku, ale tuším, že bylo by lépe, kdybys zůstal s námi. Vidíš, třeba je Marie nemocna, že se neprobouzí, a já měla sen tak ošklivý.“

„Zapud' vzpomínku na sen a Marie se probudí. Pak si budete hráti a na mne čekati! Jen se pěkně ulož a ještě si zdřímni. Ještě je brzy.“

„A co ty budeš dělati, či již odejdeš?“

„Já mám, milé dítě, ještě mnoho psáti,“ řekl, a políbiv Evičku svoji na čelo vzdálil se.

Evička ulehla, ale již neusnula.

Pan Jiří vrátiv se do svojí komnaty, zastal tam svého bratra Ladislava. Příchod jeho neočekávaný poněkud ho znepokojil. Nečekal ho ještě tak brzy. A pohled pana Ladislava nebyl potěšující. Pan Jiří hned poznal, že ho sem přivádí cosi důležitého, a rozrušil se tím více.

„Co je?“ rychle se tázal, oči z bratra nespouštěje.

„Zle!“ byla krátká odpověď.

„Proč?“ kvapně se tázal pan Jiří a zbledl. Také dech se v něm ztajil. Viděl v té chvíli všechny své záměry zmařeny.

„Šebestian Vřesovec zdráhá se dnes ve sněmu spis podati.“

Pan Jiří zmalomyslněl. V hlavě zatmělo se mu v tom okamžiku. Musil se opřít.

„A proč?“ prosmeklo se mu se sevřeného hrdla.

„Bojí se.“

„A nelze ho nijak přemluviti?“ hledal v rozvíření klidnost.

„Snad již nijak.“

„Slib mu, co sám za dobré uznáš. Neochota jeho by všechny naše sny a tužby zmařila.“

„Učiním tak, ale na mne při tom nezapomínej!“

„Jsem bratr tvůj!“

Pan Ladislav se uspokojil tím připomenutím a odešel. Zaměřil rovnou k panu Šebestianovi Vřesovci. Štěstí mu přálo. Zastal ho ještě doma. Ještě minutku, a již by se byl s ním nesetkal. Chystal se právě do sněmu.

„Pozdrž se ještě, pane!“ z příprav vyrušil ho pan Ladislav z Lobkovic. „Přicházím ještě jednou, bych s tebou promluvil.“

„A o čem?“

„Avšak víš! O spise a jeho podání.“

„Nežádej toho na mne! Již jsem ti řekl.“

„A proč nechceš?“

„Bojím se!“

„Čeho?“

„Kdyby se císař pohněval.“

„A kdyby se hned pohněval, jako že se pohněvat nemůže, není-li tu bratr můj a já? Vždy se tebe zastaneme, a že bratrovo slovo u císaře mnoho váží, víš!“

Rytíř Šebestian Vřesovec stál před panem Lobkovicem nevěda co činiti. Báł se císaře, a podávané sliby nechtěl zamítnouti. Uvažoval.

„Dobře tedy,“ rozhodl se po chvíli. „Podám spis panu Heřmanovi z Říčan, a ten jej podá nejvyšším úředníkům zemským, v jichž čele pan Jiří.“

„I tak je dobře. — Tedy ujednáno!“ uchopil pan Ladislav pravici Vřesovcovu a rozloučil se s ním.

Ale jen na krátko se rozešli. Již po několika okamžicích spatřili se opět, a to na hradě pražském v síni sněmovní.

Panstvo a rytířstvo bylo tu shromážděno z celých Čech. A to již druhý den. Sněm království českého byl totiž zahájen již včera dne 19. března, ale přečtena toliko proposice královská, a sněm na to odložen panem Jiřím Lobkovicem na den následující. Mělo se uvažovati doma o královské předloze. To stalo se a připomenuto bylo zúmyslně.

Dnes dne 20. března byli tu již sněmovníci všickni. Toliko pan Jiří dosud scházel. Zasvěcenci věděli proč. Bylo tak umluveno.

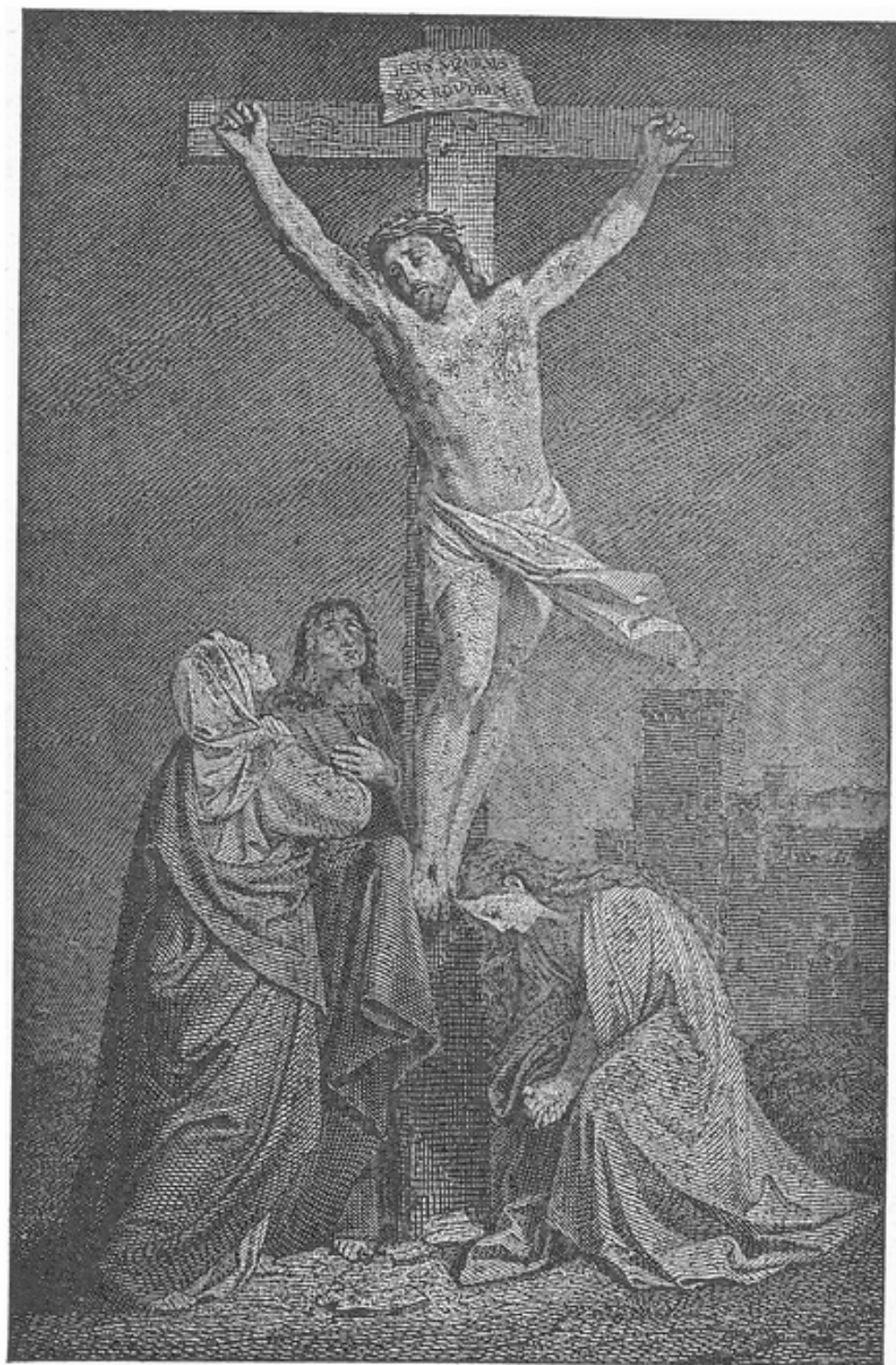
Konečně přišel, zahájil sněm, a pan Heřman z Říčan podává spis o stížnostech.

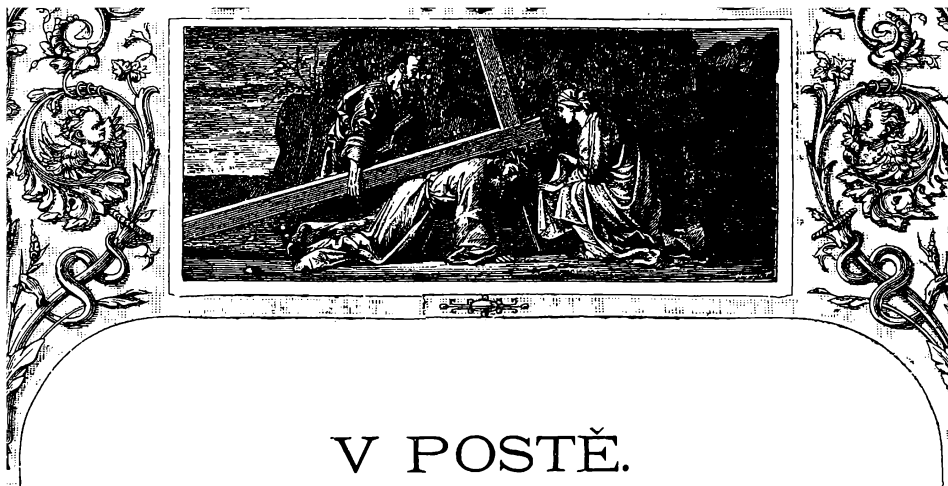
Zemští úředníci radili, aby se spis hned veřejně nečetl, ale pan Jiří nedbal rad jejich a spis četl sám. Za čtení žasne, trne a uznává, že to spis hrozný. Leč přece svoluje o stížnostech na císaře jednati, a panstvo i rytířstvo se umlouvá nejednati dříve o proposici královské, dokud by nebyly vyrovnány všechny stížnosti.

Císař však nevyrovnal stížnosti, a sněm dal na proposici královskou odpověď zápornou. Na to sněm ukončen, a páni i rytíři rozjeli se do svých domovů.

(Příště dále.)

V POSTĚ.

Duše milá, již jest čas,
ó již povstaň jednou ze sna,
již tě volá Páně hlas,
odlož již ta pouta těsná
Pozved' oči na oblohu
a se zcela obrať k Bohu.

On jsa pouhá dobrota
milost chová pro člověka,
u studnice života
každou duši s láskou čeká,
a vždy volá bez přestání
duši každou ku pokání.

A ty duše neslyšíš
milostného Páně slova?
Ach! ty vezdy ještě níž
do svých hříchů padáš znova.
Ustrniž se přece jednou
nad svou bídou nad bezednou.

Ach! ta lehká mysl tvá
nad Bohem se zapomíná,
o spasení málo dbá,
a se proti Bohu spíná.
Ach! ty duše, duše smutná,
proč, ach! jsi tak přeurlputná.

Hostina se předrahá
tobě chystá v nebes říši;
a ty dychtíš, neblahá,
po pozemských slastí číši.
Ó již zmoudři, duše milá,
a buď strasti svojí čilá.

Léto přišlo příjemné,
došla jest k nám doba spásy;
o té chvíli tajemné
nedosti-li Pán ti hlásí?
Ó již zotav svoji mdlobu,
poznej již tu spasnou dobu.

Spasitel tvůj pospíchá,
dal se v oběť Otci za tě,
a tvá zlost se ostýchá
jíti za ním nesrdnatě?
Vezmi kříž ten na své plece,
a již chvátej za ním přece.

Již se, Pane, hotovím,
za Tvojím již křížem spěji,
hříchům všem již vypovím,
aj, již slzy hoře leji!
Přijmi mne zas v milost svoji
a dej sílu k tomu boji!

Frant. Sušil.

Hlas anděla strážce.

Nalí čtenářové „Andílka“ obdrževše nový sešítek, s dychtivostí jej otvírají a z mnohých úst slyšeti slova, copak asi strýček Ambrož nám píše? Jak rády čítají dítky dopisy strýčkovy! Mnohé slovo utkvělo v tom malém srdečku a přináší zdárného ovoce z lásky k strýčkovi Ambroži. Každé z vás, milé dítky, by si přálo, aby ten dobrý strýček vám častěji než jednou za měsíc psal, není-liž pravda? A snad byste se nehněvaly, kdyby k vám přišel a sám pěkné poučení nebo radu vám dal? Ačkoli by rád tak učinil, není mu to možné. Však máte každé z vás u sebe přítele, který vás velice miluje, vás dále provází, ani ve dne ani v noci od vás se nevzdaluje, aby vás chránil před úrazem na těle a zkázou na duši. Uhodnete-li kdo to je? — Anděl strážný! On s vámi také mluví, jen chcete-li jej slyšeti, dobrá naučení vám dává, před zlým varuje, a jestli jste chyby, vás za to kárá. Ale tu mnohé dítko snad řekne: Vždyť jsem andělíčka strážného ještě mluvit nikdy neslyšelo? Arci, slova anděla strážného ušima slyšeti nemůžeme, protože, jak víte z katechismu, andělé jsou pouzí duchové a těl nemají; on k nám mluví hlasem vnitřním, kterému říkáme vnuknutí.

O vnuknutí anděla strážného slýchala často Anežka, děvče osmileté, od své matinky, která byla velmi nábožná a dcerušku svou vychovávala v bázni Boží. Než děvče slov matčiných málo si všímalo a ji svou neposlušností a jinými chybami často zarmucovalo.

„Dítě, dítě,“ kárávala matka, „ty nevšímáš si hlasu vnitřního, kterým anděl strážný tě napomíná a varuje. Budeš-li tak činiti, přestane on k tobě mluvit.“

Takové napomenutí musela Anežka pokaždé slýchati, kdykoli nějaké chyby se dopustila.

Byl krásný letní den. Slunce chýlilo se k západu. Anežka byvši právě od matinky pokárána a sama sebou nespokojena usedla na prahu dveří, kterými do dvora se vycházelo, a dala se do přemýšlení. Měla srdce dobré, rmoutilo ji, že matinka je s ní nespokojena, chtěla se napravit, ale vůle její byla slabá. Umínala si, že dá dnes dobrý pozor na vnuknutí anděla strážného a že vše vykoná, jak jí to vnitřním hlasem poradí. Naslouchá, chová se tiše, anděl mlčí.

Slunko za hory se sklání, na lůžko se ubírá, aby po denní pouti si odpočinulo. Starostlivá matinka přinesla dcerušce večeři, veliký krajíc bílého chlebička máslem pomazaného. Krásy přírodní nebývají bez dojmu na mysl dětskou, nevinné srdce poznává v nich dobrotivého Stvořitele. Anežka zapomněla na jídlo; pohroužena v rozkošný pohled sledovala dychtivě zrakoma svýma slunečko, kterak paprsky svými obláčky bělavé jako na rozloučenou zlatou obrubou lemuje.

„Jak dobrý je Pán Bůh,“ vzdychla si, „že tak krásný svět stvořil! Matinka říká, že anděl strážný je též dobrý, a chce, abych i já byla dobrou, neboť jen dobré děti k Pánu Bohu do nebe se dostanou. Kéž by mi něco pověděl, hned bych to vykonala.“

Vchází do dvora stařeček, žebrák, chatrný oděv svědčí o chudobě, vychradlá tvář o hladu.

„Dej mu svou večeři,“ šeptá vnitřním hlasem andělíček, „on má jistě hlad.“

„Já mám také hlad,“ myslí si dívka, a veta po dobrém předsevzetí.

„Dej mu chlebiček,“ napomíná anděl, „on má větší hlad; je starý, churavý, tys zdravá, budeš ráno zase jísti, a on snad se nenají ani jednou za den.“

Dívka se zdráhá. Hlad má, chléb jí láká, ale vnitřní hlas nutká, pokoje nedá. Anežka vstane, přemáhá se, a již stařečkovi chléb do ruky klade.

„Zaplať Pán Bůh na stokrát,“ děkuje dědoušek, „tys dobrá dívenka, Bůh ti žehnej!“

Nevýslovná radost rozhostila se v srdci Anežčině, když, hledíc za žebráčkem, vidí, jak na krajici si pochutnává. Sladkost, jakou nikdy nebyla pocítila, byla jí odměnou za dobrý skutek, jež právě vykonala. Dala se do zpěvu, skákání, zmizel hlad, ano zdálo se jí, že vše vůkol s ní se raduje. Slunko se na ni usmívalo, obláčky vesele kývaly, lehounký větérek zavanul a listí šelestíc vypravovalo si,

že Anežka poslechla vnuknutí anděla strážného. Ano i nevrlý Hafan vlídně jí tlapku podával a mrzutý kocour sám k ní se lichotí. Anežka poznává, že andělíček strážný mluví k nám lidem, a že nás svým vnuknutím k dobrým skutkům nabádá. Arci je třeba, abychom se při tom přemáhali, a toho se mnohé dívky strachují, ale každé sebe menší přemáhání bývá odměněno zde na zemi, a hojněji ještě v nebesích.

„Kéž by mně anděl strážný dnes již nic nepovídal,“ praví k sobě dívka, bojíc se nové oběti. — „Na koho pak Hafan tak silně štěká, podívám se před vrata. Hu, to je ta zlá babice, schovám se, aby mně nemohla nic zlého udělati.“

Ubírala se po cestě kolem stavení žena, která pro svou bezbožnost a zlomyslnost po všem kraji známa byla, již se každý vyhýbal a ji nenáviděl.

„Pomodli se ‚Otče náš‘ za její obrácení,“ dává vnuknutí anděl strážný Anežce schované za vraty.

„Ach, již zase něco chce ten andělíček, nebudu poslouchat,“ a již pouští se do běhu o závod s Hafanem.

Ale hlas vnitřní napomíná, ohlušit se nedá.

„Mlč, mlč, nic mi nepovídej,“ vzdoruje dívka.

„Tamto stojí kříž misijnářský, máš k němu 20 kroků, pomodli se za spásu té ubohé ženy,“ mluví důtklivě vnitřní hlas.

„Je šero, mohlo by se mi něco přihoditi,“ odporuje děvče.

„Jdi,“ velí přísně anděl strážný.

Anežka, ač nerada, ale puzena vnitřním hlasem, zvolna blíží se ku kříži, poklekne a vroucně za zlou ženu se pomodlí. Povstane, pohlédne vzhůru, a laskavý pohled Pána Ježíše jest jí odměnou. Potěšena, spokojena odchází domů.

Vykonavši večerní modlitbu ubírá se na lůžko.

„Andělíčku, můj strážníčku, jen prosím tě, jen už mi dnes nic nepovídej, až zase zítra.“

Zaboří se do měkkých peřinek, zamhouří očka, a jižjiž snáší se sen na ospalá víčka.

„Sousedovic Bětuška spí na zemi na slámě,“ projede pojednou myšlenka hlavou usínající dívce, „pod hlavou má tvrdou houni.“

„Zase, zase,“ vytrhne se dívka ze spaní, „zase mi něco anděl strážný šeptá.“

Tiskne k uchu podušku, nutí se usnouti. Sen mizí, vnitřní hlas mluví.

„Ježíšek ležel v tvrdých jeslech na slámě, ty hoviš si v měkké postylce.“

„Nemluv, andělíčku, nech mne spát, jen dnes dej mi pokoje,“ brání se dívka.

„Umučený, zbičovaný visel na tvrdém kříži, koruna trnová byla mu poduškou. Měla by jsi se také trochu z lásky k Pánu Ježíši přemáhati a tělu svému něco odepřít.“

Anežka nahlíží pravdu slov andělových, stydí se, že Pán Ježíš nevinně umučený na tvrdém dřevě odpočívá, a tělo její, které tak často trestu zasluhuje, v měkké postylce si hová. Nezdráhá se více, ale vstává, podušky odkládá a na holý slavník uléhá. Není to příjemné, tlačí to, musí se přemáhati. Přemohla se dnes již dvakrát, po třetí jest to již lehčí. „Z lásky k Tobě, Ježíšku,“ šeptá, a sladký sen pojal ji v náruč svou.

Druhý den poslouchá Anežka ochotněji vnuknutí svého anděla strážného, anť ví, že dobře jí radí, přemáhá se, třeba jí těžko bylo, ale přemáhá se přece z lásky k Pánu Ježíši a svému andělkovi. Konečně si to navykla, přináší již ráda malé oběti, je otuženější, vůle její silnější. Matinka má z ní radost, nemusí ji více kárat, a Anežka je nejhodnějším a také nejšťastnějším dítkem v celé vsi.

Následujte milé děti i vy příkladu Anežčina, naslouchejte anděla strážnému, když k vám vnitřním hlasem mluví. Nezanedbávejte vnuknutí jeho, ale rády a ochotně konejte, čeho od vás žádá. Bude-li vás to státi přemáhání, nehrozte se, každá sebe menší oběť bude se stkvíti jako drahý kámen v koruně, kterou Pán Ježíš za to v nebesích vám připravuje.

SLEPÝ HOUSLISTA.

Od domu k domu houslista chodí,
za ruku zvolna hošík jej vodí.

U dveří každých nástroj svůj zvedá,
kdož pak tak krutý, dárku že nedá?

Těžké jsou jeho pohyby ruky,
prostý pak nástroj, prosté i zvuky,

Na srdce bránu zvuky ty tlukou:
„Pomozte slepci milostnou rukou!“

A když tak dárek slepci se skýtá,
se slzou v oku hošík jej vítá . . .

Od domu k domu slepec tak chodí,
za ruku hošík zvolna jej vodí .

Em. Jireček.

KLEKÁNÍ.

Poslyš! Zvoní klekání
tam s té věže na strání!
Jak se zvuk ten vine!
Mír s ním na zem plyne.

Lidi na svých kolenou
ruce zbožně k nebi pnou.
Ó jen také prodli,
s nimi též se modli.

Jsou to slova anděla,
jenž z úst jeho zazněla,
když byl poslán s hůry
v nazaretské zvůry.

Slunko zašlo za horu,
slyšíc slast těch hovorů
schválně chod svůj třímá
a řeč zbožnou vnímá.

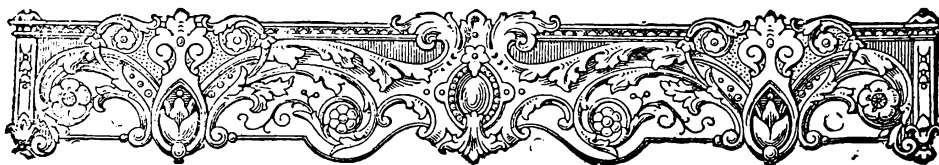
Slyš, jak tráva šepotá,
jak se lupen libotá!
Jsou to tiché dumy,
jež svět Bohu šumí.

Ó to ticho kochané!
Kdy se mně ho dostane?
A kdy duše chudá
vzplane jak zář rudá?

Tož bych v Bohu spočinul,
láskou k němu oplynul,
zněl bych po vše časy
jak ty zvonů hlasy.

Frant. Sušil.

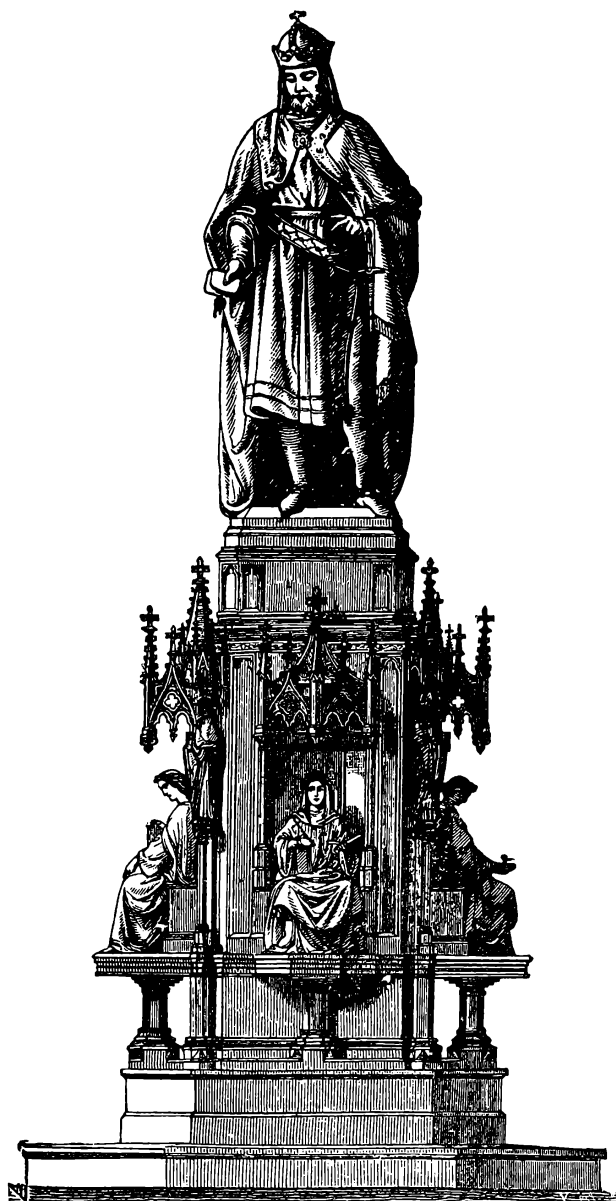

Karel IV.

Nalezneme málo příkladů v dějinách, že by se bylo podařilo jedinému panovníku, byť sebe většímu, pozdvihnouti národ svůj na tak vysoký stupeň všestranného rozkvětu, jako tomu králi našemu, jenž právem nese název „otce vlasti“ Karlu IV. (panoval od roku 1346—78.) Za jeho panování byly Čechy skutečně srdcem Evropy, k němuž se hrnulo a z něhož opět po širých vlastech se proudilo vše, co tehdejší věk měl velikého a krásného. Vida na svém vlastním otci, králi Janu, kam vede pouhá baživost po slávě vojenské, nechtěl on meče používati k oslavě národa svého, nýbrž snažil se oblažiti jej křesťanskou osvětou. Proto již jako spoluvladař český 1344 postaral se o povýšení biskupství Pražského na arcibiskupství, proto založil r. 1348. v Praze vysoké učení, první a nejstarší to universitu střední a východní Evropy. Proto povznosl Prahu založením Nového města a rozšířením objemu zdi městské na levé straně Vltavy za jedno z největších tehdejších měst v Evropě a naplnil je nádhernými chrámy a kláštery. Zaraziv jako císař svaté římské říše sídlo své v Praze, učinil ji jistou měrou hlavním městem i celé té říše. Pevným zákonem uvedl Slezsko a horní Lužici ve stálý svazek s korunou českou, a r. 1374. ustanoveno i Brandenbursko příslušným ku koruně té. Jsa výborným hospodářem netoliko vyplatil brzy všechny králem Janem zadlužené statky, nýbrž rozšířil panství české skoupením četných hradů, měst a krajin v hořejším Falci, ve Franksu a v Míšni, které potom nazývány jsou německými lény české koruny.

V zemích koruny této pak pod pečlivou jeho ochranou kvetly obchod a průmysl a zjednaly zemi veliké bohatství. Karel staral se i o zvelebení hospodářství, a k vinařství vztahovala se zvláštní jeho péče. — Věda i umění tehdejších sídlo své měly u nás, a jako byl Karel nejučenějším z panovníků středověkých, an paterým jazykem

plynně mluvil a psal, tak i v celém národu nastala taková činnost literární, že národ náš octnul se rychle v popředí národů vzdělaných, zůstaviv své soupeře německé daleko za sebou. Neboť který jazyk

Pomník Karla IV. u kamenného mostu v Praze.

v tom čase mohl se honositi spisy jako jsou knihy křesťanského mudrce Tomáše ze Štítného? Zdárně zkvétala i samostatná česká

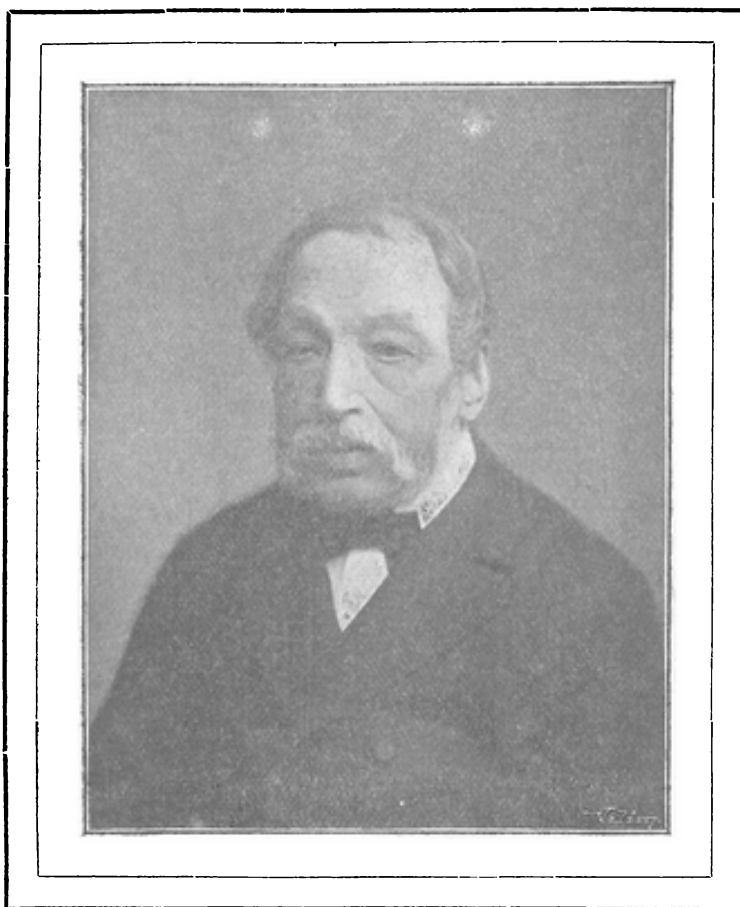
škola malířská Dětřichem z Prahy, Vurmserem, Mutinou a j. proslavena.

Na předním místě jsou to však nádherné stavby, které po Karlu IV. se zachovavše, hlásají nám i po pěti stech letech slávu Čech za panování moudrého a velikého otce vlasti. Duch Karlův posud potkává tě při procházce královskou Prahou, ať si již ohlédáváš stavby chrámové, ať si již divíš se ohromnému mostu nebo kráčíš širokými ulicemi Nového města; tak že žasna se ptáš: Čím by byla Praha bez krále Karla? —

Ptáš se však bezděky i dále: Kam by byl ten národ náš dospěl, kdyby mu bylo dopřáno i druhého ještě Karla, jenž by byl dovedl opatrnou a moudrou rukou ovládati a v pravé míře udržeti náboženský ruch, jaký se již za života jeho, zejména však brzy po smrti jeho v Čechách jevil, a později v krvavou bouři husitskou se zvrhl, jež netoliko utěšený rozkvět Karlova věku jedním rázem zastavila, nýbrž výstředným fanatismem svým velmi rychle ohněm a mečem zničila nadějnou žeň, aniž sama co trvalého vystavěti dovedla. Věru, kdykoliv jsem uvažoval ty převrasy, pohromy a náboženské boje, ve kterých národ český po dvě stě let bez klidu téměř se potácel, až konečně vysilen a vykrvácen jiných dvě stě let jako mrtvola odpočíval v omraku, až nových sil nabyl k novému životu, nemohl jsem se ubrániti myšlence, že prozřetelnost Boží tomu utěšenému věku Karlovu vzejítí dala před hroznými událostmi dob následujících proto, aby po všecky věky měl národ na paměti, že osvěta křesťanská jediné jest slunce, ve kterém blaženě zkvétati lze jak jednotlivci tak národům, kdežto každá osvěta jiná ukazuje se býti více méně pochodní paličovou, jež pálí, boří a ničí, stavěti však neumí a nikdy se nenaučí. Musí tudíž za vraha pravého blaha národního považován býti každý, kdo řád i zásady křesťanské v lidu našem podkopává a jakýmkoliv způsobem buďsi písmem, buď slovem ducha protikřesťanského usiluje rozdmýchat v národu našem i nyní, když sotva síly své sebral, a jednotí se proti četným svým nepřátelům. S pomocí Boží přechkáme vítězně všechny bouře, novou bouři náboženskou v nitru svém však by náš národ nepřechkal více.

VI. Št.

Antonín František Rybička,

vynikající vlastenec a spisovatel český,
zemřel ve Vídni 24. ledna 1899.

Narodil se 30. října 1812 ve Skutči v Čechách; dle rodiště svého psával své jméno: Antonín František Rybička Skutečský. Dopřál mu milý Pán Bůh dlouhého věku, ježž on dobře využítkoval, aby prací svou vlasti prospěl. Gymnasium studoval v Litomyšli, práva v Praze, byl pak úředníkem v Chrudimi a ve Vídni, kde ztrávil největší díl života. Ačkoli žil mimo vlast českou, neodecizil se jí, nýbrž ostal věrným a upřímným vlastencem. Ponořiv se do slavné minulosti naší, vynesl odtud na světlo mnoho památek o zasloužilých mužích národa našeho, spisovatelích, vůdcích, vzdělavatelích, o starších dějinách a obyčejích jeho. Tím velice dobře nás poučil o naší minulosti a mnohou dobrou napomínku dal nám do budoucna: abychom totiž každý věrně svou povinnost konali na tom místě, na které nás Prozřetelnost božská postaví, a tam hleděli se užitečnými ukázati pro sebe i pro druhé.

František Ladislav Čelakovský.

Na den 7. března 1899 připadá památka stých narozenin jednoho z nejřednějších básníkův a učenců národa našeho, a kdo jest pravým Čechem, s podivem a zároveň s vděčností připomene sobě nesmrtelných zásluh, jimiž se proslavil tento básník a učenec náš — František Ladislav Čelakovský.

Narodil se 7. března roku 1799. v Strakoniciích. Otec jeho byl tesařem, jenž dle sil svých o vzdělání nadějného syna svého se staral; za tím účelem dal jej na studie do Budějovic. Později odebral se Čelakovský do Písku a do Prahy. Záhy v něm byla probuzena náklonnost ku básnění. Obcováním s Jos. Kamarytem, věhlasným

vlastencem a spisovatelem, zahořel láskou k mluvě mateřské, a vzrůstala v něm touha, národu svému prospěti všemi silami mohutného ducha svého. Brzy stál po boku Kollárově v čele básnického ruchu své doby. Ponořiv se do básnických plodů národů slovanských, zvláště pak do prostonárodního básnictví ruského, vydal roku 1829. svou sbírku básní pode jménem „Ohlas písní ruských“, v nichž dokázal, jak hluboce pochopil a vycítil prostou krásu a nevýslovnou něžnost básnických výronů lidu ruského. Brzy po tom vydal stkvělý „Ohlas písní českých“,*) a tak mocně zasáhl jimi do duše lidu českého, že většina jich úplně znárodněla a ku probuzení a povzbuzení národního smýšlení nevšední měrou prospívala.

K těmto popředním básnickým plodům Čelakovského druží se vzácná a nádherná „Růže stolistá“, lahodou a půvabností verše a hloubkou svých myšlenek vynikající. Mimo tyto nádherné plody básnické pořádal řadu překladů básní ruských, jihoslovanských, polských, anglických, jakož i písní cizonárodních.

Čelakovský jest nejnárodnější z básníků českých; žádný jiný nevníkl jak on do duše národa našeho. O tom svědčí též jeho bohatá sbírka „Mudrosloví národa slovanského v příslovích“. Proslavil se též výtečným překladem veledíla sv. Augustina „O Městě Božím“.

Jsa profesorem slovanského jazykozpytu proslul též mnohými učenými spisy tohoto oboru. Život svůj velečinný a pro národ náš na výsost blahodárný skončil v Praze dne 5. srpna 1852. V národě zůstavil památku nehynoucí.

Vil. Ambrož.

Píseň dětská.

azpívej, co umíš,
milé děvčátko!
Můj ty světe, moje
drahé poupátko!

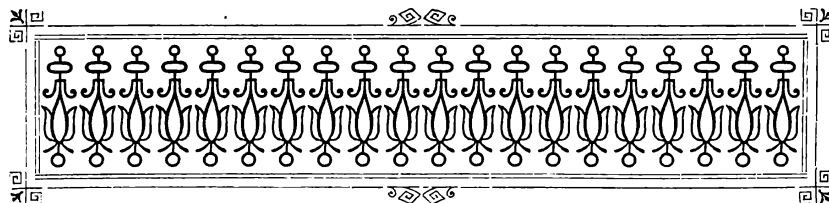
»Vyrostá v zahrádce
malá malinečka,
slunečko ji hřeje,
deštíček ji chladí.

Vyrostá, vyrostá
i hezká Nastinka,
mamička ji líbá,
tatiček ji hladí.«

Malého děvčátka
malá písnička,
malá, ale milá
jako perlička.

(Z „Ohlasu písní ruských.“)

*) Mezi těmi vyniká známá ballada „Toman a lesní panna“.

Vlastenecké lístky.

7. Malý vlastenec.

Roku 1805. připadly Tyroly k Bavorsku. Než vždy věrní Tyrolané zůstali přece ve svých srdcích věrnými a upřímnými Rakušany. A když roku 1809. vypovězena byla císaři francouzskému Napoleonovi válka, těšili se bodří Tyrolané, že se přiblížila hodina jejich vysvobození. Doufali pevně, že se dostanou opětně pod vládu dobrého svého císaře, Františka I., z rodu Habsbursko-Lotrinského.

V té době přišlo do Tyrol mnoho francouzských vyzvědačů. Procházeli tajně celou zemi. Aby smýšlení lidu spíše prozkoumali, chodili po zemi v rozličném přestrojení. Někteří se objevovali v ústrojí tyrolských střelců, jiní v prostém oděvu venkovanů, ještě jiní v rouchu pocestných a kupců. Slídili po nepřístupných horách i v údolích. Všude vyzvídali, jak veliká je síla tyrolských střelců. Tito věrní synové rodné země byli rozptýleni po nepřístupných alpských horách a chystali nepříteli tuhý odpor. Nemohli přivyknouti cizí vládě. Z dobře krytých rozsedlin skalních a z hustých křovin připravili stateční obráncové tak mnohemu vetřelci jistou záhubu prachem a olovem.

Jednoho dne přistihli dva takoví zvědové v úžlabině u Landeku tyrolského chlapce. Bylo mu asi deset let. Bloudil sám po skalínách a rozhlížel se pátravým zrakem na všechny strany.

Cizinci zastavili chlapce a dali se s ním hned do přátelského hovoru. Domnívali se, že jim hoch v dětské prostořekosti vyžvatlá vše, nač se ho budou tázati. Tím způsobem by jim bývalo zjevno vše, co se v jeho domově dalo. Dle toho pak mohli bezpečně souditi i na jiné okolní krajiny

Proto začali s ním takto hovor:

„Ty jsi nějaký čipera, chlapečku! Jak se jmenuješ?“

„Hubert,“ odpovídal hoch zdlouhavě.

„A co tu děláš samotný v horách? Hledáš někoho?“

„Proč se mne na to ptáte?“ odvětil chlapec a díval se směle na cizince. „Jsem tu domovem, a mohu chodit po horách, jak mně libo. Spíše se mi zdá, že tu vy něco hledáte.“

„Zabloudili jsme tu v těch divných horách,“ odpovídal jeden z obou mužů, vida, že má před sebou hocha neobyčejně chytrého a bystrého.

„Je tady s tebou tvůj tatínek anebo odešel také do hor?“ opáčil druhý zvěd a zastoupil chlapci cestu.

Ale ten se neměl k odpovědi. Zamračil se zle a zadíval se upřeně na cizince. Zdáli se mu nějak podezřelými.

„Hle, dostaneš tento nový, lesklý tolar, řekneš-li upřímně, kde jsou v této chvíli tyrolští střelci. Prošli jsme mnoho údolí, ale všude je ve vsích ticho a jako po vymření. Vidíš, že odešli mužové na hory, aby odtud stříleli na královské vojsko?“

Chlapec neodpovídal. Když na něho stále novými otázkami naléhali a všechno možné mu slibovali, odsekl jim vyhýbavě a nepřívětivě: „Jděte se sami podívat!“

Tato rozhodná a neočekávaná odpověď chlapcova cizince zarazila. Nevěděli, jak rázného chlapce na svou stranu navnaditi. Konečně prohodil jeden z mužů:

„Tedy je tvůj otec také mezi tyrolskými střelci, kteří se bouří proti pánu a králi svému, viď? Myslili jsme si to hned, jak jsme tě zde samotného zastali.“

„A já tu již také nebudu jen tak dlouho chodit,“ vyhrkl ze sebe chlapec zhurta. „Jen kdybych byl již trochu větší a silnější! Potom bych dostal také takovou kulovici, jakou má náš tatínek. Já bych těm rezavým Bavorákům a huhňavým Francouzům pověděl!“

„Cože? — Ty bys chtěl také bojovat proti našemu králi?“ zvolal jeden ze zvědů zpola vážně, zpola žertovně; a aby srdnatého chlapce postrašil, vzkřikl na něho na oko velmi hrozivě:

„Musíš hned na tomto místě našemu králi a pánu věrnost přísahati!“

„Až někdy jindy!“ odbýval ho chlapec neohroženě a smál se cizinci do očí.

Tato nezastrašitelná výpověď pohněvala zvěda opravdově. Uchopil hocha za prsa, zatřásl ním mocně, a potom ho vyzdvihl od

země do výše. Drže takto hocha ve vzduchu, přistoupil s ním ku příkré skalní stěně, pod kterou hučel a šuměl u veliké hloubce pěnivý Inn, řka hněvivě :

„Nebudeš-li nyní ihned přísahati, že nebudeš nikdy císařským, pustím tě do hlubiny. Slyšíš, jak pod tebou řeka divoce hučí?“

Ale malý Tyroláček nepřisáhal ani nyní, ačkoliv měl jistou smrt již před očima. Tušil, že by se tím dopustil něčeho ohavného, hrozného. Proto místo odpovědi vjel cizinci jednou rukou do hustých vousů na bradě a druhou do vlasů a držel se ho tak pevně, že se ho mohl takto napadený zvěd zprostiti jen za přispění svého druha.

Když se octnul chlapec zase na pevné zemi, vzal nohy na ramena a upaloval odtud, jakoby mu hlava hořela. Skákal po skalách jako svižný kamzík. V rukách držel chomáčky vlasův a vousů, jež byl nepříteli svému s hlavy vyrval.

Než se zvědové z překvapení svého probrali, byl již ten tam ! I hleděli za ním v ustrnutí jako zkamenělí a seznali v pravdě, že tu budou muset zanechat Bavoři ještě mnoho a mnoho vlasův i vousů, než by se jim podařilo statečné Tyroláky přemoci a k poslušnosti nového vládce je přinutiti. Tak důkladného poučení nabyl od tohoto malého vlastence tyrolského !

Čin tento nechť mocně mluví i vám k srdci, drahé děti ! —

J. J. V.

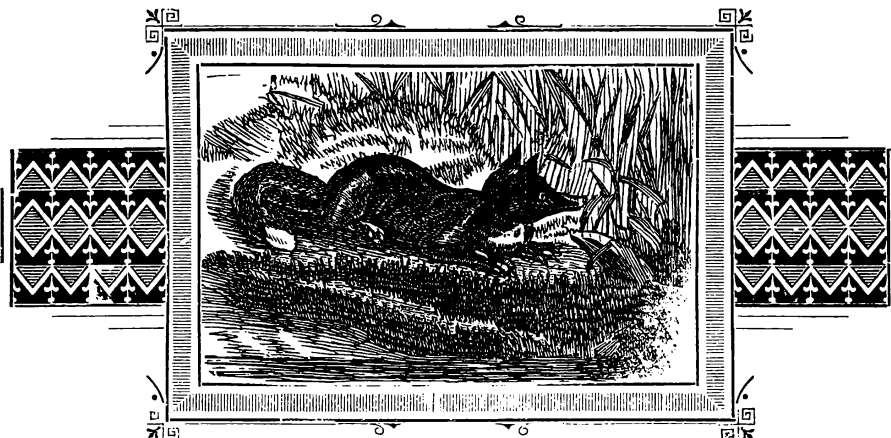
Dětská.

Pověz mi, holátko,
zlaté pacholátko,
u koho rád se chováš ?
»U mého tatíčka,
děláme koníčka,
houpity, houpity, hou.«

Pověz mi, holátko,
zlaté pacholátko,
koho nejradši líbáš ?
»Matinku, matinku,
má hladkou hubinku,
tatíčková píchá.«

Pověz mi, holátko,
zlaté pacholátko,
po kom se ti stýskává ?
»Po vás, má babičko,
hruštičku, jablíčko
v kapsáři míváte,
pro mne je chováte.«

(Z „Ohlasu písní českých.“)

Na čekané.

Na soumraku vychází liška ze svého brlohu na lup. Opatrně se plíží houštinou, ohlíží se každou chvilku, větfí na všechny strany. Má všude v lese, v houštinách i na volném poli své dráhy, spády a průchody, zná každý keř, strom, celé okolí. Vyniká neobyčejnou chytrostí, lstivostí, a umí se nad míru přetvařovati lícoměrně. Šourá se krajem tak nevinně, jakoby jaktěživ ani mušku nepolekala, a zatím před ní bezpečen není žádný živočich od brouka až po srnče. Oblupuje hnízda, požírá vejce, a přelstí i starého ptáka dosti již zkušeného. Nikde není před lišákem jistý jakýkoliv pták. Leze po stromech k hnízdům, brodí se a plaví po vodě, aby se dostala k vodním ptákům, a nejednu husu a kachnu divokou zahryzla na hnízdě uprostřed rybníka.

Zcela klidně sedne si k cestičce, kudy zajíci vycházejí z lesa do polí a čeká tiše, až se objeví ušák. Nic zlého netušícího přepadne skokem a zadává. Anebo vyslídí hnízdo koroptve a lehne si nedaleko zcela nevinně. Ani se nehne, když samice opatrně se blíží. Teprve když se v hnízdě uvelebí, vymrští se jako střela, zadává ptáka a pochutná si na vejcích.

Jsou známé případy, že si lišák lehne zcela neomaleně na cestu, stavě se mrtvým, vrány brzy ho vyslídily a s velikým rámusem dorážely na domnělou mršinu. Schytralý lišák ani chloupkem nechne. Vrány směleji se přibližují. V tom chytré chlapisko chňapne po nejbližší a již kořist vleče do úkrytu, kde si nerušeně pochutná.

Nezřídka číhá liška na břehu řeky nebo potoka. Sedí trpělivě a čeká, až některý pstruh neopatrně připluje na povrch. Ten již ostrým zubům neunikne. Ani raka ani žáby nepřehlédne.

Zvláště však ve všech spádech loveckého umění vyzná se lišice, jež v dubnu nebo květnu mívá 3—12 mláďat. Z počátku ani se od nich nehne. Později za soumraku se poohlédne po nějaké potravě v nejbližším okolí, a tu snaží se zakrýti všechny stopy, jež by mohly prozraditi útulek její. V tu dobu živí se ponejvíce myšmi. Asi za měsíc již štěňata vycházejí před brloh na výsluní,

„Na čekané.“

a tu si hraje s nimi a dává jim první návod k umění loveckému. V červenci již toulá se po okolí s rodinou, učí potomstvo lovit.

Velmi zdařile zobrazil umělec jednu z takových výprav liščí rodiny naším obrázkem „Na čekané“. Tiše jako stín připlížila se lišice houštinou a za ní neméně opatrně vydaření čtyři potomci. Opustili právě houštinu a stanuli na břehu rybníčka, kdež ve stínu bujného rákosí bezstarostně divoká kachna s kachňátky si hoví. Nepozoruje nepřítele, netuší nebezpečí, neboť liška přikrčila se

k zemi. Již hodinu zde číhá a čeká, až se kachna přiblíží ku břehu na doskok. Hle! právě odvrátila se nic zlého netušící kachna a zarejdila až k samému břehu. Stará liška chystá se ku skoku. Jen okamžik ještě a švihne sebou jako střela po kachně, již zcela jistě uloví. Pak teprve kachňátka zděšená a strachem ohlušená jedno po druhém polapí a štěňatům již skoro dospělým předloží. Snad i liščata budou na mladých kachničkách zkoušeti svou dovednost. Vody se nebojí, neboť umí již tak dobře plovati jako stará.

A tak jako vidíme na obrázku, tak budou den ze dne stále potulovati se lesem, později pustí se do polí, kdež ve zrajícím obilí jsou úplně jisty před nepřítelem člověkem, a k podzimu se usadí v houštinách a rákosí při vodách. Když zima se ohlásí, rozejde se rodina, o níž liščíce se starala.

Lišák po celý ten čas o rodinu se nestaral. Nanejvýš že někdy, když byl v náladě obzvláště slavnostní, na chvíli si zaskočil před brloh lišky a tam si pohrál se štěňaty. Jest vydařeným otčímem, jenž pamatuje vždy jenom na sebe. Pravý vzor zištného sobce. Jenom když mláďata osíří a hladem žalostně štěkají, tu smiluje se nad nimi lišák některý a stará se o ně tak pečlivě jako matka. Arciť i tu trvá jeho láska potud, pokud štěňata jsou zdravá a veselá. Chmurné nebo zmrzačené bez lítosti roztrhá, a ostatní si na něm pochutnají právě tak dobře jako na jiné kořisti.

J. M. Kadlčák.

Sváteční koláč otcův.

kuchyni bylo na pilno: matinka, tetička Marie, devítiletá Anna, sedmiletá Božena a ovšem také kuchařka Kateřina měly plné ruce práce. Malý, pětiletý Karlíček neměl při tom ovšem žádné práce, ale přece chodil od jedné ke druhé a koukal, co se robí.

Ale proč byly všechny tak zaměstnány? Pekly koláče, neboť byl zítra tatínkův svátek. Matinka odvažovala mouku, teta Marie tloukla vejce a dělila žloutky od bílků. Kateřina třela máslo na hlíněné míse, obě sestry olupovaly mandle, aby je pak buďto strouhaly nebo rozkrájely. Neboť se měly nejen koláče, ale také bábovky péci.

Poněvadž neměl Karel ničeho na práci, musel aspoň něco mluvit, a opakoval stále to, co mu šlo upřímně od srdce: „Ach, matinko, já tak rád jím koláče!“

Matinka však byla příliš zaměstnána, proto neodpovídala. Chlapec se tedy obrátil zase k tetě a opakoval: „Ach, tetinko, já tak rád jím koláče!“

„O tom nepochybuji, epeš vždy plnou hubou; tu máš pro pochoutku!“ pravila, strkajíc mu kousek cukru do úst; pak pokračovala ve své práci, rozetírajíc žlutky s cukrem.

To malému muži chutnalo a nejpřívětivějším obličejem obrátil se k sestrám u stolu, přihlížel k nim chvilku a opakoval, co srdcem jeho hýbalo: „Já jím tak rád koláče!“

„Ano,“ odvětila Božena, „ty si vždy to nejlepší vyhlídáš,“ a pak pracovaly pokojně dále.

Karel přihlížel dále, až konečně vyzvídál: „Ty mandle jsou asi dobré?“

Starší sestra se usmála a strčila mu jednu do úst. Mladší sestra soudila: „Co je dovoleno jí, smím také já!“ a dala mu také jednu mandli.

Nyní šel ku Kateřině a přihlížel, kterak vždy máslo víc a více bělá. Poněvadž kousal mandle, nemohl opakovati, jak rád jí koláče. Kuchařka se zeptala: „Karlíčku, co dáš svému tatínkovi k svátku?“

„Ach ano, matinko, co já dám tatínkovi k svátku?“

„Já!“ volala Božena, „já dám tatínkovi pár ponožek, které jsem sama upletla.“

„A já,“ pravila Anna, „obroubila jsem pro tatínka tučt kapesních šátků, a později také jméno do nich vyšiju.“

„Ach, matinko,“ volal Karlíček, co já mu mám dát?“

„Ano, můj chlapečku,“ pravila matka, „ty neumíš ještě ničeho udělati. Pro tebe také ničeho nemám. Můžeš dát tatínkovi kytici.“

„Ach, já už vím, už vím, matinko, já dám tatínkovi koláč. To je to nejlepší.“

„Vždyť neumíš žádné přání,“ pravila Božena. „Kdo přináší dárek, musí také přání říkat.“

„Ach, tetičko!“ zvolal Karlíček, „nemůže se dát koláč bez přání?“

„Ne, můj chlapečku, to nejde,“ odpověděla teta Marie. „Ale buď bez starosti, můžeš také přáníčko říkat, jen zcela kratinké přáníčko. Chceš se tomu naučiti?“

„Ano, chci,“ zvolal Karlíček potěšen, předříkávej mi je, a já je budu po tobě opakovati.“

„Já ještě ničeho nevím,“ pravila teta usmívajíc se, „ale zůstaň jen zde a buď způsobný, já ti hned nějaké přání přinesu.“

S prací byla již hotova, zvedla se tedy a vešla do svého pokoje, aby pro Karlíka přání upravila.

Karel postavil se před sestry a pravil radostně: „Ó, já také tatínkovi něco dám, to nejlepší, a také budu přání říkat.“

Sestry jej odstrkovaly a pravily, že se to nenaučí, že je už pozdě, ale on ujišťoval zcela určitě: „Tetička řekla, že se to naučím.“

Teta Marie měla ten dar, že velmi snadno malá přání sestavit dovedla, a také pro děvčata byla přání obstarala. Nyní šla do své světničky a byla s tím za několik minut hotova. Pak přišla do kuchyně, vzala malého Karla za ruku a vyšla s ním ven. Karel se ve dveřích hrdě a sebevědomě na své sestry ohlédl. Teta Marie předříkávala mu následující přání:

„Tatínku, nesu k svátku ti
zajisté to nejlepší:
Nesu ti velký koláč!

Maminka dělá dobré koláče,
viděl jsem je dávat na plecháče:
Já tak rád jím koláče!

Proto jsem prosil matinku,
bych směl dát koláč tobě, tatínku:
Já tak rád jím koláče!

Ó jen ho rozkroj, tatínku,
a dej mi za vše hubinku:
Já tak rád jím koláče!“

Poněvadž slova ta byla vzata z duše dítěte, přiučil se jim Karel bravě, zvláště pak poslední řádek uměl vždy dřív, než mu ho tetička předpověděla.

Když se Karel opět vrátil k ostatním, chtěly sestry a matka přání slyšeti; on však pravil: „Nepovím, tetička mi zapověděla štěbetat. Zítra uslyšíte.“

Chlapec chodíval dříve spat než sestry, a také později vstával. Než se uložil na lůžko, předříkala mu tetička ještě jednou přání, a pak hned usnul. Když jej druhého rána vzbudila, zvolala: „Karlíčku, umíš ještě tvé přání?“

„Ano, ano!“ zvolal, a rychle se zvedl z lože. Pak začal: „Já jím tak rád koláče!“

Tetičce bylo sice do smíchu, ale zatajila to, aby tím Karla nezarmoutila. Pak mu pomohla a říkala s ním několikrát přáníčko. Totéž učinila, když Karlíček svůj sváteční oděv oblékl, a když přišly dolů, byly již všechny připraveny, aby se odebraly do otcova pokoje.

„Karel půjde první,“ pravila tetička, a matka dala mu veliký koláč do obou rukou.

Otevřely se dvěře a Karel vstoupil pyšně, teta Marie za ním, a pak ostatní zcela tiše vešly. Uměl skutečně své přání, a když ku konci pravil: „Ó jen ho rozkroj tatínku, a dej mi za vše hubinku: Já jím tak rád koláče!“ — tu vzal otec nůž, ukrojil rychle malý kousek a dal jej do úst; pak vzal od Karlíčka mísu, nebo již se mu třásly ručky, vyzdvihl chlapce k sobě na klín a líbal hošička srdečně. Pak zase ukrojil velký kus koláče a podal ho synkovi řka: „Že jíš tak rád koláče, tu máš!“

„Ano,“ pravil Karel prostosrdečně. „Já jím tak rád koláče!“

Nyní přistoupily ostatní. Šlo to po pořádku dle stáří: Božena s ponožkami, Anna s kapesními šátky. Také ony říkaly svá přání. Pak přišla matka sice s darem, ale bez básně, a konečně tetička Marie.

K této pravil šťastný otec: „Milá sestro, s tímto malým klučičkem učinila jsi mi velkou radost. Děkuji Tobě!“

M. Kouřimská.

Milé děti!

dyž sv. Ansgar byl ještě dítětem, býval častěji lehkomyšlným, a místo učení míval zálibu v rozličných žertech a rozpustilostech. Jednou zdálo se mu ve snu, že kráčeje špatnou lesní cestou upadl náhle do bařiny a nemohl si z bahna pomoci. Na blízku vedla cesta jiná, rovná a bezpečná. Po té uzřel kráčet zástup bíle oděných paní. V čele zástupu byla paní zvláště krásná, které se ostatní kořily jako své panovnici. Pojednou uviděl Ansgar v zástupu také svou matku, která již dávno byla zemřela. Veliká byla radost jeho; když však se chtěl vzbopiti a k matičce své spěchat, tu nemohl z bařiny ven, a marno bylo jeho namáhání. — Tu pravila k němu krásná paní: „Mé dítě, chceš ku své matce?“ — „Ó ano, ano, velmi rád,“ odpověděl Ansgar ve své úzkosti a touze. A paní poučovala: „Chceš-li k nám přijíti, musíš býti pilnějším a

všech rozpustilostí musíš se vystříhati.“ — Ansgar se probudil, pevně si umínil pravé polepšení, zanechal svých nezbedností, stal se pilným a v dobrém tak prospíval, že se z něho stal kněz a misionář, jenž mnoho pohanů v Dánsku a Švédsku na víru Kristovu obrátil a velikým Svatým se stal. Nyní jest již přes tisíc let u své matičky v nebesích.*)

Milé děti! I vy chcete zajisté dostati se do nebes. Jste-li však na pravé cestě, cestě ctnosti, nebo snad jste také již zabředly do bařin hříchů?

Obrátte se s důvěrou k P. Marii, k níž se modlíváte denně: „Pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší.“ Ona vám pomůže, abyste opustily cestu nebezpečnou, a kráčely jistou a pevnou nohou po cestě, která vede ku spasení.

A ještě jiného ochrance máte v ne-
dítky jsou miláckové Ježíše Krista a jsou jeho nejsvětějšímu Srdci nejbližší. Proste tedy též sv. Josefa, jehož svátek slavíme 19. března, aby byl též vaším ochrancem.

Blahoslavení jsou čistého srdce, neboť tvář Boží patřiti budou. Kéž i vy všechny ji spatříte v království Božím!

Váš upřímný

Strýček Ambrož.

besích. Nikdo ze smrtelníků, nevyjímaje ani Marii, nepoznal vznešenost a cenu věku dětského, jako svatý Josef. Bylť vyvolen, aby Ježíše v jeho dětském věku chránil, a tento vznešený a krásný úkol jest jeho podílem též v nebesích, a jest nejpříjemnější částí jeho ochranné činnosti. Vždyť

*) Dle kalendáře pro děti od O. L.

Strýčkovy ořechy.

Šarády. (Od *F. L. Čelakovského*.)

1. Kolem slunce jedna, dvě se točí,
třetí vzbuzenou se člověk rozdivočí,
celek kvítek, zábava tvých očí.
2. Kvítek jsem, a z jara oko tvé bavím;
utni po předu dvě písmena,
již co ryba proti proudu se stavím.
Zas dvě utni: tu lecjaký necena,
chudás mnohý si mě osvojuje,
a na délku ještě natahuje.

3. Číselná hádanka. (*Frant. Navrátil*.)

146 muž Starého Zákona,
561 horská bylina se nazývá,
861 část týdne jesti,
841 jméno řeky ruské,
345 plavec jím se řídí,
568 voda v zimě se jím pokrývá,
5612 řeka v Asii,
56861 měsíc zimní jmenuje se,
162345 přístavní město v Itálii,
234554 řecký bůh světla a slunce,
345617 dřevať se jím zabývá,
2345612 jménem tímto děva zve se,
5673458 křestní jméno mužské,
12345671 císařem byl ve Francii.

4.

		3		
	2		4	
1				5
	8		6	
		7		

Do čtverečků vřaďte pět slov pětípísmenných, která utvoříte z těchto písmen:
V první řadě vodorovně: á, l, n, o, p (město české blíže Jihlavy);
v druhé řadě: a, c, e, k, t (něco blýskavého);
v třetí řadě: o, n, v, l, i (město polské);
ve čtvrté řadě: ú, o, n, y, c (rostou na lukách);
v páté řadě: y, d, r, b, o (město polské).
Písmena číslicemi poznačená dají jméno velkého svátku křesťanského.
(*Vil. A.*)

Řečník vyžádav si 12345,
počal hlasně mluvit 1 2345.

(J. Kubis.)

6. Pro bystré pečtáře.

Otec rozdělil mezi své 4 syny jistý obnos. Nejstarší syn obdržel polovici obnosu a $\frac{1}{2}$ zlatého, druhý polovici zbytku a $\frac{1}{2}$ zlatého, třetí polovici zbývajících peněz a $\frac{1}{2}$ zlatého, na nejmladšího syna přišlo $1\frac{1}{2}$ zlatého. Jaký obnos měl otec, a kolik obdržel z něho každý syn?

(Vl. A.)

Rozluštění ořechů z čísla 6.:

1. Královská procházka.

Nevděkem své vlasti splácím,
nectu na svou metám zem,
jsem-li v cizině domácím,
ale doma cizincem.

Uč se dříve matku znáti,
uč se znát dům otcovský,
pak se můžeš se ctí bráti,
ne svět pro tě venkovský.

2.

o	k	a	p
k	ů	r	a
a	r	a	k
p	a	k	a

3. Š v e s t k a
k a š t a n
o ř e c h
l í p a
a k á t
škola.

4. Koníček s hádankou.

Nemám noh ni jiných údů,
na všech stranách stejně ležím,
nemám začátku ni konce,
postrčena rychle běžím.

Kutálím se v běhu bystrém,
s kopce sama spěchám dolů;
co jsem, jaké jest mé jméno,
hádejte teď všichni spolu.

Zdeněk Müller, Turnov. (Koule.)

5. Pro bystré počtáře. Otec rozdal 11 zlatých. Nejstarší syn obdržel $5\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 6$ zl. Druhý syn $2\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 3$ zl. Třetí a čtvrtý po zlatce.

Obsah. Modlitba za vlast (báseň), str. 193. — Otec a dcera, str. 194. — V postě (báseň), str. 201. — Hlas anděla strážce, str. 202. — Slepý houslista (báseň), str. 205. — Klekání (báseň), str. 206. — Karel IV., str. 207. — Antonín František Rybička, str. 210. — František Ladislav Čelakovský, str. 211. — Píseň dětská, str. 212. — Vlastenecké listky, str. 213. — Dětská, str. 215. — Na čekané, str. 216. — Sváteční koláče otcův, str. 218. — Milé dívky, str. 221. — Strýčkovy ořechy, str. 223.

Správně rozluštili ořechy z čísla 6.:

V Brně: Ludmila Harabesova.* V Bernaticích: Eduard Hájek,* Božena Kittrichova, Kristina Turková, Ludvík Glogar, Ludvík Gršman, Božena Klosova, Viléma Bujarova, Karolina Pasekova, Božena Sadilova, Karolina Korutova, Anna Davidova, Antonie Glogarova. V Budějovicích: Antonín Havelka. V Boro-
hrádku: Jaroslav Udlinek,* Augustin Soukup. V Brušperku: Františka Sokolíkova, Jan Vantuch, Frant. Cvek,* Alois Vantuch. V Březině: Augusta Hejmalova.* V Břeclavě: Antonín Vaculík, Jindřich Vaculík. V Bílanech: Josef Řezníček. V Bystřici: Josef Hubert, Otakar Jiroušek. V Chlívském: Karel Matoušek.* V Čestíně: Ladislav Heller, Anna Karbanova (z Kněže), Anežka Karbanova (z Kněže). V Čejči: Marie Smejkalova. V Čechách: Adolf Šťastný, Jan Šťastný, Jan Kristek. V Čelechovicích: Stanislav a Emanuel Bernard, Marie Pluskalova. V Drholeci: Marie Klímecká. V Drahotuších: Františka Čechova, Antonín Číhal. Ve Frenštátě: Marie Černochova.* Na Frýdlantě: Eduard Břeský, Vincenc Gecek,* Dom. Frnka, František Velička,* Jos. Sluka, R. Faikus, E. Drízga, R. Pešat, J. Flinta, L. Kaděra, C. Nykel, F. Fridl, A. Michalec, A. Kaňak. V Heřm. Městci: J. Kužel,* Ant. Klinger, Josef Houzík.* V Holáskách: Kateřina Kunderova. V Horní Lhotě: Ladislav Jarůšek.* V Hořicích: Adléta Vondráčková,* Anna Marxova, Anna Prokůpkova, Milada Dokoupilova. V Hostětíně: Otilie Kunderatová.* V Ivanovicích: Bedřich Matoušek. V Ivančicích: Miloš Čech, Karel Maršák, Norbert Vodrážka. V Jaroměřicích: Mathilda Svobodova, Gabriela Valníčková. V Jířkovicích: Jan Tměj (jen horlivě pokračuj!). V Kloboucích: Marie Stárkova (jen pilně louskej; pozdrav!). V Kunči: Josef Písař. V Kelči: Božena Urbancova. V Kojetíně: Vladimír Křeček, Antonín Pavel, Otakar Tejkal, Melanie Vrtělova, Bedřich Kačírek. V Kutné Hoře: Marie Nechvílova. V Křečovicích: J. Muška.* V Křenovicích: Bohumil Horáček, Jakub Fiala. V Kroměříži: Ludvík Mojžíš, Frant. Řezníček, Frant. Nepustil. V Lomnici: Pavlína Hejlova, Aloisia a František Matouškovi.* V Letovicích: Marie Synkova.* V Líšni: Anna, Štěpánka Miklíková. V Mělčanech: Vladimír Prikryl, Arnošt Cechmajstr. V Mětině: Marie Holzrova, Antonie Salašova, František Svatoš.* V Nosislavi: V. Růžicka. V Novém Bydžově: Františka Janečková.* V Novém Městě: Břetislav Čech.* V Novém Strašecí: Antonín Hamouz.* V Němčicích: František Vrána. V Nákle: Marie Dostálova, Františka Falcova.* V Nezdášově: Josef Plojhar. V Olomoučanech: August Svoboda.* V Olomouci: Milada Vlčková.* V Podolí: Cyrill Ševčík. V Poštorné: František Macháček. V Praze: Marie Cermanova. V Přerově: Nepodepsaný, Marie Smítalova, Josef Pluhař,* Marie Zubrova, Zdenka Neoralova, Bohuslava Dvořáčková, Anna Sketova,* Vladislav Lipčík. V Přestavlkách: Chovanky ctih. sester Voršilek: Marie Buchalova,* M. Svobodova, J. Fassmannova,* B. Reichertova, M. Lorencova, Kumpoštova, Krupařova, Kittnarova, Opavských, Klicperova,* Charvátova, Rollerova, Šerkova (ovšem jsem četl o vašem divadle; čiňte vždy radost svým ct. představeným). V Soběslavi: Jan Vošta, Václav Kopšík, Václav Bušta, František Kopšík, Jan Pešek,* Antonín Šitra. V Slatiňanech: Antonín Tesař. V Starém Městě: Františka Hůskova. Ve Svatobořicích: Jan Kolečkář.* V Topolanech (z č. 5.): Josef Kovářík, Božena Pospíšilova, Božena Poděbradova, Františka Zeleňáková, Marie Lešenarova. V Telči: Božena Bystřických. V Topolanech: Marie Lešenarova, Božena Pospíšilova, Božena Poděbradova, Eliška Sedláčková.* V Třebíči: Marie Machova,

Marie Doležalova (těším se z tvého vzorného písma). V Tišnově: R. Kopečný. V Turnově: Marie a František Pekařovi, Rudolf Faltyn, Vil. Sobotka, Josef Macourek, Karel Hušek,* Jaroslav Bernat. Ve Velk. Meziříčí: Marie Řehořkova,* Emilie Bártova,* Marie Marzyova. V Král. Vinohradech: J. rytíř Purkyně (přeji brzkého uzdravení). Ve Vítkovicích: Bohumila Hradečná. Ve Vršovcích: Josef Šimek. V ?? Vladimír Knapp. V ?? Josef Mádr. V Žadovicích: Renata Měsíčkova (dobré budou vítány).

Poznámka. Hvězdičkou poznačeným připadla losem odměna. — Mezi rozluštěteli ořechů z čísla 7. rozdělí se losem **třicet** odměn. — Žádá se, aby rozluštění se zaslalo nejdéle do 20. každého měsíce, a zároveň aby luštitelé vždy připojili svou správnou adresu nebo jméno p. sběratele, jinak se za přesné dodání odměny ručiti nemůže.

Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských v Brně
vychází:

POUŠTÍ.

Cestopisný román od Karla Maye.

Přeložil a upravil **O. Flögl.**

Dosud vyšly sešity 4.

Sešit o 96 stranách. — Cena sešitu 50 h.

✱ **Illustrované vydání.** ✱

Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských v Brně

tiskne a svým nákladem vydává

illustrovanou sbírku povídek pro mládež pod názvem:

Knihovna naší mládeže.

Číslo 1. vyšlo již s tímto obsahem:

Výbor ze spisů V. Kosmáka,

kdež úvodem život našeho nezapomenutelného Kukátkáře líčí **Frant. Šilhavý.**

✱ Sešit 1. Cena 80 h. ✱

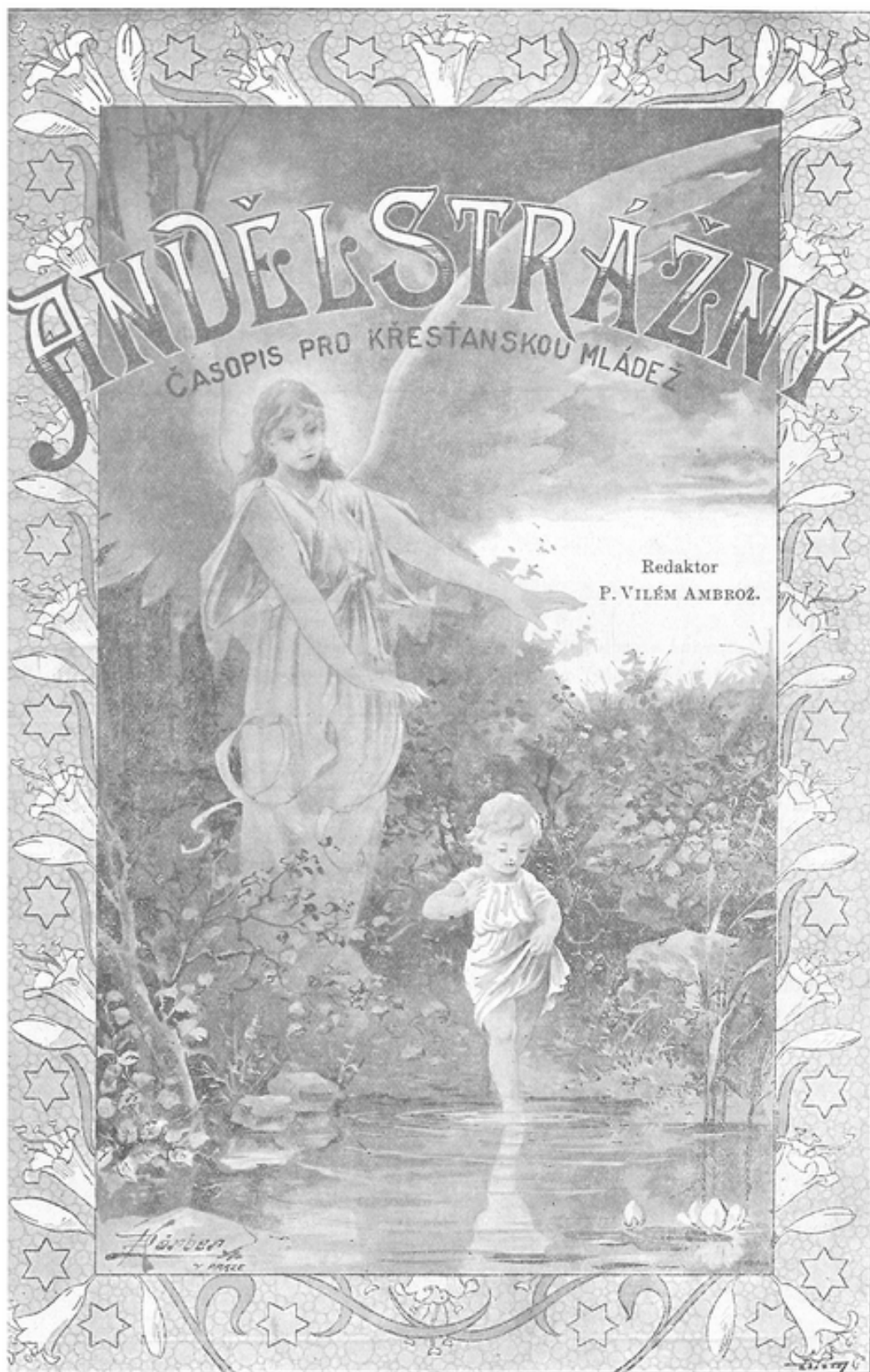
Sbírka bude ozdobena četnými a krásnými ilustracemi.

Objednávky přijímá

Benediktinská knihtiskárna v Brně, Dominikánská ul. č. 4.

● Sbírka bude vycházeti ve volných lhůtách ●

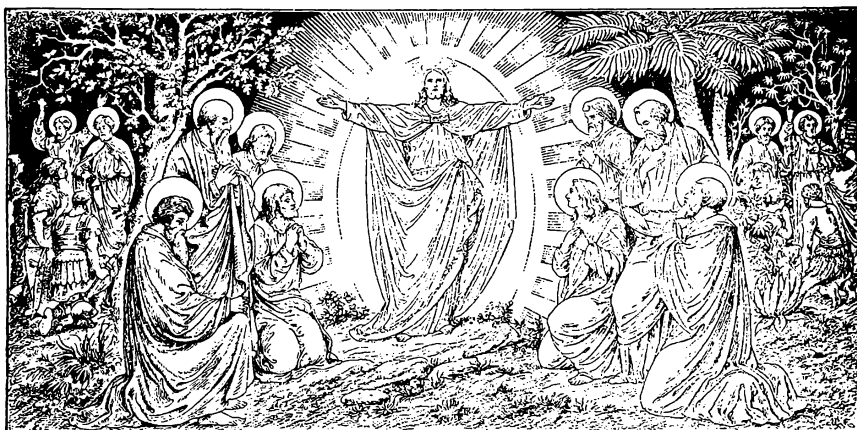
Vydává svým tiskem a nákladem papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů v Brně.

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 1 K 60 h.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 1 K 60 h., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 liry, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstatí a se učití musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetríte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Dp. Prokop Holý, kpl. v Příbrami 20 zl., farnost Radostinská 3 zl. 25 kr., děti osady Hosínské na jména Václav, Anna, Anna 30 zl. 94 kr., školní děti v Ivanovicích 3 zl. 10 kr., školní děti Medlovické 23 kr., děti farnosti Staro-Vesské 15 zl. 14 kr., dp. Albin Halfar, koop. v Šenově, od dětí farnosti Šenovské 7 zl. 85 kr., dp. Kristian Novák, koop. v Chropíní, od dětí farnosti Chropínské 27 zl., údové ve Vodňanech 9 zl., od hodných dětí ve Staříči 3 zl. 73 kr., Loisinka Přibyllová na jméno Jenovefa 50 kr., Terezie Růžičková ve Ptení na jméno Josef 10 zl., dp. J. Hejtmánek v Něm. Bělé od Marie Rohelové ve Volyni 50 kr., nejmenovaná na jméno Anna 5 zl., dp. František Chudáček od školních dětí ve Vel. Ořechově 7 zl. 50 kr.

Roč. XVIII.

Duben.

Číslo 8.

SEN.

Sen jest krásný anděl milostného vzhledu
usměvavých lící a úst plných medu.

Za dne beseduje tamto na blankytě,
za noci pak lidi navštěvuje skrytě.

Z nadhvězdových zahrad snáší dary drahé,
a v hruď lidem kapá vláhu manny blahé.

Ku pobožným dušem nejraději chodí,
po rozkošných sadech, po rájích je vodí.

Věnce jim tam plete, o Bohu jim zpívá,
nebeské jim slasti do útroby vlívá.

Člověka však zlého příšerami straší,
a zlou pomstou Páně ze spánku ho plaší.

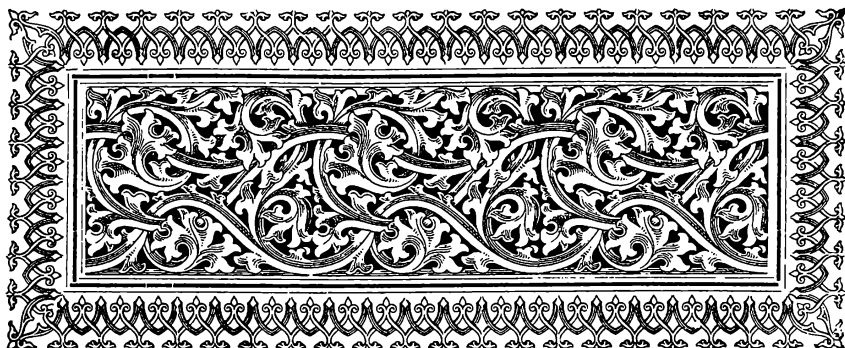
Leč i tyto hrozby řinou se mu s láskou,
a pní duha míru nad čela mu vráskou.

Anděle ty strážný, prosím lásky tvojí,
čerpávej sny pro mne v nebeském tam zdroji.

S milostivou rukou v mysl mou je vlívej,
o nebeských věcech duši ve snách zpívej.

Frant. Sušil.

Otec a dcera.

Historická povídka z dob Rudolfa II. Vypravuje Karel J. Zákoucký.

(Část další.)

Tímto rozejítím se rozmetena byla jejich odvaha. Císař Rudolf k radě Ferdinanda, arciknížete tyrolského, odhodlal se původce zmařeného sněmování přísně potrestati. Teď také rozhodnuto bylo o místě nejvyššího purkrabího. Jmenován jím pan Adam z Hradce. Pan Šebestian Vřesovec pohnán před soud, vyznal se z viny své oddav se císaři na milost a nemilost.

Zcela jinak zachoval se pan Ladislav z Lobkovic. Stále zapíral, ale přesvědčiv se, že by marně svoji vinu tajil, prchl, a syn jeho Adam Ek doručil císaři list, v němž se otec jeho přiznává ke vší vině, ale tvrdí, že se tím nikterak neprovinil proti zřízení zemskému.

Pan Jiří po celou dobu vyšetřování žil v ustavičném nepokoji. Obával se, že i na něho bude spoluvina prozrazena. Teď však, když bratr jeho do Uher prchl, doufal, že všechno nebezpečí jest pominuto. Ale zmýlil se.

Sněm svolán podruhé ke dni 20. října, proposice královská povolena, a potají stále pátráno po spoluvinnících zmaření prvního sněmu. Největší činnost v příčině té rozvinul pan Jindřich z Pisnic. Neustal a stále tajně pracoval, až dne 20. ledna 1594 zbaven pan Popel svého úřadu nejvyššího hofmistra a pohnán k soudu.

Soud položen na den 20. března téhož roku.

V.

Obžaloba pana Popela zničila. V několika dnech se změnil. Statná jindy postava se nachýlila, vlas mu zbělel a líč pozbyla své zdravé barvy. Žloutl a šedl. Ba ani veselosti při něm nebylo. Hovořivost jeho ustoupila zamlklosti a uzavřenosti. Sedával u okna svého hradčanského domu a kalným zrakem rozhlížel se po Praze v mlhy se halící. Ven nevycházel. Báł se, že by naň ukazovali a o něm vypravovali. Ta tam byla jeho pýcha a ctižádostivost. Teď cítil, kam se dal těmito vlastnostmi zavést. Styděl se sám před sebou a před každým. Ani hostí nepřijímal. Ovšem, teď, když zbaven byl úřadu, bylo jich málo, ale pan Jiří ani na ty se nerozpomínal. A přišli-li, zapřel se jím. Nechtěl, aby viděli jeho ponížení.

Ostří svého ponížení cítil velmi dobře. Jak býval jindy vyhledáván, chválen, veleben, a dnes, dnes nikdo, zcela nikdo o něm nepromluví bez pohrdání! V té smutné době poznával, co jest pravé přátelství. Ani Frantson nepřicházel, a kterak jej vyznamenával! A toho pan Popel čekal, na toho se ptával. Chtěl vyzvěděti od něho, jakého smýšlení je císař, a on nešel. Ale tolik hrdosti pan Jiří přece u sebe měl, aby pro něho poslal.

V opuštěnosti a v uzavřenosti své jediným pramenem štěstí a radosti byla Evička. Ta v těch dobách starostí a strachu, v dnech zármutku a duševního napjetí jej neopouštěla, ale u něho dlívajíc jej těšila. Sama často vzpomněla si na svůj neblahý sen a litovala, že jí otec tehdy neposlechl. Třeba nebylo by ničeho!

„Co je ti, tatíčku můj zlatý?“ tulíc se k němu vyptávala se a v dětské své přítulnosti po ustaralé líci jej hladívala a do očí zírала, jakoby si z nich chtěla odpověď vyčísti.

„Nic, mé dítě, nic!“ chmury plašil, ji těšival a k sobě tiskl, a nejdnou chtěje se jí ukázati veselejší, na bělostné číčko ji políbil a chtěl se rozhovořiti. Ale to nešlo. Slovo vázlo mu v hrdle, odumíralo na rtech.

„Snad přece něco? Vždyť jsi tak smuten, tak bledý! Trápí-li tě snad nemoc zlá?“

„To jen tak!“ pravý stav věcí tajil pan Jiří před dětmi. „Slabost nějaká a ta přejde, věř, že přejde!“

„Půjdu a pošlu pro Hertla. Vždycky ti dobře poradil.“

„Bláhové dítě! Nemyslíš snad, že jsem skutečně nemocen? Řekl jsem ti již.“

„O nikoliv, tatíčku! Jsi nemocen, jsi! Vím to, vidím to na tvém obličej, z tvého hlasu to poznávám. Chvěje se a .“

„Že se chvěje?“ usmál se, ale poněkud se zalekl.

„Ba chvěje, a jak! Co je ti, tatíčku, mluv!“

Pan Popel tímto dceruščiným naléháním byl v patrných rozpacích. V pravdě nevěděl, co říci. Zamlouval otázku Evičky jak mohl, ale Evička plná úzkosti o zdraví dobrého tatíčka vymkla se pokaždé takovýmto vytáčkám, a opět a opět se tázala a naléhala.

A pan Jiří se nepřiznal. Závrať jej pojímala při pouhém pomyšlení, že by se měl svému dítěti svěřiti se svým ponížením, se svým strachem, jenž se ho zmocňuje, vzpomene-li si na blížící se soud.

A doba soudu nadcházela rychle. Pan Jiří tušil, že z jeho ukončení plyne mu zkáza úplná. Pan Jindřich z Pisnic znamenitě uměl při královskou rozvésti. Stále pátral a vyslýchal, a ti všickni, kteří ještě nedávno při panu Jiřím stáli, jemu pochlebovali, jeho přízni se těšili, ji vyhledávali, dnes stáli proti němu.

Obavy před soudem a jeho ukončení hlodaly na zdraví jeho vytrvale. Pan Popel již tak zeslábl, že musil ulehnouti.

A tehdy bylo v domě pana Popela teprve smutno. Evička vidouc otce svého s lícemi jako stěna pobledlými, zahořekovala, až všecku čeleď u srdce soucitem bodalo. A upřímně otce svého milující dcera vrhla se k lůžku otcovu a bědovala:

„A tatíčku můj, tatíčku můj zlatý, proč jsi tajil nemoc svoji, proč jsi se k ní nepřiznal? — Lípový květ a heřmánek byla bych svařila, Hertla přivedla, a ten by ti pomohl, ten by tě vyléčil.“

„Mně, milé dítě, Hertl pomoci nemůže!“ upokojoval otec své dítě.

„A proč?“

„Mne trápí něco jiného a nemoc nikoli! Mně pomoci může toliko císař!“

Těžce vycházelo toto přiznání z úst jindy mocného pána, ale vyšlo přece.

„Císař?“ s podivením opakovala Evička, a oči své tázavě na otce upřela.

„Ano, císař!“

„A jak to? — Vždyť tě má rád, proč ti tedy nepomůže! Vždyť tě před jinými pány vyznamenává!“ neznajíc otcových poměrů vzpomínala Evička bývalých milostí císařských.

„To bývalo, již není!“ přiznal se pln sklíčenosti pan Jiří a hlas se mu chvěl.

„A proč? Co se stalo?“

Pan Jiří již déle svých starostí a obav netajil. Vztýčil se na lůžku svém a sedě vyprávěl. Vypověděl Evičce své, kam ho ctižádostivost zavedla, a Evička poslouchala slovům jeho s dechem zatajeným.

„A pomoci ti není?“ zaúpěla.

„Není, alespoň pochybuji! Smělostí svou velice jsem pohněval císaře!“

„A co bude, když se k soudu nedostavíš? — Vždyť ani nemůžeš.“

„Vím, a tím se moje vina zhorší.“

„Víš co, tatíčku můj, udělám? Obrátím se na strýce naše Jana Václava a Adama Havla, ti mohou k soudu jít a tebe hájiti.“

Pan Jiří neodpovídal. Jen na dceru pohleděl, a Evička pohledu tomu porozuměla.

Vzchopila se a již po chvíli vidíme ji na cestě do domův obou strýců.

Příchodu a ještě více žádosti neterě své podivili se oba Lobkovicové velice, a naléhavé prosbě její slíbili vyhověti.

A slovu dostáli.

Leč marné byly jejich vývody, marné jejich hájení. Neviny pana Jiřího nedokázali.

Pan Popel uslyšev o tom, viděl, že všecko zapírání nepomůže ničeho. Rozhodl se jednati jinak. Odevzdav se císaři na milost i nemilost, vyznal se z viny své a prosil císaře za odpuštění a prominutí těžkého prohřešení se. Doufal, že rozpomene se císař na všechny služby jeho a odpustí mu.

Než císař neodpustil.

Dne 15. dubna zastavili před domem pana Jiřího dva povozy a více než padesát zbrojenců. Do prvního vozu musil vstoupiti ovšem za podpory svých bratranců pan Jiří, a vedle něho usedl Adam Hausler jakožto vůdce zbrojenců a toho času purkrabí na Ličkově.

Do druhého vozu sedly obě dcery pana Jiřího. A když se povozy hnuly a pana Jiřího odváželi do vězení na Ličkov, jenž se všemi ostatními statky připadl komoře královské, lid pokřikoval a posměšně po panu Popelovi volal.

Pan Popel pln trpkosti tupě hleděl před sebe, a obě dcery jeho slzely.

Avšak mnohem většího potupení dostávalo se panu Jiřímu na Ličkově. Adam Hausler nezapomněl svého propuštění ze služeb na tomto hradě, a každé chvíle dal vězni pocítiti velikost svého povýšení, ostří moci své. Tvrdě, velice tvrdě nakládáno tu s panem Popelem, a jisto jest, že císař o takovémto nakládání s bývalým hofmistrem nevěděl, že si toho nepřál.

Kolik slzí vyronila Evička, vidouc to zacházení a pohrdání s otcem, nelze vypsati. Ano, několikráte se odvážila a proti Hauslerovi se postavila. Leč s nedobrou se potázala. Zle potrestal ji Hausler za smělost její plynoucí z upřímné lásky. Zavřel ji a po několik dní k otcovi nepustil.

V takových chvílích samoty přemýšlela Evička, jak by otec pomohla. A dobrá myšlenka ji napadla. Když byla opět na svobodu propuštěna, umluvila se s Marií, by prchla a na Hauslera šla žalovat a za otce prositi.

Marie s návrhem Eviččiným souhlasila a uskutečnila ho. Jednoho dne, když jí bylo jako mírnější dovoleno si vyjít do pohradí, prchla.

Blahé naděje zasvitly Evě, vroucí modlitbou provázel otec dítě své.

Na Ličkově náhle zatím mnoho se změnilo. Vězňům se ulehčilo. Hauslera nemoc zlá upoutala na lůžko a již ho neopustila. Zemřel. Ličkov byl bez vládce, bez purkrabího. Čeleď starala se jen o sebe, a o vězně nedbala.

„Prchněme, tatičku!“ sváděla pana Jiřího Evička.

„A kam?“

„Do lesů! Někde se usadíme a budeme žít byt i v bídě, přece jen na svobodě.“

„Nikoliv, milé dítě! Jsme vězni a vězni zůstaneme, dokud se Marie nevrátí. Kde by nás hledala a kdo ví, s jakou se vrátí. Doufám, že obměkčí císaře a radostnou zvěst nám přinese,“ zamítal pan Popel návrh Eviččin.

„A nepřinese-li?“ truchle více však již pro sebe řekla Evička.

„Pak se děj již vůle Boží! Zle pykám za pýchu svoji, ale to mne nebolí tak, jako to, že ty trpíš se mnou.“

„To tebe nermoutiž! Jsi drahý otec můj, a já pro tebe vše, vše snesu!“ horovala Evička a otce objala, a pan Popel přitiskl ji ke svému srdci a oba zaslzeli.

VI.

Na Ličkov ustanoven nový purkrabí. Přijel a zvěděv, že Marie Popelovna uprchla, poselství vypravil o tom k císaři, a císař, meškající tehdy v Řezně, uslyšev tuto zprávu zle se pohněval a poručil dopravit vězně na zámek Kladský.

Vedlo-li se na Ličkově vězni zle, vedlo se mu nyní tím hůře. K útrapám jeho přibyla starost o dceru Marii. Vzpomínal, kde asi je, jak se jí vede, a zpráv nedostával. Na mysli své poklesával víc a více, až roznemohl se a ulehl.

V přesmutné této době vykonala Eva mnoho. Celé dny a noci vyseděla u lůžka otcova, jej ošetřovala a těšila. A nepomáhal lék, ale na nemoc kouzlem působila slova plynoucí z upřímné dětinné lásky a vzorná pečlivost Eviččina. Pod vlivem té vroucí lásky věrného a upřímného dítěte okřival ubohý vězeň, až zcela okřál a přemýšlel, jak se odvděčí tomuto hodnému dítěti, až přece jednou opět svobody se mu dostane. Stále se těšil a doufal, že se císař přece jednou nad ním ustrne a jemu milost udělí.

Leč marnými nadějemi se kojil. Při dvoře královském jakoby se zapomnělo, že bývalý mocný český pán hyne v bídném vězení Kladském.

Neméně než otec trpěla věrná dcera Eva. Jako červ hlodal jí na srdci bol, že ničím nemůže otcí přispěti, aniž k svobodě dopomoci. V zamyšlení stávala u malého okna, jímž vpadávalo sporé světlo do jejich vězení a zírala ven — ven do nekonečné šedi nebo modra. A spatřila-li kus tohoto modra, nebo ptáček přeletěl-li nebo zapěl-li blíž okénka, touha tesklivá ji pojala a rozbolnila. V takových chvílích nepřávala si nic více, než aby otcí vykoupení mohla zjednatí.

(Ostatek příště.)

Pozdraven buď, kříži svatý!

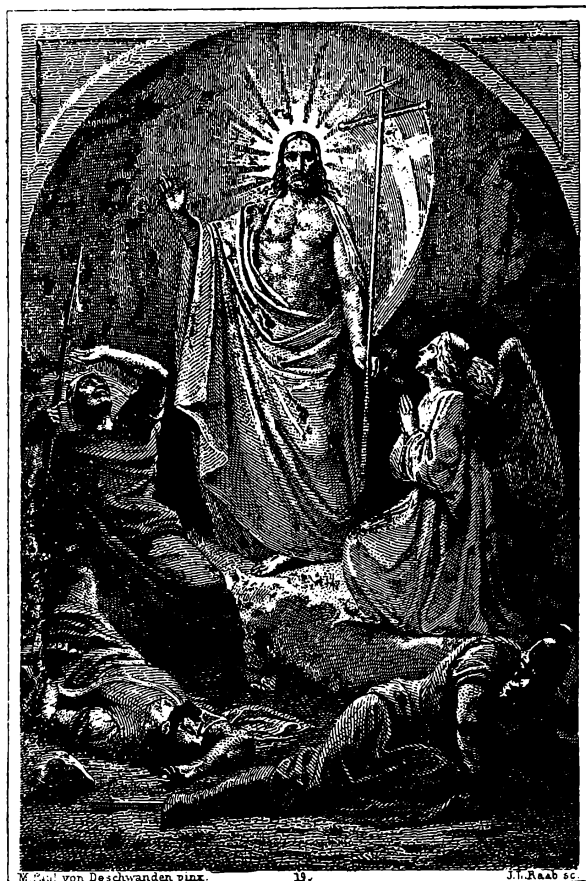
ozdraven buď, kříži svatý,
i tvé sladké ovoce!
Ovoce to jest Pán Ježíš,
lidské spásy původce.

Pozdraven buď, kříži svatý!
Jenom ty jsi chloubá má,
v životě i v smrti době
útěcha buď jediná!

Pozdraven buď, kříži svatý,
vždy mně před očima stůj,
že i já svůj kříž mám snášet,
mne, ó kříži, pamatuj.

Pozdraven buď, kříži svatý!
Ó jak krásný jest tvůj kmen!
Stkvít se budeš na obloze,
až Pán přijde v soudný den.

Ku vzkříšení Páně.

Prapor Páně vlaje stkvěle,
Spasitel vstal od hrobu;
v oslaveném vizte těle
Vítězovu podobu!
Mocnost tato, tato krása
o vítězství mocně hlásá.

Pohledněte po přírodě,
jak se v radost obléká!
Žíly tvorů o závodě
rozkoš nová protéká.
Tato rozkoš, již vše jásá,
o nebeské slasti hlásá.

Spojena jest s nebem země,
Bůh se s lidmi přátelí,
zaraduj se lidské plémě,
rozezvuč se s anděly!
Nechť všech tvorův ústo hlásá:
Dokonána lidstva spása.

Jasně tedy zněte chvály
do pověčných do časů
Vítězovi Kristu Králi
v milovděkém ohlasu.
Nechť svět celý zvučně hlásá:
Povstal Kristus, naše spása.

Frant. Sušil.

Co mi vypravovalo mé péro.

Vakže? Cože? Péro že by něco povídalo, vypravovalo? Vždyť je to neživá věc, která řeči nemá! Tak a podobně slyším hlásky vaše, milé děti. Vidím v duchu, jak nedůvěřivě kroučíte hlavou a v rozpacích uvažujete, jestli péro by přece snad někomu prozradilo, co vidělo a zkusilo. Zajisté hlavinkou kadeřavou kmitne vzpomínka na chyby a chybičky v úkolech a sešitech, na oči se hrozivě staví zamračené skvrny černé a fialové, jež jako spadlé hvězdy rozlily se po bělostném papíře. Snad by péro neprozradilo? mihne se nejednou hlavičkou, a přibledlá líčka zarumění se stydlavě. — Ne, ne, milé děti, buďte klidny; ty vaše chybičky a kaničky péro nevyzradí. To na vás nepožaluje, a já také nepovím.

Tak přece dobře jsme usoudili, že péro mluvit nemůže? míníte milí čtenáři, že? Ó ano! I to péro má svou řeč, a kdo umí naslouchati, mnohému se přiučí, věci zajímavé a pozoruhodné uslyší.

Chcete-li, povím vám, co mi vypravovalo mé péro, když zadumán jsem přemýšlel, co bych vám, miláčkové, dnes napsal pěkného.

Vypravovat?

Tak poslechněte!

„Jsme krajané,“ důvěrně zašeptalo péro ocelové, když bádavě jsem ho dnes prohlížel.

„Krajané? Jak to?“ já na to.

„Pocházím z nedalekých Kunčic pod Kněhyní, rozhozených jako stádce oveček.“

„Ale, ale! Vždyť tam kromě trochu polaření a chovu dobytka lidé nemají zaměstnání jiného,“ namítám směle.

„A což havíří!“ vzkřiklo péro.

„Na to jsem věru zapomněl,“ omlouvám se. „Však teď ještě pořád nevím, jak bychom byli krajaný. Přece havíři nevykopávají z dolů péra,“ odvětil jsem.

„Vidím, že neumíš hádati, pane můj. Poslyš tedy, jak jsem se dostalo na tvůj psací stůl a uvěříš pak, že jsme opravdu krajané.

Před několika roky vyhloubili havíři jámu, říkají tomu po svojomu také důl, zapustili do ní řebříky, a pak jali se ve skalách písečnatých dlabati a lámati úzký průchod. Prorazili mohutný balvan a našli silnou žílu — říkají také couk — železné rudy, již pracně počali lámati a na povrch zemský vyvážeti.

Okolní pasekáři odváželi rudu tu do hutí Frýdlantských, kdež ji dělníci srovnali v ohromné hranole. Na rozlehlém nádvoří ležela ruda celý rok. Deštěm a mrazem, žárem slunečním a vlhkem hodně zvětřela a rozpadla se v drobný štěrk. Sem tam některá hruda se udržela sice v celosti, ale i tu rudáři rozbili perlíkem a rudu v nízkých pražírkách, starodávným vápenkám velmi podobných, vypálí tak, že zcela zrudla. Takto upravenou, s drobným vápencem promíchanou rudu sypali po chvílích do vysokánské pece, v níž ve dne v noci se topí, tak že v ní nevidaný žár.

Ruda za nedlouho se rozohní, měkne, a konečně rozplyne se jako kus vosku v ohnivou tekutinu, jež splývá na dně vysoké pece.

Když je tekutiny plná kotlina, železnou tyčí propíchne huťář hlinou zalepený otvor, a tekutina ohnivá jako potůček se rozlévá do mělkých rýh v písku nadělaných. Tekutina rychle tuhne, zčervená, po chvílce zčerná, z rudy tavením povstalo železo, křehká litina.

Když litina z oné Kunčické rudy získaná vychládla, roztloukli ji huťáři na malé, jen několik kilogramů těžké kusy, naložili na vůz a hajdy s ní do kladivárny, kdež ve dne v noci slyšet bušení velikánského, několik metrických centů těžkého kladiva.

Kováři osmáhli a začazení jako mouřeníni hodili litinu do pece, v níž dmýchadlem obrovským způsobuje se veliký žár. Litina se rozohní do bíla a změkne jako vosk. V té chvíli ji uchopí kovář velkými kleštěmi, zručně mrští s ní na kovádlinu, dělník jiný spustí vodu na kolo, kladivo se zvedne a začne bušit do žhavé hmoty až jiskry jako svatojanské mušky na všechny strany se roztřikují.

Kovář obrací zručně a lehounce těžký kus železa — má v tom znamenitý cvik, a litina bušením velikého kladiviska mění se v železo kujné.

Zase naložili kus takto vykutého železa a zavezli do válcovny. Tam valcíři „húska“ železnou hodili opět do pece na ohnivo plamenem rozžhavené. „Húska“ se za nedlouho rozpálila takměř zase do běla, valcír obratně ji z pece vyndal, uchopil dlouhými kleštěmi a mrštil ji mezi dva ohromné válce, kteréž strojník nepatrnou pákou uvedl v pohyb.

Hranaté dosud železo hned mezi prvním válcem se rozplesklo jako marcipán, a než prošlo všemi válci bylo černé, ale také zcela změněné: „húska“ vyválna v tabuli plechu.

Týž ještě jednou v peci rozpálen a opět menšími válci ještě více rozválen, tak že nebyl již tlustší než papír ku kreslení.

Když plech zcela schládl, přišel pod ocelové nůžky strojem v pohyb uvedený a tam pěkně v úhlu okrájen v podobu obdélníka, urovnán, mezi dřevěné rámy uložen a odvezen do skladiště.

Dlouho si tam neodpočinul. Přijel průmyslník až kdesi z Čech a plech dráhou si odvezl do své továrny. Tam důmyslné stroje nařezaly z tabulí plechových malých plíšků zvláštního tvaru. Plíšky ty pak jinými stroji zohýbány, na ostrém konci proseknuty, ozdobným nápisem opatřeny, zahříváním a pak náhlým schlazením zoceleny — říkají tomu kalení — a pak jinými stroji vyleštěny.

Tak z plechu vyrobeny péra. Každé prohlédnuto, je-li náležitě zpracováno. I já jsem bylo mezi těmi, jež šťastně proklouzly a za bezvadné prohlášený. Mladiství dělníci nás urovnali po 12 tuctech do úhledných krabic a jiní dělníci odvezli do skladu.

Teď si odpočineš, myslilo jsem si, po tolikerych útrapách. Však nepěkně jsem se mylilo.

Došla objednávka od papírníka z Moravy.

„Hej, vy Moraváci, vy se nejlépe budete asi zamlouvat bratřím Moravanům,“ žertoval správce skladiště, a již na jeho rozkaz krabice balili, do bedniček ukládali, a za chvíli na to poštovní povoz nás odvážel ku dráze.

Ani ne celých 24 hodin a byli jsme z Čech zase na Moravě, a sice divným řízením Prozřetelnosti božské zakoupili nás všechna z oné rudy Kunčické vyrobená péra do „Zásobního spolku“, a odtud po krátkém odpočinku známým všem způsobem dostalo jsem se na tvůj stůl. Nejsme li tedy krajany?“

„Jsme,“ přisvědčil jsem. „Však za to pěkné vypravování tě také odměním po zásluze, ty milené péro. Pojď a samo napiš hodným dětem vlastní svůj životopis,“ děl jsem.

A péro radostně se chvějíc psalo, psalo, až dopsalo.

J. M. Kadlčák.

Svět na ruby.

Poslyšte, děťátka, chci vám teď pět
o tom, jak vypadá na ruby svět :
Když na večer časně vstáváme,
a pozdě z rána léháme,
tu slepice vesele kokrhá,
a kohout na dvoře zakdáká.
Ke mlatcům pospíchá stodola,
a snopy mlátí dokola.
Tatíček nemůže do nohou,
boty mu navlhly suchotou.
Tu namažem ševce, a pro sádlo jdem,
pak stavíme postel k botům na zem.
„Stračeua“ pacholkům píci dá,
„Hafan“ jí k tomu zazpívá.
Koníček sedláka osedlá,
poleno dřevaře přerezá.
Zajíček zajde si pro pušku,
vezme si myslivce na mušku.
Kabát chopí se hůlečky,
vyklepe čistě děvečky.
Kamna do ohně přikládá matička,
tři polévky natluče rychle do vajíčka.
Koště se pokojem utírá,
a hrášek hošíčka přebírá.
Děťátko kolíbá babičku,
a myška chytá kočičku. —
Žádné z vás, dítky, ať se mi nesměje,
kde je svět na ruby, jinak se neděje.

Přel. Vil. Ambrož.

V říši podzemního krále.

Pohádka. Napsala L. Grossmannová-Brodská.

Lamač Petr pracoval ve skále u řeky, byla to práce namáhavá, a zvláště nyní za parného léta v pravé poledne cítil Petr velikou únavu. Ale neustával ani na chvíli, bylot se mu pilně oháněti, aby obživil sedm hladových dětských krčků; spíše se právě v duchu těšil, až dostoupí parné slunečko své výše, že mu jeho nejstarší hoch Zdislav přinese skrovný oběd, s nímž si usedne někde do chládku a pohoví utrmáceným údům.

Však také Zdislav již přicházel úzkou pěšinou podle řeky, stíněnou vrbami a olšemi, pozorně nesl starý koš s obědem a kloboučkem mával otcí na pozdrav. Když lamač pojedl, ohlížel se po synkovi, leč po tom nebylo nikde ani památky.

„Snad se šel vykoupati do řeky, je takové horko, nebo si prohlíží krápník ve skále,“ pomyslí si Petr a nestaraje se více o synka, uložil se do měkké trávy ku krátkému odpočinku.

Ale milý Zdislav nebyl v řece ani neprohlížel ve skále krápníky, s tím děly se k neuvěření prapodivné věci. Býval za otcem často ve skále, znaje tam kdejaký koutek i každou skulinku, a zvláště černý zející otvor v záhybu obrovského balvanu neustále vábil jeho zvědavost.

Věděl a viděl, kterak tam jedenkrát otcí spadlo dláto, podruhé opět nůž, kterého lamač velmi litoval, ale nikterak svoliti nechtěl, aby se pro to hoch spustil dolů po provaze, namítaje, že to musí býti asi nesmírná hloubka, když ani nebylo slyšeti pád vržených tam velikých kamenů.

„Ale já se tam přece podívám,“ řekl si neohrožený Zdislav. „Co se mi může zlého přihoditi? Otec mi zajisté odpustí, až mu

odtamtud přinesu jeho oblíbený nůž a dláto," a hoch počal lézt do tmavého otvoru.

Z počátku panovala kolem neproniknutelná tma, ale záhy rozeznával mihotavá světélka všelijakých barev, modrá, červená, zelená, žlutá, a čím hlouběji přicházel tím jasněji poznával, že se nachází v jakési podzemní říši, v níž se hemžili maličtí a neobyčejně pitvorní mužíčkové.

Když posléze Zdislav dostoupil pevné půdy, shlukli se pidimužíci kolem něho, a ačkoli mu sotva po kolena dosahovali, bránili se přece velmi hrozivě dávajíce mu na jevo, že jim není nikterak vítaným hostem.

„Čeho zde pohledáváš v naší podzemní říši, zemský červe?" tázal se jeden pidimužík, jenž dle zlaté korunky na hlavě byl zajisté králem tohoto maličkého národu.

„Však jsem vám nepřišel ublížiti ani vás snad o něco okrásti, ale mému otci spadlo sem dolů dláto a jeho nejlepší nůž, i přicházím si pro to, odpověděl Zdislav.

„Nu, to jest pěkné, že jsi se sem odvážil z lásky k otci, my ti rádi vydáme, o čem žádáš, ale jsi-li tak odvážný, jak se zdáš, musíš nám zde vykonati trojí úlohu, za kterou budeš stkvěle odměněn, jinak již nikdy neuvidíš světlo denní," zahovořil král pidimužíků.

„Oho, rád bych zvěděl, kterak byste mi mohli zabrániti, abych se nevrátil nazpět; vždyť bych vás setřásl jako kobylinky, mě nezastrašíte, ne, já se vás nebojím," řekl Zdislav směje se a pohlížeje vesele kolem sebe.

„Inu arci, zdá se ti, že jsi proti nám pravý obr, ale co my nezmůžeme silou, podaří se nám lstí," řekl král pidimužíků, „pohled kolem sebe, zdá se ti posud snadné odtud vyvážnouti?"

Udivený Zdislav se kolkolem rozhlédl; po černém otvoru, kudy sem přišel do podzemní říše, nebylo ani památky! Všude jen trčely do výše vysoké a hladké žulové stěny.

„Nuže," pravil vesele neohrožený hoch, „vidím, že mi nezbyvá nežli se vám podrobiti. Vykažte mi tedy první práci, abych se čím dříve tím lépe opět dostal na to Boží slunečko."

„Jenom si nemysli, ty veliký zemský červe, že to bude tak snadné," usklíbl se král pidimužíků; „hle, tuto ohromnou hromadu luhých kamenů musíš přebrati tak, aby každý druh byl roztríděn dle své barvy. Vykonáš-li to dobře, veliký užitek z toho mítí budeš,

jinak seznáš, že nikomu bez velikého trestu nedovolíme sestoupiti do naší podzemní říše.“

Zdislav nedal se dvakráte pobízeti a usednuv si před hromadu drahého kamení, počal pilně přebíratí, až mu oči přecházely od té nádhery a lesku. Byly zde diamanty jako vejce veliké, granáty ohnivé, překrásné jasné smaragdy, amethysty i topasy, a hoch dobře tušil, že jeden jediný z těchto kamenův učinil by z něho boháče. Než poctivému hochu ani na mysl nepřišlo, aby nějaký kamének tajně ukryl. Když byl hotov, pravil k němu král pidimužíků: „Dobře jsi to vykonal! Ale nyní ti nastává mnohem těžší úloha; viz zde kolem mně mé poddané. Jsme národ podzemních dělníkův a pracujeme zde nepoznání ku prospěchu lidí, jimž, zasluhují-li toho, dáváme tu a tam naléztí nejeden drahý kámen, kus zlata nebo stříbrnou žílu. Jsou pilní, ti moji maličtí dělníci, ale přece je mohu rozdělit na dva tábory; jedni, kteří rádi i horlivě pracují, a druhé, kteréž úsilovná práce pranic netěší a kteří se přičiňují jen proto, poněvadž musí. Nuže, dávám ti za úkol, abys vyhledal ty pilné a ty líné rozdělil od sebe na dva zástupy.“

„No, tohle je divná žádost, vždyť jsem se zde octl teprve před malou chvílí a pranikoho zde neznám; jak pak mohu věděti, kteří z těchto lidiček jsou pracovití a kteří lenochy? Vždyť vypadají všichni na vlas stejně, a při práci jsem je posud neviděl, abych to mohl uhodnouti,“ zasmál se Zdislav.

„Hm, to jest tvoje věc! Však jsem ti řekl, že tvoje úlohy snadné nebudou,“ ušklíbl se král pidimužíkův a odešel.

Ale milý Zdislav nebyl věru dnešní; rozhlédnuv se po zástupu pidimužíčků, kteří ho obklopovali, strouhajíce mu mrkvičku a úsměšně naň zírajíce, ihned mžiknutím oka věděl, kterak si pomoci i zvolal: „Poslyšte, lidičky, kteří z vás jsou ti zpropadení lenůškové?!“

„Já ne! Já ne! Já také ne!“ vrískaly kolem tenounké hlásky pidimužíků.

„Aha, mně se zdá, že vy, kteří křičíte, nemajíce dobré svědomí, snažíte se takto zakrýti svoji nectnost!“ zasmál se Zdislav, a mužíčky, kteří nejvíce křičeli, oddělil od ostatních řka: „Kdo rád pilně pracuje, nikdy se tím nechlubí jako s nějakou zásluhou; pouze lenoch vynáší svoji práci, kteráž se u dobrého dělníka rozumí sama sebou, aniž by o ní mluvil. Tak! Nyní zde stůjte, až přijde váš král, aby viděl, dobře-li jsem rozhodl.“

„Znamenitě jsi to vykonal,“ pochválil král Zdislava, „nyní ještě třetí úlohu až vykonáš, budeš volný a odměna tě nemine.“

„A co mám vykonati?“ tázal se neohrožený Zdislav.

„Poslyš: zde u nás v podzemní říši není jiného světla nežli onoho, které vydávají naše malé lampičky a kahance, zrobené z drahých kamenů, a dle toho, jaký máme kdo kahanec, svítí na příklad rubín červeně, amethyst modře a smaragd zeleně. Kdybychom zhasli svá světélka, nastala by u nás neproniknutelná tma; nuže, zdali pak bys sobě troufal, mě, krále této podzemní říše, mezi mými poddanými také po tmě nalézt?“

Zdislav se poněkud zarazil, to nebyla věru snadná úloha! Mužici byli jeden jako druhý a neprozradí-li se hlasem, aby královského pidimužika poznal po sluchu, zrakem a hmatem zajisté toho nedocílí. Než vida posměšné pohledy mužičků, řekl Zdislav: „Buďsi, pokusím se o to, ale vyhraju-li, přijde vám draho tato vaše potměšilost.“

Na znamení královo počali mužičkové shasínati své kahance, a Zdislav si povšiml, kterak jejich vychytralý a lstivý král také zlatou korunku rychle zastrkoval do ohromné kapsy královského pláště. Nyní se kolem rozhostila neproniknutelná hluboká tma, a bylo slyšeti toliko posměšky mužičků volajících: „Nuže hledej a chytej našeho moudrého a jasného pana krále!“ při čemž se jejich pronikavý chechtot téměř příšerně odrážel o skalní stěny.

Zdislavovi při tom vyvstával na čele studený pot; sejmul klobouček, aby si otřel spocené čelo, když mu tu rázem prolétla hlavou šťastná myšlenka. Třímaje svůj klobouk, zatřepal s ním v povětří, volaje: „Již tě mám, králi, již tě mám!“

„Ba nemáš!“ ozval se blíže něho pištivý hlásek, a milý Zdislav, který bedlivě pozoroval, odkud to zavzní, rozkročil se tím směrem, a chňap a chrust! držel královského zajatce za límec.

Jakoby rázem osvětlila se nyní podzemní říše. Ale synek lamačů pevně držel malého zajatce, který žalostně volal: „Pusť mě, pusť, Zdislave, opět jsi vyhrál; i obdržíš nyní slíbenou odměnu!“

„Však mi jen tak zhola neuklouzneš, pane králi, a měl bych tě důkladně protřepat, že vyvádíš se mnou takové taškárství. Ale dáš-li mi otcovo dláto a jeho nůž, a ukážeš-li cestu zpáteční, pustím tě z rukou bez pohromy,“ pravil Zdislav.

„Splním tvé přání,“ maličký král pokynul, a rázem rozestoupila se stěna a spolu také dva pidimužáci přinášeli na stříbrné podušce ony dva nástroje.

Synek lamačů se podivil: „To nejsou nástroje, které můj otec ztratil. Ty byly železné, a tyto jsou z ryzého zlata.“

„I jen si to vezmi, poctivý hochu,“ řekl král pidimužikův, „a odevzdej to svému otcí; abys však také ty odtud s prázdnou neodešel, zde vezmi tento diamant. Bude ti velmi užitečný. Obsahuje léčivou moc, a kdykoli ho třeba na smrt nemocnému přiložíš na čelo, ihned se každý uzdraví. A nyní již můžeš jít;“ i pokynul znovu rukou, skála se rozestoupila, načež neviditelná síla vynesla synka lamačova nahoru, na denní světlo. Udiven rozhlédl se Zdislav kolem, jeho otec stál opodál otesávaje skálu.

„Tatínku, můj zlatý tatínku!“ zavolal hoch, běže k němu.

Radostné bylo shledání otce se synem. Lamač vyprávěl, že od zmizení Zdislavova uplynuly tři roky, a rodiče oplakávali milého syna jako již nadobro ztraceného.

„Domnívali jsme se, že jsi spadl do skalního otvoru a tam smrt našel; díky Bohu, že se tak nestalo, to se matička potěší,“ vykládal otec.

Radost těch poctivých lidí dovršila se tím více, když lamač Petr později shledal, že, čehokoli se dotkne zlatým dlátem, všecko se rovněž ve zlato promění. Takovým způsobem domohla se chudička druhdy rodina lamačova veliké zámožnosti, a všichni činili každému jen dobrodiní.

Také kouzelný diamant, který Zdislav od krále skřítkův obdržel, konal dobré služby. Syn Lamačův jeho pomocí vyléčil kdejakou nemoc, tak že byl posléze daleko i široko vážen a ctěn jako zázračný lékař.

Tu pak Zdislav vesele se směje, říkával: „Však to mohlo všecko hůře dopadnouti, a kdybych nebyl toho lstivého krále pidimužiků polapil, sotva by se nám nyní tak dobře vedlo. Ale musil jsem na ty drobné, potměšilé chlapíky jíti hezky zchytra; ba věru, ono se nadarmo neříká, že ‚chýťrost nejsou žádné čáry!‘“

O velikonočních vajíčkách.

Báchorka. Zčeštila Betty Petržilkova.

Před mnoha a mnoha lety bylo na straně, odkud věje severní vítr, veliké království. Náleželo králi a královně, kteří měli jediného synáčka, mladého prince Mazlíka, jehož velice milovali. A malý princ byl dítě k pomilování. Kdyby člověk byl k smrti zarmoucen býval, když se na něho ta modrá očka, tak jasná a čistá jak obloha nebeská, usmála, musil se potěšiti. Princ Mazlík byl hodný a poslušný, ochotně konal vše, cokoliv mu rodičové poručili, aniž by byl kdy odmlouval nebo se mračil, a proto byl miláčkem nejen rodičův, ale všech, kdožkoli mu na blízku byli.

Rozuměl řeči zvířat a zpěvu ptactva, co si beránkové a ovečky povídali, a o čem skřivánkové zpívali. Měl mnoho rozličných a krásných hraček a pěkných věcí, ale ze všeho toho miloval jen jediný předmět, a to byly malé housličky. Ve dne v noci nosil je při sobě.

V zemi té byl také zlý čarodějník, který mnoho zlého působil a potajmu i na královský hrad docházel. Prince Mazlíka, který byl potěšením všech, zvláště nenáviděl, a nejvíce zuřil, slyšel-li jej hráti na housličky. I umínil si, že ho při nejbližší příležitosti unese, a plán svůj skutečně také brzy provedl.

Bylo krátce před velikonoce. Poslední sníh se rozpouštěl, až na několik špinavých kusů, které celý den ve stínu ležely, ale vzdor tomu vál přece tak studený vítr, že si žádné jarní kvítka ven ani netroufalo, a všude bylo pusto a prázdno. I les byl prázdny

a holý, vyjma jedlové stromy a smrky, které svůj jehličatý oděv i v zimě smějí podržeti.

Mladý princ stál u otevřeného okna, v ruce držel housličky a díval se ven do královské zahrady. — „Ach, jak smutně to tam vyhlíží!“ vzdychl si, „jak mokro je a blátivo, nechtěl bych tam býti, ani ptáčka není slyšeti.“

Co takto sám s sebou rozmlouvá, uslyší za sebou šeredný chechtot, a v tom okamžiku octne se před ním čarodějník ve svém starém, špinavém plášti, a než se mohl vzpamatovati, uchopil ho rukama a vynesl se s ním jako pták vysoko do povětří.

Leknutí ubohého prince bylo veliké. Chtěl křičeti a o pomoc volati, ale bylo již pozdě, a živé duše nebylo na blízku. Ze strachu, aby ho čarodějník z té veliké výše nepustil, zaťal zoubky, sevřel pevně ústa a mlčel, ačkoliv jeho srdečko úzkostí jako kladivo tlouklo.

Vzpomínal svých milých rodičů, představoval si, jak ho budou hledati; a mezi tím letěl s ním zlý kouzelník dál a dále, přes hory, lesy i lučiny. Chvilkami osmělil se Mazlík na čaroděje pohlédnouti. Ale když popatřil do jeho černého obličeje, s vykroulenýma zeleně svítícíma očima, ihned zavřel svá očka a trpělivě snášel osud svůj.

Letěli přes lesy, města a vesnice, a vše bylo tak mokré a všude tolik vody a bláta po roztálem sněhu a ledu, že ta země pod nimi vyhlížela právě tak smutně a opuštěně, jako ubohý princ v náručí čarodějníkově.

Již letěli celou noc a celý den a zdálo se, že nejsou ještě u cíle, kam měl malý vězeň býti zanesen, neboť kouzelník uháněl ještě pořádě dál a dále. Mazlík myslil, že brzy bude unaven a ustane, ale nezdálo se tomu býti tak. Když pak se den po druhé již k večeru uchýlil, tu se nemohl déle zdržeti, nepřemožitelná tíže svírala mu víčka a on tvrdě usnul. Toho použil zlomyslný čaroděj, položil ho na zem a zůstaviv ho o samotě, zmizel.

Krutá zima lomcovala princovým tělem, zuby mu jektaly a na celém těle se třesa, probudil se konečně nebohý chlapeček a kolem sebe se rozhlížel. Mrazivý vítr foukal mu do uší, a kdyby toho nebylo, bylo by panovalo vůkol mrtvé ticho. Malému princovi bylo velmi smutno, ani nad tím se neradoval, že čarodějník odešel a že se nemusí strachovati jeho pohledu. Co si měl počítí jsa zcela opuštěn, co měl činiti, jsa sám a sám ve tmavé noci. Neměl žádné příkrývky proti tak veliké zimě, ani sousta chleba, aby veliký hlad svůj ukojil. I počal hořce plakati.

Tu se počalo vyjasňovati a v celé své velebnosti objevila se nad vrchem zlatá koule měsíce. Čarovné bílé světlo rozlilo se po louce a ozářilo paprsky svými plačícího Mazlíka. Zde i onde odrážela se zář měsíce od zamrzlých kalužin a osvětila nějaký předmět, který ležel nedaleko prince. Byly to malé jeho housličky. Ó, jak dychtivě po nich sáhl. Jimi vrátila se mu vzpomínka v tomto cizím, studeném kraji na jeho milou, ztracenou domovinu. Přejel struny, začal hráti, a zapomněl na svůj zármutek. Z počátku hrál zvolna, ponenáhlu zněly tóny housliček jasněji a zvuknější, a vítr na svých perutích odnášel je do dálky. Tu slyšeti pojednou podezřelý šramot, a než se nadál, přihopkoval celý zástup zajíců, usadili se kolem něho a pozorně naslouchali hudbě jim posud neznámé.

Byla to podívaná na ta milá zvířátka, jak se zvědavě k němu tulila a rozmarně na něho hleděla. Princ byl by nejraději vyskočil a je zobjímal, kdyby se byl nebál, že se rozutekou. Proto zůstal raději seděti na svém místě a hrál dále. A jak krásně hrál!

Zajíčkové poslouchali s napjetím, a když se do syta naposlouchali, dali se také do zpěvu a počali s ním závoditi. Do jedné pracky vzali stéblo, které našli na louce, druhá pracka sloužila jim za housličky, a přelíbezný koncert, jakého nikdo ještě neslyšel, rozléhal se po louce. Sám náš malý muzikant musil si uši zacpat, když některý starý Macek příliš se dal radostí unést. Konečně ustali ve zpěvu, podívali se na sebe, a jeden druhému přikývnul. Rozběhli se po louce, počali rozmarně skákati a kozelce metati.

Princ Mazlík odložil housličky a udiveně se díval na tu rozpustilou společnost.

„Již ho máme, již ho máme,“ křičeli zajíčkové, „on musí s námi jíti a hráti, a my budeme tančiti.“

Než se princ ze svého udivení vzpamatovati mohl, chopili ho za ruce a táhli ho s sebou.

Nedaleko stála jeskyně, vystavěná z nejpěknějších kamenův, uvnitř byl trůn, zhotovený z modrého peří ledového ptáka, na trůně seděl král všech zajíců se svou královnou, a kolem nich stáli a leželi zajíci u velikém množství. To bylo královské komonstvo. Ačkoliv neměli žádné práce, prozrazovali přece jejich blýskavé, smutně vykroulené oči jakousi zádumčivost. Princ byl přiveden před krále a královnu. Zajíčkové jali se vyprávěti, kterak tam na louce překrásně hrál, a oni vesele tančili. Ještě nežli domluvili, zvedlo se královské komonstvo, král a královna, začali cupati nohama, kroutili hlavami

a křičeli, aby hrál. Musil ihned žádosti jejich vyhověti. Zajíčkové si podali pracky, a již se dali do tance. Se zalíbením díval se princ na tančící zvířátka. Hřmot, který svým rejdem působili, cupání malých nožiček, měsíček, jenž do jeskyně svítil a podivné ty tanečnický ozařoval: to všechno působilo podivně na malého prince. V uších počalo mu divně hučeti, nohy vypovídaly mu službu, oči se mu zavíraly. Konečně bylo slyšení těžký pád, a princ Mazlík, sesláblý hladem, trmácením a hraním ležel na zemi, ani sebou nehýbaje.

Ach, což tu bylo nářku a bědování, zajíčkové se na něho vrhli a chtěli mu pomoci. Královna vzala trochu sněhu a se zarosenýma očima otírala Mazlíkovo čílko. Za malou chvíli otevřel nebohý princ oči.

„Dej mi jísti, milostivá královno,“ pravil slabým hlasem, „hlad mne porazil.“

„Hlad tě porazil?“ křičeli zajíci a stříhali ušima. „Počkej, počkej,“ volali za chvíli radostně, „hned něco dobrého dostaneš, čeho jsi zajisté nikdy nejedl.“

Vedli ho k velikému mechovému stolu a upřímně předkládali mu zeleninu všeho druhu na malých, mechových mískách, ale vše syrové, nevařené.

„Ach,“ vzdychl si princ a pravil skoro šeptem: „Nemáte něco jiného? My lidé nejíme nevařených pokrmův, a zvláště kapusta má býti dobře připravena.“

Zajíčkové podrbali se pracičkami za ušima a udiveně na něho pohlíželi. Myslili, že žertuje. Kapusta byla jim největší a nejvzácnější lahůdkou na světě, ale potom, když seznali, že to míní doopravdy, byla jim dobrá rada drahá.

„Co mu dáme?“ pravila královna, položivši na nos pazourek.

„Co mu dáme?“ opakovali zajíčkové, a položili rovněž na nos pazourky.

„Kdyby byly jahody!“ pravila po chvíli královna, „ale na to jest ještě příliš zima.“

I vzpomínali rychle, kde by dostali pro nebohého prince nějakého jídla. Nejstarší zajícové strčili hlavy dohromady, a královská rada vzala věc v úvahu.

„Již vím co učiníme,“ řekla po chvíli královna, „nedaleko odtud má křepelka hnízdečko plné pěkných vajíček, dojděte tam a poproste jí, aby nám je darovala pro našeho muzikanta.“

Křepelka žádosti zajíců ochotně vyhověla, a královské poselství dostalo vajíček, co jich mohlo unést.

Ubohý Mazlík je musil sice snísti nevařené, ale přece mu lépe chutnaly, nežli všeliká zelenina. To byl první jeho oběd po dvou-denním postu, co dům otcovský opustil.

Druhého dne ráno rozběhlo se opět několik zajíčků ke křepelce, aby ji o několik vajíček požádali. Ale ta již žádných neměla, a proto se uchýlili jinam. Vynašli čejku, a zde dostali, co žádali; v poledne prosili koroptvičku, večer opět byl kos k službám. Pokaždé byla vajíčka jiná: jednou bílá, po druhé zelená, pak opět kropenatá, podle ptáčkův, od nichž pocházela. Byl to pro zajíce veselý život! Radovali se a bavili malého prince všelikým skákáním a tancem, ale nemohli nikterak ho rozveseliti, neboť se mu zastesklo po rodičích. Zajíčkové ihned uhodli, co jest příčinou jeho tesklivosti, a jsouce vděčná zvířátka, přemýšleli, jakým způsobem by jej dopravili do domu otcovského. Cestu do jeho vlasti troufali si nalézt, to bylo pro ně nejjednodušší věcí. Kdyby se pustili za severním větrem, jenž vál proti té straně, odkud Mazlík přišel, zajisté by nezabloudili; jinde nemůže býti královský hrad, tak si to již vy-počítali. Ale všichni báli se velice čarodějníka, kterak ho přemoci a neškodným učiniti. Přemýšleli sem tam, kladli si na nos pazourky, ale nikomu nic kloudného nenapadlo.

„Vy všichni půjdete se mnou,“ pravil Mazlík, „a budete mne chrániti.“

„Čarodějník nebude se nás báti,“ namítali zajíčkové.

„Já vím, jakým způsobem jej přemůžeme,“ řekl opět princ, „všichni dohromady budeme působiti hodný hluk, to on nemůže slyšeti, a sám se dá na útěk. Já budu hráti a vy budete přizvukovati.“

„Kde však vzítí tolik hudebních nástrojů?“ volalo několik zajíčků.

Tu strhl se veliký vítr, a co takto mezi sebou mudrovali, lomcoval hlavinkami sněženek, jichž zde na tisíce po lukách roz-kvétalo, tak že na sebe narážely a pronikavě zvonily.

„Již vím co učiníme,“ pravila královna, „my všickni půjdeme s tebou a každý z nás vezme jeden proutek sněženky, na ten budeme pískati, a tak způsobíme dosti velký hluk. Čarodějník se lekne a bude navždy zahnán.“

Ujednáno, vykonáno. Zajíčkové se seřadili. Princ Mazlík kráčel v čele, hrál na housličky a dodával jim chutě k pochodu. Vedle něho hopkoval král a královna, v prackách drželi sněženky, nadouvali tvářičky a pronikavě pískali. Za králem a královnou hopkovala pak

celá zaječí rodina. Tak táhli dnem i nocí, na odpočinku jedli kapustu, a princ sílil se vajíčkama. Byla to divná podívaná na to přepodivné tažení. Čarodějník přišel jim na hranicích vstříc, ale slyše tak uširvoucí hudbu, utekl a více se nevrátil.

Královští rodičové oplakávali již dlouho svého synáčka, ztraceného způsobem nevysvětlitelným, a považovali jej za mrtvého. Dali jej všude hledati, ale nikdo o něm nevěděl ani ho neviděl. Jednoho dne procházeli se zarmoucení po dvoře královském, a tu z nenadání slyšeti z dále pronikavý hluk, a na dvůr hopkuje veliké množství zajíců, jakého ještě nikdo nespatriil. V prackách měli sněženky, blýskali očima a pronikavě pískali. Princ Mazlík kráčel v čele, hrál na housličky a radostně se usmíval.

Radost na dvoře královském byla nevýslovná. Královští manželé darovali z vděčnosti králi zajícův a královně svoje zlaté koruny, princ Mazlík sám jim je na hlavy posadil. Přední ze starších zajíců dostali vysoké řády, ale více nežli na řádech a korunách libovali si všichni na kapustě, kterou z královských zahrad byli bohatě pohostěni. A na památku zachránění malého prince od smrti hladu přicházeli zajíčkové každoročně, vždy o Velikonocích, přinášeli darem malovaná vajíčka a pochutnávali si na kapustě. Tak činili po mnoho let, a princ Mazlík měl z toho velikou radost.

A tak, milé děti, můžete ještě za dnešní doby viděti zajíčka, kterak, zvláště o Velikonocích, putuje světem s nůši na zádech, plnou malovaných vajíček, hnědých, bílých, zelených a pěkně kropenatých. Ano můžete jej viděti i s tou sněženkou v prackách, ale jenom cukrového, nikoliv živého.

Slavík.

lavík, nejlepší pěvec, jehož líbezná klokotání za jasného večera jarního srdce každého naplňuje upomínkami tklivými a v duši mladé budí touhu sladkou, nebo budí slzu bolnou, žije od jara do podzimu v našich křovinách u potoků, v zahradách a sadech a i na pokraji mladých sečí listnatých, na blízku potokův a pramenů v kraji rovinatém. Suchoparu a bažinatým místům se vyhýbá. Horám se vyhýbá. Každý párek obývá jisté hájenství, v němž nerad vidí soupeře.

V druhé polovici dubna vrací se k nám po různu (napřed samečkové) do téže houštiny, kde roku předešlého si hověl. Asi za osm dní připutují za nimi samičky, jež za soumraku volá sameček zpěvem přelíbezným, po němž ozývají se všechny písně ostatních

opeřenců. Brzy po příchodu vyhledávají si tiché místočko v hustém křoví, nevysokou travou porostlé, zbudují otevřené hnízdo, v němž za nedlouho spatříme 4—6 olivově zelených, hnědě kropenatých vajíček. Na hnízdě pilně sedí samička asi 14 dní. Jenom v poledne ji na chvíli vystřídá sameček. Mladé krmí z počátku měkkými červíky, později hmyzem všelikým. Za 14 dní je vyvedou z hnízda, ale pak ještě dlouho je krmí a opatrují. V červenci již úplně jsou vyspělí a toulají se pak po okolí. V září odtáhnou v noci a zaletí až do střední Afriky, kde přezimují.

Slavík jest pták sice velmi plachý, ale nad míru přítulný a zvědavý. Na dobré lidi zvykne tak, že u samé cestičky se usadí v zahradě a důvěřivě hnízdí lidem takřka na očích. Zvědavě poblíží, jak ptáčník chystá červíka do sítky. Sotva několik kroků vzdálen, již přiváben tučnou larvou sedí na síťce a po očku hledí na vábnou lahůdku. V tom hup, past klap! a ubožák všecek poděšen malomocně se třepetá v síti. Žádný pták tak snadno nepadne do tenat, a proto slavíků tak povážlivě ubývá. Jest již na čase, aby výtečný pěvec a všecko jeho příbuzenstvo z rodu pěnic, jež koná člověku neocenitelné služby ničením škodlivého hmyzu, byli všemožně chráněni před zlovolnými lidmi. Zasluhují naší ochrany.

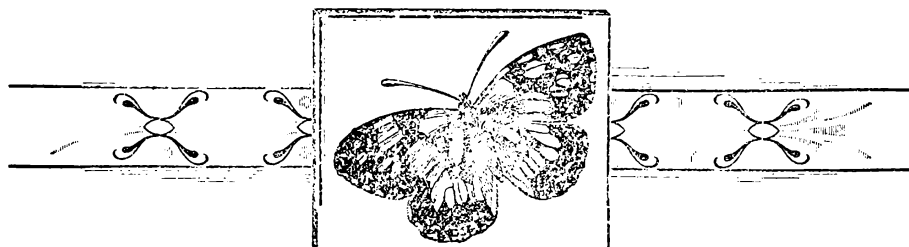
J. M. Kadlčák.

Vzájemná potěcha.

Nad bratříčkem pláče sestra malá,
pláče tklivě, jak by neplakala?
Líčka jeho bledá, rtíčky studí,
již den druhý, co jej marně budí.
„Neplač, dceruško má, nad bratříčkem,
vždyť on umřev stal se andělíčkem;
andělíčkem v nebi stal se sličným
a ctí Boha zpěvem ustavičným.“
Tak máť, ač ji bolest svírá dvojí,
slovem víry těší dceru svojí.
A již dceruška ta, sestra malá,
nelká více; proč by také lkala?

Proč by lkala nad bratříčkem milým,
když se andílkem stal přespanilým?
Nepláče již dcerka, ale chřadne,
jak když poupě vedle růže vadne.
Pláče zase matka; co den mine
dceruška ach, víc a více hyne.
„Neplač, máti, vždyť já umru taky,
za bratříčkem půjdu nad oblaky;
andělíčkem budu v nebi sličným,
a ctít Boha zpěvem ustavičným.
Tak zas matku těší dcera malá,
smutná matka více neplakala.

Frant. Klinkáč.

Založení Karlštejna.

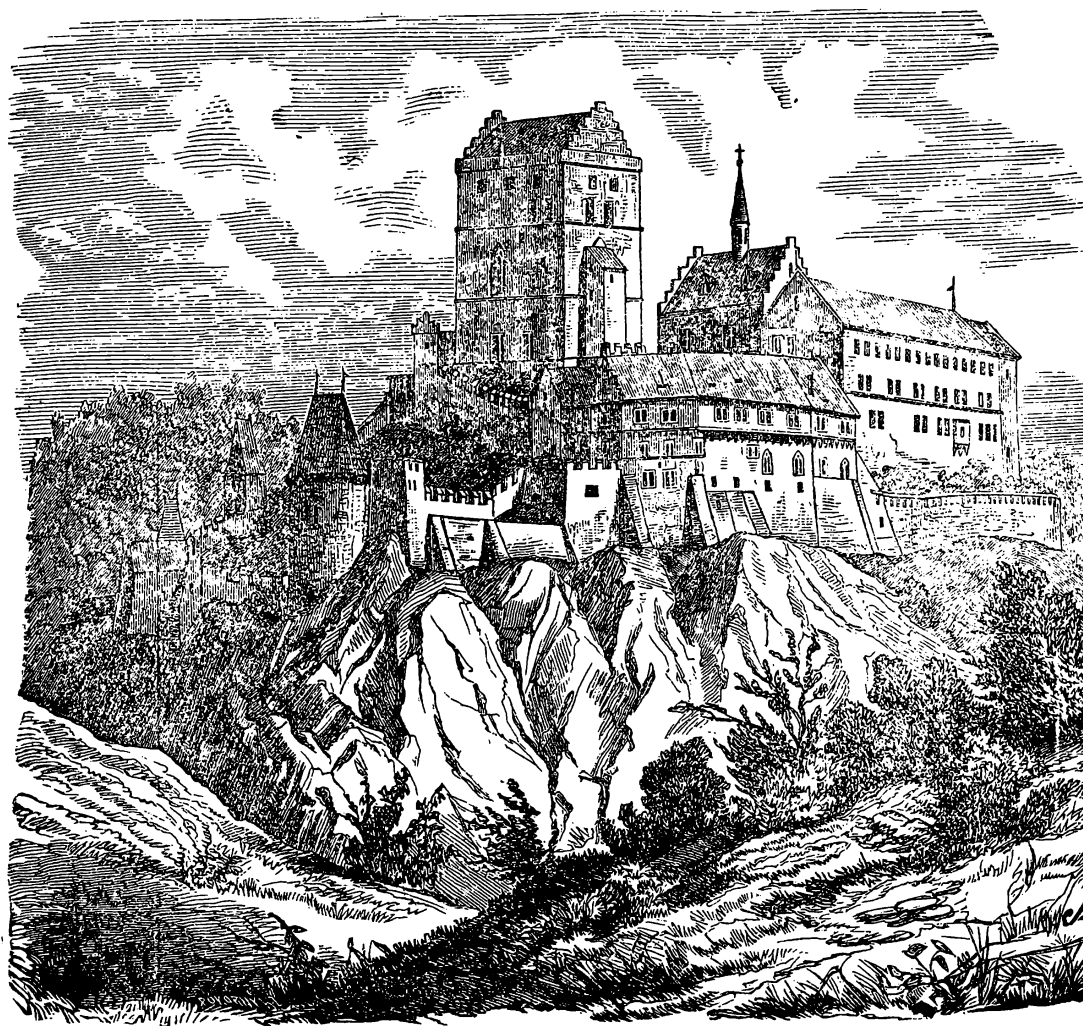
Dvě jsou stavby, kterým Karel věnoval před jinými veškerou péči a lásku bohatého ducha svého, a ve které snést se usiloval vše, co křesťanský středověk měl krásného a velikého, aby všemu světu oznamovaly chválu Boží a slávu českého království. Jest to velebný chrám sv. Víta na hradě pražském a královský hrad Karlštejn.

Dvoji účel měl Karel IV. při zakládání Karlštejnu na zřeteli. Chtěl sobě předně na blízku hlavního města zříditi tichou ústraň, kdež by od těžkých starostí panovnických mohl pooddechnouti a vzdálen hluku světového každoročně některý čas zbožnému rozjímání a konání skutků kajicných věnovati, kterými jako horlivý křesťan a věrný syn církve srdce i ducha svého osvěžoval a sílil k novým pracem a starostem o blaho lidu svého. I vyvolil sobě místo nedaleko Prahy v krajině krásou přírodní oplývající, v zátíší hor a temných lesů. Za druhé pak měl hrad ten státi se bezpečnou schránou koruny české i jiných klenotův a pokladů královských, jakož i důležitých listin a privilegií zemských v časech bouřlivých.

Praví se, že tanula králi při zakládání hradu na mysli jedna z nejvábnějších pověstí, kterými středověké básnictví se zabývalo, pověst o posvátném grálu, nádobě to z jediného drahokamu zhotovené a zázračnou mocí obdařené, kterou prý andělé z ráje snesli, ze které pak Spasitel při poslední večeři jedl, a jež prý napotom v nádherném chrámu na nepřístupné hoře Monsalvage společnost vybraných rytířů s králem v čele hlídala. Líčení chrámu posvátného grálu, jak se u středověkých básníků francouzských a německých nalézá, skutečně shoduje se s nevídanou nádherou, kterou Karel ozdobil hlavně kostel sv. kříže na hradě založený, v němž se

přechovávaly stkvosty zemské, zvláště pak posvátný odznak moci královské, koruna svato Václavská, taktéž Karlem na místo staré, králem Janem kamsi zašantročené koruny zřízená.

Nádhera tohoto kostela byla v skutku císařská; kamkoliv se oko obrátilo, všude spočinulo na zlatě a drahých kamenech, jimiž

Hrad Karlštejn, jak asi prvotně vypadal.

stěny byly vykládány. I okna skládala se z průhledných drahokamů do pozlaceného olova zasazených. Svrchní polovici zdí ozdobiti dal Karel 133 obrazy nejvýtečnějších malířů na dvoře císařském. Pod nimi visely zlaté a stříbrné štíty svatých rytířů, jako strážců pokladů zemských, a ve zlatě zadělány byly ostatky svatých, jež Karel

se zvláštní zálibou sbíral a vysoko cenil. Uprostřed přepažen kostel pozlacenou mříží, vykládanou taktéž drahými kameny, jež dělila kůr kněží od nábožného obecnstva, jemuž přístup dovnitř nebyl dovolen. Sám císař, chtě vstoupiti za mříž, dříve střevíce zouval. Služby Boží pak tam konati směli jen biskupové a děkan kapitoly Karlštejnské. Nad velikým oltářem ve hlubokém výklenku byla schránka královské koruny a korunovačních klenotů.

Nebyl to však jediný kostel na hradě zřízený; krom něho vystavěl tam Karel kolegiatní chrám Nanebevzetí P. Marie, zařídív při něm kapitolu čtyř kanovníků s děkanem a zřídil mimo to tři kaple, sv. Mikuláše, sv. Kateřiny a sv. Václava. I tyto posvátné místnosti, jakož i jizby a síně příbytku císařova zvláště sál audienční stkvěly se stkvosty, zlatem a umělými malbami. Jako byla hora Monsalvage nepřístupna, tak i Karlštejn k ochraně pokladů svých měl se státi pevností na ony časy nedobytnou a cizinci nepřístupnou. Proto vynaloženo při jeho stavbě veškeré umění tehdejšího stavitelství válečného, tak že mohl vzdorovati každému útoku nepřátelskému. K obraně hradu pak ustanovil Karel značnou posádku, a v době noční obcházely kolem stráže každou hodinu volajíce; „Dále od hradu, dále, ať se nestane neštěstí nenadálé!“

K obsluze hradu přikázal Karel četné rytíře, jež usadil v okolí na statcích, správcem pak hradu ustanovil purkrabího stavu panského, jehož úřad stal se napotom jedním z nejpřednějších v zemi. Zkrátka Karlštejn měl býti hrad a svatyně zároveň, a Karel v takové účtě chtěl místo to u všech Čechů míti, že zakázal, aby se na hradě neodbývaly světské veselosti, hlučné hostiny, hry a p. Pro císařovnu vystavěl Karel na blízku zvláštní hrad nazvaný Karlík, kdež ona s komonstvem svým přebývala, kdykoli císař na Karlštejně meškal. A zbožný panovník rád a často na hradě svém prodléval.

Základy ku stavbě položeny roku 1348. a provedení svěřeno slavnému staviteli chrámu svato-Vítského Matyáši z Arasu. Po devíti letech dostavěn byl hrad, jenž neměl sobě podobného v střední Evropě. Dne pak 27. března 1357 vykonáno arcibiskupem Pražským Arnoštem s velikou slávou vysvěcení jeho.

VI. Št.

Milé děti!

Do třicáté již ve svém kněžském působení připravuji děti ku prvnímu svatému přijímání, a nikdy nezažil jsem blaženějších okamžiků nad ty, když podáváje dětkám Tělo Páně, uzřel jsem oči jejich svatou radostí zaslzené a touhou posvátnou naplněné,

když v nevýslovném zanícení spojily se děti ty se svým milým Spasitelem a láskou se jemu zasvětily po celý život svůj, aby kdysi věčného spojení s ním došly v království nebeském. A od té doby, co v „Andělu Strážném“ hovořím s přečetnými synovci a neteremi svými (a jest tomu již 18 let), vzpomínám o velikonoční době všech

těch šťastných dětí, které poprvé přistupují ku stolu Páně. Ach jest to, milé dívky, pro vás tak vysoce důležitý okamžik, rozhodující o blahu celého vašeho živobytí! Proto se na něj připravte s všemožnou pečlivostí. Buďte poslušny všech pokynů svých pánů katechetů, kteří zajisté se těší, že vás mohou přivést ku stolu Páně, a radost jejich bude tím větší, čím více se přičiníte, abyste odstranily ze srdce všechen hřích dosud v něm zahnížděný, a je ozdobily všemi ctnostmi, by se Pánu Ježíši u vás zalíbilo.

Přikládám dítkám, poprvé ku stolu Páně přistupujícím, na památku obrázek, kterak Pán Ježíš častuje při poslední večeři své učeníky nejsvětějším Tělem a Krví svou. Dítka pak, které již vícekrát přijaly Tělo Páně, nechať při pohledu na obrázek ten vzpomenu, co Pánu Ježíši při svém prvním sv. přijímání přislíbily, a obnoví všechna dobrá předsevzetí tehdež učiněná.

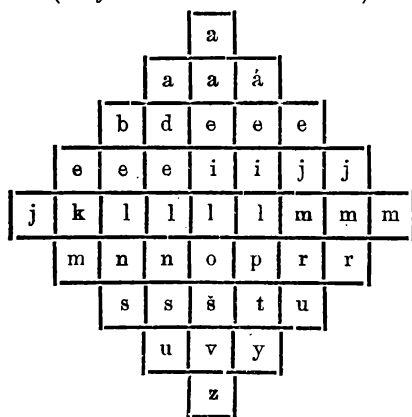
Za mnohá přání k Božímu Hodu velikonočnímu z toho srdce děkuje, sám pak všem dítkám, milým jich rodičům, velebným pánům a vychovatelům, které o pravé blaho dítek se starají, šťastné svátky přeje a radostné „Alleluja!“ připomíná váš upřímný

Strýček Ambrož.

Strýčkovy ořechy.

1. Hádanka křížová.

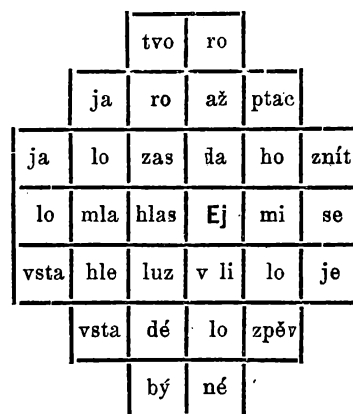
(Josef Multuš v Hovoranech.)

Obě prostřední řady obsahují jméno města ve Svaté Zemi. — Význam slov: 1. Hláska. 2. Domácí zvíře. 3. Ozdoba příbytku. 4. Světec. 5. —. 6. Výbušná látka. 7. Lesní zvíře. 8. Šelma. 9. Hláska.

2. Koníček.

(Josef Multuš v Hovoranech.)

3. Šaráda. (Fr. L. Čelakovský.)

První, jiné jméno máje
dříve, v širém poli zraje;
potom prošeď mnohé ruce
často v lidském mozku hraje.

Z druhé mistrovými prsty
mnohé vyšly stvůry čisté;
kam jen sáhneš na se koli,
druhé dotkneš se zajisté.

K snadnějšímu uhodnutí
hadači tu budiž díno,
že se celkem honosívá
hruška, cukr, med a víno.

4. Jednoslabičné s „r“ zemi řeže,
s „b“ pohání koní, volů spleže,
s „m“ to v skoku pořád veselo,
když se hochům s tím hrát zachtělo.

5. Dvouslabikým s „t“ se psává,
s „k“ pak každé zvíře dává.

6. Královská procházka. (Josef Multuš v Hovoranech.)

	to	jen	Bůh	co	
ti	zvá	ným	vše	ne	ná
co	mo	a	Krás	vi	ne
hu	se	dí	hu	ní	dí
lí	bí	Bo	li	no	hod
	nu	Pá	a	ni	

Rozluštění ořechů z čísla 7.:

1. Země, žluč, zeměžluč. — 2. Tulipán, lipan, pán. — 3. Noe, len, den, Don, pol, led, Lena, leden, Neapol, Apollo, poleno, Apolena, Leopold, Napoleon.

4.

P	o	l	n	á
c	e	t	k	a
V		l	n	o
o	c	ú	n	y
B	r	o	d	y

5. Rečník vyžádal s klidu,
počal hlasně mluvit k lidu.

6. První syn obdržel 10 zl.,
druhý 5 zl., třetí 2½ zl., čtvrtý
1½ zl.

Obsah. Sen (báseň), str. 225. — Otec a dcera, str. 226. — Pozdraven buď, kříži svatý (báseň), str. 232. — Ku vzkříšení Páně (báseň), str. 233. — Co mi vypravovalo mé péro, str. 234. — Svět na ruby (báseň), str. 237. — V říši podzemního krále, str. 238. — O velikonočních vajíčkách, str. 243. — Slavík, str. 249. — Vzájemná potěcha (báseň), str. 250. — Založení Karlštejna, str. 251. — Milé dívky, str. 254. — Strýškovy ořechy, str. 255.

Správně rozluštili ořechy z čísla 7.:

V Brně: Anna Hauerova, František Korčian,* Marie Čechova, Lidmila Harabesova. V Brněnci: Vlastimil Čermák. V Brankovicích: Ludvík Sedláček.* V Brušperku: Valentin Prokop. V Borohrádku: Augustin Soukup.* V Bučovicích: Cyrill Slabý (v Letonicích). V Chotěboři: Vilém Mračno (přeptám se v tiskárni a podám zprávu). V Chlumci n. C.: Jan Bierampel. V Chlívském: Karel Matoušek. V Čelčicích: Josef Mádr.* V Čelechovicích: Stanislav, Emanuel Bernard. V Čestíně: Jindřiška Birnbaumova,* Ladislav Heller, Marie Kárníková. V Daliměřicích: Marie Pekařova. V Drahotuších: Františka Čechova,* Antonín Číhal. V Divišově: Václav Vokolek. V Dolní Lhotě: Julie Fialova. V Drholci: Marie Klimecká. Ve Fryštáku: Marie Bakalova. V Horní Lhotě: Cyrill Jarůsek. V Hořicích: Vlasta Rublicova,* Adléta Vondráčková, Milada Dokoupilova.* V Hradci Král.: Anna Valtova, Anna Rouskova. V Hněvotíně: Frant. Lešenář, Marie Lešenarova,* Josef Kovářík. V Jiríkovcích: Cyrilla a Marie Rajdovy,* Jan Tměj (těší mne láska k tvému nemocnému soudruhovi, budu v modlitbách jeho pamětliv). V Kněži: Anna Karbanova,* Anežka Karbanova. V Kladně: Marie Jansova. V Kloboučích: Marie Stárková. V Líšni: Štěpánka Miklíková. V Letovicích: Josefka Kudínková, Marie Synkova. V Luštěnicích: Jan Houštěcký.* Ve Lhotě Červené: Josef, Cyrill, Kateřina Čechovi (z č. 5. Proč pak posíláte tak pozdě, když rozluštění již jest vytištěno?). V Mělněanech: Arnošt Cechmajstr,* Vladimír Přikryl. V Nákle: Anna Hrabalova, Eleonora Utíkalova* (pro úsporu mohly jste poslati rozluštění pod jednou obálkou), Marie Škrabalova. V Novém Strašecí: Eduard Kulhan. V Olomouci: Mařenka Hlavicova.* V Olomoučanech: Bohumil Klimeš. V Přestavlkách: Leopoldina Krupařova, M. Buchalova, Ida Fassmannova, L. Kumpoštova, Z. Šerkova, J. Lustigova, Marie Svobodova, M. Kollerova, A. Očadlíková, Běta Reichertova, Marie Lorencova, Aurelie Opavská, Aurelie Kittnarova, Ilka Mikšíková, L. Kolaříková, Fr. Sajova, M. Güttlerova, Pavla Charvátova (velice jsem byl zprávami potěšen; v Brně málo louskají, snad nemají tak zdravých zoubků jako vy. Zasílám pět odměn; losujte samy, snad z toho budete mít zábavu). V Příboře: Jan Kostruch. V Přerově: Marie Smítalova, Vladislav Lipčík,* Anna Sketova. V Puklicích: Jan Šuhaj.* V Rajhradě: Františka Hrůzova, Marie Richtrova. Ve Slatině: Jana Dvořáčková,* Julie Chrudimská, Josef Bartoš. V Starém Městě: Josef Husek. V Svatobořicích: Jan Kolečkář. V Soběslavi: Antonín Šitra. V Strakoncích: Františka Bolardova.* V Telči: Božena Bystřických (vedlo se tak mnohým jako tobě, jelikož ryba „lipan“ jest méně známa). V Třeboni: Marie Hojdarova, Růženka Štětkova,* Marie Štětkova, Betička Hoffmannova,* A. Macháček, M. Kovaříkova. V Turnově: Karel Hušek, Jaroslav Louda, Nepodepsaný, Rudolf Faltýn.* V Tovačově: Marie Wiedermannova. V Třebíči: Marie Machova,* Marie Doležalova.* Ve Velk. Meziříčí: Jan Blaha, Růžena Blahova (v Lavičkách), Cyrill Fiala, Marie Řehořková, Emilie Bártova.* Ve Včelákovské farnosti: Fr. Janoušek, Jan Modráček,* B. Kloučková, Čeněk Mánek, A. Charvátova, J. Modráček, Pavlína Paulínova,* František Kladiivo, Rudolf Malát.* V Břevnově: Josef Palivec, Jan Drvota, Jindřich Andrial, Josef Pacovský. V Hořicích: Andulka Prokůpkova. V Turnově: Jaroslav Bernat.

Poznámka. Hvězdičkou poznačeným připadla losem odměna. — Mezi rozluštěteli ořechů z čísla 7. rozdělí se losem třicet odměn. — Žádá se, aby rozluštění se zaslalo nejdéle do 20. každého měsíce, a zároveň aby luštitelé vždy připojili svou správnou adresu nebo jméno p. sběratele, jinak se za přesné dodání odměny ručiti nemůže.

Redakci zaslány tyto spisy:

„Rozhledy po lidumilství.“ Roč. VII. č. 3. Nákladem spolku „Družina blah. Anežky České“. Tiskem K. Bellmanna v Praze. Vycházejí 15. každého měsíce ve prospěch „Ženského asylu“ v Praze. Předplatné 2 zl. ročně.

„Zasvěťme se Božskému Srdci Páně!“ Všem jeho ctitelům na uvážení podává P. Emanuel Kovář. Cena 60 kr. V Praze. Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví.

„Obzor.“ Roč. XXII. č. 6. Red. Vladimír Šťastný v Brně. Předplatné 2 zl. ročně.

Nákladem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských v Brně vydáno:

František Sušil.

Životopisný nástin

od Dra. PAVLA VYCHODILA.

Sešit 3.

Stran 64.

Cena 40 kr.

Knihovna našeho lidu.

Vychází v sešitech ročně nejméně 60 archů tiskových za 2 zl.

V ročníku II. vyšly

Na lehčím ehlebě. — Fouňa, svobodný pán z Nadutína. Od Václava Kosmáka. — František Palacký. Životopisný nástin podává Josef Svozil. — Fénelon, Labuť Cambraiská. — Sborník hospodářský. — Z cest po svaté zemi. Podává Dr. Fr. Kyzlink. — Povídky Gabriely Preissové.

Veškeré spisy Václava Kosmáka

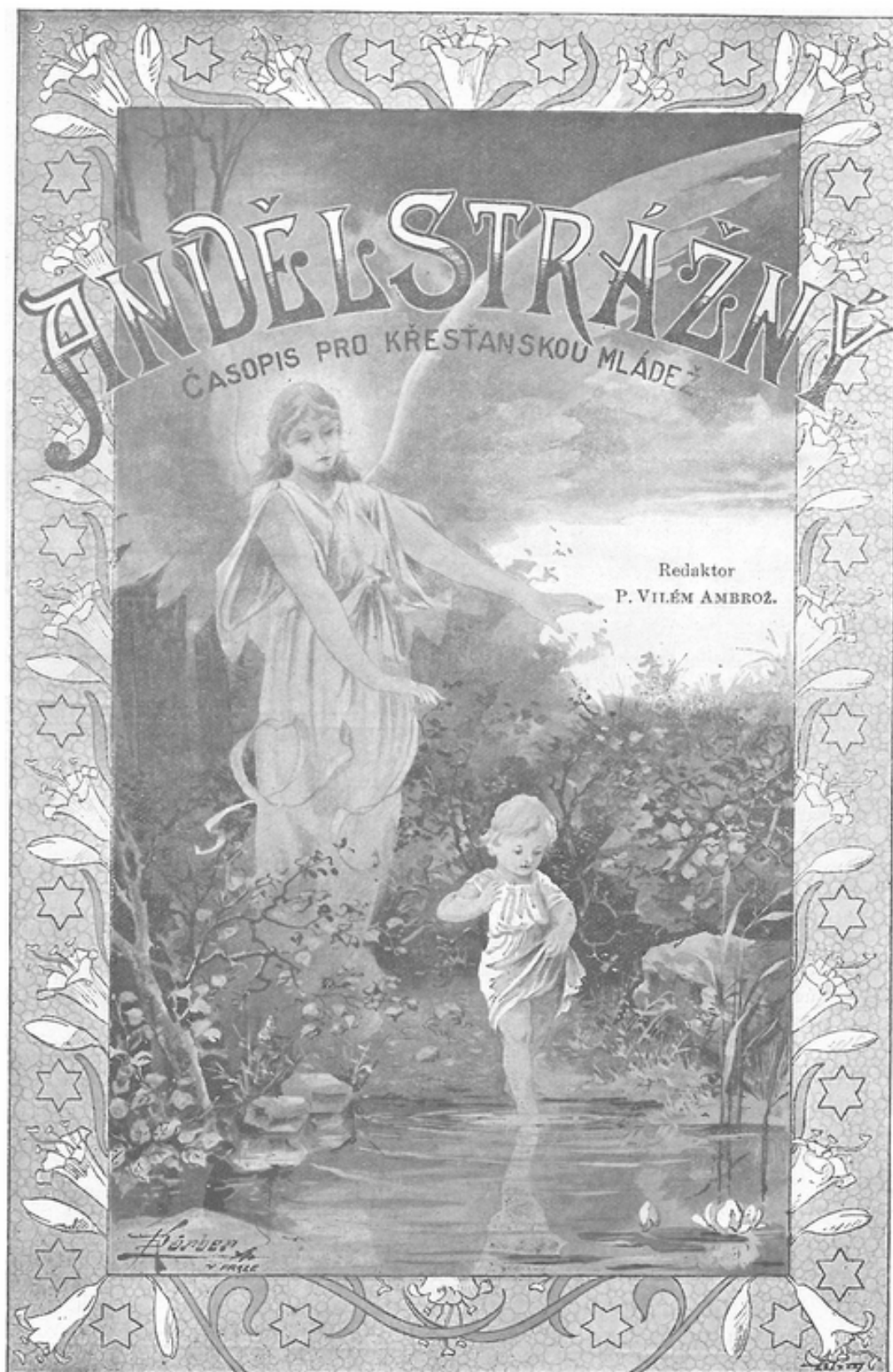
vyjdou v benediktinské knihtiskárně v Brně v laciném vydání.

Vyšlo již 6 sešitů: I. seš. cena 25 kr., str. 163; II. seš. cena 15 kr., str. 101; III. seš. cena 12 kr., str. 86; IV. seš. cena 9 kr., str. 66; V. seš. cena 5 kr., str. 36, VI. seš. cena 6 kr., str. 42.

Knihovna naší mládeže.

Illustrovaná sbírka povídek pro mládež. — Sešit 1. Cena 40 kr. — Objednávky přijímá benediktinská knihtiskárna v Brně

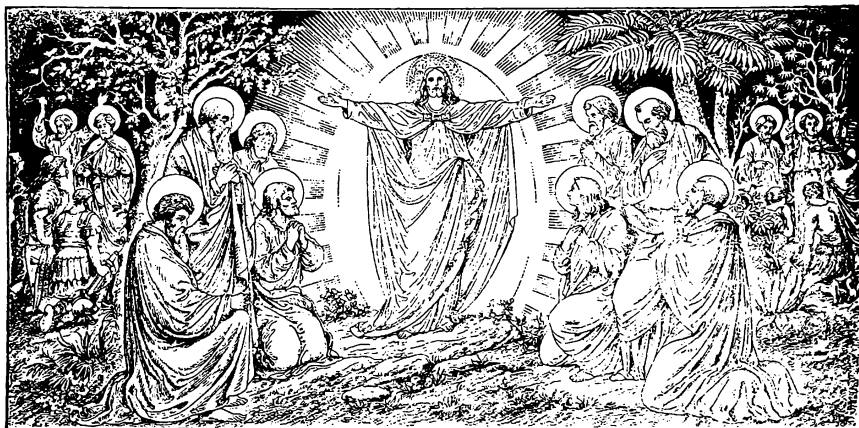
Vydává svým tiskem a nákladem papežská knihtiskárna rajhradských benediktinů v Brně.

Vychází měsíčně a předplácí se ročně 1 K 60 h.

Předplatné na „Anděla Strážného“ celoročně:

*Rakousko 1 K 60 h., Německo 1 m. 60 pf., Rusko 80 kop.,
Italie 2 liry, Francie 2 fr., Amerika 40 c.*

Spasitel světa vysílá své apoštoly a všechny své přátele do celého světa a volá, že žeň sice velká, málo však pracovníků. Vy, milé děti, rády byste milého Spasitele vyzvání poslechly a šly třeba až do Číny a mezi divochy africké a australské hlásat, jak dobrotiv jest Bůh, a že chce, by všichni ku spasení přišli; avšak jste ještě malí, ještě doma zůstatí a se učití musíte. Co však učiniti můžete, to děláte: modlíte se za pohanské děti a šetríte dárky na vykoupení jich a vychování v křesťanské víře. Zaslány nám nové milodárky:

Uršulinky v Kutné Hoře 6 zl., děti v Malenovicích a Tečovicích 7 zl., A. K. v Brně 10 zl., školní děti Hoštýnské 2 zl. 50 kr., J. Weiss, katecheta v Telči 1 zl., Prokop Holý, kaplan v Příbrami 25 zl., E. Zlámal, kaplan ve Staříči 4 zl. 31 kr., B. Filipová ve Staříči 50 kr., C. Prokopová ve Staříči 50 kr., farní úřad v Bernarticích 13 zl. 18 kr., T. Růžicková ve Ptení na jméno Josef 10 zl., údové ve Frýdku 34 zl., V. Groh v Č. Verneřovicích 20 zl., od dětí v Řečkovcích 1 zl. 20 kr.

Roč. XVIII.

Květen.

Číslo 9.

Petrklíč.

(Legenda.)

hřešil člověk, — Božím hněvem svatým
stížena jest všechna příroda.
Zmizel ráj, — smrt kráčí krajem klatým,
vzata zemi květů lahoda.

Strnul i svět duchů nad člověkem; —
anděl pak, jenž strážil nebe říš,
zlaté klíče z rukou pouští lekem,
hle, jak letí, tonou níž a níž! —

Letí klíče, letí Božím světem,
z hvězdy na hvězdičku padají;
za nimi se anděl spouští letem,
avšak zachytit se nedají.

Dopadly až k zemi klíče zlaté,
k zemi truchlé, hříchem spuštěné;
zaryly se v nitro její klaté,
sedmerým zámkem zamčené.

Však když anděl u svých klíčů stana
z lůna země dobýti jich chtěl,
ejhle, odemkla se země brána
a kde jaký k světlu kvítek spěl.

Kde se zlaté nebes klíče stkvěly
rychle první kvítka zrůstají,
zlatem jich se rozvil záhon celý,
rozvilo se jaro po kraji.

A Bůh milosrdný vrátil zemi
jarních kvítek sličnou ozdobu:
podnes pak květ první mezi všemi
zlatých klíčů nese podobu.

Když pak úřad klíčů ode Pána
svatému byl Petru odevzdán,
kvítek, jímžto odmyká se brána
jarním květům — Petrklíčem zván.

Vlad. Šťastný.

Otec a dcera.

Historická povídka z dob Rudolfa II. Vypravuje Karel J. Zákoucký.

(Ostatek.)

„Tatíčku, půjdu a budu prositi přátele, by se za tebe přimlouvali, že jsi již dosti vytrpěl,“ řekla jednoho dne zcela určitě, že se až pan Jiří podivil.

„A kam chceš?“ zvídal.

„K panu Adamovi i k panu Václavovi a ke všem, jimž ty jsi dříve tak často přispěl.“

„A myslíš, že pro mne něco učiní?“ s bolným úsměvem kol rtů pronesl pan Jiří beznadějně.

„Nemyslím, ale věřím!“

„Jsi dobré dítě, ale klameš se! Sotva půjde kdo! Bude se bát, aby neupadl v nemilost, když by za mne prosil.“

„Půjdu, tatíčku, přece, a nepřestanu se dožebrať, dokud někoho z přátel neobměkčím.“

„A nepodaří-li se ti?“

„Pak sama půjdu k císaři!“

Pan Jiří podruhé pohledl na Evu pln úžasu. Tak rozhodně mluvit neslyšel Evičku ještě nikdy. V té chvíli opravdové blaho zahrálo ho v srdci.

„Jdi tedy, dítě, jdi, a Bůh tě provázej!“ žehnal svojí dceři na cestu pohnutým hlasem a na důkaz díků přižehnul dobré dítě k sobě, na čelo je políbil a z očí skanuly mu dvě velké slzy.

Nesnadný byl útěk z Kladska, dlouhá a namáhavá byla cesta ke strýci na Tachov, ale Eva zmužile vykonala všechno. Zprvu jen v noci prchala neschůdnými cestami, za dne v lesích nebo ve skalách se ukrývajíc; teprve později putovala i za dne.

Na Tachově ulekl se pan Křištof z Lobkovic bídného vzezření Eviččina, a ustrnul se a stezku jejímu popřál sluchu. Leč pan Křištof podniknouti co se obával.

Netroufalost jeho Evičku však nezalekla. Očekávala ji a proto znovu výmluvněji a výmluvněji prosila, až pan Křištof se slitoval. Slíbil jí za otce orodovati a slibu dostál. Zajel do Prahy, vyzval ostatní příbuzné a přátele a s nimi společně zajel k císaři.

Eva zůstala na Tachově a čekala. Vzpomínala na otce a každá hodina byla jí celou věčností. Dočkati se nemohla, brzo-li se strýc vrátí a radostnou zprávu přinese. Jiné ani nečekala.

Sklamala se však. Pan Křištof z Lobkovic se vrátil a Evu zarmoutil. Císař o vězni na zámku Kladském ani slyšeti nechtěl.

V tom svém obnoveném bolu Eva však přece nepoklesla tak, že by již ani jiskry naděje neměla.

„Půjdu tedy a sama jej budu prositi,“ vzchopila se, a vyžádavši si peněžité podpory a společnosti, vydala se na cestu.

Strachu nepocítovala. Ač dívkou byla jen a ještě dosti mladou, bez bázně vkročila se svou společnicí do hradu královského a prosbu za milost k císaři, již si byla sama sepsala, podala císařskému komorníkovi, Filipu Langovi.

Leč Lang byl nepoctivec. Žádosti její císaři nepodal, ač tak učiniti byl slíbil. Očekával odměny úplatné.

Eva po dvakráte žádost svoji podala, ale vždy s týmže výsledkem. Hrabivý komorník chtěje přece něco na Evě vymámiti, radil jí, by osobně šla k císaři. Eva poslechla, ale ošemetný muž ji opět oklamal. Namluvil jí, když ničeho nepřinesla, že císař odešel, že s ní mluvit nechce, protože ničeho nepřináší.

Věřila Eva slovům jeho, opouštěla hrad s největší bolestí. Co měla císaři přinést, jsouc sama chudá a bez přístřeší?

Kolem ní usmívalo se jaro nejkrásnějším úsměvem. Byl právě květen 1603. Stromy oděny byly novým rouchem, a v té jejich svěží zeleni byly květy plny sladké vůně. V korunách jejich jako

o závod zpívali různí pěvci své skladby věčně krásné, ale Evu ta krása nedojímala.

Vracela se s myslí zatemnělou, se srdcem hluchým ke každému dojmů, jenž netýkal se jí nebo otce jejího. Doufala přinést mu svobodu, zpříjemnit stáří. Zoufalost podlomila všecku ještě jí zbývající sílu. Vracejíc se z hradu do domu pana Adama z Lobkovic, rozpomínala se, nemá-li snad přece něco, čím by si císaře naklonila. A tu si vzpomněla na stříbrný stolek psací, jež jí máti drahá, paní Kateřina z Lokšan, při smrti své odkázala. Nepocítila lítosti nad ztrátou jeho, ale rozhodla se pro svobodu otce svého jej obětovati.

Po několika dnech nabídla stolek císaři s prosbou za otce svého, ale císař daru nepřijal a pana Popela nepropustil. Tím úzkost o milého otce vzrostla. Věděla, že úzká a vlhká světnička vězení otcova zdraví jeho škodí, je podrážká, že otec slábne, hyne, a že jistě v krátké době zemře, nedostane-li se mu volnosti — zlaté svobody. Tušila konec neštěstí otcova a lekala se ho.

Plná bázně, úzkosti a zoufalství sedla a psala. Psala prosebné listy komorníkům Langovi, Bouvitovi, a pražskému arcibiskupovi. Prosila je za přímluvu a pomoc. Všecku bolest svoji vložila v řádky prosebné, všecku trpkost, jež ji ovládala, vmísila v slova úpěnlivá. „My kořili jsme se císaři, jakoby Bohem byl, však nic nepomohly naše slzy, naříkání, naše trpělivost, naše pohanění. Hospodinu na nebesích toužiti musíme na nespravedlnost, i žalovati před celým světem na bezpráví a násilí nad námi spáchané,“ psala mezi jiným.*)

Ukončivši listy poslala je osobám již uvedeným. Domnívala se, že se dostanou do rukou císařových, a že se snad přece smiluje. Než odpovědi nedostalo se jí žádné. Rozmrzena a roztrpčena všemi nezdary a toužíc po drahém otcí svém vrátila se k němu do vězení na Kladský hrad.

VII.

Smutno bylo v šeré kobce hradu Kladského, ale mnohem smutněji v duších obou vězňů. Beznadějnost na milost císaře vyjítí opět z vězení zabodávala se jim v srdce a naplňovala je bolem nezmírnitelným.

Zvláště Eva trpěla. Té bylo nevýslovně bolno, kdykoliv na otce pohlédla. Sedal pan Jiří s hlavou již bílou ku předu poněkud pochýlenou proti nevelikému oknu a tupě díval se před sebe. Jeho

*) „Nár. Politika“ ze dne 2. ledna 1895 čís. 2. roč. XIII.

nerozjařil již ani světlý paprsek, jenž se do vězení vkradl. Sám nemyslí již na vysvobození, ale bylo mu líto té mladé bytosti — Evy — jež s ním vězení dobrovolně sdílela a jej těšiti se snažila. Co se jí namluvil, aby odešla, že se jí třeba přátelé ujmou, že jiný život může žít, ale Eva nikdy ani domluvit mu nedala. Hned, jak začal, umlčela ho, a raději počala s ním úrady, co by ještě měli podniknouti, aby přec jen císaře získali.

Ale pan Popel nečekal již ničeho.

„Všecko marné!“ zamítal všecku dívčí ještě troufalost, a hlas jeho trpkostí se chvíval.

„A proč, tatíčku? — Má-li snad císař srdce kamenné?“

„Více než kamenné!“

„Ba právě! Nebo kámen by se pohnul řečmi, které jsem pronesla, kámen by změkl slzami, jež jsem prolila.“

„To jej tak zatvrdili ti moji nepřátelé!“

„Myslíš, tatíčku?“

„Věřím.“

„Pak půjdu ještě jednou a je budu prositi.“

„Nikdy!“ zaslechnuv úmysl dceřin pevným hlasem pan Jiří pronesl a při tom povstal a se vztýčil, že vzrostl o polovičku. „Dcera bývalého hofmistra království českého nikdy se nesníží, aby se doprošovala tam, kde dříve otec poroučoval.“

Pan Jiří mluvil, jakoby již nebyl stařec ztrápený, ale muž plný síly a odvahy.

Eva se ho až zalekla. Té rozhodnosti neočekávala. Pohlédla na otce a poznala, jak by těžce nesl takovéto pokoření.

„Pak učiním něco jiného!“

„A co?“

„Napíši a tisknouti dám spis, v němž vyličím vše, co jsi vykonal, a jaké se ti dostalo odměny. Dokáži ve spise tom, že nejsi ničím vinen, ale soudcové že jednali ze záští k tobě strannicky.“

„Toho že se odvážíš?“ podivil se otec.

„Toho! Když již trpíš, nechť zví svět, že trpíš nevinně.“

„A dočkáš-li se za to protivenství?“

„Pak ponesu je mileráda. Bude to pro tebe, tatíčku můj drahý!“ netajila se dívka svojí obětavostí, a uchopivši otce za ruku, k srdci ji tiskla, a po té sama přivinula se k srdci otcovu jsouc šťastna, že by mohla pro otce trpěti.

Otec byl dojat. V bolu svém z té upřímné dcery pocítoval radost nejsladší.

R. 1606. vydána byla skutečně „Apologie“ či spis obranný v jazyku latinském i německém pod jménem Evy z Lobkovic.

Kniha tato v nejvyšších kruzích způsobila rozruch, jakého Eva nečekala a pan Jiří se nenadál.

Dne 12. května téhož roku hrad Kladský náhle oživil. Přibyl sem dvorní úředník pan Chrt se svou ženou a jménem císaře poroučel, by urozená a nábožná panna Eva Eusebie z Lobkovic jej provázela do Prahy.

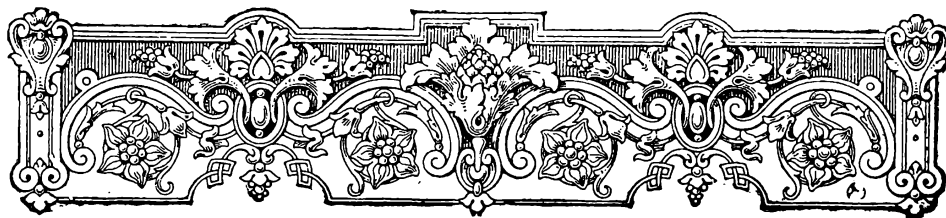
Poselství to Evu překvapilo. Na okamžik pozbyla ducha-přítomnosti, ale hned se vzbopivši rozkazu odmítla. Nechtěla se od svého staříckého a sklíčeného otce již vzdáliti. Odpor její byl však marný. V krátké době přibýlo poselství druhé, a Eva násilím odvezena a vězněna v klášteře u sv. Jiří na Hradčanech.

Dny, jež tu trávil, byly hrozné. Na mysli stále jí tanul otec. Bála se o něho. Věděla, že opustila jej velice churavého, a že její odloučenost od něho nemoc jeho jen zvýší. Úzkost a starost ji dráždily, na srdci hlodaly a spánek od jejího lůžka zapuzovaly.

O milého otce nestrachovala se nadarmo. Nedbáno nemoci hořem ztýraného muže, ale po dvanáctiletém věznění z Kladska na Loket převezen, kdež dne 28. května 1607 odloučen od své obětavé a nadšené ošetřovatelky dokončil pouť svého života.

Věrná dcera o smrti otce svého ani nezvěděla. Souzena a vězněna byla dále, až dne 10. května 1608 poslána byla do Sloupnice paní Polyxeně Lobkovské z Pernštýna. Zde teprve zvěděla o smrti drahého otce svého a zaplakala hořce. Neviděla ho umírat, nebylo jí popřáno zatlačiti mu oči, a to ji bolelo. Dlouho a mnoho musili jí domlouvati, aby ji potěšili, a Eva, ačkoli vysušila slzy své, čelo poněkud vyjasnila, štěstí přece nepocítla. Celý život svůj žila jen v hoři a bolu, ale snášela vše zmužile, s klidnou odevzdaností do vůle Boží, a v dějinách zapsáno jest jméno její mezi české hrdinky.

Očarovaná jablka.

Pohádka. Napsala L. Grossmannová-Brodská.

Vítek a Petronka byli spolu na jahodách a tak se do sbírání jejich zabrali, že ani nepozorovali, kterak slunečko zapadá, až teprve když se octli uprostřed temného, neproniknutelného lesa, poznali, že zabloudili, nevědouce nyní, v kterou stranu by se měli pustiti. Bázlivě tulil se bratr k sestře: „Já se bojím, Petronko, přepadne-li nás zde zlý, hladový vlk nebo loupežníci.“

„Tak zlé to snad nebude,“ těšila ho Petronka, ačkoli jí samé volno nebylo, „pojď, půjdeme stále rovně ku předu, a snad přijdeme k nějakému lidskému příbytku nebo dojdeme na konec lesa. Tedy pospěš, Vítku, a neboj se ničeho.“

„Kdyby alespoň svítil měsíček,“ povídal bázlivý hoch, „bylo by nám veseleji a nemusili bychom míti strach, že zakopneme do nějakého kořene a poraníme se nebo vysypeme jahody.“

Sotva Vítek dořekl, zamihlo se před nimi pohyblivé světélko, tak že zcela pevně rozeznali v neproniknutelném houští úzkou pěšinku.

A světélko poskakovalo i dovádělo, jakoby děti vábilo za sebou, volajíc při tom zpívavým hláskem: „Pojďte za mnou, pojďte za mnou, pojďte za mnou!“

„Nechoď, Petronko, kdož ví kam by nás to zavedlo,“ varoval bratr, vida, kterak sestřička míří na osvětlenou pěšinku.

„Však se hned přesvědčíme, je-li to duch dobrý nebo nějaká nečistá moc,“ Petronka řekla, udělala sobě i bratrovi křížek, načež zavolala: „Chval každý duch Hospodina!“ Načež světélko ještě jasněji zaplálo a odvětilo tenkým hláskem: „I Ježíše, jeho Syna!“

Potěšena řekla Petronka: „Nyní, Vítku, nemáme se čeho obávati, neboť kdyby to byla nějaká zlá nástraha, bylo by světélko

po těch slovech zmizelo; pojďme za ním, snad nás dovede do bezpečného útulku.“

Vítek se více nezdráhal, a obě děti za světélkem kráčely po pěšince, která se stále více šířila, až přišly k nějakému stavení, kdež se světélko přehouplo přes zeď až zmizelo. Na nebi zatím vyšel měsíček a Petronka uviděla vrátka od nějaké zahrady, i šla blíže a zaklepala na ně, volajíc: „Kde jste kdo, dobří lidé, otevřte zbloudilým poutníkům.“

Ale nic se neozývalo.

„Toť jsou tam nějakí neochotní lidé; počkej, Petronko, najdu si kámen a zabouchám jim na vrata,“ řekl Vítek.

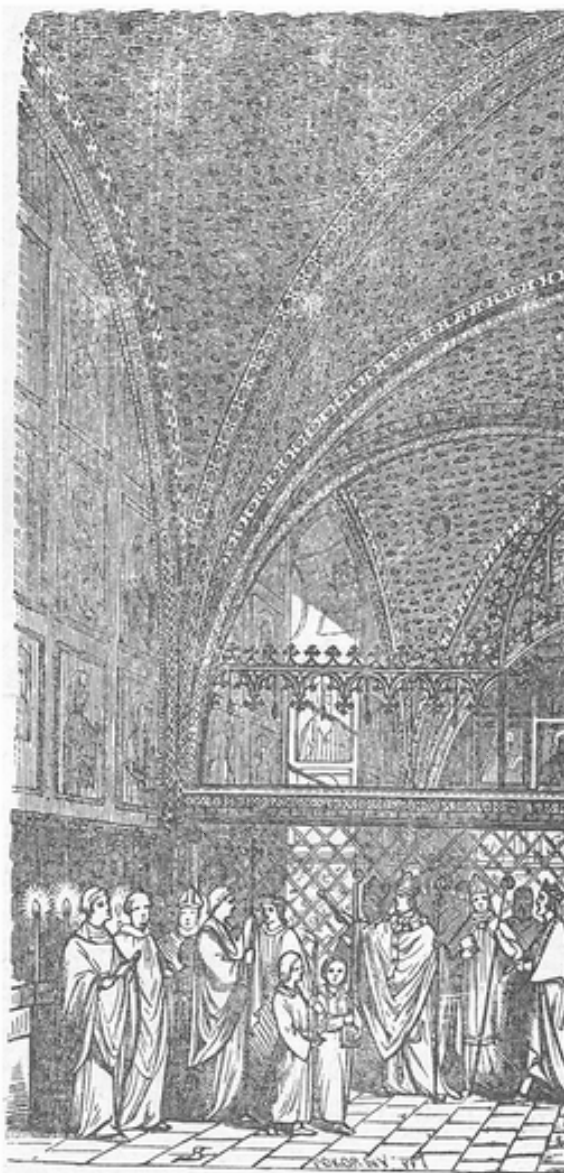
„To nesmíš, bratříčku; bezpochyby tam tvrdě spí a špatně by nás přivítali, kdybychom je hlukem vytrhly ze spánku. Vždyť si můžeme lehnouti zde do mechu, jest vlažná noc, a také se nám nic zlého nepříhodu, je-li lidské obydlí na blízku.“

„Ale já mám hlad,“ nařikal bratr.

„Tedy sněz jahody, které jsi prve nasbíral do svého džbáněčku,“ pravila dívka.

„Ty jsem již dávno po cestě snědl,“ odpověděl Vítek.

Dobrá Petronka tedy rozdělila své jahody a větší část dala bratrovi. Posilnivše se poněkud, obě děti ulehly na mech a šťastně

Svěcení kostela sv. kříže na

usnuly. Jaké však bylo jejich překvapení, když z rána, probudivše se, shledaly, že se nalézají ve veliké zahradě, kdež bylo krásné

jako v nebi. Na průhledných jezerech, v nichž se hemžily zlaté i stříbrné rybičky, pluly bělostné labutě, pestrobarevní ptáčekové líbezně pěli a mezi záhonkami květin nevídané krásky skláněly se stromy obtížené ovocem.

„Pohleď, Petronko, zde na tu jabloň, jaká má veliká i červená jablka, ta musí býti sladká,“ žádostivě povídal Vítek.

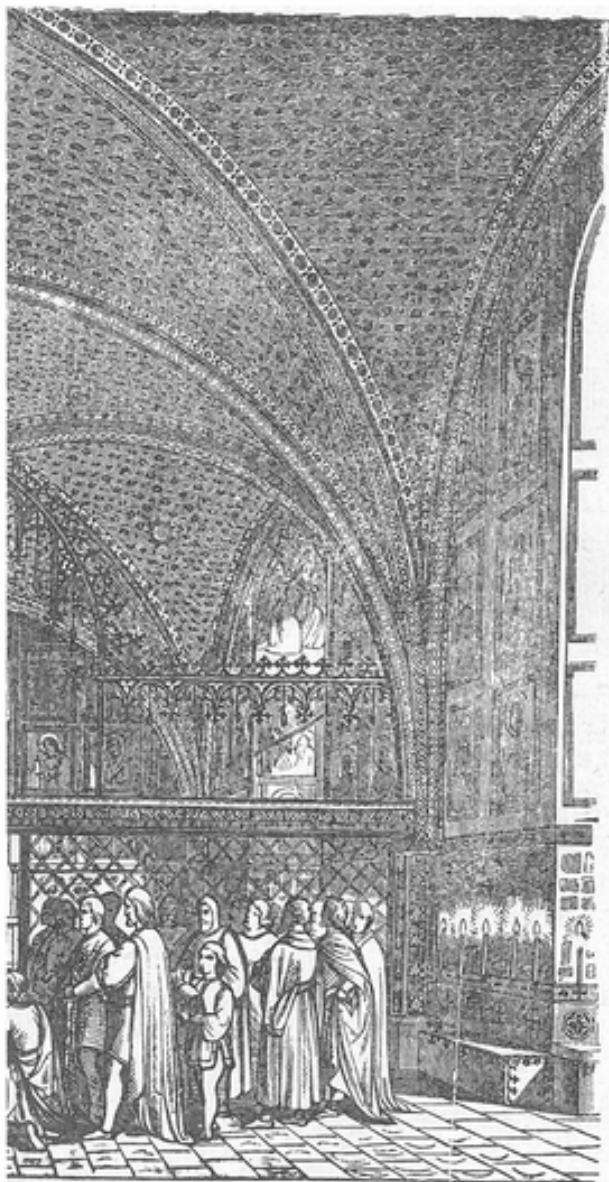
„Arci, jen že nejsou naše, abychom jich směli okusiti,“ odpověděla sestřička.

„Což jedno jediné jablíčko bych si snad mohl utrhnouti, beztoho to žádný nepozná,“ opět žádonil Vítek.

„Ne, nesmíš! Sečkej raději až se poohlédnu, komu asi ta zahrada patří; poprosíme-li pěkně, snad nám dovolí vzíti si nějaké ovoce,“ děla Petronka, jež byla rovněž hladová.

„To tak! Mohu jen ruku natáhnouti po těch překrásných jablkách, a nyní mám kdož ví jak dlouho čekati, až nám bude dovoleno sebrati si snad nějaké padavky,“ nevrle bručel Vítek, a mezi tím

co Petronka zašla na pěšinku, aby někoho vypátrala, hbitě si utrlh veliké červené jablko a ještě hbitěji ho schroustal.

1ě. (Ke článku na str. 251. čís. 8.)

Petronka neušla daleko, když potkala starušku v bílé plachetce, opírající se o zlatou berličku; i pozdravila pěkně a tázala se starušky, komu náleží tato krásná zahrada.

„Ta patří dvěma sestrám, jež slují Pravda a Lež. Já jsem jejich služebnice Sudička, a za nepřítomnosti mých velitelek, které se časem mezi lidmi zdržují, opatruji zde ovoce a květiny. A že jsi tak hodné děvčátko, dovolím ti natrhati ovoce tamo z té jablonky,“ a staruška ukázala svojí berličkou na nízký zakrsalý stromek, na němž se klátilo drobné, nepohledné ovoce.

Petronka poděkovala a natrhavši si do zástěrky jablátek, pospíchala s nimi k bratříčkovi, jehož přívětivě pobízela: „Jez, milý Vítku. Až zaženeme hlad, poohlédneme se, kudy bychom se mohly domů navrátiti“

Ale hoch nevrle odpověděl: „Takové nepěkné, zakrslé ovoce mám jísti? Což jsi nemohla přinésti něco lepšího?“

Petronka se zasmála: „Víš ty co, milý Vítku? Doma jez co máš, a jinde co ti dají; což kdybych ani toto nebyla přinesla, také bys musil býti spokojen,“ a s chutí se sama pustila do zakrsalých jablátek.

Bratr však nenásledoval jejího příkladu, drobná jablka zahodil, a nežli tomu sestra mohla zabrániti, natáhl se pro krásné, červené jablko na blízkém stromě a ještě rychleji ho sebroutil.

„Vítku, Vítku, nedobře činíš; ještě za tvoji svévoli dojdeme trestu,“ naříkala Petronka.

„Ba dobře pravíš, dívkenko, tato svévole nezůstane nepokárána,“ promluvila nedaleko stařenka v bílé plachetce.

Kurážný jinak Vítek, nemaje právě dobré svědomí, schovával se za sestru.

„Však ty mi neujdeš, hochu,“ smála se Sudička; „vím dobře, že neposloucháš rady své hodné a moudřejší sestřičky, a proto nebude ti na škodu naučení, kterého se ti zde dostane. Nezdráhej se a pojď se mnou“

„A kam?“ jektal ustrašený Vítek.

„Však uvidíš, daleko to nebude,“ odpověděla Sudička.

„Nepůjdu, bojím se,“ vzpouzel se hoch.

„Jen pojď, Vítku, já tě neopustím,“ napomínala ho sestra, a vzavši ho za ruku následovala s ním bílou Sudičku.

Prošli zahradou, minuli nádherné křišťálové chodby, až přišli do zlaté síně, nad níž se klenul blankytný strop, posetý zářícími

hvězdami. Uprostřed stály dva trůny, na pravém seděla velebná paní oděná v blankytné roucho taktéž hvězdami posetá, kolem pasu i kolem čela vinuly se jí bílé lilie. Pohlížela kolem sebe tak vážně a mile, že se Petronka mimovolně před ní zastavila a v úžasu sepjala ruce.

Za to Vítka upoutala druhá postava na levo sedící, neboť měla na sobě množství různobarevných cetek a pronikavých rolniček i fáborů, jimiž bylo poseto její roucho měnící se neustále jako duha. Na tváři měla příjemnou škrabošku a v ruce prapodivnou kytici, jež byla vlastně pružnou a svižnou metličkou.

„Líbím se ti, Vítku?“ tázala se paní udiveného hocha, a její hlas při vši líbeznosti zněl jaksi nemile a tvrdě, tak že se Vítek ihned neměl k odpovědi.

„Dobře se na mě podívej, jsem tvoje ustavičná družka, neboť ty často ke mně béřeš útočiště,“ pravila opět paní.

„Neznám tě, ba nikdy jsem tě ani neviděl,“ řekl zaražený hoch.

„Jenom nezapírej Vítku, Vítečku, ty z čertovy zahrádky kvítečku! Jest arci zcela přirozeno, stydíš-li se nyní za mě, ale já tvé paměti pomohu; povím ti své jméno, a pak ti nepomůže žádné zapírání, že mě tuze dobře neznáš, abys tedy věděl, jmenuji se Lež!“

Vítek se ulekl i začervenál. Ano, on si rád i často zalhal, buď aby se vyhnul nějaké nemilé práci, nebo aby ušel za svoji nezvedenost trestu. Když se však nyní z blízka podíval na Lež, tu se mu přece navzdor vši své povrchní kráse a slávě pranic nelíbila.

„Ty mlčíš, Vítku? Aha, nemůžeš zapírati, neboť jsi zde v naší zahradě snědl očarovaná jablka, která mají tu moc, že i toho největšího lháře přinutí mluvit čistou pravdu, a byť se sebe více vzpouzel, on musí na sebe vyprávěti všecky nepěkné věci, jež kdy provedl! Nyní ani tvoje hodná sestřička Petronka ti nepomůže, a jakmile se tě moje sestra Pravda otáže, budeš se volky nevolky zpovídati ze všech svých nepěkných kousků, které jsi kdykoli provedl a potom zapřel.“

Nežli se zaražený Vítek vzpamatoval, pokynula mu Pravda rukou a on přistoupil k jejímu trůnu, kdež uslyšel tato slova: „Tvoje sestřička, milý Vítku, jest mojí chráněnkou, poněvadž mě vždy ctíla a mě si vážila. Na její přímluvu budu tě souditi mírněji, nežli zasluguješ pro svou náklonnost ku Lži. Proč pak jsi neposlechl Petronky a snědl jsi ta dvě červená jablka?“

„Poněvadž jsem nedočkavý všetečka,“ puzen jakousi tajemnou mocí doznával Vítek.

„Nu vidíš, že to není tak zlé, přiznávati se ku svým chybám a pokleskům, které ty vždy jen zapíráš, a nyní řekni, proč jsi po cestě lesem, když jste šly za světélkem, nedal také své sestřičce ze svých jahod?“

„Protože jsem lakomý a nepřejíčný hoch,“ Vítek opět doznával.

„Vida, takové to tedy jest?! Nu, to mně tedy také snad povíš, proč jsi sobě tolik oblíbil moji sestru Lež?“

„Abych mohl hověti všem nectnostem,“ Vítek odpovídal.

„A nyní, když jsi jí přišel tak na blízko, líbí se ti ještě?“ Pravda vyzvíдалa.

„Ne a ne, nijak se mi nelíbí!“ volal Vítek; leč sotva to dořekl, šupy! šup! milá Lež natáhla ruku s dlouhou metlou a přejela jí Vítkovi po zádech, až se prohnul.

„Zde nejlépe vidíš, milý hochu, jak jest Lež nevděčna, a ty, kdož se jí nejvíce přidržují, citelně vždycky sama trestává. Pouze odřekneš-li se jí navždy, nebude již k tobě míti žádné moci.“

„To učiním,“ kajicně přisliboval Vítek.

Tu Lež opět natáhla ruku s metlou, ale Pravda ji zachytila řkouc: „Zadrž, sestro! Kdo se ke mně upřímně hlásí, k tomu ty více žádného práva nemáš.“

Rozhněvaná Lež ve zlosti strhla škrabošku s obličejem, a Vítek s Petronkou uzřeli ohyzdně vyzáblou, žlutou a nepěkně nalíčenou tvář.

„Brrr, jak jest ta Lež ohyzdná,“ pravil hoch.

„Nebudeš se jí tedy více přidržovati?“ tázala se Pravda.

„Ba nebudu,“ Vítek horlivě sliboval.

„Jenom že musíš svému slibu také dostáti,“ usmála se Pravda, „neboť nyní moje sestra Lež za každé tvoje k ní se přiblížení zasáhla by tě svojí metličkou byť bys se nalézal kdekoli, před ní bys se nikam neukryl.“

A milá Lež na potvrzení těch slov Vítkovi metlou znovu zahrozila, tak že se uděšen schovával za Petronku.

„Nyní promluví s tebou, dívenko,“ Pravda řekla, „abych odměnila tvoji náklonnost ke mně, dovoluji ti vzítí s sebou z naší zahrady dvě očarovaná jablka z onoho stromu, odkud je prve tvůj bratříček utrl. Ustanovila jsem pro každého z vás dvě jablka, Vítek svoje již schrupnul ku své vlastní škodě; ty však si je dobře

uschovej, neboť pokud je budeš mít u sebe, každé přání, které si jen pomyslíš, se ti vyplní.“

Pokynula pravicí a mžikem se Petronka i Vítek octli v zahradě před jabloní, s nimi stála tam stará Sudička.

„Vidíš, hochu, vidíš, svoji všetečností jsi způsobil, že jsem musila přestříhnouti zlatou nitku tvých přání, jež souvisela s vyhlédnutými pro tě jablky. Tys je snědl a zmařil tak čarovnou jejich moc; leč nelituj toho, neboť i to jest veliká výhoda, že jsi jejich mocí poznal ohyzdnost Lži a že již lháti nebudeš. Tím se staneš hodnějším, lidé tě budou více milovati, a v tom jest též veliká výhoda pro tebe.“

I chopila Sudička zlaté nůžky a ustríhla pro Petronku dvě ruměných jablátek, a když přestříhávala stopku, zaznělo vždy kolem jako dotknutí jasné stříbrné struny, i řekla k tomu Sudička: „Totladný souzvuk tvého života, dívenco; v práci, při pravdě a spokojenosti budou plynouti tvá léta, a ty hleď, aby ona přání, která ti tato jablka vždy splní, byla jen dobrá a užitečná.“

Nežli mohla potěšená Petronka dobré Sudičce poděkovati, strhla se silná vichřice, a když se utišila, stály obě děti uprostřed lesa.

„Běda, jak se nyní odsud dostaneme?“ naříkal Vítek.

„Což nemám očarovaná jablka? Nuže, přeji si, abychom byly doma před naší chaloupkou,“ zvolala Petronka.

A dive divoucí! Nevědouce ani jak, uviděly obě děti před sebou rodnou chaloupku.

„Ach, tam jest nám přece vždy nejlépe,“ pravila Petronka, „jen škoda, že jest to milé staveníčko tak vetché a nakloněné. Kdybychom je mohli dáti opravit, a kdyby byla nová střecha, což by měl náš tatíček asi radost.“

Sotva to dořekla, stál zde mžikem domeček tak hezounký, inu, jako v pravé pohádce.

„A na místě našich koziček abychom měli kravky,“ dokládal Vítek.

„To bychom tak měli na dvou dosti. Mně by se líbila hnědka a bělka,“ Petronka odvětila, a již také zaslechla zvonce dvou kraviček pasoucích se opodál na jejich louce.

„Tedy mne přece ta dobrá Sudička neoklamala,“ vděčně si Petronka povzdychla.

„Jenom také na mě nezapomeň, sestřičko,“ škemral Vítek, „budeš-li si něčeho pro sebe přát, zajisté i mně se toho dostane.“

„Ale, Vítku, nesmíme býti neskromni; nyní ničeho nepotřebuješ. Až povyrosteš, budeš míti mnohem rozumnější přání, která já pak opakuji, aby se ti splnila. Nyní jen pospěšme domů.“

Radostné bylo shledání rodičů s dětmi, které již jako mrtvé oplakávali, a radost i spokojenost usídlila se u nich. Petronka vždy s vděčností vzpomínala dobrotivé Pravdy i její služebnice Sudičky.

Vítek arci také vzpomínal, a tu vždy, pokud nevyrostl ve statného, pravdomluvného jinocha, při vzpomínce na Lež bývalému nezvedovi naskakovala vždy po těle husí kůže.

KRÁLOVNĚ NEBES.

rálovno Ty stkvoucí,
kněžno přežádoucí,
jíz hvězd zástup krásný
strojí stolec řásný!

Právem opravdovou
královnou Tě zovou,
královský's Ty pupen
červem nepotupen.

Za královnu Tebe
veškero ctí nebe,
Tobě se co paní
celý obor klaní.

Pod křížem jsi stála,
ač hruď bolem plála,
s duší nepodvratnou,
královnou jsouc statnou.

Rod Tvůj nese chválu
starodávných králů,
jichž sám Pán Bůh zvolil,
a svým Duchem polil.

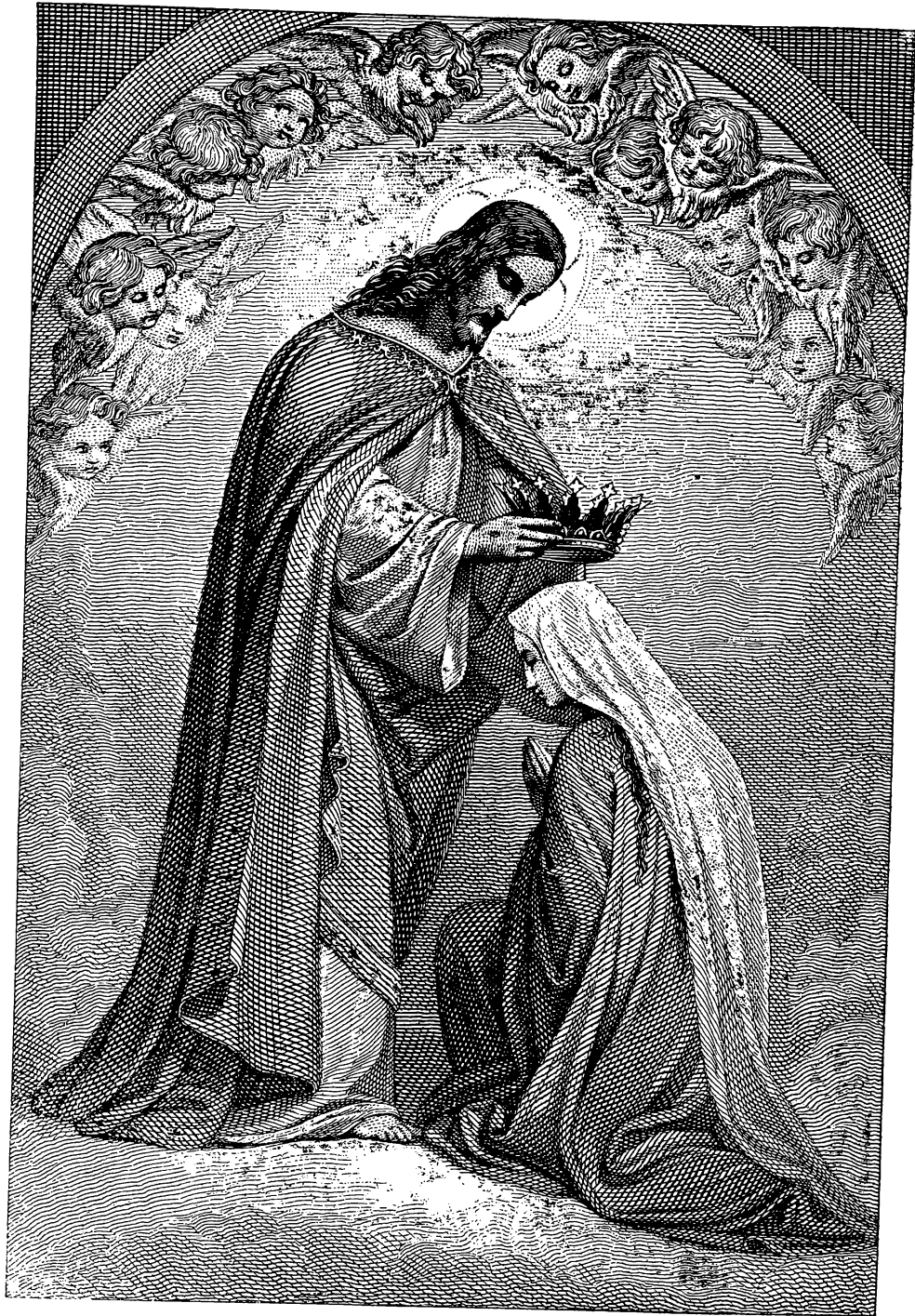
Však zář vyšší věje
Tobě z obličejů:
královská hruď Tvoje
nosí spásy zdroje.

Pro královnu sláva,
když všem spásu dává,
když všem co proud vodní
plyne bláha od ní.

Roň nám proudy k spáse,
ať duch rozkochá se,
ať též co král vládne
každé vášni zrádné.

Frant. Sušil.

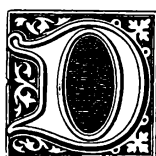

Isak Newton.

Pro dívky píše Vinc. Drbohlav.

ítky milé, až budete většími, dočtete se, že často nejslavnější a nejproslulejší muži, kterým člověčenstvo děkuje za mnohé vynálezy, byli od světa zneuznáni, ano opovrhováni. Výminkou snad se to stalo u muže, jehož životopis chci vám právě vypsati.

Muž tento v dějinách světových bude vždy oslavován. Je to Isak Newton (čti Njutn), velikán v počtářství a přírodovědě.

Narodil se právě na den narození Páně, dne 25. prosince r. 1642 ve vesnici Woolstorpu v severovýchodní Anglii. Otec mu záhy zemřel, že ho ani Isak nepoznal. Matka vedla skrovné hospodářství. Žila v dosti trudných poměrech.

Chlapec chodil do 12 let do školy v domovině. Potom ho dala matka na vyšší školu v Granthamu. Byl to hoch velmi nadaný a zvláště v počtech vynikající. Co nemohli jiní chlapečtí živou mocí spočítati, to dovedl Isak hned a lehce. Latina a řečtina mu tak nešla do hlavy. Vodní hodiny, mlýnky, které v prázdné chvíli sestrojoval, budily obdiv spolužákův i lidí dospělých. Když viděl, že ho v učení jiní předhánějí, tak vytrvale se učit začal, že všecky předstihl. Za čtyry léta vzala ho matka domů, aby jí pomohl hospodařiti.

Musel zaměnit knihy s polním nářadím. Pracoval na poli a jezdíval také s obilím na trh do města. Ale při tom zaměstnání často zalétal duch jeho do číselné říše. Někdy ho to pudilo, že vzal knihu i na poli a zamyslel se nad ní. Jednou poslal po trhu čeledína napřed domů a sám usedl za keř a pohřížil se do počtů až do samé noci. Matka ho proto plísnila.

Avšak rolnický stav, ač je ctihodný, nebyl mu souzen. Kdysi ho přistihl strýc, farář ze sousední vsi, nad knihou. Chvíli ho

pozoroval se zalíbením. Zkoušel ho. Tu poznal, že se nehodí pro rolnictví. I promluvil rozumně s matkou. Výsledek toho byl, že Isak vstoupil na universitu v Cambridge (čti Kämbyrdž). Byl sice špatně na ni připraven, ale neúmornou pilností dohonil vše. Na universitě tehdy učil měřictví znamenitý profesor Barrov. Ten poznal záhy jeho znamenité vlohy a byl mu ve všem dobrou radou. Isak prostudoval, probádal důkladně spisy znamenitých učenců, mudrcův a hvězdářů, zvláště Deskarta a Keplera.

R. 1665. ukončil svá studia a žádal za místo na universitě. Nedostal ho. R. 1666. opustil Cambridge, aby se vyhnul moru, který tam řádil. Usadil se na nějaký čas ve svém domově. Tu prý jednou seděl pod stromem v zahradě a spatřil, jak padá jablko s něho. Proč padá toto jablko, ptal se sám sebe v duchu, když ho strom neдрží, bez síly, bez pohybu? Musí mítí země sílu, která toto jablko a všecko ostatní k sobě přitahuje, tak si myslil, a začal po tom pátratí s pérem v ruce počtářsky. Počítal, počítal, až na to přišel.

Objevil zákon, že síla přitažlivosti má se jako naopak čtverec vzdálenosti, t. j. těleso, které je dvakrát tak vzdáleno, jako druhé je $2 \times 2 = 4$ krát méně přitahováno. Zákon tento sluje gravitace, čili zákon o přitažlivosti, čili o tíži.

Objev ten ho učinil na vždy slavným. Podle tohoto zákona soudil, že je i měsíc tou silou k zemi poután, a když měsíc, tedy i planety kolem slunce obíhající jsou ku středu svému — slunci přitahovány. Dal se o tom horlivě do počítání. Ale brzy poznal, že se mu čísla s poloměrem zemským nesrovnávají a že přitažlivost měsíce je u něho o $\frac{1}{6}$ větší, než by soudili hvězdáři. Rozmrzen odložil to stranou.

Leč stopujme ho na dráze životní. Po moru vrátil se do Cambridge, a tu r. 1669. stal se na universitě profesorem počtářství.

Vedle počtářství rád, ale více pro zábavu zabýval se naukou o světle, nebo optikou. Pokusy jeho v ní nebyly bez úspěchu. Objevil lom světla trojhranným hranolem (prismem) skleněným. Rozložil bílé světlo sluneční v barvy duhové. Objevy tyto staly se počátkem nového zkoumání, které zvláště v lučbě nabyly veliké důležitosti.

R. 1671. vybídli ho přátelé, aby zažádal do královské vědecké společnosti, do které jen přijímali se mužové slavní a učení. Newton žádost svou doprovodil vypsáním zrcadelného dalekohledu a modelem jeho. Byl to také jeho vynález. Taktéž poslal jí svůj spis o světle.

S tímto spisem měl mnoho mrzutosti s ostatními učenici, kteří měli o šíření světla jiný náhled. Za člena byl ovšem přijat, protože jméno jeho bylo slavné.

R. 1682. přišel do Londýna, aby se účastnil vědecké schůze. Zde zvěděl náhodou, že francouzský učenec Picard změřil pečlivěji než až dosud stupeň zemský, a že počty jeho poloměr země jiný udávají. I dal se do své staré práce na novo. Počítal s novými číslicemi. A tu při té práci najednou začal se třásti po celém těle, nemohl dále pracovati rozechvěním. I poprosil přítele, aby práci jeho dokončil. A proč se chvěl? Stál na prahu velkého světového zákona. Nyní jak si přál, číslice se mu shodovaly.

Dal se znovu do díla. Nepřál si oddechu ani jídla. Dvě skoro leta pracoval, až byl r. 1684. se svým dílem hotov. I předložil ho slavnému hvězdáři Halleyovi. Dílo toto je sepsáno latinsky a sluje: „*Principia philosophiae naturalis mathematica*“, t. j. počtářské zásady přirozeného mudretví. Ono podává nezvratný důkaz o zákonu, který řídí vesmír. Obsahuje nejen hvězdářství, ale všechny zákony o pohybu pevných, tekutých těles buď podepřených, nebo na povrchu země se nalézajících, nebo ve vzduchu. Mimo to tvrdil Newton, že není země koulí dokonalou, nýbrž že jest na jihu a severu sploštělá.

Proti jeho dílu povstali zvláště francouzští učenici. Měřili znova stupně zemské, ale výpočty Newtonovy byly dokonalé.

Do té doby spadá pro něho nešťastná událost. On měl psa Diamanta. Jednou odešel z pokoje a nechal svíci na stole hořící státi. Pes ji zvrátil, a tím mu shořely mnohé vzácné papíry. Nehoda ta ho tak dojala, že se z toho rozstona a rozum i ztrácel. Zvolna jen se zotavoval.

R. 1688. zvolila ho universita do sněmu za poslance. V úřadě tom trval až do r. 1695. Až dosud žil Newton ve skrovných poměrech. V Londýně seznámil se s lordem Halifaxem, který byl kancléřem státního pokladu. Ten vymohl Newtonovi úřad dohlázele nad mincí s platem 6000 zl. Za 4 léta na to stal se ředitelem mincovny a měl ročně 24.000 zl. služného. V úřadě tom meškal 28 let, až do své smrti. Posledních 24 let byl také předsedou královské společnosti věd. Ku konci svého života zabýval se i bohoslovím.

Dům jeho v Londýně byl střediskem nejznamenitějších učenců. R. 1705. povýšila ho královna Anna do stavu rytířského.

Zdraví jeho bylo v celku pevné. Na 85 letech se roz nemohl. Hrozně trpěl. Dne 20. března r. 1727. vydechl šlechetnou duši na

svém letohrádku u Londýna. Pohřeb měl slavný. Cípy příkrovu jeho drželi nejslavnější mužové Anglie. Pochován byl ve Westminsteru ve chrámu londýnském.

Své jmění odkázal nevlastním bratrům a sestrám. Roku 1731. postavili mu dědicové nádherný pomník. Tím však památka na něho nebyla odbyta. Ve Woolstorpu v rodném domku ve světnici byla mu zasazena deska s nápisem: Příroda i zákony její ležely ukryty nocí. Bůh pravil: Budiž Newton, a vše bylo světlé. — Taktéž v bytě jeho v Cambridge chová se jako památka globus jeho a kadeř vlasů.

Isak Newton byl v každém ohledu řádný člověk. Učencem byl v pravém smyslu slova, který pro vědy zapomínal na vše ostatní. Proto se nehodil do společnosti. V ní byl nemluvný, nesmělý, až úzkostlivý.

Při všech zásluhách svých zachoval si skromnost. Nikdy se nechlubil. Newton byl učenec, který si Boha neztratil. Nebyl našeho náboženství, nýbrž anglikánského. Mnozí učenci, a zvláště nyní jest jich mnoho, kteří proti Newtonovi jsou pravými pidimužiky, myslí, že nevěří-li v Boha, jsou pravými učenici. Jak je velíkán Newton zahanbuje! On na mnoha místech nábožného ducha svého projevuje. On děl, že Bůh jest jeden, duch živý, moudrý, všudy přítomen, jenž v nekonečném všem míru, jako ve svém bytě veškeré věci dle pravé bytosti prohlíží. — Muž, který vše takto pojímá, muž, který obrovským duchem svým zůstal skromným jako holubice, zasluhuje naší úcty. A z této úcty napsal jsem vám, milé dítky, o něm tuto vzpomínku.

Řebčík*) královský.

Nejpříjemnějším místem v zahradě jest květnice. Pěšinky její jsou posypány drobným pískem a vše tam upraveno až jediná radost. Mílo jest prodletí na takovém místě. Svěží zeleň pažitu všude je pestře protkána květinami, jež se tlačí ven o překot. Vedle toho ozdobné kře mile se střídají se vzácnými růžemi, jejichž poupátka co neviděti rozkvetou. Ale tamto na záhonku již několik něžných květin chlubí se svým květem. Je to ve skupinách bílý a žlutý narcisek, zlatožlutý petrklíč, i bílá a červená sedmikráska, která jako krajová ozdoba zvláště lahodí našemu oku.

*) Píše se též „řepčík“.

V kole nad skupinami rozkvetlých těchto květin vyrostl královský řebčík, jenž se zdá, jakoby ostatním kvítkům kraloval. Z pohledu poznáváme zcela určitě, že to jest upřímný bratříček nádherné lilie, překrásného hyacintu a tulipánu. Ale dříve ani on tu nebýval. Domov jeho je na východě, kde roste divoce jako u nás na příklad sněženka nebo bledule. Že však pěkně kvetl, přesazovali jej do zahrádek, kde měl květy ještě krásnější. I měl proto mnoho milovníků, kteří jej chválili a jiní zase rozšiřovali. Tak potom dostal se až k nám, a od těch dob milovníci květin jej rádi pěstují. Vidíme jej skoro v každé zahradce, ba i na hřbitovech. A dobře se mu daří. Ovšem často si ještě zapláče, zaslzí nad ztrátou své otčiny, ale to mu neškodí. Vždyť to bývá z rána, kdy rosí slzy, bohaté jako hrách, kanou z rozkvetlých jeho květův a smáčejí vyschlou půdu. A že tomu tak, jen se podívejte na jeho lodyhu, jak vyrostla znamenitě.

Změříme-li ji, je skoro na půl metru vysoká, někdy i vyšší. Od zdola až přes polovici jest ozdobena hustě lesklými listy, podoby kopinaté. Ostatní část lodyhy jest bezlistá, až teprve na samém konci okrašluje se listovým chocholem. A právě pod touto ozdobou vyvíjejí se kolkolem lodyhy krásné převíslé květy. V hedvábném oděvu barvy pomorančové uklánění se mimojdoucím, kteří pohlížejí na ně se zalíbením. A mají proč. Jen si všimněte, jak jsou pěkné, roztomilé! Podobají se zvonci, a každý je složen ze šesti plátků. Plátky mají na dolejšku bílou jamku s kapkou sladkého medu pro vzácné hosti: včely, čmele, motýle a brouky. Jaké tu časem radovánky nepatrných tvorů, jaký tu ruch! Kde který chce okusiti chutného nápoje. Ale nepijí pouze, nýbrž také jedí. Za zákusek mají žlutý pel na šesti tyčinkách, které stojí uvnitř jako tělesná stráž knížecí kolem trojklanného pestíku. Přičichneme-li ke květu, zaráží nás silná, až omamující vůně, z čehož soudíme, že jest řebčík květina jedovatá. Ale nejedovatější z celé rostliny jest její cibulovitý oddenek. Přes to však přece jest řebčík upřímně milován. A jaký také div!

Jak pověst vypravuje, byl řebčík hned v ráji velmi vzácnou květinou. Tehdy měl prý květy obrácené vzhůru. Ostatní květiny uznávající jeho krásu, pohlížely k němu velice uctivě. Tím řebčík zhrdnul, zpyšněl čili zkomonil se*) tak, že hleděl opovržlivě na své

*) Proto nazývá se řebčík také komonkou.

družky. Ve své pýše domníval se, že jest příliš vysoce urozen, než aby snášel osud ostatních květín. „Zajisté jest mi souzené,“ děl sám k sobě, „abych kráslil tabuli královskou, neboť není nádhernější květina nade mne. Vím, že se zvláštní zálibou budu pěstován v zahradě knížecí jako v královské, a mé jméno bude oslavováno po všechny časy. Co mi po těch sprostých parkosech?“

Tak blouznil řebčík. Ale pýcha předchází pád. Bůh potrestal jeho hrdost skloniv krásné květy jeho k zemi. Od těch dob má řebčík převislé květy a tím také po bývalé slávě. Nevypíná se již nad jiné květiny, ale je skromný a stydí se za svůj hřích.

Václav Kálal.

Nalezení sv. Kříže.

(3. květen.)

říž svatý, na kterém P. Ježíš na hoře Kalvarii umřel, stal se po jeho smrti předmětem zvláštní úcty všech věřících. Jelikož bylo u Židů obyčejem, zahrabati s těmi, kdož byli odpraveni, i nástroje jejich umučení, tedy byl kříž Pána Ježíše i s hřebíky do jámy blízko hrobu Páně uvržen. Po vzkříšení Páně hleděli Židé bedlivě odejmouti křesťanům všecko, co by jako nějaký svatý ostatek uctíti mohli. Ještě pak více činili to pohané, kteří i zničení hleděli každou památku na Krista Pána. Oniť věděli, že křesťané mají jejich modly a chrámy modlářské v ošklivosti; a proto také dal císař Hadrian jeskyni Božího hrobu rumem a zemí vyplniti a zasypati, a nad tím chrám ohavné Venuši vystavěti, aby se křesťané štítili toto místo navštěvovati.

Tak zůstal kříž sv. a ostatní drahocenné ostatky křesťanům skryté až do času císaře Konstantina. Tento jsa ještě pohanem, avšak v srdci křesťanům již nakloněn, byl od vojska otce svého ve svém 30. roce za císaře vyvolán. S tím se tedy nyní o korunu hádal Maxentius, který jako císař v Římě sídlel. Veliká bitva měla rozhodnouti, kdo by dále vladařem říše římské býti měl. Maxentius měl vojsko náramné. Konstantinova síla válečná byla skrovná. Nyní poznal v nouzi pravého Boha. Před válkou totiž, v nesmírné

sklíčenosti srdce svého modlil se, aby ho Bůh osvítil, by pravého Boha poznal, spolu pak jej o pomoc vzýval, aby mu v tak nebezpečí plném podniknutí proti Maxentiovi pomocí svou přispěl. I bylť vyslyšen. Když jedenkrátě odpoledne v čele svých tým (pluků) popojížděl, ušel stkvělý kříž nad sluncem s nápisem: „V tomto znamení zvítězíš!“ Úžas pojal ho i soudruhy jeho; avšak posud nevěděl, co by to vidění mělo znamenati. Když však přemýšleje pořád o tom na večer byl usnul, tu se mu zjevil ve snu P. Ježíš a držel kříž takový, jaký na obloze byl ušel, a povelil jemu, aby dal tomu podobný udělati a ve válce ho jako praporu použil: tímto znamením že jistotně ochráněn a vítězem učiněn bude. Časně ráno nechal Konstantin přijíti umělce, a ti vzdělali prapor podle udaného vidění, totiž zlatem potažený oštip s tyčí na příč, jako vypadá kříž; a tenť byl od té doby hlavní prapor jeho vojska a říkalo se mu *labarum*. Srdnatě na nepřitele udeřil a také ho přemohl. Nejrozhodnější vítězství dosáhl Konstantin nad Maxentiem na mostě milvickém před Římem, kde Maxentius se utopil v Tibeře.

Od této chvíle byl Konstantin rozhodným ctitelem ukřižovaného Ježíše, a když konečně i Licina přemohl a samovládcem celé římské říše se stal, uzavřel, že z vděčnosti k Bohu na hoře Kalvarii překrásný chrám vystavěti chce; avšak to místo, kde kříž P. Ježíše stál, nebylo již možno poznati, tím méně pak kříž ten nalézt. Avšak matka císařova, nábožná Helena, ačkoli 80 let stará, nešetřila žádné práce, jen aby vůle syna jejího byla ve skutek uvedena. Ona sama cestovala do Jerusalema a dala strhnouti chrám Venuše v té naději, že tam nalezne hrob Páně a při něm kříž svatý. A hle! Při této práci přišlo se skutečně na jeskyni Božího hrobu, a nedaleko této nalezly se k největší radosti císařovny a veškerého přítomného lidu tři kříže spolu s nápisy a hřeby. Než nová nesnáz, nová žalost! Nápis totiž oddělen ležel od kříže, a tudíž se nemohlo posouditi, který z těch tří křížů by to vlastně byl, na němž Spasitel přesvatý sivot svůj dokonal. I tu připadl biskup Jerusálémský z vyššího vnuknutí na tu myšlenku, aby se všechny tři kříže odnesly do příbytku jisté vznešené na smrt nemocné paní. U přítomnosti císařovny a veškerého shromáždění vybídl ji Makarius biskup, aby se jednoho kříže po druhém dotkla. Při dotknutí prvních dvou křížů nepozorovalo se ani toho nejmenšího účinku, sotva však se byla dotkla kříže třetího, v okamžení povstala z lůžka svého úplně zdravá.

I tu již nebylo ani té nejmenší pochybnosti, že jest to kříž onen, na němž Kristus Pán trpěl a umřel. Kříž tento dala císařovna Helena rozdělit na tři díly, z nichžto jeden poslala s hřeby císařskému synu svému Konstantinovi, druhý pak vzala s sebou do Říma, třetí konečně dala zasaditi do stříbra a odevzdala jej biskupovi Jerusálémskému s tím doložením, aby na věčné časy uložen byl ve chrámě Božího hrobu, který se na rozkaz císaře Konstantina právě stavěti počal.

Od té doby prokazovali křesťané dřevu sv. kříže nejhlubší úctu, a slavili na památku této události slavnost Nalezení sv. Kříže až podnes. Ta část kříže sv., která se dostala do Říma, přechovává se tam ve chrámě sv. Kříže, který od císaře Konstantina vystavěn jest. Již záhy, jak píše sv. Cyrill, biskup Jerusálémský, že se pořád uřezovaly z toho sv. dřeva malé částičky či partikule a do celého křesťanského světa se rozesílaly, a Svatý ten ujišťuje jak očitý svědek, že jakkoli se těch partikul z něho odřeže, dřeva samého přece neubývá. Tak z toho dílu sv. kříže, který se v Římě nachází, rozesílají se částičky v malých stříbrných nádobách. Aby se však vědělo, že tyto částičky jsou přesné, musí se hleděti na to, jsou-li červenými hedbávnými nitkami zavínuté, znakem nějakého kardinála opatřené a zvláštním lístkem za přesné vyhlášené. U nás v říši rakouské máme největší část sv. kříže v překrásně vyhotoveném a velikém kříži zadělanou v onom znamenitém klášteře sv. Kříže (Heiligenkreuz), který založil sv. vojvoda rakouský Leopold nedaleko od Vídně na konci romantického úvalu, který se od památných vod léčivých v Badenu až k tomu samostanu cisterciáckému táhne.

J. E. Bílý.

Děje Karlštejna.

Děje hradu Karlova jsou věrným obrazem dějin celého království českého, a můžeme říci, že vlny všech bouřlivých událostí odbíjely se o tvrdou skálu jeho. Václav IV., syn a nástupce Karlův, nestaral se valně o Karlštejn. Veselá společnost na hradech Žebráce a Točnicku mnohem více ho poutala než přísný, zbožný život, ku kterému Karlštejn vybízel celým svým zřízením; ba poskvřnil posvátné jeho síně skutkem krvavým. Vzniklo v prehlivém králi

podezření, že čtyři z jeho milostníků, Burkard z Janova, Štěpán z Opočna, Štěpán z Martinic a Markold, převor řádu svato-Janského, úklady strojí životu jeho. Dal je tedy r. 1387. purkrabím Karlštejnským vlákatí na hrad a tam zavraždit. Taktéž již dříve (1383) Pražský arcibiskup Jan z Jenštejna a r. 1396. Jodok markrabě Moravský na hradě uvěznění jsou, avšak brzy zase propuštění.

R. 1411. dal král Václav odvéztí na Karlštejn všechny ostatky Svatých, jakož i zlatou rakev sv. Václava z chrámu sv. Vítského v Praze. I jiné nasbírané poklady ukládal jako otec Karel na hradě pro čas potřeby. Dostavila se brzy bratru a nástupci Václavovu Sigmundovi. Nastaly zhoubné války husitské (1414) a boření chrámů i klášterů, vybíjení hradů katolických a králi věrných po celých Čechách broznou mírou prováděno. Karlštejn zůstal věrností svých purkrabí věren králi Sigmundovi, který však vyprázdnil jeho pokladny a oloupiv ho přemnohých stkvostů první ránu zasadil posavadní jeho slávě. R. 1422. přitrhli Husité Pražští v počtu 24.000 mužů s litevským knížetem Korybutem v čele před Karlštejn a nemohouce

ho stéci, počali památné ono obléhání, jež trvalo od 28. května až do 8. listopadu, a při němž užito všelikého umění válečného onoho věku. Ze čtyř velikých pušek a pěti praků, nepočítaje 46 kusů

Obléhání Karlštejnského hradu

menší střelby, rozložených po okolních horách, vmetáno jest v tom čase do hradu přes 9000 velikých kamenů, přes 1800 soudků se smrdutými nečistotami, mrchami a lejny, a 22 soudků ohně. Ale

ražany r. 1422.

purkrabí Karlštejnský, rytíř Zdeslav Truksa z Buřenic, s udatnou posádkou 400 mužů tak statečně odpíral dobývající, že tito přinuceni jsou po uzavřeném příměří s neporízenou odtáhnouti.

Následkem vždy více se zdokonalujícího umění dělostřeleckého klesala důležitost Karlštejna jako pevnosti vždy více, přece však zůstal vždy posvátnou schránou klenotův a důležitých listin, jakož i od roku 1543. desky zemské v přepisu tuto jsou uloženy. Druhým téměř zakladatelem Karlštejna stal se umění milovný císař Rudolf II., který jako kdysi Karel Prahu za sídlo své si obral a svým způsobem o zvelebení její se snažil. Dal velikým nákladem opravit věž, kostel P. Marie a pokoje císařské, a jméno i erb jeho posud na mnoha místech o tom zprávu podají. Jak přísně tehdejší purkrabí zastával úřad svůj, poznati z toho, že postihnuv jednou strážníka ve spánku, ihned katem jemu hlavu stíti kázal.

K vypuknutí nešťastné vzpoury stavů českých proti Matiašovi a Ferdinandu II., a tím i k vypuknutí 30leté války podnět zadal poněkud i vzácný úřad purkrabí Karlštejnského, který r. 1617. rozkazem císařským odňat

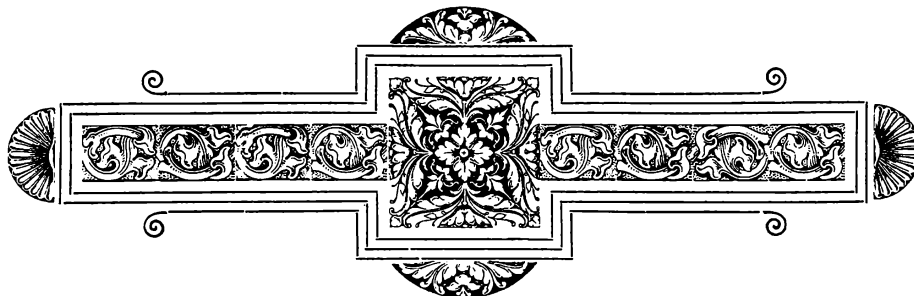
jest hraběti Thurnovi a udělen panu Jaroslavu Bořitovi z Martinic. Thurn stal se vůdcem vojska odbojného a mstivost jeho zajisté se přičinila k pověstnému vyhození král. místodržících oknem hradu Pražského. V čas Bělohorské bitvy leželo na Karlštejně 600 mužů Fridrichova pomocného vojska anglického, které však po vítězství císařských vzdalo hrad bez boje na první vyzvání.

Ferdinand druhý učinil konec slávě hradu zrušením důstojnosti purkrabství Karlštejnského a převezením koruny a klenotů do Prahy. Panství Karlštejnské stalo se panstvím věnným královen Českých. R. 1750. pak darovala je Maria Teresia založenému od ní ústavu šlechtičen na hradě Pražském, v jichž držení až dosavad se nalézá.

Vysilen zhoubnými válkami a násilnými převraty, a krutě strestán Ferdinandem II. za odboj šlechty své klesl národ Český na celá dvě století do smrtné mrákoty. I Karlštejn po tu dobu zůstal obrazem vlasti své, pustnul, ba hrozil již úplnou zkázou vzíti. Staroslavná památka šťastných dob zúmyně zanedbávána. Kostel sv. Kříže odsvěcen, vzácnější zbytky jeho ozdob a výtečnější díla umělecká dílem na různě rozebrány, dílem do Vídně odvezeny. Kapitola na Karlštejně zanikla, jen děkan její zůstal posud, sídlo své máje v Praze, jsa však podnes v užívání nadace Karlovy statku Praskoles. Jen přepevná, důkladná stavba zabránila, že se hrad i zevně v ssutiny nerozvalil. — Jako se však jazyk český za Marie Teresie počal poněkud zase k životu hlásiti, tak i za císařovny této počala se Karlštejnu znovu nějaká pozornost věnovati. Kaple sv. Mikuláše obnovena, avšak o polovičku zmenšena, roku pak 1780. podnětem profesora Ehemauta povolána zvláštní komise zemská k ohledání uměleckých starožitností hradu. Opravováno v následujících letech mnohdy s velikým nevkušem jen to, co nevyhnutelně nutným se ukázalo, až císař Ferdinand I. Dobrotivý dne 9. září 1836 vydal nařízení, „aby hrad Karlštejn pro další zachování na budoucí časy jako každé jiné veřejné stavení považován a podle toho v dobrém stavu chován byl.“ Tím zabezpečeno netoliko zachování staroslavné památky té, nýbrž i k pozvolnému upravení hradu naděje poskytnuta. — Doufejmež, že až se zastkví koruna Česká na hlavě svého krále, i bývalý strážce této koruny Karlštejn zastkví se s vlastní celou v nové moci a slávě! —

VI. Št.

POD LIPAMI.

Pod lipami ověnčená
stála soška božské Máti,
stojí dosud dávné věky,
andělé ji po bok zlatí.

Když zaplálo slunce rudě
slední střelou nade lesy,
kdy se zevšad skočné, hravé
pěvců rozvlnily plesy,

zahlaholil s vížky blízké
stříbra zvonek ku modlení:
srdce tvé se blahem nese
k nebi v zbožném rozechvění.

Pod lipami zástup celý
k Matce Boží pje sbory,
pje zvučně, slávou její
rozzvučí se modré hory.

Májový to večer z jara.
Ó jak krásně, milo dlíti
přede soškou, na níž lampy
jak z rubínu hvězdy svítí.

Lásko moje, lásko věčná,
kdož mne může blažit lépe?
Ty jsi perla drahá, cenná,
krásky světa — stíny slepé...

St. Jičínský.

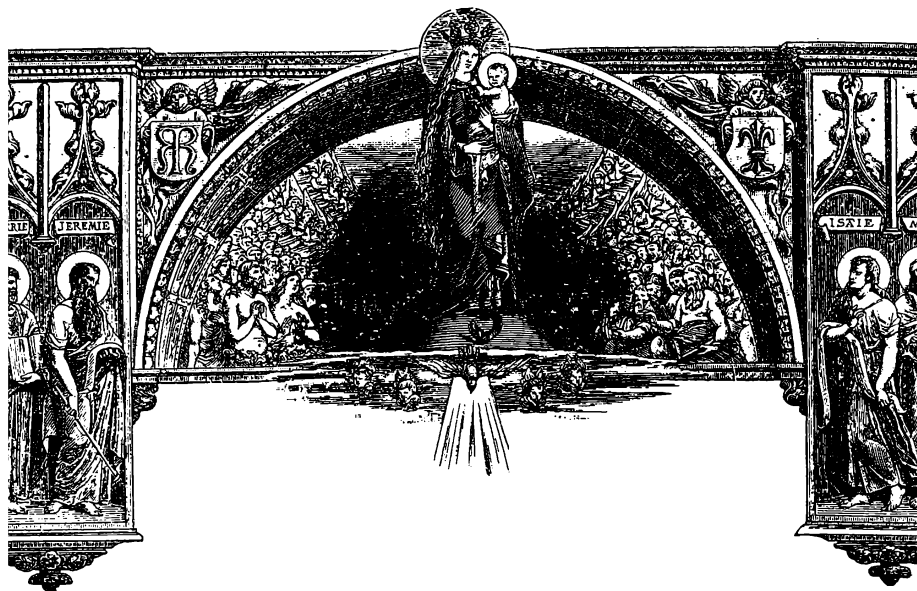

Počkej, růžičko!

Růžička se hněvá,
že lístečků nemá;
počkej, počkej, růžičko!
Až dá Pán Bůh teplečko,
až zahučí hrom,
obalí se strom
listem zeleným,
květem červeným.

Česká národní.

Milé dítky!

astala doba radostná! Zpěvaví ptáčekové navrátili se do krajín našich, skřivánek vysílá chvalozpěvy své do nebes, vlaštovka vyhledala si staré své zamilované místečko, pestrým květem ozdobily se háje a lučiny, sasanky, petrkliče a fialenky radují se z vlažného ovzduší, v němž se jim tak dobře daří, slunečko zahřívá svými paprsky zemi a každý tvor na ní, rozehřívá se a okřívá též každé srdce lidské při pohledu na divy jara všemohoucnosti Boží vytvořené. Radují se zajisté všichni moji synovci a všechny neteře, že nejsou více přikováni k temné jizbě, a že mohou se proskakovati venku, v tom zdravém a osvěžujícím vzduchu jarním. Těší se s vámi též váš starý strýček a doufá od Pána Boha, že jeho porušené zdraví se opět napraví.

Víte, milé dítky, že jsem před rokem těžce onemocněl, a zajisté modlitby vaše, které jste z lásky ke mně k Pánu Bohu vysílaly, přispěly k tomu nemálo, že jsem se opět zotavil. Avšak následky nemoci se dosud zcela neodstranily, a proto musím v měsíci máji do Karlových Varů, kdež s pomocí Boží doufám v uzdravení. A zajisté i tenkrát budou mne doprovázeti modlitby vaše. Prosím vás za to. Vždyť jest to tak krásné, modlíme-li se nejen za sebe, nýbrž za všechny, tvoříce všichni jednu rodinu a majíce jednoho Otce nebeského. Však mne o své lásce ujišťujete ve svých milých

dopisech, které mně tak často již byly pravou útěchou v dobách útrapy. Nedávno teprv zaslala mně jedna milá neterť toto psaníčko:

„Veledůstojný Pane Strýčku! Jak hodným a dobrotivým musíte býti, když tak krásně a laskavě v „Anděli Strážném“ s námi hovoříte. Jak ráda bych Vás také znala a Vaši dobrotivou ruku zulíbala. Poněvadž mně toto štěstí není dopřáno, tak aspoň Vám těmito řádky moji vroucí lásku projevuji, kterou v mém srděčku hluboko chovám. Pročež každým dnem při modlitbičce prosím dobrotivého Boha, by Vás nám ještě dlouhá a dlouhá léta zachovati ráčil. Za veliké štěstí si to pokládám, že Vás svým milým Strýčkem mohu zvatí. Vaše milující neterť
T. H.“

Psaníčko to s vámi, milé dítky, nesdělují, abych se pochlubil, nýbrž abych vám ukázal, jak velice mne láska vaše těší, a proto doufám, že z lásky ke mně všechny se pomodlíte vroucně „Otčenášek“ za uzdravení strýčkovo.

V měsíci máji oslavujeme všichni Pannu Marii. Jí zasvěcuje církev sv. nejkrásnější měsíc, poněvadž vyniká nade všechny Svaté svou důstojností, čistotou a mocí svou Boha. Ve všech chrámech po celém světě rozléhají se chvalozpěvy a prosby k Matce Boží, a není pravé křesťanské rodiny, ve které by modlitbou, nábožným zpěvem a ozdobováním obrazů P. Marie dětinná důvěra k Rodičce Boží nedocházela přiměřeného radostného výrazu a ohlasu. I vy se zajistě, milé dítky, těšíte na to, jak budete uctívati Pannu Marii v měsíci máji. Budete horlivě choditi do chrámu Páně, rády se pomodlíte doma společně sv. růženec, a především svým dobrým chováním a následováním ctností P. Marie se ochrany a přimluvy její hodnými učiníte. — Jedna z mých milých neterť, jejíž jméno však vám nevyzradím, napsala z lásky k Panně Marii tyto verše:

Povzdech k naší Matičce.

Ó Maria, Ty jsi spása naše,
Ty jsi touha naše jediná,
po Tobě jen touží srdce moje,
po Tobě jen lká vždy duše má.

Duše-li kdy v mocném světa víru
k Tobě se, ó Máti, utíká,
milosti své nekonečnou míru
popřej nám Tvá láska veliká.

Osvěcuj nám, Matko naše drahá,
osvěcuj nám cestu spasení,
bychom došli v ona sídla blahá,
kde se radost nikdy nezmění.

Uveď nás ve vrchol touhy naší,
tam do nebe věčně krásného,
bychom ztracený ráj opět našli,
v objetí Syna Tvého božského!

Blahá vlast.

Ach s touhou patřívá vždy oko moje
tam k blahé vlasti ku nebeské bání,
kde plyne život beze všeho hoře,
pln lásky svaté, plný smilování.

Tam andělů sbor svatý hlasně jásá
a Tvůrci peje hymny velebné;
tam odtud vyšla světa všeho spása,
ó jak tam toužím k moji otčině!

Ó Maria, Ty růže rajske vůně,
Ty hvězdo jasná na nebeské pláni,
Ty přímlyvkyně tam v nebeském lůně,
ó shlédni na mne, Matko smilování!

Zdaž uzřím Tě, ó Matičko má drahá,
zdaž uzřím Tě, tam v nebi blaženém?
Ó schráno ctností, chráme všeho klaha,
potěš své dítko v dolu slzavém!

Snad proto má milá neter nezpyšní, že jsem čtenářům „Anděla Strážného“ na povzbuzenou k uctění Panny Marie sdělil tyto prostinké projevy srdce dětinného, vždyť skromnost byla jedna z velikých ctností Bohorodičky, a tato ctnost jest také přední ozdobou mládeže.

Nežli své psaní ukončím, chci ještě odpověděti na otázku v listě jednom obsažené. Jaký prý má význam šlehačka nebo mrskut o velikonočním pondělí?

Jest to obyčej v českých krajinách zobecnělý a pochází zajisté již z pradávnych dob. Lidé vypravují si takto: Když Kristus Pán vstal z mrtvých, a anděl zvěstoval ženám u hrobu stojícím: „Vstalt' jest“; tyto vrátivše se do Jerusalema, všude zvěstovaly radostnou událost. Uslyševše židovští kněží a zákonníci zdrcující pro ně zprávu a vidouce, kterak lid se shromažďuje a o vzkříšení Páně horlivě rozmlouvá, v zášti své a v bázni poslali biřiče, aby mrskáním shromážděné davy rozháněli, což tito také vykonali. Na památku toho prý se až podnes mrská na pondělí velikonoční. — Co jsem věděl, pověděl jsem, více mi není známo. —

Loučím se nyní s vámi, milé děti, a dá-li Pán Bůh, napíšu vám poslední list v tomto ročníku „Anděla Strážného“ z Karlových Varů. Milosti Boží, přimluvě Panny Marie a ochraně sv. anděla strážce vás doporučuje váš upřímný

Strýček Ambrož.

Strýčkovy ořechy.

1. Královská procházka. (Josef Multuš v Hovoranech.)

ček	ší	ček	Spi	mži	za
pl	lí	ko	o	čě	spi
jab	ný	čka	se	ko	ťát
dve	jí	ne	svy	bo	ti
u	ří	sto	ží	ma	čka

2. Hádanka doplňovací. (Josef Multuš v Hovoranech.)

r + á	Vůdce Davidův.
a + o	Strom.
+ h	Město v Čechách.
+ a	Biblická hora.
o + k	Užitečná rostlina polní.
l + á	Prorok.
a + í	Člověk bludné víry.
č + l	Užitečný hmyz.

Řada křížky (+) vyznačená dá tobě jméno moravského města.

3. Početní hádanka. Myslím si číslo; 17 odečtu, 36 přičtu a obdržím 49.
Které číslo jsem si myslil? (L. J. Marek.)

4. Myslím si číslo; násobím je osmi, součín rozdělím čtyřmi a obdržím 40.
Které číslo jsem si myslil? (L. J. Marek.)

5. **Hádanka skládací.** Z následujících slabik: a, a, ba, bě, Bo, ce, ci, dek, don, du, e, fi, hra, hy, jov, ko, Ky, la, lé, lo, Lu, már, na, o, o, pě, pi, pol, ron, sna, to, Vi, vo — sestav 14 pětispísmenných slov (9 dvouslabičných, 5 trojslabičných) tak, aby prostřední písmena dala ti známé pravidlo pro život, týkající se práce a modlitby. — Význam slov: 1. hmyz; 2. kov; 3. pták; 4. mužské jméno; 5. ssavec; 6. země rakouská; 7. šelma; 8. hospodářské náčiní; 9. strom; 10. šlechtic; 11. květina; 12. ženské jméno; 13. zvířecí skryš; 14. město na Moravě.

(Josef Multuš v Hovoranech.)

6. **Koníček.** (Josef Multuš v Hovoranech.)

	ej		a		to	
	mlč	be	hle	mluv	zít	
chval	na	chlub	na	ná	a	jsem
ně	se	no	to	vy	Ne	no
	buď	ko	na	to	ko	
	zít		vy		rá	

Rozluštění ořechů z čísla 8.:

1. **J**
 p e s
 o b r a z
 m i k u l á š
J e r u s a l e m
 d y n a m i t
 j e l e n
 l e v
m

2. Ejhle jaro mladé vstalo,
 luzné vstalo jaro zas!
 V libý zpěv se ptactvo dalo,
 znít až milo jeho hlas.

(A. J. Puchmajer.)

3. Slad, kost, sladkost.
 4. Rýč, bič, míč.
 5. Tužka, kůžka.

6. Krásným to jen zváti mohu,
 co se líbí Pánu Bohu;
 a vše, co Bůh nenávidí,
 není hodno ani lidí.

(Vl. Šťastný.)

Obsah. Petrklíč (báseň), str. 257. — Otec a dcera, str. 258. — Očarovaná jablka, str. 263. — Královně nebes (báseň), str. 270. — Isak Newton, str. 272. — Řebčík královský, str. 275. — Nalezení sv. Kříže, str. 277. — Děje Karlštejna, str. 279. — Pod lipami (báseň), str. 283. — Počkej, růžičko (báseň), str. 283. — Milé dívky, str. 284. — Strýčkovy ořechy, str. 287.

Správně rozluštili ořechy z čísla 8.:

V Bruš: Marie Čechova (jen pozorně louskej, pak se všechno podaří).
V Bohušicích: Alois Dvořák, Emilian Dvořák.* V Břevnově: Josef Palivec,*
Josef Pacovský, Jan Drvota, J. Andrial. V Bučovicích: Vojtěch Semerad.*
V Borohrádku: Jaroslav Udínek, Augustin Soukup, Marie Kopecká,* Karel
Weiss, Josefa Nováková, Růžena Luňáčková, Emilie Šrámková V Brňově:
Josef Kamas.* V Bernaticích: Aloisie Davidová,* Karolina Pasekova, Vilemína
Bajerova, Božena Klosova, Karolina Horutova, Anděla Glogarova, Božena Kittrichova,
Aloisie Polášková, Karel Zelenka,* Albin Šlezar, Karel Klos, Ludvík Glogar,
Ludvík Grůsman, Josef Grůsman. V Chlumci n. C.: Jan Bierampel. V Chrasti
(z č. 7.): Aloisie Svobodová,* Marie Sládkova, Antonín Mikan,* Alois Slavík,
Josef Zvára. V Červené Lhotě: Josef, Cyrill, Kateřina Čechovi (z č. 7.).
V Čelčicích: Josef Mádr. V Čechách: Adolf Šťastný, Jan Šťastný. V Dali-
měřicích: Karel Kotenský.* V Drahotuších: Antonín Číhal,* Františka
Čechova. V Drholci: Marie Klimecká. V Dědově: Jos. Řehák.* V Holáškách:
Kateřina Kunderova. V Hořicích: Andulka Prokůpková,* Milada Dokoupilova,
Vlasta Rubličova, Adléta Vondráčková. V Hradci Král.: Anna Valtová,* Anna
Rouskova.* V Hranicích: Eduard Wellart,* Ludvík Wellart. V Jiřikovcích:
Cyrill Poláček, Jan Tměj* (nic si z toho nedělej, to snad jen ze žertu).
V Jindřichově: Marie a Anna Hercíkovy (díky!). V Ivančicích: Miloš Čech,
Jaromíra Dvořáková, Karel Maršák, Fil. Kelerova,* Ludmila Procházková,* Josefa
Fialova, Marie Střechova, Albina Hlaváčova, M. Kudláčková,* K. Jilkova.
V Kelči: Božena Urbancova. V Kojetíně: Vladimír Křeček, Antonín Pavel,*
Jaroslav Vrba, Rudolfa Leinertova, Melanie Vrtělova.* V Kateřinkách: Felix
Hoblík.* V Kyjově: Terezie Valentová,* Ida Procházková. V Kladně: Marie
Jansova. V Kuně: Josef Písař. V Kostomlatech: Terezie Holubová* (za tvé
milé psaníčko srdečně děkuji; zachovej ti Pán Bůh dobré srdéčko). V Lomnici:
František Matoušek, Aloisie Matoušková. V Luštěnicích: Jan Houštěcký.
V Lověšicích: Arthur Pospíšil. V Měříně: František Svatoš. V Mnichově
Hradišti: Vilém Svoboda,* Ant. Náhlavský.* V Nadrybech: Jos. Oliberius.
V Novém Bydžově: Emerencie Bendíková,* Františka Janečková. V Novém
Rousínově: Theodor Horák. V Nov. Městě: Břetislav Čech V Ostrovačicích:
Marie Vurštova. V Otnicích: Jan Jakob.* V Olomoučanech: August
Svoboda. V Olomouci: Mařenka Hlavicova, Štěpánka Chmelova.* V Příby-
slavicích: Antonín Béhounek ml. V Příboře: Božena Tutovičova. V Přerově:
Zdenka Neoralova, Marie Smítalova, Stanislav Gruda.* V Přestavlkách:
Bětuška Kumpoštova (vaše milé psaníčko strýčka velice potěšilo), Mařenka
Rollerova, Ilka Mikšíková, Andělka Vilímková, Josefka Lustigova, Růžena
Holubičková, Marie Gütlерova, Aurelie Opavská (psaníčko vaše mne tak zajímalo,
že ač bylo dlouhé, přece jsem si ještě delší přál. Pán Bůh buď s vámi!), Marie
Buchalova, Ida Fassmannova, Eliška Kolaříková, Anděla Očadlíková, Anna Zůbkova,
Aurelie Kittnarova, Marie Lorencova, L. Kumpoštova, M. Svobodová, Běla
Reichertova, L. Krupařova, P. Charvátova, Anna Schaniakova, B. Schaniakova,
F. Gajova (s odměnami musil se státi omyl — napravi se). V Rudslavicích:
Marie a Filomena Gajovy, Marie Nováková. V Rajhradě: Libor Cenkr.
Ve Studené: Karel Čech,* Ludvík Babouk, Hrbek Ludvík, Jan Kadlec, Jan
Kružík, Jaroslav Kubů, Josef Soc, Marie Štolbova,* Karolina Valentova. Ve
Slatině u Žamberka: Jana Dvořáčková. V Strakonících: Františka
Bolardova. V Slatiňanech: Ant. Tesař. V Šitbořicích: František Konečný.

V Soběslavi: Jan Vošta. V Telči: Božena Bystřických. V Turnově: Jaroslav Louda, Jaroslav Bernat, Karel Hušek,* Jaroslav Nejedlo. V Třešti: Ludmila Tomášova,* Božena Nováková. V Těšanech: Alfred Buček.* V Třebíči: Marie Dlouhá, Emilie Suchanová,* Marie Doležalová, M. Macková. V Třeboni: Žanyňka Knorrová, Terezie Novotná, Otilka Klenková, Tonička Krejčích, Jaroslávka Novotná,* Marie Hojdarová, Karlínka Hrdinová, Zánova, Čápova, Aninka Podlešáková, Pešková, Zevlova, Aninka Kotlinová,* Anička Lencová, Růženka Štětškova, Mařenka Štětškova, Betty Hoffmannová, Marie Hendrychová. V Tuřanech: Františka Šikutová, Antonie Kňávová.* Ve Veselé: Anna Grygarová, Žofie Hřívová. Ve Vápňě: Marie Macháčková.* Ve Vyškově: Adolf Kupka. Ve Vysokém: Marie Vandová.* Ve Vracově: Anna Singerová.* Ve Vršovicích: J. Šimek. Ve Velkém Meziříčí: Jan Blaha,* Fiala Cyrill, Emilie Bártová. Ze Včelákovské farnosti: Frant. Kladivo, Fr. Janoušek, J. Modráček, B. Kloučková,* Čeněk a Frant. Mánek, Anežka Charvátová, J. Modráček, Anna Paulusová, M. Múdrochová, K. Uchýtilová, Josef Janda,* F. Janoušek, Rudolf Kropáček, Anna Chvojková, A. Čechlovská, Božena Pejchová, Rudolf Malát, F. Fiala. V Žadovicích: Renata Měsíčkova (hádanky by dívky nerozlúštily. Přeji, aby zdraví tvé k radosti matičky bylo stálé). V Želkovcích: Josef Haněl.

Poznámka. Hvězdičkou poznačeným připadla losem odměna. — Mezi rozluštěteli ořechů z čísla 9. rozdělí se losem **třicet** odměn. — Žádá se, aby rozluštění se zaslalo nejdéle do 20. každého měsíce, a zároveň aby luštěteli vždy připojili svou správnou adresu nebo jméno p. sběratele, jinak se za přesné dodání odměny ručiti nemůže.

Jelikož se prvním květnem odeberu do Karlových Varů, prosím, aby p. t. páni spisovatelé mně laskavě prominuli, pak-li s prohlédnutím zaslaných prací a odpovědí na rozličné dotazy se opozdím, a to i z té příčiny, že pro neuh oční musím se varovati přílišné námahy četbou i psaním. Po svém návratu, dá-li Pán Bůh, vše napravím.

Vil. Ambrož.

Knihtiskárna benediktinů v Brně

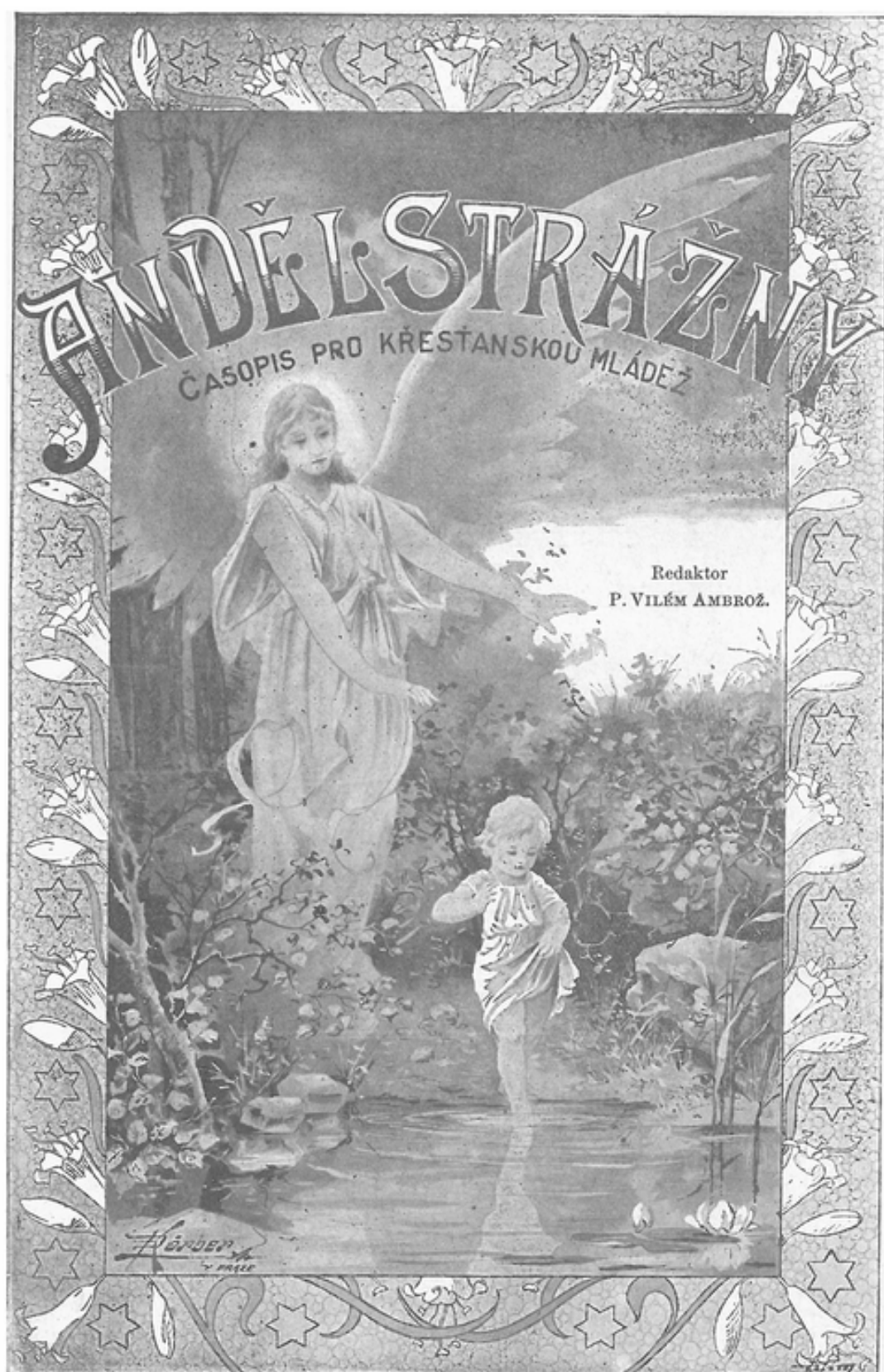
má na skladě:

Kytička Aloisiánská.

Příběhy ze života svatého Aloisia,

jež mládež vypravuje kněz Karel Pellegrini.

Přeložil kněz Josef Koudelka. — **Cena 10 kr.**

TISKEM A NÁKLADEM PAP. KNIHTISKÁRNY BENED. RAJHRADSKÝCH V BRNĚ.

Anděl Strážný.

Časopis pro křesťanskou mládež.

ROČNÍK OSMNÁCTÝ.

1898/9.

S 52 obrázky, barevnými premiemi a četnými ozdůbkami.

Za redakci zodpovědný: VILÉM AMBROŽ.

Roč. XVIII.

Červen.

Číslo 10.

SLÁVA NEBES.

Bratr Fortunatus, zbožný mnich,
dnem i nocí rozvažoval,
přemýšlel a celé spousty knih
prohledal a prostudoval:
avšak nemoh' nijak chápati,
kterak nebes sláva
nikdy nepřestává,
a přec vabu nikdy netratí.

Jak by zevšedněl i slunka jas,
kdyby vždycky s nebe plálo,
pozbylo by kvítko vnaď i kras,
kdyby věčně v květu stálo.
Jak jen vyvoleným na nebi
hledícím v tvář Boží
slast se stále množí,
tak že věčně Pána velebí?

V takých myšlenkách kdys z kláštera
do blízkého vyšel lesa,
všude květ a jarní nádhera,
pták i brouk i kvítko plesá.
Bratr Fortunat jen zadumán
rozvažuje právě
o té věčné slávě,
jakou svatým schystal nebes Pán.

V libém stínu lípy kvetoucí
utrmácen trudem sedá,
darmo nitro jeho horoucí,
darmo rozum pravdy hledá.
Aj v tom ptáček křídel zlatostkvělých
na kmen lípy slítá,
jaro hlasně vítá,
leje píseň z útrob rozechvělých.

A slyš, píseň po vší krajině
čarovným se zvukem nese;
slouchá každý lístek v hájíně,
stichnul každý ptáček v lese.
Blahý úžas mnichem ovládá,
zpěv se nitrem vlní,
duši blahem plní,
dech se tají, duch víc nestrádá.

Nyní zpěv co deštík nad polem
míru svěží vláhu roní,
teď zas jásá hymny hlaholem,
a teď zvonků stříbrem zvoní.
V ohlasu jak zvučné varhany
stromy, skály, stráně
pějí chválu Páně,
les se mění Boží ve stany.

Záře růžová kol zarudá,
kvítí sladkou vůni dýmá,
a vždy krásněj pěvec zahudá,
a vždy novou slastí jímá. —
Však už zdvihnul křídla přestkvělá,
letí výš a výše
s písni v nebes říše,
tichne, ztrácí se — již dozněla.

Jako ze sna přoctnuv Fortunat
s touhou za ním k nebi patří,
však jen slunce nad sebou zří plát.
Čas se vrátit ve sbor bratří,
v klášter zvolna zpět se ubírá;
ještě zpěv mu v hruď
blahý ohlas budí,
an už vrátný bránu otvírá.

Kdož ten vrátný? — Aj tvář neznámá
zve ho v síně monastýra.
Udiven jde dále v refektář —
cizí vše, co naň tu zírá.
Cizí opat, bratři neznámí; —
v ustrnutí stane:
Spas mou duši, Pane,
ať mne lest, zlá šalba nezmámí.

„Vítej, otče, z kraje dálného!“
vlídně opat mnicha vítá;
„přijmi místa u nás čestného,
a co skromný stůl náš skýtá.
Čteme z letopisů kláštera,
račiž strpět málo,
poslyš, co se dalo
za minulých věků za šera.“

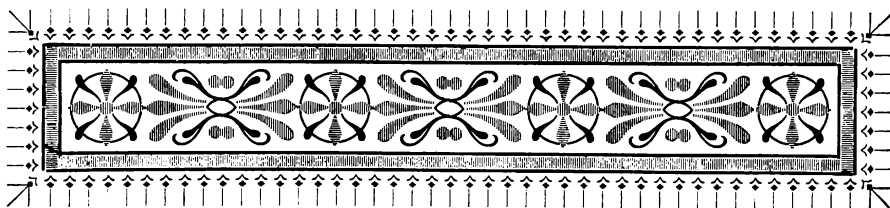
Opat kynul, bratr dále čet'
v knize dějin vážným hlasem:
„Jesti tomu dvě stě právě let,
z kláštera když ranním časem
vyšel zbožný bratr Fortunat,
věd a mravů svíce —
nevrátil se více —
račiž Bůh mu věčný pokoj dát.“

„Amen!“ večeradem zaznívá.
Přišlý mnich jen mlčky stane,
hle, zář nadzemská ho ostkvívá,
oko nebes jasem plane:
„Bratři, vězte, Fortunat jsem já,
Bůh mne učil znáti,
kterak může pláti
nebešťanům radost pověčná.“

Dvě stě let jsem v blahu naslouchal
kratičké jen písni z ráje,
ó již věřím, že zpěv Božích chval
věčně blaží nebes máje!“
Řka to klesá, v prach se rozpadá,
duše k nebi spěje,
sama Pánu pěje,
kde slast věkověčná zavládá.

Vlad. Šťastný.

Sokrates.

Pro dívky píše Vinc. Drbohlav.

Díle dívky, ve starém věku — totiž v době před Kristem Pánem, obýval nynější Řecko národ slavný, mocný a učený — národ řecký, nebo Řekové. Již vyhynuli, jenom slavné památky stavitelské, sochařské, zvláště však v písemnictví po sobě zanechali. Oni měli zem svou rozdělenou na mnoho samostatných obcí, měst. Z těchto nejslavnějším městem a spolu zemí byly Atheny. A v tomto městě spatřil světlo světa muž nejlepší a nejslavnější ze všech, co jich před Kristem Pánem mezi pohany bylo. O tomto muži chci vám pro poučení něco pověditi.

Muž ten jmenoval se Sokrates. Narodil se v měsíci květnu r. 469. před Kr. P. Otec jeho slul Sofronikos a byl sochařem. Matka jmenovala se Fanareta. Když Sokrates povyrosl, chodil až do 16 let do školy. V ní se učil čísti, psáti, počítati, hudbě a tělocviku. Potom ho vzal otec do své dílny. Neměl peněz, aby ho dal studovat. Nějaký čas pracoval s otcem. Tu se nad vědychtivým a nadaným hochem slitoval přítel jeho Kriton. Dal ho na svůj náklad dále vzdělati.

Sokrates tak poslouchal učení rozličných mužů, na př. Athenagora, Prodika a jiných. Ale nauky jejich se hlubokému a vážnému duchu jeho nelíbily. Cítil, že nemohou člověka šťastným učiniti a že při nich nemůže člověk v dobrém a etnostném prospívati. I přemýšlel sám o těch věcech. A v tomto poznání přišel ku přesvědčení, že duch lidský nemůže Boha ani zákony, které svět řídí, vyzkoumati, ale že spíše dovede své srdce prozkoumat, sám sebe poznat. A když tak člověk sám sebe pozná, soudil, že spíše dovede svou přirozenost opanovat a lepším a mravnějším se státi.

Tuto poznanou pravdu umínil si hlásati. Nebledal žádného úřadu, aby mohl žíti svobodně. Stal se veřejným učitelem. Chtěl

prospěti své vlasti tím, že jí mínil vychovati dobré občany. Učil všude, kde se mu jen naskytla příležitost. Tu na ulici, tu v dílně truhlářské, tam obuvnické. A to vše učil zadarmo. Živiti ho musili přátelé.

Poslyšte, milé děti, co asi tento pohanský mudrc učil. Kdo se chce státí vzdělaným a učeným, musí nejprve sám sebe poznati. Znej sebe sama! To je první pravidlo života. Aby mohl býti člověk šťastným, musí býti mravným. Ctnost a smysl pro právo líbí se Bohu. Každý má dobré činiti. Kdo to umí, je moudrým. Ten je i bohumilý. Jen od Boha pochází vše dobré; on vše ví, vše řídí, je všemohoucí, odměňuje dobré a zlé tresce. Kdo chce slouti nábožným, musí Boha poslouchati, býti mu vděčným, jej milovati. Duše lidská je nesmrtelná.

Takové učení zjednálo mu přízeň u celé mládeže athenské. I mnozí mužové ho za to velebili. Cicero, slavný řečník římský, praví o něm, že svolal s nebe mudrctví, do měst zanesl, do obydlí zavedl a přinutil, aby se život, mravy, dobré a zlé věci zkoumaly.

Sokrates nepodával svoje nauky učeně, v krásných větách, ale docela prostě a jednoduše. Dělal se takovým, jakoby sám nic nevěděl. Posadil se a dal někomu otázku lehkou, a z této neustálým dotazováním přiváděl žáky své ku pravdě, které je chtěl naučit. Takovým způsobem tito ji uhodnuli vždy sami.

Sokrates věnoval život svůj člověčenstvu. Byl všude tam, kde byli lidé, a tu obyčejně mluvil. Nikdy z úst jeho nevyšlo slovo, které by Boha a zákonů lidských uráželo. Žil velmi střídme. Více nejedl, než čeho potřeboval. Chléb mu byl nejlepším pokrmem. Pil jenom ze žízně. Tělo své otužoval. Snášel horko a zimu, jako nikdo jiný. Šatil se jednoduše a prostě. On bohatstvím pohrdal i rozkošemi světskými. Říkal: „Bohům samým je ponecháno, aby nic nepotřebovali, a kdo nejméně potřebuje, jest jim nejbliže.“ Měl manželku jménem Xantippu a několik dětí.

Sokrates miloval svou vlast. Když velela povinnost ji hájiti, byl mezi prvními v boji a poslední na bojišti. Udatností svou zachránil vznešenému mladíku athenskému, Alkibiadovi, život.

Občané athenští si ho vážili. Zasedal v radě pěti set vážných mužů, kteří rozhodovali o věcech důležitých. Jednou byl i epistatou, to jest hodnostářem, který předsedal shromáždění lidu a měl klíče od brány a od pokladu státního. Tato hodnost trvala vždy jeden den. Ale právě toho dne ukázal svou neohroženost a spravedlnost.

Lid chtěl totiž smrti potrestati vůdce lodí, kteří sice u ostrova Eginy zvítězili nad nepřítelem, ale své padlé nepochovali. Proto se lid strašně rozhněval. Tímž byli mrtví zneuctěni. Sokrates se jich ujal a svou výmluvností dokázal nespravedlivost tohoto skutku a vůdce od smrti zachránil.

Sokrates byl nábožná povaha. Spoluobčané jeho byli pohané. Věřili v mnoho bohů, kterým oběti přinášeli a slavnosti strojili. V tyto bohy však Sokrates nevěřil. Povznesl se duchem svým k víře v jednoho Boha, neviditelného a osobního. O obětech a modlitbě soudil skoro tak jako křesťané. Sám o sobě říkal, že mluví z něho božství a toto ho pobádá, aby tak žil, jak žije, tak učil, jak učí.

Rád hloubal. Často stanul na jednom místě a přemýšlel. Jednou zůstal státi na ulici athenské od rána do večera, přes noc, až do východu slunce. A oni ho všickni plni udivení pozorovali.

Není divu, že pro jeho stkvělé vlastnosti a pro jeho vznešené myšlenky pohanská věstkyně — Pythia — v Delfách ho za nej-moudřejšího muže vyhlásila. Cizí králové a knížata toužili po jeho společnosti. Sokrates však z vlasti se nevzdálil. Ale tato vlast se mu špatně odměnila. Stihl ho osud, jaký stíhá velikány. I na něho zášť a zloba číhaly.

Tento dokonalý muž měl usouzeno, jako 70letý kmet, násilně zemřít. Jeho život, jeho učení, jeho přízeň u athenské mládeže vzbudily mu v rodišti jeho nepřátely. V Athenách bylo více mudrců, a ti jinak učili. Ti Sokratovi nepřáli, záviděli, smáli se mu, i na divadle posměch si z něho tropili. Konečně mnozí chtěli se ho zbaviti. Tři jeho nejhorší nepřátelé, Anytos, koželuh, Meletos, básník a Lykon, řečník, obžalovali ho u soudu, že 1. nevěří v státní bohy, 2. že nové bohy zavádí, a 3. že svádí mládež — a navrhovali pro něho trest smrti.

Na pohled žaloba zdála se odůvodněna. Sokrates, ač ctil obyčej zemské a slavností se účastňoval, přece věřil a hlásal víru v jednoho boha. Tím, že mluvil o sobě, že božství — demonium — z něho mluví a jej učiti pobádá, zdál se nové bohy zavádět. On totiž to, co my zoveme vnuknutí, popud, vnitřní cit, pojal za osobnou bytost, božství. Pravda bylo ohledně kažení mládeže, že mnozí bývalí žáci jeho, jako Kritias a Alkibiades pokoušeli se pořádek státní změnit. Všickni byli o opaku přesvědčeni, věděli, že Sokrates je prost

každého činu, jenž by mysle lidské ohrožoval, proto žaloba tato byla skutkem pomsty a zášti nepřátelské strany.

Lysias, znamenitý řečník, chtěl Sokrata před 500 soudci hájiti. Ale Sokrates toho odmítl. Přátele mu radili, aby šel prositi soudce. Sokrates tím pohrdl.

Když nastal den soudu a žaloba byla přednešena, povstal Sokrates a jal se hájiti. Pravit, že jen pomluvě a zášti podlehá. Původ zášti k němu že je ten, že boha, který ho za nejmoudřejšího uznal, následuje, aby tím vyzkoumal a dokázal, že nic ostatní nevědí, a ježto je překonal, proto na něho se horší a novotářem ho zovou. Že od toho způsobu neupustí, i kdyby ho chtěli za to propustiti. „Já jsem vám, ó Atheňané, nakloněn,“ pověděl, „ale Boha více budu poslouchati nežli vás.“

Řeč jeho učinila veliký dojem na soudce. A když přišlo k hlasování, uznán byl za vinna většinou šesti hlasu. Ti, kteří pro vinu jeho hlasovali, byli uraženi, že se o jich přízeň, jako jiní, neucházel, a že je ještě poučoval.

Podle zákona athenského žalobce dal návrh trestu, a obžalovaný, byl-li vinen, dával si sám také trest. Soudcové pak se pro něj rozhodli.

Sokrates vyřknouti si trest nechtěl, věda, že je nevinnen. Děť, že spíše zasluhoval jísti v Prytaneu. — To bylo největší vyznamenání. Tím byli soudcové uraženi a odsoudili ho na smrt.

Sokrates ještě se uchopil slova, řka, že mohl smrti ujíti, ale že se jí nebojí. Loučil se vlídně s těmi, kteří pro jeho nevinu hlasovali, a druhým odpouštěl. Na to se vrátil do vězení. Tu byl 30 dní, až přišla státní loď z ostrova Delu. Mezi tou dobou nikdo nesměl býti popraven. Ve vězení navštěvovali ho přátelé. Naváděli ho k útěku, ale marně.

Jak se loď vrátila, oznámeno mu, že musí večerem zemřít. Poslední den ho navštívili přátelé, manželka a dítky. Tu mluvil s nimi celý den o nesmrtelnosti duše. Na večer rozloučil se s manželkou a dětmi. Jenom své přátele u sebe ponechal. Přišel sluha od soudu a oznámil mu, že musí pohár jedu vypíti. Sokrates poručil si jed přinést, a pokojně bez chvění se slovy: Že odchod k bohům odtud je šťastný, lehce a rychle jedním douškem pohár vyprázdnil.

Všickni dali se do pláče. „Co to činíte, podivní lidé, proto jsem ženy pryč odeslal, aby nic tak pošetilého nečinily. Slyšel jsem,

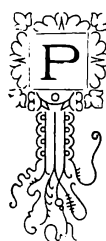
že se má umřít v pokoji.“ Na to stále chodil, až mu nohy službu vypověděly. Potom se položil. Cítě smrt, zvolal: „Ó Kritone, jsme dlužni Eskulapovi (bohu) kohouta, dej mu jej; nezapomeň!“ Tím chtěl říci, že je smrt vyhojení ode všech neduhů, vysvobození ode všeho zla. Skonal. Kriton mu zatlačil oči.

Taková byla smrt muže bystrostí rozumu, šlechetností duše a čistotou života nad ostatní vynikajícího. Taková byla smrt Sokrata.

Sokrates po sobě nezanechal žádných spisův. Učení jeho byl život jeho. Athenští brzy litovali svého skutku. Truchlili pro něho, vystavěli mu i sloup. Žalobcové jeho bídně skonali.

O Sokratovi psal žák jeho Xenofon, dále Eschynes, Kriton. Poslední okamžiky jeho, jakož i řeč jeho před soudem napsal žák jeho, slavný Plato. Po smrti Sokratově povstaly mnohé mudrecké školy, které měly v Sokratovi svůj vzor a myšlenky jeho předváděly. Nejlépe Sokrata pochopil a učení jeho dále s prospěchem šířil a zdokonaloval již zmíněný Plato.

V přírody stanu.

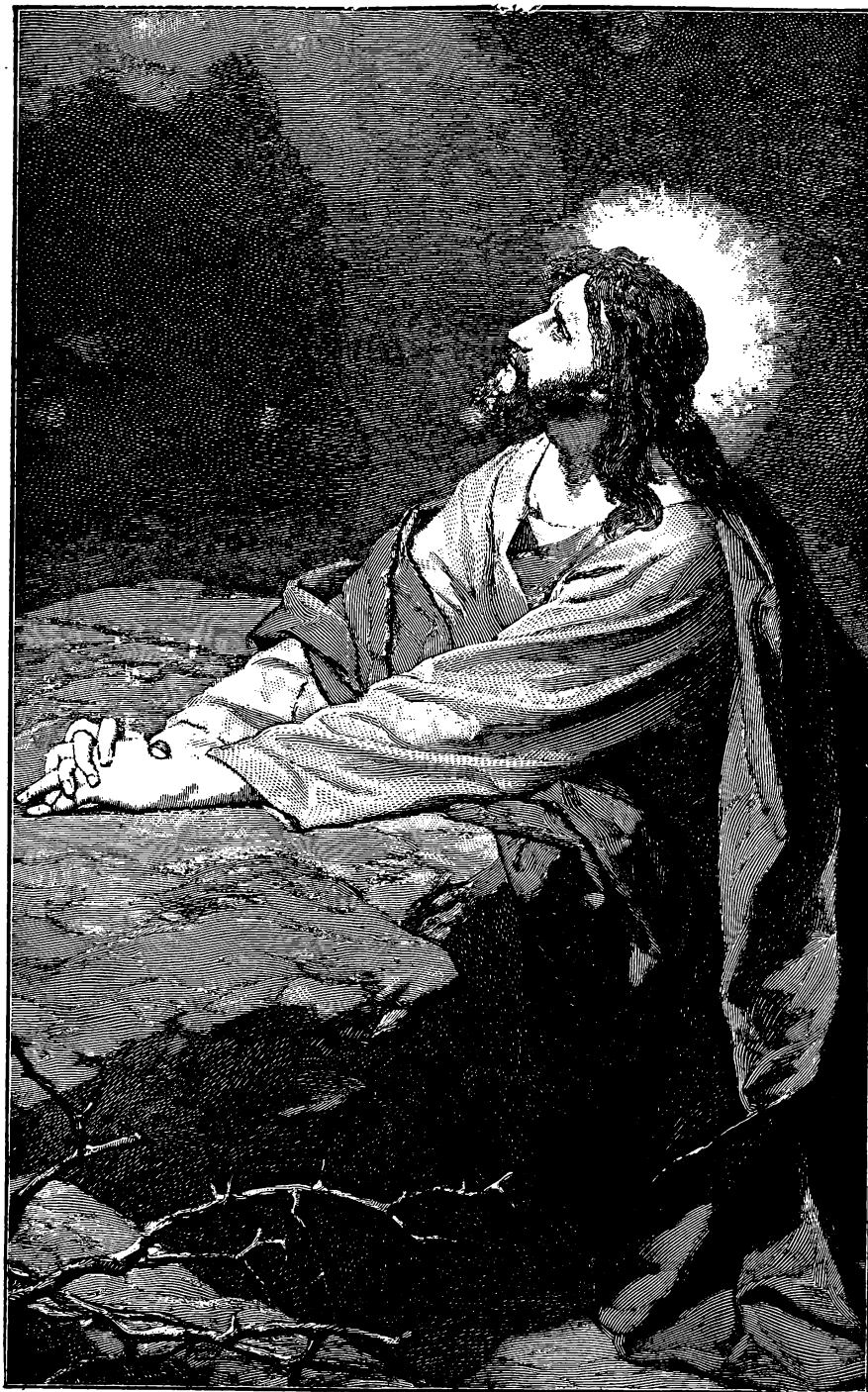
otůčka vlas se travinou krouží,
a zlaté nad ním vrbí se shýbá,
s motýlkem dřímá, rybičkám hrozí,
bublavé vlnky v doteku líbá.

V tajné té skrýši přírody Boží
nebeské kouzlo prochvívá hlavou,
každá sněť hlásá velebu Pána,
každý květ s jeho souvisí slávou.

Kdo stísněn prachem všedního žití,
po míru v srdci rozchvélém touží,
ať v onom chrámu přírody blahém
v nadvězdne kruhy myslí se hrouží.

Stan. Jičínský.

Ve mdloby Křítovy

Ve mdloby Kristovy.

Jezu Kriste, láska moje!
Smutna byla duše Tvoje,
když jsi šel v sad Oliveta,
abys trpěl k spáse světa.

Pokořiv se přehluoce
prosil's snažně svého Otce:
„Buď strast tato se mne sňata,
však se Tvá staň vůle svatá.“

Všemilostný Otec s nebe,
takto vzdychat slyše Tebe,
anděla v té smutné době
pro potěchu poslal Tobě.

Úzkost smrtná v větším chvatě
doléhala pořád na Tě.
Pro náramnou pro lopotu
vyrazila krev Ti v potu.

Zmoh ten smutek neskonalý
našel's učně anto spali.
Modlete se, pravil's, bděte,
ať vás zlostník neuhněte.

Pro trud, jímž jsi v sadě stonal,
pro modlitbu, již's tam konal,
pro krev, potem vykypělou,
skloň se ke mně s láskou celou!

Když mne úzkost těžká schvátí,
a smrt bude o mne státi,
dej mi tvojí lásky dojit,
rač mou vůli se svou spojit.

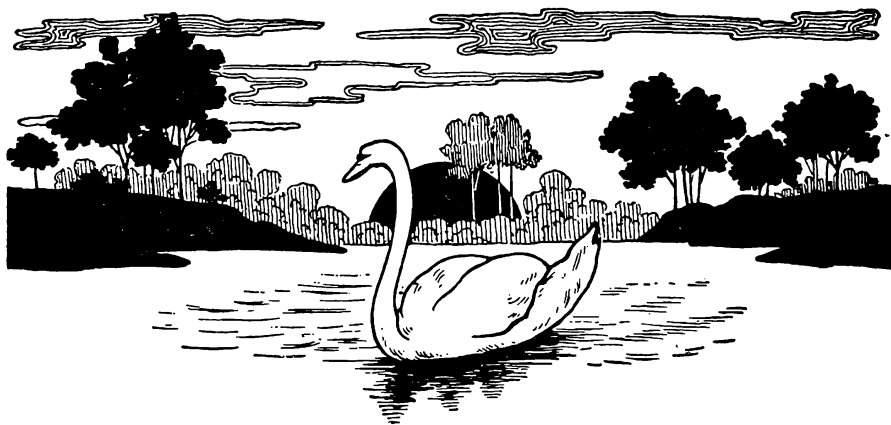
Posilň duši přeubohou,
když brát bude půtku strohou,
ať se zastkví slávou v půtce
nad úklady zlého škůdce.

Frant. Sušil.

Zbožný křesťan pamětliv jest utrpení Pána Ježíše nejen v době svatopostní, nýbrž po celý rok církevní, zvláště pak každého týdne ve čtvrtek a v pátek, ve kterých dnech božský Spasitel utrpení své započal a na kříži posvátném skončil. Modlete se i vy, milé děti, každý čtvrtek na večer a v pátek o 3 hodinách odpoledne modlitby církví svatou předepsané. Jsouť obsaženy v novém velkém katechismu, nejdůstojnějšími pány biskupy rakouskými pro školy vydaném. Nechat tam nestojí marně, nýbrž oživnou v ústech i srdcích modlících se dítek.

V. A.

Vojtovy slepičky.

Příběh ze života. Napsal Karel Z. z Průhonů.

ěsíc červenec chýlil se ke konci. Dny byly parny. Na polích obilí dozrávalo valem. Řinčení kos ozývalo se ze všech stran. Žně byly v plném proudu. Také na statku u Jiráků měli žně. Zcela jiný život než jindy tu proudil. Mimo stálou čeleď mihaly se tu postavy ženců, vazačův, a všickni plnili rozkazy hospodářovy co nejrychleji. Byla pohoda, jaká na žně vůbec jest žádoucí, a té chtěl hospodář Jirák jako každý jiný využítkovati. Jen starostí by přibylo, kdyby byl liknavý a pohody nevyužil. Kdo ví, jak dlouho potrvá. Povětrnost může se obratem ruky změnit, a obilí na polích by zůstalo a pohromu vzalo.

Sám hospodář se činil. Všady byl napřed. Ze pot se s něho potůčkem řine, nedbal. A čeleď jednala dle něho. Čeledín nestačil mandele odvázet, jak se rychle vázalo. Hospodář však dovedl pomoci. Zapráhl do druhého vozu pár volkův a sám se chopiv opratí jezdil s koňmi, kdežto čeledínovi poručil jezdit s volky.

A pak to šlo. Mandelův ubývalo z pole vůz za vozem rychle. Vázači musili si popilovati, aby oni nyní stačili. Ale činili tak rádi. Věděli, že hospodář pilnost jejich ocení a na mzdě jim neublíží. A měli pravdu. Hospodář Jirák byl velice svědomitý muž. Řídě se příslovím: sám-li ruky nepřiložíš, samo se neudělá; dělníků neutiskoval. Věděl, že v čas žní na přičinlivosti velice záleží.

„Kdo ví, jak zítra bude,“ říkával, a snažil se posečené obilí vždy v čas domů dostat.

Dnes vázala se na Jirákově statku pšenice. Jirák měl z ní radost. Byla pěkná buclatá a zrovna jako zlato. Byl by nerad, aby mu zmokla. Třeba by se potom nevyčasilo a pšenice by vzrostla. Nutil se, a když na západě objevily se mráčky, starosti jeho vzrostly a on kvapil tím dychtivěji. A v tom kvapu ukázalo se, že kvap špatný rádce, a opatrnosti nikdy nezbývá. V zatáčce do stodoly nebyl Jirák při jednom vjezdu dosti opatrný. Špatně vozem nadjel, vůz pozbyl rovnováhy a překotil se. Jirák nemaje času uskočiti, byl vozem povalen.

Hospodyně stála právě před stodolou. Zahlednuvši výjev ten, ztratila všecku svoji duchapřítomnost. Zoufale vykřikla, ale přispěti neb o pomoc volati neměla již smyslův ani síly. Štěstí, že byl ve stodole dělník, který obilí skládal a rovnal a výkřik její zaslechl. Vyběhl ze stodoly a hned, co se stalo, pochopil. Volal o pomoc, a když ze sousedních statků lidé se sběhli, nešťastnému pomohli.

Leč nebyl jen skládač svědkem Jirákova neštěstí. Opodál hrál si Pištínků Vojta, chlapeček as jedenáctiletý, a ten vida, co se stalo, hned byl rozhodnut.

„Tu bude lékaře třeba,“ napadlo ho, a zanechav své hry zdvihl a rozběhl se do města pro lékaře.

Lékař přišel, ohledal pohmožděného a oznámiv, že poranění není nebezpečné, chválil, že se dobře stalo, že v čas bylo na něho vzpomenuť. Poradiv pak, jak s nemocným zacházeti, poručil nemocnému klidně se chovati, a odejel.

Ještě dvakráte přijel lékař na Jirákův statek, a při třetí návštěvě prohlásil, že jest již úplně vyhráno. A měl pravdu. Jirák probíral se, probíral, až povstal a opět chodil a všude mohl dohlédnouti.

Ted, když nebezpečí pominulo a starostem učiněn konec, vzpomenuť teprve, kdo to vlastně lékaře přivedl.

„Pištínků Vojta,“ hlásil dělník Resler.

„Kdo je to?“ tázala se Jiráková.

„Což ho neznáš?“ divil se hospodář.

„Neznám!“

„Nedívím se ti. Je tu nedávno. Otec jeho přistěhoval se k nám odkudsi z hor a pracuje nyní ve skále.“

„Ah, již se pamatuji,“ rozpomenula se Jiráková. „Hledal tehdy práci také u nás!“

„Ano, a když ji nikde nenalezl, šel do skály. Dobře, že to vím. Teď ho vezmu.“

„A já chlapei také něco dám za tu ochotu,“ slibovala Jiráková.

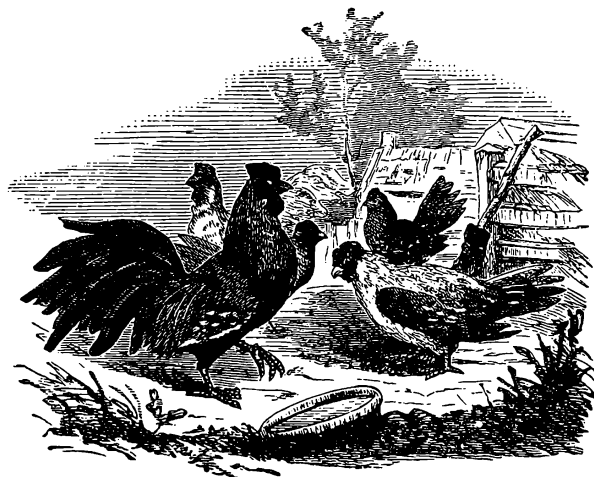
A slovu dostála. Ještě téhož dne vzkázala si pro něho a ptala se ho, co by si přál.

Vojta rozhlédl se kolem a na dvoře spatřil dorůstající kuřátka.

„Ono bílé kuřátko!“ ukázal oknem do dvora.

Hospodyně usmála se jeho přání, a místo jednoho dala mu dvě, a matce pak poslala koš vařiva a bochnik chleba.

Vojtova radost z kuřat byla veliká. Ve volných chvílích skoro ani na nic jiného nemyslel než na svá kuřata. Stále byl u nich a je pozoroval. Na milé jindy hry a zábavy se soudruhy úplně zapomněl. Od každého jídla kuřatům skoro nechával a je krmil, a

kuřata vůčihledě rostla. Již před vánocemi byla jako velké slepice a krotká zůstávala, jak si je Vojta ochočil. I dále až k němu chodila, jakmile ho shlédla a z ruky mu jídávala, a to Vojtu těšovalo velice.

* * *

Pišťínkovi byla rodina nezámožná. Když se přistěhovali do Raškovic, najali si byt v neveliké chalupě Stejskalově. Světnička jejich sice byla malá, ale útulná. Hned při prvním vkročení poznal každý, že tu vládne ruka hospodyně čistoty a pořádku milovné.

Více než rok žili tu spokojeně. Hospodář Stejskal měl svého nájemníka rád, ano vážil si ho a jistě trpěl by ho ve svém domě, dokud by sám chtěl, ale poměry se změnily. Raškovice vyměřena nová silnice. Za obět padnouti měl jí i domek Stejskalův. Ovšem

mohla se mu vyhnouti a oklikou býti vedena, ale okresní výbor uznal za výhodnější zbořiti Stejskalův majetek a silnici vésti přímo.

Stejskal proti tomuto rozhodnutí ničeho nenamítal, a Pištínkovi se Stejskalem musili se stěhovati. Hledali si byt nový, hledali, ale že bylo v osadě světniček poskrovnu, musili za vděk vzíti bytem v chaloupce nanejvýš chatrné a na konci vísky stojící.

„Ale aby mrzutostí nebylo, pantáto, připomínám, že má chlapec dvě slepičky,“ hlásil Pištínek Křížkovi, když byt najímal. „Dostal je od Jiráků v loni v létě, to snad víte. Má je rád, nerad by se s nimi rozloučil. Může je mít, dovolíte snad,“ prosil, aby chlapec lítostí neměl.

Křížek, Pištínkův nový hospodář, dobrácky se usmál a pravil: „Pokud mne by se týkalo, mohl by jich mít třeba deset, já neřekl bych ničeho, ale jde tu o sousedství. Vidíte, já sám nemám žádných slepic, a měl jsem. Ale mám chatrný plot, a peněz na nový nebo na opravu nemám. To víte, výdělků mnoho není, i pořídí si člověk raději něco potřebnějšího. Slepice přecházely mi do sousedova pole, a toho mi Hůrský netrpěl. Psa na ně štal, i prodal jsem je raději, než bych je nechal psu trhatí.“

„Rozumím vám, ale Vojta si dá na ně pozor,“ orodoval za Vojtovy slepice Pištínek.

„Dá-li, bude dobře, já neřeknu ničeho, ale pes je zlý!“

I Pištínková rozuměla dobře poznámce Křížkově a uvažovala, jak to nastrojiti, aby Vojta o slepice nepřišel. Napadla ji dobrá myšlenka. Sdělila ji s mužem, a Pištínek nejbližší neděle odpůldne zašel do Medic, kdež hojně vrb rostlo, nařezal proutí a za večerů hotovil s Vojtou posadu. Než se přestěhovali, byla hotova a všickni byli spokojeni, že bude vystřiháno všelikým mrzutostem a Vojtova radost že se nezkalí.

Ale není prý každý byt pro každého šťastným, říkají lidé, a pověra ta měla se snad osvědčiti i na Pištínkových. Ještě nebyli v novém bytě ani měsíc, ano je stihlo neštěstí.

Až dosud chodíval Pištínek do lomů, kdež vydělával denně dosti obstojnou mzdu. Ale neznaje dosud, že z jara více opatrnosti než kdy jindy třeba, pracoval s patrnou přičinlivostí. Ale z jara bývá země nasycena jednak vodou z roztálého sněhu, jednak i jarními dešti namoklá, a toho Pištínek nepovážil. Dloubal potřebný balvan a jsa do své práce zabrán, že sesouvá se nad ním kus hlíny, nepozoroval, až bylo pozdě. Hlína ponenáhlu se sesouvajíc,

náhle se utrhla a s úžasnou rychlostí dolů se řítila, tak že Pištínek uskočiti již nemohl. Byl jí zasažen a z části zasypán.

Leč Bůh byl při něm. Mimo několik pohmožděnin neutrpěl žádného povážlivého poranění, ale proto přece po pět neděl na výdělek jíti pomysleti nemohl a nesměl.

V té smutné době konaly slepičky dobrou službu. Počaly právě snášeti vajíčka, a Vojta zanášel je do města a za utržené za ně peníze kupoval pro otce léky. Na živobytí bralo se z úspor.

Že mohl takto rodičům svým v nouzi uleviti, staly se mu slepičky tím milejšími. Kdykoliv je krmil, vždy je hladíval a k nim promlouval, jakoby mu rozuměly. A snad mu rozuměly. Vždy vesele kvokaly a očka svá k němu obracely, jakoby mu alespoň svými pohledy chtěly děkovati a mu odpovídati.

Jednoho dne však, když Vojta odešel s matkou do lesa na kousek dříví, přiblížil se k posadě domácích Jeník a chtěl si se slepicemi také tak pohráti, jako vídával Vojtu. Ale slepice jeho neznaly dobře. Sotva se k nim přiblížil a posadu otevřel, zdvihly se, ustrašeně kvokaly a křídly zamávaly, že se Jeník ulekl a uskočil. Toho použila jedna slepička, vyběhla z posady a fr! — do volného sadu a odtud do polí. Tím se Jeník vzpamatoval. Boje se o slepici, pustil se za ní. Chtěl ji chytнути a zpět do posady zavřít. Ale čím více Jeník za ní utíkal, tím divočeji slepice před ním prchala.

Byla to náhoda a sousedův Václav jakoby na tuto náhodu čekal. Sotva ocitla se slepička na poli osetém právě jarní pšenicí, objevil se u pole se psem svým Sultanem.

„Alou, Sultane, chyt si ji, chyt!“ šťval Václav psa, a Sultan rozuměl dobře. Pustil se za slepicí divoce. A dostihl ji a trhal. Peří z ní lítalo na všechny strany.

Křik slepice zaslechl Pištínek. Tušil, co se asi stalo. Vyšoulal se ven a spatřiv co se děje, volal zprvu na psa, po té obrátil se na Václava a žádal ho, aby psa okřikl. Ale Václav neposlechl a pes dále škubal ubohou slepici.

Pištínek nemoha se dovolati záchrany pro milou a užitečnou slepici odvážil se na pole za psem. Ale došel pozdě. Když psa odehnal, ztichla již slepice a bez vlády zůstala u nohou psa ležeti. A ještě byl Pištínek rád, že jeho nechytil. Když mrtvou slepici bral, vycenil pes na něho zuby a vrčel zuřivě.

A v tom již také vracel se s matkou Vojta. Vida co se stalo, rychle ze svých zad shodil otýpku chrastí a běžel otci vstříc.

S pláčem vzal od něho mrtvou slepičku a nesl ji domů. Cestou vypravoval mu otec, jak Jeník slepice rozplašil, jak se rozlétly, a jak Vašík psa na slepičku štvál a prosby jeho neslyšel.

Doma usedl Vojta na práh domku a položiv slepičku před sebe plakal nad ní.

„Proč pláčeš?“ otázal se Frantík Chládků, Vojtův dobrý přítel, když po chvíli kolem šel a Vojtu na prahu viděl plakati.

„Vidíš, dvě kuřata jsem dostal v loni, odchoval jsem si je, a nyní, když otec bez výdělků, a nesou mi vajíčka, jež prodávám a utrženými penězi rodičům vypomáhám, pustil mi je domácích Jeník a sousedův Václav poštval na ni psa,“ s pláčem vypovídal Vojta.

Frantík tušil jeho lítost i upřímnou lásku k rodičům. Bylo mu ho líto.

„Počkej, domluvím mu! Mohl slepici vyhnati, tobě to říci, a bylo dobře! To nemusil psa hned na ni štváti, když ví, že máš je zavřené,“ hněval se Frantík na svého druha a slibiv Vojtovi ještě jednou necitelnému Václavovi domluvit, odkvapil.

Matka Vojtova také litovala užitečné slepice, ale již pomoci nebylo. Pokud mohla Vojtu těšila.

„Upokoj se! Máš jednu slepičku, a až tatínek bude moci opět do práce, koupím ti druhou, abys měl opět dvě,“ slibovala a tím poněkud Vojtu upokojila.

* * *

Frantík slovu dostál. Vyhledal Václava a domluvil mu. Slova jeho byla dobře volena. Vycházela z upřímného srdce i šla k srdci. Každé slovo jeho Václava dojalo. Poznal, že chybil, i litoval svého činu. Ani slova omluvy neměl, kterým by se jen poněkud ospravedlnil. Poznal, že by bylo postačilo, jen slepici vyhnati, a nikoliv její užitečný život zbytečně utráceti. Ani nevěděl, jak by se od Frantíka odtrhl a odešel. Při něm ho země pod nohama pálila. Byl rád, když ho po několika okamžicích matka zavolala. Rychle dal příteli svému „s Bohem“ a odkvapil.

Ale doma se nerozveselil. Byl zamlklý a roztržit. Nyní ho čin jeho mrzel.

„Co je ti, hochu?“ tážávala se ho matka nemohouc jindy veselého chlapce pochopiti.

„Nic.“

„Snad přece něco! — Jsi takový nesvůj. Nebýváš takový,“ domlouvala.

„Řekněte mi, kdy již budou velikonoce?“ místo odpovědi tázal se Václav.

„Za deset dní.“

„O pomlázce nedáte mi, maminko, žádné straky, ale dáte mi místo nich vajíčka syrová,“ prosil.

„A proč?“ divila se matka.

„Až budete podkládati pod kvočnu, přisadím si je.“

Matka se na něho tázavě podívala. Nyní mu teprve nerozuměla.

„A proč? — To mohu sama více vajec nasadit, kdybych chtěla více kuřat!“

„Vím, maminko, ale já si vylíblých kuřat nenechám!“

„A kam je dáš?“

Nyní vypověděl Václav, co udělal.

Matka porozuměla mu a opravdová lítost jeho se jí líbila. Slíbila mu ve všem vyhověti.

Václav byl upokojen. Hned byl veselejší. Vyběhl a rovnou zaměřil k Frantíkovi, aby mu sdělil, co zamýšlí.

Frantík úmysl jeho schválil a slíbil mlčeti, dokud by Václavův úmysl nestal se skutkem.

Ale opravdová lítost Václavova byla příčinou ještě jiné šlechtnosti. Odpoledne pověděla matka o činu a úmyslu jeho otci a prosila ho, aby, jsa zámožnější, sám udělal kolem sadu plot, aby si chudší sousedé bez bázně mohli chovati nějaké slepice. Sama pak vybrala ze svých slepic jednu a poslala ji jako náhradu Vojtovi.

Václavův otec prosbě její vyhověl. Udělal kolem sadu plot, a dnes po dvoře Křížkově kvokají vesele slepičky nejen Vojtovy, ale i Křížkovy.

Vojta má všecky rád, ale nejraději má kuřátka, která dostal od Václava. Zapomněl činu jeho a uzavřel s ním přátelství, jakož i s Jeníkem, jenž mu dal krásného kohoutka, aby mu odpustil, že slepičku pustil z posady.

Na slepičky ty a na trojlístek těch tří hodných hochů jest se radost podívat.

Já jsem pastýř dobrý!

Já jsem pastýř dobrý,
známť já ovce svoje,
nejsem nájemníkem,
neštítím se boje.

Za své ovce věrné
vlastní život kladu,
stádce svoje vodím
do nebeských sadů.

Ovečky mé ke mně
přitulí se rády,
pod mou pod ochranou
zniknou každé strády.

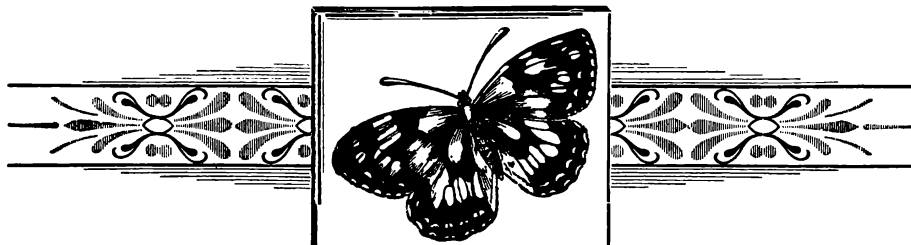
Volám ovce všechny
mého do ovčince,
kéž jen všechny znaly
svého dobrodince!

Přivolám já všechny
ovce k svému stádcí,
aby věrny byly
jedinému vládci.

Aby jeden pastýř
jedno stádo vodil,
z nájemníků rukou
všechny vysvobodil.

Vil. Ambrož.

Sirotek.

Napsal A. B. Šťastný.

Byl večer po žních. Obloha byla pokryta šedými mraky, které nedaly prokmitnouti ani jediné hvězdičce; po strništích rejdl vítr, jenž časem zaskočil si mezi stromoví a letmo urval tu a tam uschlý, žlutý list. Jinak panovalo v přírodě ticho; nebylo slyšeti ani hlásku lidského, zvířecího nebo ptačího. Zdálo se, jakoby v tomto kraji již vše odebralo se na odpočinek.

Však ne! Tam pod nízkým návrším zvolna plouží se jakási postava. Kdo je to, nelze v temnu večerním rozeznati; však tolik je zřejmo, že pozdní chodec patří zajisté věku dětskému.

„Ach, to mne bolí nohy!“ zaúpěla postava a stanula. Dle hlasu poznáváme v poutníčkovi hocha. „Jak rád bych ulehnul třeba na holé zemi, jen kdyby mne nesoužil tolik hlad! Celé odpoledne bloudím lesem — bez potravy, a když šťastně dostanu se ven, přede mnou jiná pustina. Pane Bože na nebi, slituj se nade mnou a ukaž mi cestu k lidskému příbytku!“

Po těch slovech snížila se postava a hned na to letěly vzduchem vroucí prosby modlitby Páně.

A hle, Bůh vyslyšel k Němu volajícího. Jako malá hvězdička zazářilo na návrší světélko.

„Stavení!“ zajásal hoch. „Zaplať Pán Bůh, teď se mi jistě dostane kousku chleba k zapuzení hladu.“

Zdálo se, že hoch zapomněl na dřívější únavu; rychle vystupoval vzhůru a hned stanul před rozlehlým stavením. Uvnitř bylo ticho. S bázní připlížil se hoch k nevysokému oknu, z něhož vycházela slabá záře. Vystoupiv na špičky, zahleděl se dovnitř. Uzřel prostrannou, nízkou jizbu, čistě vybílenou a opatřenou důkladným dubovým nábytkem. U stolu, na němž hořela lojová svíce, seděl

statný muž a probíral se v kalendáři. Byl postavy vysoké, složité, obličej bezvousého, nevlídného. Proti němu nalézala se žena, jejíž tvář jevila mírnost, dobrotu a tichou oddanost; zaměstnávala se zašíváním kazajky. Hoch dlouho nehleděl na manžely; oči jeho zabloudily k polici, kde byl uložen nakrojený velký pecen chleba a vedle něho hrouda másla.

„Můj Bože, jen kousíček toho chleba kdybych měl!“ zatoužil hoch a odstoupil od okna — či spíše zavravoral, neboť zmocnila se ho veliká slabost. Vzpamatovav se trochu přistoupil k zavřeným dveřím.

„Mám zaklepat či ne?“ tázal se v duchu sama sebe. Obával se, aby ho nevlídný sedlák snad nevyhnal, že tak pozdní dobou přichází. Však hlad byl mocnější strachu.

„Snad Pán Bůh obměkčí jeho srdce!“ pomyslně si hoch a nesměle zaklepal.

V jizbě se nic nehnulo.

Sevřel tedy hošík pěst a zabušil na dvéře. V okamžiku ozval se uvnitř zuřivý štěkot a bylo slyšet, jak pes přiběhl ke dveřím.

„Kdo je?“ zazněl po chvíli drsný hlas.

„Pro Boha vás prosím, otevřete!“ zaúpěl hoch, slabostí klesaje.

Dvéře se rozevřely a k hochovi řtil se veliký pes; v záři svíčky bylo zřítí lesknoucí se zuby.

„Lehneš, Karo!“ zakřiknul jej muž, a pes ucouvnuv zpět, hrozivě vrče.

Sedlák zadíval se ven, však hned neuzřel hochu; až když tento uchopil jej za ruku, aby ji políbil.

„U všech kozlů, co tu chceš, klouče?“ osopil se na chlapce.

„Prosím vás, pantáto, dejte mi kousek chleba!“ prosil hoch, spínaje ruce.

„Tohle už je přes přiliš!“ rozkřiknul se sedlák. „Není tomu ještě ani půl hodiny, co zde byli dva tuláci, a teď je tu zase jeden. Jistě patříš k nim! Musím si na tebe posvítit, abych viděl, jakého tu mám hostě.“

Rozevřel dvéře dokořán, tak že světlo ozářilo pozdního prosebníka.

Byl to hoch desetiletý, velice zbědovaný. Oděv jeho byl jediný cár, nohy bosé a uprášené; na hlavě neměl ničeho.

„Vždyť jsem si to myslel,“ zasmál se sedlák surově. „Ti dva, co zde byli, vypadali také dost zpustle, ale tys ještě horší. A teď hybaj odtud, sice tě Karo doprovodí. Tuláků podporovati nebudu.“

„Pantáto, jenom kousíček chleba!“ prosil hoch úpěnlivě, zdvihaje k nelidskému hospodáři ruce.

„Táhneš!“ zasípěl sedlák a ukázal na psa. Karo vycenil zuby a hrozivě zaštěkal.

Ulekáný hoch se obrátil a s pláčem odcházel. Bylo slyšeti bouchnutí dveřmi a pak hubující hlas. Odbytý žebráček nešel daleko. Klesnuv do trávy, položil tvář ku chladné zemi a usedavě štkal.

„Ach, tatíčku můj milý, proč jsi mne opustil, proč jsi mne zanechal v takové bídě! Jak blaze bylo mi, když ty jsi žil, ošetřuje mne, staraje se o mne, vyprávěje mi o zesnulé matičce, jež už je dlouho na nebesích. Ty jsi odešel k ní, shledal jsi se s mojí matičkou, a tvoje dítě bloudí po světě, nemajíc přístřeší, nemajíc potravy. Tatíčku, tatíčku!“

V tom bylo slyšeti nedaleko tiché kroky. Hoch přestal plakati a zachvěl se. Obával se, aby to snad nebyl hospodář. Však ne! Dobrotivý Bůh nedopustil, aby ubohý siroteček šel dnes spat bez večeře.

„Hochu, jsi tu ještě?“ ozval se tlumený hlas, jenž zněl tak jemně, že hoch rázem se upokojil.

„Jsem tady,“ dal v odpověď a vztýčil se.

„Sželelo se mi tebe, a proto ti přináším něco k snědku.“

Sirotek uzel ženskou postavu, v níž přes tmou poznal hospodyně ze statku.

„Nastav ruce,“ kázala žena vlídně.

Hoch tak učinil a hned spočívaly v jeho dlaních dva krajíce chleba a několik hrušek.

„Zaplat Pán Bůh nastokrát!“ zajikal se obdařený. A položiv jeden krajíc do trávy, uchopil ruku šlechtné ženy a vroucně ji políbil.

„Co to děláš, chlapče?“ kárala ho selka. „Raději se najez! A při tom mi můžeš povědět, čím jsi a odkud jsi.“

Usadila se do trávy a hoch vedle ní. Ukojiv nesnesitelný hlad rozhovořil se o svých osudech.

„Na matičku se ani nepamatuji. Zemřela prý, když byl mi rok; tak říkával tatíček, jenž byl dřevařem, a s nímž bydlil jsem v osamělé lesní chaloupce. Tenkrát jsem se měl jako v nebi, panímámo!“ zvolal hoch a dal se do pláče.

„Však dá Bůh, že bude zase lépe,“ těšila ho selka. „Kdo se Boha nespustí, toho on neopustí. Nikdy nebylo tak zle, aby nebylo zase lépe.“

Když se hoch upokojil, vyprávěl dále: „Tatíček býval celý den po práci. Když bylo hezky, brával mne s sebou, a já mu dle možnosti pomáhal. Asi před měsícem šel jsem opět s ním. Tatíček chystal se porazit silný uschlý dub. Vyznal se v tom dobře; strom vždy padl, kam on chtěl. Však tentokráte kmen nepadl v opačnou stranu, nýbrž svalil se na mého otce a rozbil mu hlavu. S pláčem vrhnul jsem se na krvácejícího otce, jenž ještě zašeptal: ‚S Bohem, synáčku!‘ a pak umlknul. Poznal jsem, že jest již nebožtíkem, a já že jsem teď ve světě docela opuštěn.“

Vyprávějící hoch na chvíli ustal, aby pláčem ulevil svému bolu.

„Ubohé dítě!“ politovala ho selka, pozorně dívajíc se ku stavení.

„Pak mne napadlo,“ začal hoch po chvíli, „abych běžel do vesnice pro lidi. Však ve zmatenosti zmýlil jsem si cestu a zbloudil jsem. Vrazil do jedné mýtiny, dostal jsem se do cikánského tábora. Jeden muž mne chytil a už mne nepustil. Svázav mne vhodil mne do vozu pod plachtu a pak jsem byl odtud odvezen neuzřev již mrtvého tatíčka. Cikáni táhli z kraje do kraje. Kdykoli blížili se k místu obydlenému, vždy mne ukryli; toliko v pustém lese směl jsem opustiti vůz a usednouti mezi ně. Báł jsem se jich velice, protože se ustavičně hašteřili a při tom vedli ošklivé řeči. A když seznal jsem, že zhusta dopouštějí se krádeží, pomýšlel jsem na to, abych jim utekl; však oni mne ostrážitě hlídali a samotného ani na krok nepustili. Dnes po poledni měl jsem jíti se dvěma hochy cikánskými do jedné vesnice a tam měli jsme krásti, nač přijdeme. Zdráhal jsem se tak učiniti; ale posléze přece jsem musil s cikány. Vůdce mi pohrozil smrtí, nebudu-li si podobně počínati jako moji zpusťlí druhové; těmto pak přísně nařídil, aby měli na mne bedlivý pozor, bych jim neutekl. Nemoha si pomoci, byl jsem nucen ubírat se mezi oběma cikány do vesnice, kde jsem se měl stát zlodějem. Však cestou umínil jsem si, že raději dám se zabít, než bych uzmul cizího majetku. Můj dobrý tatíček vždy říkával: ‚Nech ležeti, co není tvého. Krádež jest ohavný hřích, kterým lidé Pána Boha velice zarmucují,‘ a já jsem si dobře připomněl ona slova. Blížili jsme se k prvnímu stavení. Cikáni chtěli přelézti zeď a zahradou vplížiti se nepozorovaně do světnice; já pak měl jsem je provázeti. Již drápal se jeden ze zlých hochů na zeď; v tom ozval se v zahradě zuřivý štěkot, a hned na to bylo slyšeti kvapné kroky. Cikán sletěl se zli a dal se na útěk, provázen soudruhem. Já běžel také, ale náhle odbočil jsem do křoví a zaměřil k hustému lesu. Když jsem vkročil

mezi duby, ohlédl jsem se po cikánech. Ti utíkali opačným směrem ku svému táboru. Strach, abych nebyl dopaden, dodal mi síly. Jak dlouho jsem běžel, nevím; však, když jsem se posléze dostal z hustého lesa, bylo slunce již za pahorky a okolo mne tma. Během a hladem byl jsem už tak zmořen, že sotva jsem se udržel na nohou. Však přece dostal jsem se na tento pahorek, kde konečně dostalo se mi kýženého pokrmu. Zaplať vám to Pán Bůh, panímámo, co jste pro mne učinila. Tatíček a matička budou za vás u Pána Boha orodovat, aby vám dopřál spokojeného života; chci je za to denně ve svých modlitbách prositi.“

„Škoda, že můj muž není laskavější!“ zatoužila selka v duchu hladie hochovy vlasy. „Toto dítě bylo by nám jistě ku potěše, neboť je dobře a zbožně vychováno. A kam teď půjdeš, chlapče?“ ozvala se po chvíli, vstávajíc se země.

„Vyhledám si někde v křoví místočko a vyspím se tu pokojně,“ sděloval hoch. „Ráno dám se zase na cestu; budu prosit lidi, aby mne přijali do služby nebo do učení. Snad se někdo nade mnou ustrne.“

Selka se zamyslíla. Posléze promluvila živě: „Víš co, hochu, tuto noc můžeš přespati v nedalekém stohu na našem poli; zima ti ve slámě nebude. Ráda bych tě vzala do stavení, ale bojím se hospodáře. Zítra ráno přinesu ti něco k snídání a pak požádám některého souseda, aby tě vzal za pasáka nebo k jiné službě.“

„Zlatá panímámo!“ zaštkal hoch a líbal ruce dobrosrdečné ženy.

Selka byla jeho vděčností pohnuta až k slzám. Posléze řekla: „Tedy jdi si lehnout. V pravo pod vršíkem je naše pole, stoh najdeš snadno. Dobře se vyspi.“

„Zaplať Pán Bůh za vše! Dobrou noc, panímámo!“ volal hoch za odcházející ženou. Pak sestoupil opatrně s návrší a po tmě ubíral se na pravo. Hned uzřel neurčitě před sebou vyrostlou hromadu; hmatem přesvědčil se, že jsou to složené snopy. Již chtěl vydrápati se vzhůru; v tom zaslechl z opačné strany utlumený hlas:

„Však ten skrblík bude na nás vzpomínati, až mu posadíme červeného kohouta na střechu.“

V hochovi ztáhl se dech a srdce mu úzkostlivě bušilo. Potuluje se s cikány, častěji zaslechl mluvíti o červeném kohoutu a zvěděl též, že to znamená, někomu zapáliti stavení. Zde byli patrně lidé, kteří umlouvali se o hrozném zločinu. Kdo byli a na koho vlastně se chystali?

„Počkej, ty surovče,“ ozval se jiný hlas, tenký a sípavý, „toho psa ti nedaruju! Kdybys nám byl dal něco k jídlu, nestalo by se ti od nás ničeho. Ale ten skrbík místo almužny posílá na lidi psy. Pořádne mne chytila za nohu ta šelma; pálí to jak oheň!“

„Však hned bude to sedláka také pálit,“ zasmál se první mluvčí surově. Kdy se dáme do práce?“

„Asi k půlnoci, až všechno usne. Máš sirky?“

„Mám — plnou škatulku.“

„Dej mi jich několik, rád bych si zapálil dýmku. Ještě dobře, že máme tabák; aspoň zaženeme hlad.“

Poslouchající hoch stál tu jako zkamenělý. Z hovoru neznámých domyslel si, že to budou nejspíše oni dva tuláci, o kterých se ne lidský hospodář zmínil, a ti že chtějí se mu pomstiti zapálením jeho stavení. Náhle sebou trhl a skrčiv se k zemi, tiše plížil se od stohu. Když octnul se u návrší, začal spěšně lézt vzhůru. Všecek udýchán stanul u stavení, jehož okna byla již temna. Nerozmýšleje se dlouho, zabušil na dvěře. Ze dvora v zadní části stavení ozval se zuřivý štěkot a hned bylo slyšeti kroky.

„Ticho, Karo!“ zaslechnul hoch nepříjemný hlas sedlákův.

„Pantáto, otevřte!“ zvolal pronikavým hlasem.

Odpovědí bylo mu zuřivé zaštěkání.

„Honem otevřte, hrozí vám nebezpečí!“ opětoval hoch.

Okno se osvětlilo a u něho stanuly dvě postavy. Hoch poznal hospodáře a hospodyně; tato právě otvírala druhou půlku těžké dubové okenice.

„Co se tu děje?“ zvolal sedlák.

Hoch přistoupil těsně k oknu.

„To jsem já, pantáto,“ řekl hlasitě.

„Mně se zdá, že je tu zase ten tulák!“ zahučel sedlák, obrátiv se k ženě.

„Ano, je to ono nešťastné dítě!“ svědčila soucitná žena, dívíc se, proč asi hoch neposlechl její rady a neulehnul ve stohu?

„Co chceš?“ zvolal poznovu sedlák.

„Pantáto, vašemu stavení hrozí nebezpečí,“ sděloval hoch kvapně. „Chtějí vám je zapálit.“

„Zapálit — stavení — mně?“ vyrazil ze sebe sedlák v přestávkách a tváře mu pobledly. „A kdo to chce učinit, kdo? Mluv!“

Hoch se obrátil a pozorně obhlížel okolí.

„Bojím se, aby mne snad neslyšeli,“ řekl rozpačitě.

„Muži, vezmi to dítě do světnice; zde nám může vše vypověděti.“

Před prvotinami. (Ke čl. na str. 318.)

„Což, je-li to nějaká léčka? Je-li kluk spojen s nějakou zločinnou cháskou?“ řekl sedlák nedůvěřivě.

„Snad bys přemohl slabé dítě,“ odvětila selka trochu rozhorlena.

Hospodář se zamyslel. Posléze přece otevřel a hoch vkročil do světnice.

„Tedy povídej, ale rychle!“ pobídnul jej hospodář, přikročiv ku stěně, kde visela nabitá dvojka.

Chlapec sdělil vše, co byl zaslechl u stohu. Když domluvil, zasmušil se sedlák velice; hospodyně jevila veliké rozčilení.

„Nedopouštěj Pán Bůh, aby zločinné dílo se zdařilo!“ prosila s rukama sepjatýma.

„Však my jim překazíme jejich hanebný záměr!“ zahučel sedlák.

Vyšel ven, a za nedlouho vrátil se se statným, ramenatým čeledínem, jenž držel v ruce pušku.

„Václave, půjdeme na čekání,“ řekl hospodář. „Chtějí nás vypálit.“

„Však se nedáme!“ ozval se čeledín. „Přijdou-li ptáčekové, spálí se sami.“

Příkázav tajně hospodyni, aby dávala na hocha pozor, sejmul se stěny dvojku a vyšel s čeledínem na dvůr. Tu odvázal psa, jenž začal zlostně vrčeti, jakoby tušil, oč jde. Vyšli před stavení a několikrát je obešli. Potom zůstal Václav u jednoho konce, kdežto hospodář se psem postavil se na druhý konec.

Uplynula hodina, uplynuly dvě — a nic se nehnulo. Všude byla tma i ve stavení, ač za zavřenou okenicí v jizbě hořelo světlo; zde seděla selka u hocha a laskavě s ním hovořila, zapomínajíc chvílemi, jaké nebezpečí brozí jejich stavení. Hlídači každou čtvrt hodiny popošli k sobě, aby vzájemně si pověděli, co kdo viděl; však dcsud neuzřeli ničeho. Až k půlnoci stal se pes nepokojným. Zlostně vrčel, cenil zuby a lapal vítr.

„Aha, Karo větrí!“ zamumlal hospodář a přikrčiv se do kouta, poručil psovi, aby byl tichý.

Rozumné zvíře přitisklo se k zemi a ani neceklo; toliko rychlé tepání ohonem jevílo jeho rozčilení. Teď to zachrupalo u stavení a hospodář uzřel obrysy dvou postav.

„Střecha je došková,“ bylo slyšeti sípavý, tichounký hlas, „všimnul jsem si toho dobře. Chytne okamžitě, a při tom větru bude hořet jako troud.“

„Ty zapal na jednom konci a já na druhém,“ ozval se druhý hlas.

Jedna postava blížila se k Václavovi a druhá k hospodáři. Tato se posléze zastavila a zažehla sirku, kterou pak zapálila hrst slámy. Hospodář poznal v záři plamene skutečně jednoho z tulákův, a sice onoho, na něhož poslal psa. Již blížila se zločinná ruka s hořícím věchtem k doškové střeše, již měl se dotknouti plamen stavení — v tom vykřiknul hospodář: „Karo, chyt ho!“ a současně vystřelil do vzduchu. Jako blesk vyrazil pes z úkrytu, a než se žhář mohl vzpamatovati, tu již ležel na zemi, maje nohu sevřenu ostrými zuby. V tom ozval se z opačné strany dupot a zároveň bylo slyšeti Václavův hlas: „Stůj, nebo střelím!“ V okamžiku přeběhla okolo hospodáře tmavá postava. Současně rozevřely se dveře stavení a ze světnice vyřítla se ulekaná selka s hochem. Chlapec popošel ku předu a nevědomky vběhl do cesty prchajícímu tulákovi, jenž přes něho upadl.

„Tu máš!“ zasyčel tulák a vyskočiv se země, udeřil chlapce pěstí do hlavy tak prudce, že se ubožák skácel k zemi. A zločinec přechal s návrší.

Toho všeho byli svědky hospodář s hospodyní, jakož i Václav, neboť otevřenými dveřmi vycházelo světlo právě na ono místo, kde se zmíněný výjev udál. Vše sběhlo se tak rychle, že nikdo nemohl hochovi dříve přispěti, až když tulák zmizel.

„Ubohé dítě!“ vykřikla selka polekána a kvapila ku chlapci, ležícímu bezvládně na zemi.

„Václave, toho chlapa podržte!“ zvolal hospodář, ukazuje na tuláka, jenž dosud byl přidržován psem k zemi. „Pošlu Karo za tím uprchlíkem.“

Čeledín sevřel zločince mocnými pažemi.

„Karo, chyt ho, chyt!“ velel sedlák, ukazuje v onu stranu, kam byl druhý tulák utekl.

Pes porozuměl a jako vichřice hnal se s pahorku. Hned bylo slyšeti zuřivé zaštěkáání a pak pronikavý výkřik.

„Už ho má!“ zvolal sedlák, a s puškou v ruce kvapil dolů. Brzy zaslechl štěkajícího Kara, jakož i sténajícího zločince.

„Dobře, Karo, jsi chlapík!“ pochválil hospodář psa. A uchytiv ležícího tuláka, vytrhl jej do výše a přes jeho zoufalý odpor vlekl jej ku stavení. „Tak tedy bychom měli oba ptáčky!“ zvolal na Václava, jenž dosud držel druhá tulákova. „Ženo, přines nějaké provazy,“ nařizoval, obrátiv se k hospodyni, která právě odnášela chlapce do světnice.

„Hned, hned,“ zněla odpověď.

Za nedlouho byli oba zločinci pevně svázáni na rukou i na nohou a dáni do komory, kdež měl je hlídati Karo až do rána, kdy budou odvedeni k soudu.

Té noci hospodář již neulehnul. Usadiv se ke stolu, zasmušile pohlížel na ženu, která ošetřovala hochu, jenž právě probral se ze mdlob. Ohledávajíc jeho hlavu, shledala, že má na čele velikou bouli; dala mu tedy na poraněné místo studený obklad, a chlapec brzy usnul. Selka jej opatrně svlékla z rozedraných šatův, očistila mu obličej, ruce a nohy, a obalila jej čistou pokrývkou. Potom odstoupila od lože a uchopivši muže za ruku, řekla chvějícím se hlasem: „Vyženeš toto dítě — sirotečka bez otce a bez matky — jež zachránilo nám majetek a pro nás utrpělo poranění?“

Sedlák sevřel rty a několikrát zamrkal křečovitě očima. Zdálo se, jakoby chtěl odtud odejít, neboť jeho ruka drala se z ruky manželčiny; náhle však vytryskly mu z očí slzy. „Čiň, co za dobré uznáš, milá ženo,“ řekl tiše.

Radostné prolévajíc slzy, přitiskla selka své rty na pravici mužovu.

„Vždyť jsem to věděla, že máš přec jen dobré srdce!“ zvolala chvějícím se hlasem. „Tedy nenamítáš ničeho proti tomu, aby ubohé dítě těšilo nás v naší osamělosti?“

„Bude-li hodným, stane se mým dědicem,“ rozhodnul sedlák a přistoupil k loži; selka ho následovala.

V tom okamžiku probudil se hoch a uzřev přívětivý výraz v obličejí sedlákově, usmál se na něho laskavě.

„Jak ti mám říkat, hochu?“ zeptal se hospodář něžným hlasem.

„Tatíček volával na mne Jeníčku!“ zašeptal hoch.

„Nuže, Jeníčku, ode dneška máš zase rodiče; já jsem tvým otcem, a tuto je tvá matička.“

Té noci radovali se andělé strážní oněch tří lidí radostí velikou.

Cvrček.

Jest cvrček velký umělec,
jej slaví, kdo jej znají,
a že prý zlaté housle má,
si o něm povídají.

Jest první v poli kapelník,
pod mezí má svůj stánek,
a celý den se veselí,
má stále do zpěvůnek.

Jsou v jeho sboru umělci,
tož vosy, čmel a moucha,
a když tak někdy zahrají,
což obecnstvo slouchá!

Pan kapelník na housle hrá,
čmel rázně hřímá v basu,
a moucha s vosou na flétny
k nim hrají do souhlasu.

V. S. Unzeitig.

Nevinná zvědavost.

 Pohleďte na tento obrázek! Miluška s Petříčkem přikradli se ku kolébce novorozeného bratříčka. Přikradli se, povídám, neboť to nikdo neměl vědět, že jednají proti zákazu. Maminka ještě včera nařizovala, aby žádný z nich ke kolébce nechodil, když bratříček spí. Již několikrát jej vzbudili, vyděsili a rozplakali. Slíbili arci matince, že to vícekrát neučiní, ale dnes, jakmile babička odešla z jizby, učinili to zase.

Ach, nedivte se jim! Nebylo to sice hezké, že neposlechli, ale když ten malinký bratříček byl tak tuze, tuze hezounký. Nekářejte jich, že tak brzy zapomněli svého slibu! Snad byste se sami také neudrželi, kdybyste měli tak hezounkého bratříčka.

„Babička brzy se vrátí,“ připomínal Petříček sestřičce. „Podívej se, pletení jen tak pohodila na lenošku. Kdyby se nechtěla brzy vrátiti, tak by je složila.“

Miluška pohledla bojácně na lenošku. Bylo tam vskutku babiččino pletení. Ale přece, ačkoli věděla, že budou kárání, stihne-li jich při tom babička, přece se opřela o kraj kolébky. Petříček nazvedal tenounkou, průzračnou záslonku, kterou byla kolébka zakryta, aby nedorážely na děťátko mouchy, a též aby tím bylo tlumeno světlo, padající sem širokým oknem.

Miluška šeptala: „Nedotýkej se ho, Petříčku, víš, že by se vzbudil, a pak by se ulekl — a my bychom . . .“

„Pst! Nemluv!“ radil Petříček. On se hýbe, vidíš?“

Opravdu malinký chlapeček pohnul obličejem, sešpoulil ústečka, roztáhl prstíčky jedné ručičky, a nežli ještě otevřel očička, vyrazil z hrdélka hlásek. Byl to hlásek, z něhož sourozenci nemohli vy-

rozuměti, co znamená. Zda bratříček se raduje, či jestli to nelibost projevuje.

„Copak chceš, malinký, co?“ mluvili do něho oba zároveň. Pozvedli mu také hlavičku, a Miluška (ona byla menší, což také

Nevinná zvědavost.

asi na obrázku, milé dítka, vidíte) chtěla jej také posaditi, to táhnutím za ručky.

V čas ještě překazil to Petříček. Že by mu ručky vytrhla, hned jí povídal.

V tom se otevřely dvěře a jimi vešla babička.

Děti se lekly a počaly prositi babičku, aby se nezlobila, a též aby mamince to neříkala, že zase byly neposlušnými.

„Nepovím to tedy mamince,“ slibovala jim, „když mne tak prosíte, a zvláště proto, že jste ho nevzbudily násilně. Je to viděti, že procitnul sám. Není zděšený.“

Děti se osmělily, vidouce babiččinu laskavost, a počaly ji prositi, aby jim něco vypravovala.

„Až usne chlapeček,“ přislíbila jim. A dívali se pak všichni tři na nemluvně, jak zase poznovu usínalo, mhouříc roztomile svá očka. Kolem ústeček pohrával úsměv.

„Babičko, babičko,“ volaly děti, „on se již umí smáti!“

Ale babička jim řekla, to že není ještě ten pravý úsměv, úsměv vědomý, to že andílkové pohrávají si se svým miláčkem ve snu.

„Babičko,“ volal Petříček, „andílkové mají chlapečka našeho rádi?“

„I ovšem, můj drahoušku, a zvláště ten jeden, jeho andělíček strážný!“

A pak jim babička toho mnoho vyprávěla o andělíčku strážném, který opatruje chlapečka, i o těch, které Bůh určil k ochraně jejich.

Miluška s Petříčkem si to zapamatovali a nezapomněli nikdy, co jim při tom řekla babička, že totiž pláče, trpce pláče andílek strážný, když dítko mu svěřené svou duší pokálí hříchem.

Zapamatovali si to, a později sami vypravovali o tom svému menšímu bratříčku, a též jej při tom učili ctíti památku dobré babičky, nyní již zemřelé. I radovali se andělé jejich z nevinnosti svých svěřencův, a jejich perutě šustěly nad jejich hlavinkami, když podle sebe klečovali v modlitbě.

Před prvotinami.

Řády byste, milé dítky, věděly, co ten obrázek znamená? Nuže, pojďte se mnou do takové hezounké vesničky nedaleko Olomouce. Celá ta dědinka je dnes svátečně vyšňořena. Okna a dvěře všech stavení jsou pěkně zeleným věncovým ovinuta, že z toho jako z hezoučkého rámečku vykukují. Někde mají u vrat nádvořních upevněné obrovské kytice, a zde i onde pestří se praporec v národních barvách. Před kostelíkem jest krásná slávobrána. Také samý věnec, samá kytice, a fábory poletují z ní ku všem stranám. Sám kostelík jest vykrášlen, jak ho děti ještě nepamatují. Uvnitř také samý slavnostní koberec, všechno je vyčiděno a upraveno, a kolem hlavního oltáře viděti celý květinový záhon.

Že to ještě obrázek nevysvětluje? Počkejte jenom! Když jste si kostelík obhlédli, pojdte se mnou tamto k onomu velkému statku, jehož všechny budovy jsou nejkrásněji vyzdobeny. Hleďme, zde ty bělounké, v ty dny obílené zdi téměř se ztrácejí pod svěží zelení chvojí a pestrými barvami nejrozličnějších květů. Nový pestrý prapor vlaje s vykýře ve střeše, a chvílemi zaslání celou ozdobnou lomenici, ve které viděti starobylou sošku P. Marie, ochranné patronky statku i rodiny Skalařových. Všechno zde voní zahradním i divokým kvítím.

Pojďme do vnitř. Rodina Skalařových jest vlídná, a srdce všech členů jejich dnes oplývá štěstím. I nás, neznámé, rádi co hosty uvítají.

U okna uvidíte mladého muže, syna domu tohoto. Je bled a vzrušen. Posvátné zanícení zračí se v jeho tváři. I jeho rodiče jsou vážni a pohnuti. Zvláště matka stírá s očí svých slzy, a pohledem lásky a pýchy mateřské pohlíží na svého syna.

Pozor! Slyšte! Zavzněla hudba v pochodu vítězném a jásavém! V ní mísí se velebný hlahol zvonův a hřmění hmoždířův. A vyhlédněte oknem, od něhož nyní mladý muž, zarděv se, odstoupil. Vidíte stkvělý ten průvod? V předu dva ministranti nesou korouhve, za nimi vine se dlouhá řada školních dítek, a ještě za nimi řady bíle oděných dívek, kráčejících před sborem slavnostně oděných kněží. Ku konci muži a ženy, majíce v čele hudbu.

Panímáma Skalařová nyní zaštkala hlasitě. Ach, její dítě, synáčka jediného povedou k oltáři Božímu! To pro něho přichází ten průvod pestrý a nádherný. Z jeho to štěstí tímto způsobem raduje se celá jeho rodná ves, cítíc se poctěnou tímto jeho vyznamenáním nejvyšším. Jak hrdě hlásili se k svému rodákovi, když na sv. Cyrilla a Methoděje jako novosvěcenec opouštěl biskupský chrám. A nyní jej povedou do kostelíčka, v němž všem se jim dostalo křtu svatého. K oltáři Páně přistoupí, aby obětoval první oběť nejsvětější.

To množství ovšem se do vnitř světnice nevešlo, ale zůstali venku, plnice prostranný dvůr a celé téměř návsí. Do jizby vešli pouze kněží, několik družiček a příbuzní rodiny.

Novosvěcenec přistoupiv k rodičům, děkoval jim za vše, co dobrého mu prokázali, a pak pokleknuv, poprosil je za sv. požehnání. Otec i matka slzíce, objali jej věrně, napomínajíce jej, aby byl tak vzorným knězem jako vždy byl vzorným dítětem. Zaplakal pohnutím, když ruce rodičů v žehnání spočinuly na hlavě jeho.

Pak se průvod opět seřadil a vracel se ke kostelu, veda novosvěcence a jeho rodiče. Družičky sypaly mu v cestu kvítí.

Nové pohnutí všech se zmocnilo, když mladý kněz po mši sv. své ruce pomazané vložil na hlavu stárnoucích rodičův, aby jim dal své první kněžské požehnání.

Rozumíte již nyní obrázku?

Milé dívky!

Slyšely jste onehdy, že jsem se ku svému léčení musel odebrati do Karlových Varů. Zajisté jste se za mne modlily, jak jsem vás o to před svým odjezdem požádal, nyní pak vás znovu prosím, byste v těchto modlitbách, které milý Pán Bůh tak rád poslouchá, pokračovaly. Rozloučíme se teď na dva měsíce, však, dá-li Bůh, po prázdninách shledáme se zase, abychom si něco pověděli v prvním čísle příštího ročníku. Mám však ještě k vám přání. Hleďte svých prázdnin, které vám brzy již nastanou, použiti tak, abyste svým chováním působily radost nejen svým milým rodičům, ale také svému strýci Ambroži, kterému velice záleží na tom, abyste nikdy ničím nezarmoutily svého andílka strážného. Zotavujte se, nevyhýbejte se práci tělesné, která sílí a šlechtí, chovejte se zvedeně jako dívky hodné. Do nového ročníku uchystal jsem vám mnoho pěkných a poučných článků na čtení. Jména rozluštitelův uveřejní se v prvním čísle příštího ročníku. Zatím přeje vám dobrého zdraví a veselé mysli, volá vám „na shledanou!“ vás

Strýček Ambrož.

Rozluštění ořechů z čísla 9.:

1. Královská procházka.

Spi, děťátko, spi,
zamži očka svy,
Matička Boží,
stojí u dveří,
nese košíček
plný jablíček.

2. Hádanka doplňovací.

U r i á š
j a v o r
P r a h a
S i n a i
č o ě k a
E l i á š
k a e í ř
v ě e l a

Ivančice.

3. Početní hádanka. Číslo 30.

4. Číslo 20.

5. Hádanka skládací.

K o m á r
o l o v o
d u ě k
V i l é m
o p i c e
B o s n a
h y e n a
h r a b é
t o p o l
b a r o n
f i a l a
L u c i a
d o u p ě
K y j o v

Modli se a pracuj.

6. Koníček.

Nemluv chlubně: Zítř ráno

to a to buď vykonáno!

Mlč a zítř sebe chval:

Ejhle, to jsem vykonal!

(Vinc. Zahradník.)

Obsah. Sláva nebes (báseň), str. 289. — Sokrates, str. 291. — V přírody stanu (báseň), str. 295. — Ve mdloby Kristovy (báseň), str. 297. — Vojtovy slepičky, str. 298. — Já jsem pastýř dobrý (báseň), str. 305. — Sirotek, str. 306. — Cvrček (báseň), str. 316. — Nevinná zvědavost, str. 316. — Před prvotinami, str. 318. — Milé dívky, str. 320. — Rozluštění ořechů z čísla 9., str. 320.

OBSAH.

I. Básně.

	Strana
Ambrož Vilém: Anděl Páně (s obr.)	34
— Ku dni 2. prosince . . .	97
— V posvátné noci (s obr.)	153
— Sněhová vojna (s obr.)	158
— Na sáňkách (2 obr.) . .	168
— Z malého velké (s obr.)	168
— Srdce Pána Ježíše (s obr.)	184
— Srdce Panny Marie (s obr.)	185
— Svět na ruby	237
— Já jsem pastýř dobrý (s obr.)	305
Čelakovský Fr. L.: Píseň dětská	212
— Dětská	215
Jičínský Stanislav: Pod lipami	283
— V přírody stanu . . .	295
Jireček Emanuel: Anděl Strážný	1
— Za vlaštovičkami	59
— Šumí větřík	90
— Vánoce	111
— Slepý houslista . . .	205
Klinkáč František: Vzájemná potěcha	150
Sl. Lumíra: Modlitba za vlast	193
Sk. Jindřich: Koleda (s nápěvem).	119
Soukal Josef: V zimě	118
— Veverka	120
Šťastný Vladimír: Výkup	143
— Petrklíč	257
— Sláva nebes	289
Sušil František: Důvěra v Boha	14
— Pozdravení	33
— Sestra	37
— Otče náš	56
— Ku Panně Marii (s obr.)	124
— Žaloba slunka	129
— Děti školní	161
— V postě (s obr.)	201
— Klekání (s obr.)	206
— Sen	225
— Ku vzkříšení Páně (s obr.)	233
— Královné nebes (s obr.) .	270
— Ve mdloby Kristovy (s obr.)	297
Unzeitig V. S.: Cvrček . .	316
Vlasáková Fr.: Podzimní	65
Zdravas Maria (s obr.)	8
Kovářská (s nápěvem)	132
Pozdraven buď, kříži svatý (s obr.)	232
Počkej, růžičko!	283

I. Články poučné a zábavné.

	Strana
Milé dívky! Listy k mládeži v každém čísle (s obr.).	
ýdkovy ořechy, sebral a sestavil V. A. v číslech 1.—9.	
lený pacient (s obr.)	27
Letní poledne ve valašské vesnici (s obr.)	47
Jezero genezaretské (s obr.)	57
Sušil František (s 2 obr.)	72
Padesátileté jubileum (s obr.)	106
— František Ladislav Rieger (s obr.)	121
— František Ladislav Čelakovský (s obr.)	211
Bílý J. Ev.: Sv. Karel Borromejský (s obr.)	87
— Sv. Ignatius	169
Bouchalova Marie: Potrestaná neposlušnost (s obr.)	2
— Kříž sv. Vladimíra	34
Dostál Alois: Přítel mládeže	66, 98, 130
Drbohlav Vincenc: Isak Newton	272
— Sokrates	291
Grossmannová-Brodská L.: Líný Mikeš	77
— Divotvorné kladívko	114
— U zimní královny	176
— V říši podzemního krále	238
— Očarovaná jablka	263
Kadlčák J. M.: Rehek domácí (s obr.)	41
— Sesterská láska	48
— Hrdina práce (s obr.)	83
— Z vánočního ovzduší	139
— Osudy jedle beskydské	186
— Na čekané (s obr.)	216
— Co mi vypravovalo mé péro	234
— Slavík (s obr.)	249
Kálal Václav: Řebčík královský	275
Kaminská Marie: Ropucha	38
Kouřimská M.: Sváteční koláč otcův	218
Mathon Pl.: Svatá Rodina (4 obr.)	135
Petržilková Betty: O velikonočních vajíčkách (s obr.)	243
Polabská Tereza: Pohádka o zlaté slepičce	15
Rozsivalova A.: Vánoční pohádka	112
Š. F.: Sv. František — přítel zvířat	23
Škorpil A.: Pohádka o Sesáně	102
Šťastný A. B.: O dvou dětech	154
— Sirotek	306
Šťastný Vladimír: Karel IV. (s obr.)	207
— Založení Karlštejna (s obr.)	251
— Děje Karlštejna (s obr.)	279
Tonder Čeněk: Křesťanství v Číně	180
Váňa Josef J.: Prokop Diviš	10
— Vlastenecké listky	109, 133, 172, 213
Zákoucký Karel J.: Příkladná poctivost	46
— Otec a dcera	149, 163, 194, 226, 258
— Vojtovy slepičky (s obr.)	298
O původu mateří doušky od?	145
Hlas Anděla Strážce od?	202
Antonín František Rybička (s obr.) od?	210
Několik příhod ze života ř. císařovny Alžběty	62, 92
Nevinná zvědavost (s obr.) od?	316
Před prvotínami (s obr.) od?	318

